

ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**

**ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ:
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΤΣΙΦΛΙΚΑΔΩΝ ΣΤΗ
ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΓΗΣ ΣΤΟΥΣ ΑΚΤΗΜΟΝΕΣ**

ΠΑΤΟΥΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ:
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΤΣΙΦΛΙΚΑΔΩΝ ΣΤΗ
ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΓΗΣ ΣΤΟΥΣ ΑΚΤΗΜΟΝΕΣ**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ' αποστάσεως
μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη νεότερη και σύγχρονη
Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις**

ΠΑΤΟΥΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Αθανάσιος Πατούνης, 2025**

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο Αθανάσιος Πατούνης, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο **«Το Αγροτικό ζήτημα στη Θεσσαλία: Από την εποχή των τσιφλικιάδων στη διανομή της γης στους ακτήμονες»**, αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο Δηλών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο 2- Θεωρητική Θεμελίωση/Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	13
Κεφάλαιο 3 - Μεθοδολογία Έρευνας.....	14
Κεφάλαιο 4 - Τα γεγονότα έως την αγροτική μεταρρύθμιση του 1917	15
Κεφάλαιο 5 - Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1917 και η αναστολή εφαρμογής της	21
Κεφάλαιο 6 - Η εφαρμογή των νομοθετικών διαταγμάτων του 1923 για την αποκατάσταση των ακτημόνων καλλιεργητών και προσφύγων	31
Κεφάλαιο 7 - Οι νέες προκλήσεις που προέκυψαν από την αγροτική μεταρρύθμιση του 1923.....	39
Κεφάλαιο 8 - Συμπεράσματα	47
Βιβλιογραφία.....	49
Παραρτήματα	54

Κατάλογος Γραφικών Παραστάσεων/Εικόνων/Διαγραμμάτων

Εικόνα 1: Λάρισα (E. Dodwell, Vues de la Grece)	15
Εικόνα 2: Το τσιφλίκι της οικογένειας Βλιτσάκη στη Βάνιαρη Καρδίτσας.....	16
Εικόνα 3: Κολίγοι στο τσιφλίκι του Χρηστάκη Ζωγράφου στη Λαζαρίνα Καρδίτσας.....	17
Εικόνα 4: Βοσκοί στο νομό Καρδίτσας μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας	17
Εικόνα 5: Θεσσαλοί αγρότες (Δ. Κατσικογιάννης)	18
Εικόνα 6: Συζήτηση στη Βουλή για τα γεγονότα του Κιλελέρ	19
Εικόνα 7: Η κυβέρνηση Εθνικής Αμύνης	21
Εικόνα 8: Ο υπουργός Γεωργίας Ανδρέας Μιχαλακόπουλος.....	22
Εικόνα 9: Ο υπουργός Γεωργίας Γ. Καφαντάρης.....	25
Εικόνα 10: Η Κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος	29
Εικόνα 11: Κίνημα της 11ης Σεπτεμβρίου 1922.....	31
Εικόνα 12: Όργανο χωραφιού στη Θεσσαλία. Δημιουργία του Δ. Χυτήρη.....	36
Εικόνα 13: Περίοδος θερισμού στη Θεσσαλία. Δημιουργία του Δ. Χυτήρη	36
Εικόνα 14: Αλ. Κοριζής	40
Εικόνα 15: Αλ. Παπαναστασίου	40
Εικόνα 16: Το μοντέλο Αλ. Παπαναστασίου και Αλ. Κοριζή την περίοδο του Μεσοπολέμου.....	46

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Θεσσαλία: Έκταση υπό απαλλοτρίωση αγροκτημάτων 1917 – 1923.....	35
--	----

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Αθανάσιος Πατούνης

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Το Αγροτικό ζήτημα στη Θεσσαλία: Από την εποχή των τσιφλικιάδων στη διανομή της γης στους ακτήμονες.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

	Ονοματεπώνυμο	Βαθμίδα	Υπογραφή
Πρώτος Επιβλέπων	Κωνσταντίνος Δουκάκης	Καθηγητής (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος)	
Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής			
Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής			

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Κωνσταντίνο Δουκάκη, Καθηγητή του τμήματος Ιστορίας, Πολιτικής και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου, για την εμπιστοσύνη, την καθοδήγηση και την υποστήριξη του στο εγχείρημα εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου, για την αμέριστη συμπαράστασή της σε κάθε βήμα και ενέργειά μου προς την επίτευξη των στόχων μου.

Αφιέρωση

Στους γονείς μου

Περίληψη στα Ελληνικά

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το αγροτικό ζήτημα στη Θεσσαλία από την εποχή των τσιφλικιών και την κατάργησή τους έως την αναδιανομή γης στους ακτήμονες και στους πρόσφυγες και την εδραίωση του καθεστώτος της μικροϊδιοκτησίας σε ολόκληρη την Ελλάδα. Αρχικά, γίνεται μία ευσύνοπτη αναφορά των γεγονότων που διαδραματίστηκαν στη Θεσσαλία από το έτος 1881 μέχρι το έτος 1917. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται ενδελεχώς όλες προσπάθειες που έγιναν μέσω των αγροτικών μεταρρυθμίσεων από τις Ελληνικές κυβερνήσεις για την οριστική διευθέτηση του αγροτικού ζητήματος από το έτος 1917 μέχρι το έτος 1930. Τέλος, περιγράφονται τα αποτελέσματα της επίλυσης του αγροτικού ζητήματος αλλά και οι αλλαγές που έλαβαν χώρα σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο συμβάλλοντας στον εκσυγχρονισμό και στην ανάπτυξη της Ελλάδας.

Λέξεις κλειδιά:

Αγροτικό ζήτημα, Θεσσαλία, Τσιφλίκια, Κολίγοι, Γαιοκτήμονες, Ακτήμονες, Πρόσφυγες, Ελευθέριος Βενιζέλος, Μικροϊδιοκτησία, Νικόλαος Πλαστήρας, Αγροτική μεταρρύθμιση, Αγροτικοί συνεταιρισμοί, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, Αλέξανδρος Παπαναστασίου.

Περίληψη στην Αγγλική Γλώσσα

This diploma thesis deals with the agricultural issue in Thessaly from the era of the large estates (tsiflikia) and their abolition until the redistribution of land to landless farmers and refugees, and the establishment of the smallholding regime throughout Greece. Initially, a concise reference is made to the events that took place in Thessaly from 1881 to 1917. Subsequently, all the efforts made through agrarian reforms by the Greek governments for the definitive settlement of the agricultural issue from 1917 to 1930 are presented in detail. Finally, the results of the resolution of the agricultural issue are described, as well as the changes that took place at a social and economic level, contributing to the modernization and development of Greece.

Keywords:

Agricultural issue, Thessaly, Tsiflikia, Koligoi, Landowners, Landless, Refugees, Elefterios Venizelos, Agricultural smallholding, Nikolaos Plastiras, Agricultural reform, Agricultural partnership, Agricultural Bank of Greece, Alexandros Papanastasiou.

Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία, επιδιώκει μέσα από την ιστορική, κοινωνική και οικονομική επισκόπηση, να διερευνήσει το αγροτικό ζήτημα που συσχετίζεται με την ιστορική εξέλιξη του θεσμού των τσιφλικιών της Θεσσαλίας αλλά και τα γεγονότα που έλαβαν χώρα, γύρω από αυτό το ζήτημα από το 1881 έως το 1930. Όλα αυτά τα γεγονότα αναλύονται σε οκτώ (8) κεφάλαια της παρούσας εργασίας.

Στο πρώτο (1ο) κεφάλαιο, γίνεται μια ευσύννοπη παρουσίαση όλων των κεφαλαίων της διπλωματικής εργασίας η οποία διερευνά την ιστορική εξέλιξη του θεσμού των τσιφλικιών στη Θεσσαλία, το αγροτικό ζήτημα και τις αγροτικές μεταρρυθμίσεις που το διευθέτησαν.

Στο δεύτερο (2ο) κεφάλαιο, γίνεται αδρομερώς μια βιβλιογραφική ανασκόπηση για το αγροτικό ζήτημα στη Θεσσαλία μέσω της οποίας θεμελιώνεται η υπόσταση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Στο τρίτο (3ο) κεφάλαιο, παρουσιάζεται η μεθοδολογία η οποία θα χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση και την τεκμηρίωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Στο τέταρτο (4ο) κεφάλαιο, αναφέρονται τα σχετικά με το θεσμό των τσιφλικιών και της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας επί τουρκοκρατίας και πως αυτή με την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881 στην Ελλάδα, περιήλθε από τους Οθωμανούς γαιοκτήμονες στην κυριότητα Ελλήνων Κεφαλαιούχων. Επιπλέον, με την αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, περιγράφονται η επιδείνωση των συνθηκών εργασίας και ζωής των αγροτών, η εκμετάλλευση και οι αδικίες που υπέστησαν από τους γαιοκτήμονες, οι συγκρούσεις μεταξύ γαιοκτημόνων και κολίγων και η ολιγωρία των Ελληνικών κυβερνήσεων για την επίλυση του αγροτικού ζητήματος με συνέπεια τις εντάσεις που κορυφώθηκαν με την εξέγερση και τα αιματηρά επεισόδια στο Κιλελέρ το Μάρτιο του 1910. Συγχρόνως αναφέρεται η εμφάνιση στην πολιτική σκηνή και η άνοδος του Ελ. Βενιζέλου στην εξουσία. Τέλος, παρουσιάζεται η προσπάθεια της κυβέρνησής των Φιλελευθέρων να επιλύσει το αγροτικό ζήτημα μέσα από νόμους υπέρ των αγροτών αλλά και την αναθεώρηση του συντάγματος του 1911 κάτι που δεν κατέστη εφικτό εξαιτίας των πολέμων (Βαλκανικοί, Α΄ Παγκόσμιος) και του εθνικού διχασμού.

Στο πέμπτο (5ο) κεφάλαιο, περιγράφονται τα γεγονότα από έτος 1917, όπου ξεκίνησαν με νομοθετικές πρωτοβουλίες από την κυβέρνηση Εθνικής Αμύνης του Ελ. Βενιζέλου οι πρώτες προσπάθειες απαλλοτρίωσης της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας και αναδιανομής γης στους ακτήμονες και πρόσφυγες. Το εγχείρημα αυτό όμως της κυβέρνησης του Ελ. Βενιζέλου, διεκόπη απότομα από τις αντιδράσεις και τις πιέσεις των γαιοκτημόνων προς την κυβέρνηση, από την άνοδο στην εξουσία της αντιβενιζελικής παράταξης του Λαϊκού Κόμματος και από τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο (1919 - 1922).

Στο έκτο (6ο) κεφάλαιο αναλύονται οι συνέπειες της Μικρασιατικής καταστροφής και πως το κύμα του 1,5 εκατομμυρίου προσφύγων, η επανάσταση του Ν. Πλαστήρα τον Σεπτέμβριο 1922 και η επαναστατική κυβέρνηση με το νομοθετικό διάταγμα Φεβρουαρίου του 1923, επέσπευσαν την απαλλοτρίωση εκατομμυρίων στρεμμάτων και την αναδιανομή γης σε ακτήμονες προκειμένου να αποκατασταθούν τόσο οι ετεροχθονες πρόσφυγες όσο και οι αυτόχθονες αγρότες της Θεσσαλίας και της υπόλοιπης Ελλάδας. Επιπλέον, αναλύονται οι τρισάθλιες και τριτοκοσμικές συνθήκες εργασίας και ζωής των αγροτών στα τσιφλίκια μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες οριστικής παραχώρησης των τίτλων ιδιοκτησίας των κλήρων στους αγρότες.

Στο έβδομο (7ο) κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι αλλαγές που προέκυψαν από τις αγροτικές μεταρρυθμίσεις και οι νέες προκλήσεις που έφεραν η κατάργηση της μεγαλοϊδιοκτησίας, η κατάτμηση και αναδιανομή της γης σε ακτήμονες και πρόσφυγες οι οποίοι απέκτησαν μέσω της εδραίωσης του καθεστώτος της μικροϊδιοκτησίας αυτοδιαχειριζόμενες εκμεταλλεύσεις γης που μετέβαλαν την παραγωγική βάση της αγροτικής οικονομίας. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι πολιτικές και νομοθετικές πρωτοβουλίες της κυβέρνησης στη σύσταση αυτόνομων οργανισμών που θα συνέβαλαν στην επίλυση του αγροτικού ζητήματος όπως και στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που έφερε το νέο καθεστώς της μικροϊδιοκτησίας. Όπως επίσης παρουσιάζονται και οι ενέργειες των οργανισμών οι οποίες επικεντρώθηκαν στην αύξηση και οργάνωση των συνεταιρισμών, στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των αγροτών, στην ενίσχυση των αγροτικών πληθυσμών, στην πίστωση των αγροτών από την Α.Τ.Ε. με ευνοϊκούς όρους, στη βελτίωση των μεθόδων καλλιέργειας, στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής και στην προσπάθεια επίτευξη σιτάρκειας.

Τέλος, το όγδοο (8ο) κεφάλαιο, αποτελεί το συμπέρασμα και επίλογο της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Κεφάλαιο 2- Θεωρητική Θεμελίωση/Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Με την προσάρτηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα το 1881, η μεγάλη γαιοκτησία που υπήρχε επί Τουρκοκρατίας, όχι μόνο διατηρήθηκε αλλά και ενισχύθηκε, καθώς το ελληνικό κράτος από το 1881 έως το 1917 δεν μπόρεσε να επιβάλει δραστικές μεταρρυθμίσεις όπως αναφέρει ο Γιώργος Δερτιλής στο έργο του “Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830 - 1920”

Η κοινωνική διάσταση του ζητήματος, αναδεικνύεται μέσα από έρευνες που επικεντρώνονται στις τρισάθλιες συνθήκες εργασίας και ζωής των αγρομισθωτών των τσιφλικιών. Ο Κώστας Βεργόπουλος στο έργο του “Αγροτική Κοινωνία και Πολιτική: Η Μεταρρύθμιση της Γης στην Ελλάδα”, και ο Βασίλειος Πατρώνης στο έργο του “Θέματα Ελληνικής οικονομικής Ιστορίας” (18ος-20ος αιώνας) αναφέρουν τη συγκρουσιακή σχέση μεταξύ τσιφλικάδων και κολίγων, η οποία κορυφώθηκε μέσα από εξεγέρσεις όπως αυτή στο Κιλελέρ το 1910.

Η αγροτική μεταρρύθμιση, αποτέλεσε την κύρια απάντηση της κυβέρνησης, στις κοινωνικές αναταραχές και πιέσεις που ασκήθηκαν από το αγροτικό κίνημα προς την κυβέρνηση. Σύμφωνα με τους Θ. Καλαφάτη και Ε. Πρόντζα, στο συλλογικό έργο “Οικονομική ιστορία του Ελληνικού κράτους” η διανομή της γης το 1917 υπήρξε ορόσημο, αν και οι επιπτώσεις της ήταν αντιφατικές: αφενός έδωσε δυνατότητα πρόσβασης στη γη στους ακτήμονες, αφετέρου έφερε νέες όπως η κατακερματισμένη γεωργία και η έλλειψη επενδύσεων.

Η οικονομική ανάλυση από ερευνητές, όπως ο Γιάννης Μουζέλης στο έργο του “Η αγροτική κοινωνία και η εξέλιξή της στην Ελλάδα”, δείχνει ότι η μεταρρύθμιση δεν κατάφερε να εξαλείψει τη φτώχεια, ενώ η μικρή κλίμακα των νέων γεωργικών εκμεταλλεύσεων περιόρισε την αποδοτικότητα της παραγωγής.

Επιπλέον, οι περιορισμένες υποδομές και η έλλειψη κρατικής υποστήριξης δυσχέραναν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία, όπως καταγράφεται από τον Τάσο Κωστόπουλο στο βιβλίο του “Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα, Ανασυγκρότηση, Εμφύλιος, Παλινόρθωση 1945 - 1952”, το ζήτημα εξετάζεται υπό το πρίσμα της διαχρονικής σχέσης γης, εξουσίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Οι έρευνες αυτές επισημαίνουν ότι το αγροτικό ζήτημα της Θεσσαλίας προσφέρει πολύτιμα διδάγματα και εμπειρία για τη διαχείριση παρόμοιων ζητημάτων στη σύγχρονη εποχή, ιδίως σε σχέση με τη βιώσιμη γεωργία και τη δίκαιη κατανομή των φυσικών πόρων.

Τέλος, η Καίτη Αρώνη Τσιχλή στο βιβλίο της “Αγροτικό ζήτημα και Αγροτικό κίνημα” μας δίνει μια συνολική θεώρηση του ιδιαίτερου αυτού προβλήματος από τη γέννηση του ακόμα από την εποχή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και την πώληση των μεγάλων εκτάσεων γης από τους Τούρκους στους Έλληνες, τις φάσεις που πέρασε το αγροτικό ζήτημα ως και την οριστική διευθέτησή του το 1923 επί επαναστατικής κυβερνήσεως Ν. Πλαστήρα - Στ. Γονατά όπου και επιλύθηκε οριστικά το πρόβλημα με τη διανομή γης στους ακτήμονες.

Κεφάλαιο 3 - Μεθοδολογία Έρευνας

Η μεθοδολογία της παρούσας εργασίας ερείδεται σε μια διεπιστημονική ιστορική προσέγγιση που συσχετίζεται με τη διερεύνηση του αγροτικού ζητήματος στη Θεσσαλία. Η έρευνα επικεντρώνεται στη συστηματική μελέτη πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, καθώς και στη χρήση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων.

Αρχικά, η εργασία βασίζεται σε μια βιβλιογραφική ανασκόπηση με την ανεύρεση, συλλογή και ανάλυση ιστορικών εγγράφων, νομοθετικών κειμένων, δημοσιευμάτων του τύπου της εποχής, διαφόρων αρχείων, μελετών και βιβλίων που συσχετίζονται με την μεγάλη έγγεια ιδιοκτησία και τις μεταρρυθμίσεις οι οποίες ρύθμισαν νομοθετικά το αγροτικό ζήτημα.

Επιπλέον, αντλείται σημαντικό υλικό από πηγές της εποχής, όπως επίσημες εκθέσεις, συμβόλαια και μαρτυρίες αγροτών, προκειμένου να απεικονιστούν ο θεσμός των τσιφλικιών και οι κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν.

Συγχρόνως, η ποιοτική ανάλυση εμπλουτίζεται με τη χρήση ιστοριογραφικών και κοινωνιολογικών μελετών που αναδεικνύουν τις ευρύτερες διαστάσεις του αγροτικού ζητήματος. Η σύγκριση μεταξύ διαφορετικών ιστορικών περιόδων και γεωγραφικών περιοχών επιτρέπει την ανάδειξη των παραγόντων που επηρέασαν την εξέλιξη της μεγάλης γαιοκτησίας και τη μετάβαση στη περίοδο διανομή της γης στους ακτήμονες.

Τέλος, η εργασία υιοθετεί τη κριτική ανάλυση για τη σύνδεση των ιστορικών γεγονότων με σύγχρονα αγροτικά ζητήματα, αναδεικνύοντας τη διαχρονική σημασία του αγροτικού ζητήματος το οποίο αποτέλεσε ορόσημο για τους αγώνες του αγροτικού κινήματος και τις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα τόσο στη Θεσσαλία όσο και στην υπόλοιπη Ελληνική επικράτεια.

Κεφάλαιο 4 - Τα γεγονότα έως την αγροτική μεταρρύθμιση του 1917

Στη Θεσσαλία τα τσιφλίκια όπως ονομάζονταν οι μεγάλες ιδιοκτησίες γης, ήταν κατάλοιπα μορφών οργάνωσης της αγροτικής οικονομίας στην περίοδο της ύστερης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Την εποχή της τουρκοκρατίας ο σουλτάνος, που ήταν ο απόλυτος κύριος της γης, εκχωρούσε τμήματά γης σε διάφορους μπέηδες. Αυτοί ως γαιοκτήμονες αποκτούσαν το δικαίωμα της εξουσίας ή κάρπωσης της γης και ήταν υποχρεωμένοι να αποδώσουν στο σουλτάνο το 10% της παραγωγής, τη «δεκάτη». Κάθε μπέης-γαιοκτήμονας ανέθετε με τη σειρά του σε επίμορτους καλλιεργητές την καλλιέργεια έκτασης ανάλογης με τον αριθμό των αροτριώντων ζώων. Τους προμήθευε τον απαραίτητο σπόρο και οι καλλιεργητές αφού έβαζαν την προσωπική εργασία τους και αφαιρούσαν τη δεκάτη, μοιράζονταν με τον γαιοκτήμονα τη σοδειά. Αν ο καλλιεργητής αποκτούσε δεύτερο ζευγάρι υποζυγίων (ζώων), τότε προσλάμβανε και παραγιά, τον οποίο πλήρωνε ο γαιοκτήμονας.

Επιπλέον, ο καλλιεργητής μπορούσε να ανεγείρει οικία μέσα στο τσιφλίκι και στη γη που εργαζόταν και να τη μεταβιβάσει στους κληρονόμους του. Συγχρόνως, επιτρεπόταν στον καλλιεργητή να διατηρεί μέσα στο τσιφλίκι λαχανόκηπο και ζώα που προοριζόταν για τις βιοποριστικές ανάγκες της οικογένειάς του.

Γενικότερα με την πάροδο του χρόνου, βάσει εθιμικού δικαίου, ο καλλιεργητής διασφάλισε δικαιώματα κυριότητας στην οικία και στα ζώα του και δικαιώματα χρήσης δασών, βοσκότοπων, πηγών και κοινόχρηστων χώρων του τσιφλικιού χωρίς να μπορεί να εκδιωχθεί από τη γη που καλλιεργούσε και διέμενε καθώς είχε δικαιώματα ισόβιας νομής. Αυτό σημαίνει ότι ήταν συνδεδεμένος δια βίου με τη γη και είχε μεταβιβαζόμενο κληρονομικό δικαίωμα καλλιέργειάς της.

Εικόνα 1: Λάρισα (E. Dodwell, Vues de la Grece).

Πηγή: https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf

Αυτά τα απαραβίαστα εθιμικά δικαιώματα που παγίωναν τους τρόπους λειτουργίας των τσιφλικιών στην Οθωμανική αυτοκρατορία, ανατράπηκαν με τη προσάρτηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα με τη συμφωνία της Κωνσταντινούπολης το 1881.^{1,2}

1 Κ. Δ. Τσοποτός, *Γη και γεωργοί της Θεσσαλίας κατά την Τουρκοκρατίαν*, Α' εκδ. Βόλος, 1912, ανατύπωση εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα 1974, σ. 227 - 237.

2 Κ. Βεργόπουλος, *Το Αγροτικό Ζήτημα στην Ελλάδα, Η κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1975, σ. 64 - 89.

Η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα και η εκποίηση εκατομμυρίων στρεμμάτων γης από τους Οθωμανούς γαιοκτήμονες ως επί το πλείστον σε Έλληνες κεφαλαιούχους της διασποράς (Κωνσταντινούπολης, Αλεξάνδρειας, Οδησού, Τεργέστης, Παρισιού, Λονδίνου κτλ), επανέφερε στο προσκήνιο ξανά το ζήτημα της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας το οποίο δημιούργησε μια κάστα πλούσιων Ελλήνων γαιοκτημόνων και ένα αγροτικό προλεταριάτο κολίγων.³

Οι Έλληνες κεφαλαιούχοι ως νέοι γαιοκτήμονες, βρέθηκαν ευνοημένοι από την αντικατάσταση του προΐσχυσαντος Οθωμανικού νομικού καθεστώτος από το καθεστώς της πλήρους αστικής ιδιοκτησίας που ίσχυε στην Ελλάδα. Αυτό σημαίνει ότι ύστερα από την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα για το θεσμό των Θεσσαλικών τσιφλικιών, άρχισε να ισχύει και να εφαρμόζεται ο Αστικός Κώδικας του ελληνικού δικαίου, και οι αγρότες μετατράπηκαν από νομείς με συγκεκριμένα δικαιώματα σε μισθωτές της γης υποκείμενοι στη βούληση και στη κυριότητα του τσιφλικά.

Οι νέοι τσιφλικάδες δηλαδή επωφελήθηκαν από την αλλαγή της έννομης τάξης καθώς χάρη στο Ελληνικό Αστικό Δίκαιο απέκτησαν κυριότητα σε οτιδήποτε περιλαμβανόταν εντός του τσιφλικιού (γη, οικίες, ζώα, βοσκοτόπια, αποθήκες, εργαλεία κτλ). Κατ' αυτό τον τρόπο, οι καλλιεργητές έχασαν όλα τα κεκτημένα δικαιώματα και προνόμια που απολάμβαναν επί τουρκοκρατίας χωρίς να μπορούν ως αγρομισθωτές να διεκδικήσουν τίποτα απολύτως από όσα κατείχαν με βάση το εθιμικό δίκαιο που ίσχυε επί τουρκοκρατίας.^{4,5}

Εικόνα 2: Το τσιφλίκι της οικογένειας Βλιτσάκη στη Βάνιαρη Καρδίτσας.

Πηγή: https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf

Στα τσιφλίκια διέμεναν χιλιάδες αγρότες με τις οικογένειές τους όπου εργάζονταν και ζούσαν υπό τρισάθλιες συνθήκες ως δουλοπάροικοι⁶ υπό τον πλήρη έλεγχο και την εξουσία των αδιάστακτων επιστατών των γαιοκτημόνων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι οι γαιοκτήμονες υποχρέωναν τους κολίγους να υπογράφουν ετήσιες συμβάσεις μίσθωσης της γης αναγνωρίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο την πλήρη ιδιοκτησία των γαιοκτημόνων όπως και το ότι τους υποχρέωναν να τους καταβάλλουν το 1/2 ή 1/3 της

3 Ε. Κυριακίδης, “Η προσάρτηση της Θεσσαλίας”, *Περιοδικό ΗΩΣ*, Αθήνα 1966, σ. 80-89.

4 Π. Γ. Νάκος, *Το νομικό καθεστώς των τέως Δημόσιων Οθωμανικών Γαιών 1821-1912*, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 303 - 305.

5 Γ. Δερτιλής, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, Αθήνα 2005, σ. 70 - 80.

6 Σπ. Σπυρίδ., “Από την ελευθερωθείσαν Θεσσαλία, εις τα Τρίκαλα, ο Αρχ. Τρίκκης” *ΣΚΡΙΠ*, Αθήναι 14 Ιουνίου 1898, (Βλέπε παράρτημα Π-1).

αγροτικής παραγωγής τους και των κτηνοτροφικών προϊόντων τους (τυροκομικά, κρέας, αυγά κτλ) αλλά και ενοίκιο διαμονής και βοσκής των ζώων, έφεραν αναπόφευκτα τη σφοδρή σύγκρουση κολίγων- γαιοκτημόνων.⁷

Εικόνα 3: Κολίγοι στο τσιφλίκι του Χρηστάκη Ζωγράφου στη Λαζαρίνα Καρδίτσας.
Πηγή: https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf

Εικόνα 4: Βοσκοί στο νομό Καρδίτσας μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας.
Πηγή: https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf

Αυτή η σφοδρή σύγκρουση ήταν απότοκος της εκμετάλλευσης, της κακομεταχείρισης, των κακουχιών αλλά και της υποβάθμισης ποιότητας ζωής των κολίγων. Ο δίκαιος αγώνας των κολίγων ενάντια στις αυθαιρεσίες των γαιοκτημόνων έλαβε τα

7 Ν. Γεωργιάδης, *Θεσσαλία*, εκδ. Έλλα, Λάρισα 1995.

χαρακτηριστικά ταξικής πάλης ή οποία ως μάστιγα συγκλόνισαν την κοινωνική ζωή της Θεσσαλίας τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα αλλά και τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα.

Οι καθημερινές συμπλοκές και οι συγκρούσεις σε διάφορες περιοχές της Θεσσαλίας (Σκλάταινα, Ζάρκο κλπ) αποτυπώθηκαν τόσο στα δημοσιεύματα του τύπου της εποχής όσο και στις οξείες αντιπαραθέσεις μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης κατά τη διάρκεια της συζήτησης του αγροτικού ζητήματος στη Βουλή.⁸

Η εκάστοτε κυβέρνηση, παρότι γνώριζε την κρίση και την έκρυθμη κατάσταση στην Θεσσαλία είτε εξαιτίας της διαπλοκής συμφερόντων με τους γαιοκτήμονες (Χαρ. Τρικούπης, Γ. Θεοτόκης κτλ) είτε εξαιτίας των πιέσεων (Θ. Δηλιγιάννης, Στ. Δραγούμης κτλ) που δέχτηκε από τους γαιοκτήμονες δεν μπόρεσε να προβεί αμεσα σε αγροτικές μεταρρυθμίσεις για να επιλυσει το αγροτικό ζήτημα έως το 1910.⁹

Εικόνα 5: Θεσσαλοί αγρότες (Δ. Κατσικογιάννης).

Πηγή: https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf

Το γεγονός της κυβερνητικής κωλυσιεργίας όχι μόνο επέτεινε το κλίμα αναβρασμού στο Θεσσαλικό κάμπο, αλλά υπονόμευσε σε μεγάλο βαθμό και τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της Θεσσαλίας. Η έννομη προστασία των γαιοκτημόνων από την εκάστοτε κυβέρνηση, αλλά και εν γένει την πολιτεία (Νομαρχία, Δημαρχία Χωροφυλακή, Δικαιοσύνη κτλ), τα δυσάρεστα γεγονότα (όνειδος ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897, κακές σοδειές, πλημμύρες, κτλ), η κακομεταχείριση, οι κακουχίες και η εξαθλίωση των κολίγων στα τσιφλίκια δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη αγροτικού κινήματος.

Το αγροτικό κίνημα με την υποστήριξη συλλόγων, σωματείων, ενώσεων, εκπροσώπων και διανοούμενων της αστικής τάξης και του Θεσσαλικού τύπου στράφηκε ενάντια στους γαιοκτήμονες, ασκώντας έντονες πιέσεις στην ελληνική κυβέρνηση προκειμένου αυτή να διευθετήσει οριστικά μέσα από μεταρρυθμίσεις το αγροτικό ζήτημα.

Το αγροτικό κίνημα για να προωθήσει τα αιτήματα των αγροτών και να διεκδικήσει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για τον αγροτικό κόσμο διοργάνωσε μαζικές απεργίες, συγκεντρώσεις, συλλαλητήρια στις μεγάλες πόλεις της Θεσσαλίας που κατέληξαν στην

8 Επίσημα Πρακτικά Συνεδριάσεων Βουλής (ΕΠΣΒ) Συνεδρίαση ΟΑ' 5 Μαρτίου 1883, επί προεδρίας Σ. Βαλαωρίτη, (Βλέπε παράρτημα Π-2).

9 Α. Σφήκα-Θεοδοσίου, "Ο Χ. Τρικούπης και οι εθνικές γαίες", *Ιστορικά τεύχ.* 125 (ένθετο της εφ. «Ελευθεροτυπία»), Αθήνα 7 Μαρτίου 2002, σελ. 28-37.

υποβολή υπομνημάτων και ψηφισμάτων προς το κοινοβούλιο, την κυβέρνηση και το Βασιλιά.

Οι αόριστες υποσχέσεις της κυβέρνησης (Στ. Δραγούμη) όμως στην υλοποίηση των αιτημάτων απαλλοτρίωσης και διανομής γης σε ακτήμονες αλλά και μια σειρά δυσάρεστων γεγονότων (μαζικές εξώσεις κολίγων από τα τσιφλίκια επειδή δεν υπέγραφαν τις ετήσιες συμβάσεις αγρομισθώσης, η κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κολίγων στα τσιφλίκια, η υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κολίγων, η έλευση προσφύγων από Βουλγαρία και Ρουμανία, η δολοφονία του σοσιαλιστή ακτιβιστή Μαρίνου Αντύπα κτλ) όξυναν περαιτέρω την ήδη τεταμένη κατάσταση με αποτέλεσμα την εξέγερση και τα αιματηρά επεισόδια στο Κιλελέρ, στη Μελία (πρώην Τσουλάρ) και στη Λάρισα τον Μάρτιο του 1910.^{10,11,12}

Εικόνα 6: Συζήτηση στη Βουλή για τα γεγονότα του Κιλελέρ.

Πηγή: https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf

Η εμφάνιση του Ελ. Βενιζέλου στη πολιτική σκηνή, και η άνοδος του στην εξουσία δρομολόγησαν τις εξελίξεις προς την αγροτική μεταρρύθμιση. Άλλωστε, ο Ελ. Βενιζέλος θεωρούσε ότι η κρίση στη Θεσσαλία και η διευθέτηση του αγροτικού ζητήματος μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων θα εξασφάλιζε τη σταθερότητα και την ενότητα στο εσωτερικό του κράτους.

Έτσι λοιπόν το 1911, η κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου κατήργησε τον νόμο ΒΧΗ (1899) του Γ. Θεοτόκη «Περί εξώσεως δυστροπούντων ενοικιαστών» και απαγόρευσε γενικότερα με το νέο νόμο ΓΩΝΣ (Ιούλιος 1911) τις εξώσεις των κολίγων από τα κτήματα.

Επιπλέον, η κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου στην αναθεώρηση του Συντάγματος του 1911 ψήφισε ρυθμίσεις όπως το άρθρο 17¹³ που προέβλεπε τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης ιδιοκτησιών όχι μόνο για λόγους «δημόσιας ανάγκης» αλλά και για λόγους «δημόσιας

10 Λ. Αρσενίου, *Το έπος των Θεσσαλών αγροτών και οι εξεγέρσεις τους*, Τρίκαλα 1994.

11 Γ.Κ. Ραδινός, «Μελέτη περί του εν Θεσσαλία αγροτικού ζητήματος», *Θεσσαλία*, Βόλος 13-17 Ιουλίου 1909.

12 Γ. Καραϊσκάκης, Κουκουλέτσος, Σταμούλης «Αιματηρά Σύγκρουσις εις την Λάρισα, σύρραξις στρατού και γεωργών», *ΕΜΠΡΟΣ*, Αθήναι 07 Μαρτίου 1910, (Βλέπε παράρτημα Π-3).

13 Επίσημα Πρακτικά Συνεδριάσεων Βουλής (ΕΠΣΒ), Συνεδρίαση ΝΔ' 19 Μαρτίου 1911, άρθρο 17, επί προεδρίας Ν. Στράτου, (Βλέπε παράρτημα Π-4).

ωφέλειας». Αυτές οι ρυθμίσεις όπως είναι εύλογο επέτρεψαν την απαλλοτρίωση των τσιφλικιών.¹⁴

Παρόλα αυτά, η απαλλοτρίωση και η διανομή της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας στους ακτήμονες ούτε απρόσκοπτα ούτε άμεσα μπορούσε να γίνει παρά τη συνταγματική πρόβλεψη και ρύθμιση. Αυτό συνέβη για δύο λόγους. Πρώτον, οι μεγαλογαιοκτήμονες δεν φαίνονταν διατεθειμένοι να παραιτηθούν από την ιδιοκτησία και τα συμφέροντα τους, γι' αυτό έχοντας ισχυρές πολιτικές διασυνδέσεις πίεσαν την κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου να μην εφαρμόσει τα νομοθετικά μέτρα που έλαβε υπέρ των ακτημόνων αγροτών. Δεύτερον, η εμπλοκή της χώρας στους Βαλκανικούς πολέμους και στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, η ενσωμάτωση των νέων εδαφών (Μακεδονία, Ήπειρος, Κρήτη, Θράκη), ο εποικισμός και αποκατάσταση προσφύγων της Βουλγαρίας και της Τουρκίας κατά την δεκαετία 1912-1922 έθεσαν το Θεσσαλικό ζήτημα σε δεύτερη μοίρα.

Μάλιστα, παρά την αδήριτη ανάγκη επίλυσης του αγροτικού ζητήματος, η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων τουλάχιστον μέχρι την είσοδο της χώρας στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, δεν είχε διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα αγροτικών μεταρρυθμίσεων. Συνέχιζε μόνο την πολιτική της σταδιακής απαλλοτρίωσης μετ' αποζημιώσεως μια διαδικασία όμως που γινόταν με μεγάλη βραδύτητα. Είναι ενδεικτικό ότι μεταξύ των ετών 1907-1914, το Δημόσιο αγόρασε και μεταπώλησε το 1/6 του συνόλου των τσιφλικιών σε ακτήμονες καλλιεργητές και πρόσφυγες. Ακόμη και το ζήτημα των εξώσεων δεν είχε αποσαφηνιστεί και εφαρμοστεί οριστικά και απόλυτα. Εξαίρεση αποτέλεσε το νομοσχέδιο¹⁵ για τη θεσμοθέτηση των αγροτικών συνεταιρισμών οι οποίοι κυρώθηκαν με το νόμο 602 του 1914.¹⁶

Μεταξύ των ετών 1915 και 1918 οι συνεταιρισμοί αυξήθηκαν από 150 σε 790, αριθμός που διπλασιάστηκε ως το 1920. Οι συνεταιρισμοί λειτούργησαν κατά βάση ως μηχανισμοί για τη διαχείριση χρηματοδοτήσεων προς τους αγρότες γεγονός που επιβεβαιώνεται από την αύξηση των πιστώσεων της Εθνικής Τράπεζας προς αυτούς.

Αυτό ήταν ιδιαίτερος σημαντικός καθώς η υπερχρέωση πολλών αγροτών στους τοκογλύφους τους είχε φέρει στην εσχάτη πενία και απελπισία. Οι συνέπειες του πολέμου σε συνδυασμό με την αποδιοργάνωση της αγροτικής οικονομίας επέτειναν την ανάγκη για συλλογική επίλυση των προβλημάτων.

Το σημαντικό εγχείρημα για την επίλυση των προβλημάτων της αγροτικής οικονομίας, η απαλλοτρίωση των τσιφλικιών και η διανομή τους στους ακτήμονες και πρόσφυγες έγινε με το νόμο 1072 του 1917 επί κυβερνήσεως Εθνικής Αμύνης του Ελ. Βενιζέλου.

14 Α. Δ. Χατζηγιάννης, *Το αγροτικό πρόβλημα της Θεσσαλίας. Γένεσις, ανέλιξις και λύσις αυτού*, Αθήνα 1910.

15 Ν. Ανύσιος, "Νομοσχέδιον περί Συνεταιρισμών", *ΕΜΠΡΟΣ*, Αθήναι 01 Οκτωβρίου 1914, (Βλέπε παράρτημα Π-5).

16 Φ.Ε.Κ., Α', 33, 24/01/1915, "Νόμος 602: Περί Συνεταιρισμών", (Βλέπε παράρτημα Π-6).

Κεφάλαιο 5 - Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1917 και η αναστολή εφαρμογής της.

Το αποφασιστικό βήμα προς την εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης έγινε στα χρόνια του Α' Παγκοσμίου πολέμου και του «εθνικού διχασμού». Η αγροτική μεταρρύθμιση, αποφασίστηκε από την κυβέρνηση Εθνικής Άμυνας στη Θεσσαλονίκη σε μία εποχή σοβαρής πτώσης του εξωτερικού εμπορίου. Η πτώση αυτή είχε προκληθεί από τον θαλάσσιο αποκλεισμό τον οποίο είχαν επιβάλλει οι δυτικές δυνάμεις (Αντάντ) στην Ελλάδα, προκειμένου να την υποχρεώσουν να εισέλθει στον πόλεμο με το μέρος τους.

Υπό αυτές τις συνθήκες, ο αποκλεισμός της Ελλάδας λειτούργησε από οικονομική άποψη ως ένας αυθόρμητος προστατευτισμός τόσο υπέρ της εθνικής βιομηχανικής παραγωγής όσο και επ' ωφελεία των εγχωρίων σιτηρών.

Είναι προφανές, ότι η συγκυρία αυτή σε συνδυασμό με τα προβλήματα της αγροτικής οικονομίας έθεσαν εκ νέου και με οξύτατο τρόπο ενώπιον της κυβέρνησης το αγροτικό ζήτημα τόσο της Θεσσαλίας, όσο και των νέων εδαφών (Μακεδονίας, Ηπείρου κτλ) της Ελλάδας, προσδίδοντας επείγοντα χαρακτήρα στο ζήτημα της οριστικής διευθέτησης της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας.

Παρά τα πολλά και χρόνια προσκόμματα στην επίλυση του αγροτικού ζητήματος, η Κυβέρνηση Εθνικής Αμύνης του Ελ. Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη με κύριους εμπνευστές και αρχιτέκτονες τον Ανδρ. Μιχαλακόπουλο και τον Αλ. Μυλωνά, προσπάθησε νομοθετικά να προβεί στην οριστική απαλλοτρίωση των τσιφλικιών και στη διανομή γης στους καλλιεργητές, ούτως ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες στην ύπαιθρο μέσα από τον μετασχηματισμό των δομών της αγροτικής οικονομίας.¹⁷

Εικόνα 7: Η κυβέρνηση Εθνικής Αμύνης.

Πηγή:<https://www.kathimerini.gr/istoria/562548781/17-aygoystoy-1916-to-kinima-tis-ethnikis-amynas/>.

17 Κ. Αρώνη-Τσίχλη, *Αγροτικό Ζήτημα και Αγροτικό Κίνημα, Θεσσαλία 1881-1923*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005, σ. 198 - 208.

Ο μηχανισμός απαλλοτριώσεων αγροκτημάτων και διανομών σε γηγενείς καλλιεργητές και πρόσφυγες σχηματοποιήθηκε τον Μάιο του 1917 με τη δημοσίευση των διαταγμάτων 2466, 2467, 2468, 2469, 2470 με τα οποία σκιαγραφήθηκε ο τρόπος παραχώρησης γαιών σε συνεταιρισμούς καλλιεργητών, η ελευθερία των καλλιεργητών από τους γαιοκτήμονες μέσω της απόκτησης κλήρων, η κατάτμηση της γης και το καθεστώς μικροϊδιοκτησίας και η αποζημίωση των γαιοκτημόνων. Οι αποφάσεις αυτές με τη δημοσίευση των διαταγμάτων αποτέλεσαν το πρώτο ατελές έστω σχέδιο εφαρμογής της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης μεγάλων αγροτικών ιδιοκτησιών στο ελληνικό κράτος.¹⁸

Ένα μήνα αργότερα (Ιούνιος 1917) ο Ελ. Βενιζέλος σχημάτισε κυβέρνηση στην Αθήνα με την οποία τερματίστηκε η περίοδος του εθνικού διχασμού ιδρύοντας ταυτόχρονα τα υπουργεία Γεωργίας και Δημοσίων κτημάτων και Περιθάλψεως.

Τα δύο αυτά υπουργεία μαζί με το υπουργείο Επισιτισμού που είχε ιδρυθεί το Φεβρουάριο του 1917 είχαν το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα την μέριμνα για την αγροτική αποκατάσταση και τη διατροφή του πληθυσμού της επικρατείας. Η ίδρυση των νέων υπουργείων διαπνεόταν από την ισχυρή βούληση για τον μετασχηματισμό της Θεσσαλικής υπαίθρου με σκοπό την επίτευξη της κοινωνικής ειρήνης και ενότητας στο Θεσσαλικό κάμπο, την εισαγωγή νέων γεωργικών εργαλείων και καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας, τη βελτίωση και εντατικοποίηση της καλλιέργειας, την αύξηση των στρεμματικών αποδόσεων και την σιτάρκεια την οποία επιδίωκε εδώ και χρόνια το ελληνικό κράτος.

Όπως είναι εύλογο, η πολιτική βούληση για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της υποβαθμισμένης Θεσσαλικής υπαίθρου είχε χαρακτήρα ενός μακροπρόθεσμου πλάνου. Το πλάνο αυτό, δεν περιοριζόταν μόνο στη Θεσσαλία, αλλά αφορούσε και την ύπαιθρο όλης της επικρατείας και ειδικά τις νέες περιοχές που είχαν ενσωματωθεί στη χώρα ύστερα από τους Βαλκανικούς πολέμους.¹⁹

Προς αυτή τη κατεύθυνση, στα τέλη Ιουλίου 1917, ο υπουργός Γεωργίας Ανδρ. Μιχαλακόπουλος κατέθεσε στο κοινοβούλιο νομοσχέδιο που επεξέτεινε σε όλη τη χώρα την ισχύ των διαταγμάτων της κυβέρνησης Εθνικής Αμύνης της Θεσσαλονίκης.

Εικόνα 8: Ο υπουργός Γεωργίας Ανδρέας Μιχαλακόπουλος.

Πηγή: <https://www.in.gr/2024/05/17/stories/andreas-mixalakopoulos-epitagi-tou-ethnikou-kathikontos/>

18 Τακ. Οικονομάκης, “Η απολύτρωση των λευκών σκλάβων”, *Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ*, Βόλος, 07 Ιουνίου 1917, (Βλέπε παράρτημα Π-7).

19 Π.Γ. Γεννάδιος, *προϊόντα προς αρτοποιίαν και προς αντικατάσταση του άρτου*, εν Αθήναις, 1917, Σπ. Χασιώτης, *Μέτρα ριζικά και μέτρα πρόχειρα και δυνατά σήμερα. Πως θα σωθώμεν εκ της σιτοδείας*, Παπασπύρου, 1917, Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.: Αρχείο πολιτικού γραφείου Πρωθυπουργού, 1917, φάκ. 10, *Εγγραφο του Πανθεσσαλικού Γεωργικού Συνδέσμου προς το γραφείο του Πρωθυπουργού*, 28 Οκτωβρίου 1917.

Στην ομιλία του στο κοινοβούλιο, ανέφερε πώς οι ρυθμίσεις των διαταγμάτων αποτελούσαν την αφετηρία μιας επίπονης συλλογικής προσπάθειας για την επίλυση του αγροτικού ζητήματος όχι μόνο της Θεσσαλίας αλλά ολόκληρης της Ελλάδας.

Ο Ανδρ. Μιχαλακόπουλος αναφέρθηκε στις χαμηλές αποδόσεις των γεωργικών καλλιεργειών και την βούληση των γαιοκτημόνων και καλλιεργητών να αποδεχτούν την κρατική παρέμβαση και πρωτοβουλία στον πρωτογενή τομέα.

Η παρέμβαση και πρωτοβουλία προσδιορίζονταν στην αναγκαστική απαλλοτρίωση μεγάλων αγροκτημάτων, στην αποζημίωση των γαιοκτημόνων με ομολογίες που θα εγγυόταν το κράτος και τέλος στη σύσταση από μεμονωμένους καλλιεργητές αγροτικών συνεταιρισμών που θα λειτουργούσαν ως ενιαία οικονομική μονάδα και θα υποστηρίζονταν από τον τραπεζικό δανεισμό και τις κρατικές εγγυήσεις.

Στην εν λόγω ομιλία, ο Ανδρ. Μιχαλακόπουλος προσπάθησε να άρει κάθε είδους ανησυχία και ανασφάλεια του πολιτικού και αγροτικού κόσμου επισημαίνοντας πως το μοντέλο που εισηγούνταν δε θα ερχόταν σε σύγκρουση και ρήξη με τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του υφιστάμενου κοινωνικού status quo και της λειτουργίας του φιλελεύθερου οικονομικού μοντέλου του καπιταλισμού.

Ο Ανδρ. Μιχαλακόπουλος ανέφερε πως το ελληνικό Σύνταγμα προέβλεπε τη διαδικασία, ενώ τα άρθρα 17 του Συντάγματος του 1911 και 4 του νόμου 2469 της κυβέρνησης Εθνικής Αμύνης του Ελ. Βενιζέλου όριζαν με σαφήνεια πώς η κυριότητα του κάθε αγροκτήματος που θα εντασσόταν στη διαδικασία των απαλλοτριώσεων θα μεταφερόταν στο Δημόσιο ύστερα από τη καταβολή της αποζημίωσης στους γαιοκτήμονες.²⁰

Ταυτόχρονα ο Ανδρ. Μιχαλακόπουλος επισήμανε πως ακόμη και στη Μεγάλη Βρετανία ο κρατικός παρεμβατισμός επιβαλλόταν σε κρίσιμα εθνικά ζητήματα και ότι προαπαιτούταν χρόνος για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος. Αυτό οφειλόταν αφενός στο γεγονός, ότι δεν μπορούσαν να διατεθούν άμεσα και σημαντικά κεφάλαια εξαιτίας της οικονομικής δυσπραγίας του κράτους και αφετέρου στο ότι ο αριθμός των εξειδικευμένων γεωμετρών και μηχανικών ήταν ελάσσων και ανεπαρκής για την τάχιστα αποπεράτωση του εγχειρήματος.²¹

Τελικά το νομοσχέδιο Ανδρ. Μιχαλακοπούλου ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 1917 με αναστολή στην αρχή των διαδικασιών για τον νομό των Τρικάλων λόγω της έντονης αντίδρασης των Φιλελεύθερων Θεσσαλών βουλευτών (Γαρδικιώτης, Μπούσδρας, Χατζηγιάννης) που έθεσαν ζήτημα βιωσιμότητας του κλήρου.

Οι βουλευτές υποστήριζαν με επιμονή πώς η νομοθέτηση της διατήρησης του 1/3 του αγροκτήματος του γαιοκτήμονα, ο αναμενόμενος τεμαχισμός των διανεμητέων εκτάσεων στους κληρούχους και κάποιες λιγότερο πεδινές και καλλιεργήσιμες εκτάσεις του νομού Τρικάλων,²² πιθανότατα θα οδηγούσαν για άλλη μια φορά τους γηγενείς καλλιεργητές, ελλείψει επενδύσεων και περιορισμού της τραπεζικής πίστωσης στον επαχθή δανεισμό από τοκογλύφους, στην απόγνωση και στην ανέχεια.²³

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασαν οι Θεσσαλοί βουλευτές, η έκταση των 100-120 στρεμμάτων και η διανομή τους στη κάθε αγροτική οικογένεια της περιοχής ήταν δέουσα και δίκαιη. Ο Ανδρ. Μιχαλακόπουλος απήντησε αόριστα λέγοντας πως το σύστημα της λειτουργίας των συνεταιρισμών θα λειτουργούσε προστατευτικά και ισχυροποιητικά στοχεύοντας στη χρηματοδοτική ενίσχυση των νέων μικροϊδιοκτητών, των αγροτικών αναγκών και εργασιών τους.

20 Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Συνεδρίαση 10η, 31 Ιουλίου 1917, επί προεδρίας Θ. Σοφούλη, (Βλέπε παράρτημα Π-8).

21 Φ.Ε.Κ., Α, 242, 30/10/1917, “Νόμος 980: Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του Νόμου 388 της 17 Νοεμβρίου 1914 περί οργάνωσης του εν Αθήναις Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου”, (Βλέπε παράρτημα Π-9).

22 Σπ. Δ. Δημητράκος, *Γεωγραφία - Άτλας: Παγκόσμιος - Ελλάς, Δέλτα*, Αθήνα 1967, σ.463, σ.472.

23 Θ. Καλαφάτης, Β. Πρόντζας, *Οικονομική ιστορία του ελληνικού κράτους*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα, 2011.

Ο Ελ. Βενιζέλος όμως που συμμετείχε ενεργά στη συζήτηση, πρότεινε την αναστολή των διαδικασιών και τον διορισμό επιτροπής του υπουργείου Γεωργίας που θα γνωμοδοτούσε τελεσίδικα για τον προσήκοντα κλήρο που αντιστοιχούσε στην περίπτωση της κάθε αγροτικής οικογένειας σύμφωνα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του κάθε νομού της Θεσσαλίας. Η πρόταση του Βενιζέλου εντέλει έπειτα από επιτόπια έρευνα των δεδομένων έγινε αποδεκτή.²⁴

Στα τέλη Δεκεμβρίου του 1917, με το νόμο 1072²⁵ τα πέντε διατάγματα της κυβέρνησης Εθνικής Αμύνης, απέκτησαν πλέον ισχύ για ολόκληρη τη χώρα ξεκινώντας έτσι η έναρξη του μετασχηματισμού και της μεταμόρφωσης της ελληνικής υπαίθρου. Ο νόμος 1072 προέβλεπε την απαλλοτρίωση που αφορούσε είτε ιδιωτικές είτε δημόσιες εκτάσεις γης με σκοπό να παραχωρηθούν στους καλλιεργητές και στους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στη περιοχή της Θεσσαλίας.

Οι στόχοι της κυβέρνησης με την εν λόγω απαλλοτρίωση ήταν οι εξής: η υποστήριξη των ακτημόνων και των μικροκαλλιεργητών, ο πολλαπλασιασμός των ελληνικών ιδιοκτησιών γης στη Θεσσαλία αλλά και στις νεοαποκτηθείσες περιοχές (Μακεδονία, Ήπειρος, Θράκη, Κρήτη), η επιβράβευση των οπλιτών με παραχώρηση γης για τις υπηρεσίες και τις θυσίες τους στους Βαλκανικούς πολέμους, η επίλυση των σοβαρών προβλημάτων που προκάλεσε ο πόλεμος στην αγροτική οικονομία, η αναδιάρθρωση των αγροτικών δομών, η δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών, η ενίσχυση της συλλογικής και εκχρηματισμένης καλλιέργειας, η βελτιστοποίηση των καλλιεργητικών μεθόδων και της απόδοσης των καλλιεργειών, η αύξηση της παραγωγής, η μείωση της τιμής των αγροτικών προϊόντων, η αυτάρκεια, η διοχέτευση ποιοτικών αγροτικών προϊόντων στην αγορά του εσωτερικού και εξωτερικού, η αποκατάσταση των προσφύγων και η πρόληψη των κοινωνικών αναταραχών.

Ο νόμος 1072 όριζε πώς στη διαδικασία των απαλλοτριώσεων θα εντάσσονταν πρώτα τα αγροκτήματα που ανήκαν στο κράτος και έπειτα όσα παρήγαγαν δημητριακά. Τον οριστικό πίνακα θα τον κατάρτιζε το υπουργικό συμβούλιο. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αφορούσε κτήματα που ήταν μεγαλύτερα από 1.000 στρέμματα με υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες τους και τη διανομή κλήρων στους ακτήμονες αγρότες ή σε αγρότες με ελάχιστο κλήρο.

Το υπουργείο Γεωργίας, επεδίωξε να οργανώσει και να θέσει σε λειτουργία τον μηχανισμό που θα αναλάμβανε και θα διεκπεραίωνε επιτυχώς το κάθε στάδιο της απαλλοτρίωσης χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα που είχε στη διάθεση του. Επί παραδείγματι το Νοέμβριο του 1918, ζήτησε από το τμήμα αεροπορίας του υπουργείου στρατιωτικών να γίνουν δοκιμαστικές απεικονίσεις των εκτάσεων, ενώ εκείνη την περίοδο καταγράφηκε συστηματική αλληλογραφία γύρω από τις μεθόδους και τους τρόπους αεροφωτογράφισης. Συνεχί ήταν επίσης τα αιτήματα για έναρξη γεωδαιτικών εργασιών (προσδιορισμός δηλαδή των θέσεων - σημείων πάνω στην επιφάνεια γης) από την τότε χαρτογραφική υπηρεσία στρατού και για αποσπάσεις αξιωματικών με στόχο την ταχύτερη καταμέτρηση των μεγάλων αγροκτημάτων σε Θεσσαλία και Μακεδονία.

24 Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Κ', Σύνοδος Β', 19 Ιουλίου 1917 έως 13 Οκτωβρίου 1917, επί Προεδρίας Θ. Σοφούλη, εν Αθήναις, εκ των τυπογραφικών καταστημάτων Σφενδόνη, σ. 698 - 725.

25 Φ.Ε.Κ. Α, 305, 29/12/1917, "Νόμος 1072: Περί επεκτάσεως καθ' άπαν το κράτος των υπ' αριθμ. 2466, 2467, 2468, 2469, 2470 διατάγματα της προσωρινής κυβερνήσεως περί του αγροτικού ζητήματος", (Βλέπε παράρτημα Π-10).

Παρ' όλες τις προσπάθειες όμως, οι ενέργειες γίνονταν με αργούς ρυθμούς καθώς υπήρχαν διοικητικές ανεπάρκειες και ελλείψεις σε διοικητικό προσωπικό, εξειδικευμένα κλιμάκια επιστημόνων και τεχνικά συνεργεία με αποτέλεσμα να υπάρχουν καθυστερήσεις καταμέτρησης, ενώ ανέκυπταν και ζητήματα που δεν είχε προβλέψει ο νομοθέτης (φερ ειπείν ήταν εφικτό να κηρυχθεί ένα αγρόκτημα ως απαλλοτριωτέο, ενώ εκκρεμούσε μισθωτήριο συμβόλαιο σε υπενοικιαστή).²⁶

Υπό αυτές τις συνθήκες, τον Φεβρουάριο του 1918 ξεκίνησε η επιτροπή του υπουργείου Γεωργίας για την επί τόπου επίσκεψη στις περιοχές των Τρικάλων και της Καρδίτσας με σκοπό να παρουσιάσει τους άξονες του αγροτικού νόμου 1072 στους τοπικούς γεωργικούς συλλόγους.

Επικεφαλής της επιτροπής είχε οριστεί ο διευθυντής δημοσίων κτημάτων του υπουργείου Γεωργίας Γ. Σιδέρης. Τα μέλη της επιτροπής περιόδευσαν στα χωριά των Τρικάλων και της Καρδίτσας, συναντήθηκαν με εκπροσώπους γεωργικών συλλόγων και καλλιεργητές και τους υποσχέθηκαν ότι θα ξεκινήσουν και θα ολοκληρωθούν σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Συντάγματος και τον αγροτικό νόμο 1072 όλες οι διαδικασίες της απολλοτρίωσης και αναδιανομής κλήρων στους αγρότες.

Ταυτόχρονα τους προέτρεψαν να συστήσουν συνεταιρισμούς για να μπορέσουν να ενταχθούν κατά προτεραιότητα στη διαδικασία τα αγροκτήματα και τους ανέφεραν πως το ανώτατο όριο ενός κλήρου θα ήταν περίπου 100 στέμματα και όχι 150 που είχε οριστεί για την Λάρισα. Ωστόσο, αυτή η διαφορά του ανωτάτου ορίου των κλήρων για τις περιοχές της Θεσσαλίας επειδή η ποιότητα του εδάφους θεωρούνταν καλύτερη στη Καρδίτσα και στα Τρίκαλα απ' ότι στη Λάρισα εξαλείφθηκε καθώς τα Τρίκαλα εντάχθηκαν στην εφαρμογή του νόμου 1072 τον Νοέμβριο του 1918 (ΦΕΚ, Α, 244, 24/11/1918 "Περί επεκτάσεως νόμου 1072 εις νομόν Τρικάλων").²⁷

Επόμενος σταθμός στην ωρίμανση της διαδικασίας²⁸, αποτέλεσαν η υποβολή νέου αγροτικού νομοσχεδίου και νομοσχεδίου για την ανώτατη γεωργική εκπαίδευση τον Νοέμβριο του 1919 από τον υπουργό Γεωργίας Γ. Καφαντάρη που διαδέχτηκε τον Ανδρ. Μιχαλακόπουλο.

Εικόνα 9: Ο υπουργός Γεωργίας Γ. Καφαντάρης.

Πηγή: <https://www.sansimera.gr/biographies/1439>

26 Κ. Βεργόπουλος, *Το Αγροτικό Ζήτημα Στην Ελλάδα - Η Κοινωνική Ενσωμάτωση της Γεωργίας*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1975, σ. 163 - 197.

Σπ. Γ. Πλουμίδης, "Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1917 ως μοχλός πολιτικών εξελίξεων", [https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ARCH304AgrotikiMetarrythmisi2%20%28Revised%29.pdf], (16 Ιουνίου 2025).

27 Ανώνυμος αρθρογράφος, "Η νυχτερινή Βουλή, συζήτησις επί του Αγροτικού Ζητήματος", *ΕΜΠΡΟΣ*, Αθήναι 15 Δεκεμβρίου 1918, (Βλέπε παράρτημα Π-11).

28 Φ.Ε.Κ., Α, 14, 22/01/1919, "Νόμος 1686: Περί τροποποιήσεως του Νόμου 1072", (Βλέπε παράρτημα Π-12).

Τα εν λόγω νομοσχέδια απέβλεπαν στην συστηματοποίηση και την επίσπευση των διαδικασιών αποκατάστασης, στη δίκαιη αποζημίωση των μεγαλοϊδιοκτητών και στην αύξηση του αριθμού των γεωπόνων. Μέχρι εκείνη την περίοδο 301 αγροκτήματα 3.500.000 στρεμμάτων περίπου είχαν καταμετρηθεί σε Παλαιά και Νέα Ελλάδα από τοπογραφικά συνεργεία, ενώ για 26 μόνο είχε ολοκληρωθεί η μελέτη από τις γεωπονικές υπηρεσίες.²⁹

Σύμφωνα με τους ενδεικτικούς υπολογισμούς καμία προκαταρκτική ενέργεια δεν είχε ξεκινήσει για 150 αγροκτήματα στη Θεσσαλία, για 677 αγροκτήματα στη Μακεδονία, για 400 αγροκτήματα στην Ήπειρο και για 80 αγροκτήματα στην υπόλοιπη Ελλάδα καθώς περιορισμένος αριθμός γεωπόνων και τοπογράφων στελέχωναν το υπουργείο με ελάχιστο αριθμό γαιωδαιτικών οργάνων.³⁰

Η έναρξη των καταμετρήσεων έστω και με σφάλματα αποτελούσε προτεραιότητα για να μπορέσουν να ξεκινήσουν οι εκδικάσεις των αγροκτημάτων στο Πρωτοδικείο και να πειστούν οι καλλιεργητές πώς δε θα σταματήσει η διαδικασία.³¹

Η ενίσχυση των εντεταλμένων υπηρεσιών με περισσότερους τοπογράφους και γεωπόνους αποτελούσε απόλυτη προτεραιότητα για να συντονιστούν και να επισπευσθούν οι εργασίες στα αγροκτήματα.³² Άλλωστε, η αγροτική μεταρρύθμιση δεν αφορούσε μόνο τους ακτήμονες καλλιεργητές αλλά και τους πρόσφυγες η αποκατάσταση των οποίων δεν αποτελούσε δεν αποτελούσε μόνο ανθρωπιστικό καθήκον αλλά και ένας τρόπος επίτευξης της εθνικής ομογενοποίησης και εξασφάλισης των νέων εδαφών. Το ζήτημα αφορούσε και εδάφη της Μικράς Ασίας στα οποία είχε αποβιβαστεί ο ελληνικός στρατός από τον Μάιο του 1919 αλλά και τα εδάφη της υπό κατοχής Ανατολικής Μακεδονίας από Βούλγαρους.

Προς αυτή τη κατεύθυνση, δημόσιοι λειτουργοί όπως ο λογοτέχνης Ν. Καζαντζάκης ως γενικός διευθυντής του υπουργείου Περιθάλψεως εκπονούσαν σχέδια για την μετακίνηση στη Μακεδονία, τη Θράκη και τη Μικρά Ασία ελληνόφωνων από τον Πόντο και τη Ρωσία.

Η προσπάθεια για τον εποικισμό των νέων περιοχών και την εθνική ομογενοποίηση τους συνδεόταν με τις διανομές γαιών, την ενίσχυση των γεωργικών επιχειρήσεων και τη διαμόρφωση κλίματος σύμπνοιας μεταξύ μεγαλοϊδιοκτητών, μικροϊδιοκτητών και εν γένει καλλιεργητών. Άλλωστε, το κοινωνικό μοντέλο της αγροτικής μεταρρύθμισης βασίστηκε σε εκείνο της μικροϊδιοκτησίας και της οικογενειακής αγροτικής διαχείρισης και εκμετάλλευσης το οποίο από το 1871 και έπειτα στον νότιο ελλαδικό χώρο είχε συμβάλλει καθοριστικά στη σταθερότητα της χώρας.

Γι' αυτό και το συγκεκριμένο μοντέλο επιλέχθηκε από την κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου, προκειμένου αφενός να επιτευχθεί η ομαλότητα και η ομοιογένεια της Θεσσαλίας και των άλλων νέων αποκτηθέντων εδαφών (Μακεδονία, Ήπειρος, κτλ) με το υπόλοιπο τμήμα της ελληνικής επικράτειας και αφετέρου η κυβέρνηση Βενιζέλου να αποκτήσει λαϊκά και αγροτικά ερείσματα σε αυτές τις περιοχές.

Προς αυτή την εξέλιξη συνέβαλε και ο αγροτικός νόμος 2052³³ του υπουργού Γεωργίας Γ. Καφαντάρη ο οποίος δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 1920 λίγες μέρες ύστερα από τον ιδρυτικό νόμο της Ανώτατης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών.

Ο Νόμος 2052 καθόριζε με μεγαλύτερη σαφήνεια τα στάδια της διαδικασίας. Αποσαφηνίζει τα χαρακτηριστικά των υπό απαλλοτρίωση αγροκτημάτων, προσδιόριζε με μεγαλύτερη αυστηρότητα τα στάδια υλοποίησης της απαλλοτρίωσης (προσωρινή

29 Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.: Διεύθυνση Πολιτικής Γης υπουργείου Γεωργίας, 1919 φάκ 30/Α, *Αλληλογραφία Αγροκτήματος Μπουχλάρ - Άγιος Γεώργιος*, Νοέμβριος 1919.

30 Ανώνυμος αρθρογράφος, "Η λύσις του Αγροτικού Ζητήματος", *ΕΜΠΡΟΣ*, Αθήναι 19 Μάρτιος 1919, (Βλέπε παράρτημα Π-13).

31 Επιστολή του υπουργού Γεωργίας προς το Νομάρχη Λάρισας, 10 Αυγούστου 1920.

32 Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Κ', Σύνοδος Δ', 24 Νοεμβρίου 1919, επί Προεδρίας Θ. Σοφούλη, εν Αθήναις, 1919, σ. 26 - 30.

33 Φ.Ε.Κ., Α, 49, 28/02/1920, "Αγροτικός Νόμος 2052", (Βλέπε παράρτημα Π-14).

επιτροπή, καταμέτρηση, επιτροπή απαλλοτριώσεως, μελέτη κτήματος, ίδρυση συνεταιρισμού, εκτίμηση αποζημίωσης και καταβολή αποζημίωσης), διασαφηνίζε τους όρους διαχείρισης και διανομής των γαιών από τους συνεταίρους, αποτύπωνε τους όρους του αναπαλλοτριώτου των νέων μικροϊδιοκτησίων, ρύθμιζε το ζήτημα της αποπληρωμής (μετρητά, ομολογίες) των μεγαλοϊδιοκτητών, το ζήτημα του εναρμονισμού Οθωμανικών έγγειων δικαιωμάτων με το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο και τέλος τα δικαιώματα του δημοσίου.

Το επόμενο χρονικό διάστημα συνεχίστηκαν οι μεταρρυθμίσεις σε κάθε ζήτημα του αγροτικού τομέα. Με το νόμο 2189/1920³⁴ δρομολογήθηκε επίσης η επίλυση του εμφυτευτικού ζητήματος που δημιουργούσε έντονες συγκρούσεις μεταξύ καλλιεργητών και γαιοκτημόνων και προερχόταν από την περίοδο της ύπαρξης των εθνικών γαιών στο ελληνικό κράτος τον 19ο αιώνα. Η παραχώρηση των ακαλλιεργητων εκτάσεων από γαιοκτήμονες σε χωρικούς για να σπείρουν και να καλλιεργήσουν αμπέλια, σταφίδαμπέλους, συκίες, ελιές και μουριές και η διανομή της παραγωγής σε ποσοστά 35%-65% αντίστοιχα προσidiaζε με το τριτάρικο σύστημα διανομής της παραγωγής στα μεγάλα Θεσσαλικά αγροκτήματα. Οι εμφυτευτικές σχέσεις δεν εναρμονίζονταν με την απόλυτη κυριότητα της γης και την κατάργηση κάθε Οθωμανικού εμπράγματος δικαιώματος που τότε εδραιώθηκαν σε όλη τη χώρα.³⁵

Την ίδια εποχή αντικαταστάθηκε το εξαιρετικά πολύπλοκο και πολύμορφο σύστημα της γεωργικής φορολογίας. Η φορολογία των αροτριώντων ζώων, της δεκάτης και του γεώμορου (το μερτικό που έδινε ο καλλιεργητής στον ιδιοκτήτη της γης) καταργήθηκαν με το φόρο της καθαρής προσόδου. Βάση δηλαδή της γεωργικής φορολογίας θα αποτελούσε η καθαρή πρόσοδος η οποία θεμελιώθηκε με το νόμο 1640³⁶ "Περί Φορολογίας Καθαρών Προσόδων".

Ωστόσο η ρύθμιση δεν πρόλαβε να επεκταθεί σε όλο το εύρος της αγροτικής παραγωγής καθώς καταργήθηκε το 1921 από την αντιβενιζελική κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος που ανήλθε στην εξουσία το Νοέμβριο του 1920.

Γενικότερα πάντως με το αγροτικό πρόγραμμα της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων τέθηκαν οι βάσεις του μετασχηματισμού της υπαίθρου που δρομολογήθηκαν με μεγαλύτερη εξειδίκευση και ένταση στις επόμενες δεκαετίες. Τα κυριότερα σημεία του αγροτικού προγράμματος της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων κωδικοποίησε ο διευθυντής εποικισμού του υπουργείου Γεωργίας ο Δ. Κ. Βογάζλης.³⁷

Η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων με την αγροτική μεταρρύθμιση της, έθεσε το πλαίσιο για την εναρμόνιση των δημοσίων γαιών του Οθωμανικού δικαίου των νέων εδαφών με τις απαιτήσεις του ρωμαϊκού δικαίου της ατομικής ιδιοκτησίας, είχε ξεκινήσει τις διαδικασίες των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων για την αποκατάσταση των ακτημόνων καλλιεργητών σε ιδιόκτητες γαίες, είχαν ξεκινήσει η αγροτική και επαγγελματική αποκατάσταση των προσφύγων Ελλήνων ομογενών στα νέα εδάφη, είχε τεθεί το νομοθετικό πλαίσιο και είχαν δρομολογηθεί οι διαδικασίες για την οργάνωση των νέων μικροϊδιοκτητών, γηγενών και προσφύγων σε αγροτικούς συνεταιρισμούς και σχεδιάστηκε ο μηχανισμός της οικονομικής ενίσχυσης αυτών των νέων οργανισμών, το κράτος απέκτησε δικαίωμα ελέγχου για τον τρόπο εκμετάλλευσης των μεγάλων αγροκτημάτων που θα διατηρούνταν έπειτα από την εφαρμογή του Νόμου 1072, το κράτος εγγυήθηκε τη διατήρηση των υφιστάμενων σχέσεων μεταξύ γαιοκτημόνων και κολίγων, ώστε να μην επιβαρυνθεί η κατάσταση των τελευταίων έως την ολοκλήρωση

34 Φ.Ε.Κ. Α, 128, 12/06/1920, "Νόμος 2189: Περί εξαγοράς της κυριότητας των εμφυτευτικών κτημάτων και συμπληρώσεως του Αγροτικού Νόμου 2052", (Βλέπε παράρτημα Π-15).

35 Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.: Αρχείο πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού, 1920, φάκ 372, Υπόμνημα περί εμφυτευτικών κτημάτων, 13 Ιουνίου 1920.

36 Φ.Ε.Κ. Α, 4, 09/01/1919, "Νόμος 1640: Περί φορολογίας των καθαρών προσόδων", (Βλέπε παράρτημα Π-16).

37 Δ. Κ. Βογάζλης, "Το Αγροτικό Ζήτημα εις Θεσσαλίαν και ιδιαιτέρως εις τον νομόν Τρικάλων", *Νέος Αιών* - Έτος Β' - Τόμος Α' (Αριθ. 52), Αθήναι 1 Φεβρουαρίου 1919, σ. 325-332.

των διαδικασιών, το κράτος ανέλαβε πρωτοβουλίες για την οργάνωση της αγροφυλακής με σκοπό την διασφάλιση της ζωής και της ατομικής περιουσίας στην ύπαιθρο.

Το κράτος μερίμνησε για την πύκνωση των μέσων επικοινωνίας, προχωρούσαν εντατικά οι τοπογραφικές καταμετρήσεις των χωριών και αγροκτημάτων με σκοπό τη σύσταση πλήρους κτηματικού χάρτη της χώρας και τη συγκρότηση εθνικού κτηματολογίου, το κράτος ανέλαβε πρωτοβουλίες για την αποξήρανση τελμάτων και ελών και το σχεδιασμό αρδευτικών και υδραυλικών έργων ιδίως στη Θεσσαλία και Μακεδονία με στόχο την βιομηχανική και γεωργική αξιοποίηση των καινούργιων εκτάσεων γης, το κράτος ανέλαβε την υποστήριξη κάθε παραγωγικής απασχόλησης στην ύπαιθρο (γεωργία, κτηνοτροφία, μελισσοκομία, σπηροτροφία κτλ) με άξονα την οργάνωση των παραγωγικών δυνάμεων σε συνεταιρισμούς, το κράτος διευκόλυνε τη μεταβίβαση των δικών του αγροκτημάτων, των μοναστηριών και των υπολοίπων ευαγών ιδρυμάτων σε νέους ιδιοκτήτες που θα τα μετέτρεπαν σε παραγωγικότερα μέσω της τμηματικής πληρωμής των εκάστοτε αποζημιώσεων,

Τέλος, ολοκληρώθηκε η φορολογική μεταρρύθμιση με την αντικατάσταση του φόρου των αροτριώντων κτηνών, της δεκάτης και του γεώμορου με το φόρο της καθαρής προσόδου.³⁸

Παρά το γεγονός όμως ότι το ζήτημα της αγροτικής μεταρρύθμισης θεμελιώθηκε νομικά σε πρακτικό επίπεδο τα μέτρα της αγροτικής μεταρρύθμισης δεν εφαρμόστηκαν αμέσως μετά τη θέσπισή τους. Το 1917 και το 1919 δεν απαλλοτριώθηκε κανένα τσιφλίκι, ενώ το 1918 απαλλοτριώθηκε μόνο ένα! Αυτό οφείλεται στον Α' παγκόσμιο πόλεμο, στον εθνικό διχασμό, στις διοικητικές ελλείψεις και δυσλειτουργίες (εξαγοράστηκαν τοπικοί αξιωματούχοι για να επιβραδύνουν τη διαδικασία η οποία ήταν ήδη χρονοβόρα λόγω γεωμετρικών καταγραφών και γραφειοκρατίας) και στις αντιδράσεις από γαιοκτήμονες και συντηρητικούς κύκλους.

Η βραδύτητα στην εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης συνεχίστηκε από την κυβέρνηση των Φιλελευθέρων και το 1920 παρά τα συνεχή και συμπληρωματικά διατάγματα περί απαλλοτριώσεως και αναδιανομής της γης στους αγρότες της Θεσσαλίας και της υπόλοιπης Ελλάδας.³⁹

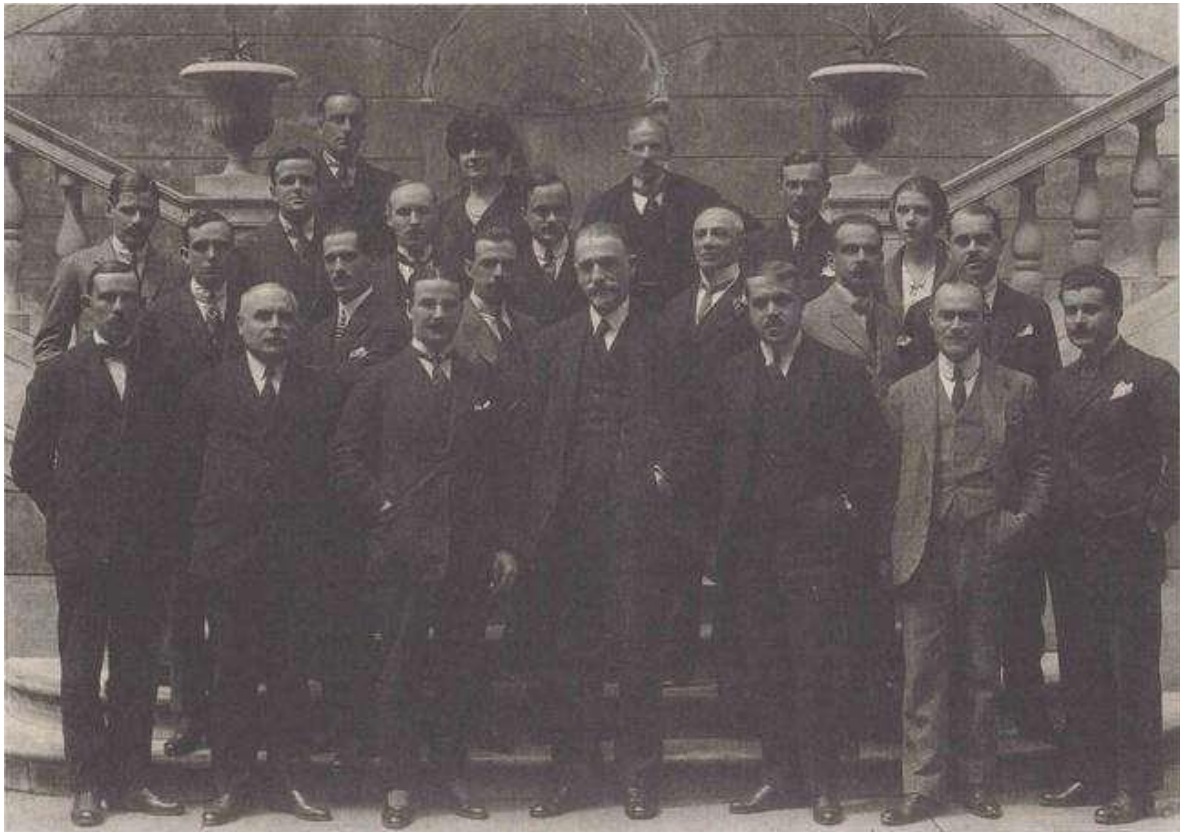
Η επικράτηση του Λαϊκού κόμματος έναντι των Φιλελευθέρων στις εκλογές Νοεμβρίου 1920 δεν μετέβαλε τα προϋπάρχοντα δεδομένα.

Η κυβέρνηση του Λαϊκού Κόμματος παρότι ως αντιβενιζελική παράταξη είχε διαφορετικό πρόγραμμα από εκείνο των Φιλελευθέρων, εντούτοις για λόγους δημαγωγίας και ψηφοθηρίας δεν αμφισβήτησε την ουσία των επιλογών της αγροτικής μεταρρύθμισης των Φιλελευθέρων.

Ωστόσο, η κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος, εξαιτίας της έντονης πίεσης που δέχθηκε από τους γαιοκτήμονες, κωλυσιεργούσε στην εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης προβαίνοντας στην ανάκληση των απαλλοτριώσεων κάποιων αγροκτημάτων στη Θεσσαλία και εν γένει αγροκτημάτων στη Παλαιά Ελλάδα. Μάλιστα, από την κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος έγιναν προεργασίες από τον Οκτώβριο του 1921 έως τον Απρίλιο του 1922 για την ψήφιση ενός νέου αγροτικού νομοσχεδίου.

38 Γ. Σ. Γάσιος, *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ. 268 - 270.

39 Π. Ξ. Λεβαντής, "Η γη εις τους γεωργούς, νέαι απαλλοτριώσεις", *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, Θεσσαλονίκη 08 Οκτωβρίου 1920, (Βλέπε παράρτημα Π-17).

Εικόνα 10: Η Κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος.

Πηγή: <https://www.kathimerini.gr/society/562001395/1919-1922-prosopa-tis-mikrasiatikis-ekstrateias-d-goynaris-vasikos-polemios-toy-venizeloy/>

Το εγχείρημα όμως αυτό αρχικά δε τελεσφόρησε καθώς οι σχεδιαζόμενες τροποποιήσεις του υπουργού Γεωργίας Κ. Τερτίπη αντιμετώπισαν ταυτόχρονα τις έντονες αντιδράσεις των Θεσσαλών βουλευτών, της Πανθεσσαλικής Αγροτικής Ένωσης, των γεωργικών συνεταιρισμών, των γεωργικών συλλόγων, των γαιοκτημόνων και των καλλιεργητών με αποτέλεσμα το νομοσχέδιο να αποσυρθεί εντέλει από τη κυβέρνηση στην οποία ασκήθηκαν έντονες πιέσεις για άμεση εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης που θα μετασχημάτιζε τις δομές και το τρόπο λειτουργίας της αγροτικής οικονομίας.⁴⁰

Τελικά, ο Δ. Γούναρης προώθησε αντίστοιχο νομοσχέδιο τον Ιούνιο του 1922 μέσα σε ένα κλίμα εριδών και έντασης όχι μόνο εξαιτίας του αγροτικού ζητήματος αλλά και των εξελίξεων που επικρατούσαν στο μικρασιατικό μέτωπο.

Ο αγροτικός νόμος 2922⁴¹ του Δ. Γούναρη που ψηφίστηκε και δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 1922 παρότι προέβλεπε την διαδικασία απαλλοτριώσης, τη διανομή γης και τον μετασχηματισμό των δομών της υπαίθρου και της αγροτικής οικονομίας εντούτοις επιβράδυνε τον ρυθμό εφαρμογής της αγροτικής μεταρρύθμισης καθώς ανακαλούσε τις απαλλοτριώσεις κάποιων αγροκτημάτων στη Θεσσαλία και εν γένει στη Παλαιά Ελλάδα. Κατ αυτό τρόπο, οι γαιοκτήμονες διατήρησαν μεγαλύτερες εκτάσεις γης εισπράττοντας μεγαλύτερες αποζημιώσεις. Το γεγονός αυτό όπως είναι εύλογο προκάλεσε εκ νέου την δυσανεξία και οργή του αγροτικού κόσμου.⁴²

40 Π. Ξ. Λεβαντής, “Η γη στους τσιφλικάδες!” *MAKEΔONIA*, Θεσσαλονίκη 19 Ιανουαρίου 1921, (Βλέπε παράρτημα Π-18).

41 Φ.Ε.Κ. Α, 129, 29/07/1922, “Νόμος 2922: Περί Αγροτικού Νόμου”, (Βλέπε παράρτημα Π-19).

42 Π. Ξ. Λεβαντής, “Η εξέλιξις του Αγροτικού, ο μέλλων νόμος Αντιαγροτικός”, *MAKEΔONIA*, Θεσσαλονίκη 19 Ιουνίου 1922, (Βλέπε παράρτημα Π-20).

Ειδικότερα στη Θεσσαλική ύπαιθρο συνεχή ήταν τα ψηφίσματα, οι διαμαρτυρίες και τα αγροτικά συλλαλητήρια με τα οποία εκδηλώθηκε η δυσφορία των αγροτών για την βραδύτητα των διαδικασιών διανομής των μεγάλων αγροκτημάτων.

Την πρωτοβουλία συσπείρωσης και οργάνωσης των συλλόγων των καλλιεργητών την ανέλαβε η Πανθεσσαλική Αγροτική Ένωση.

Η Πανθεσσαλική Αγροτική Ένωση συγκάλεσε συσκέψεις και συνόδους στις Θεσσαλικές πόλεις με άξονα την άμεση εφαρμογή των αγροτικών νόμων, οργάνωσε διαμαρτυρίες, συγκεντρώσεις, συλλαλητήρια και επιδίωξε επικοινωνία και επαφές με ενώσεις αγροτών από όλη την Ελλάδα με σκοπό μέσα από κινητοποιήσεις και πιέσεις προς την κυβέρνηση να επισπευσθούν οι αγροτικές μεταρρυθμίσεις στην ύπαιθρο που θα επέτρεπαν την αναμόρφωση της αγροτικής οικονομίας.⁴³

43 Γ. Γ. Μουγογιάννης, *Η Πανθεσσαλική Αγροτική Ένωση 1919 - 1925*, Εταιρεία Θεσσαλικών Ερευνών, Βόλος 1990.

Κεφάλαιο 6 - Η εφαρμογή των νομοθετικών διαταγμάτων του 1923 για την αποκατάσταση των ακτημόνων καλλιεργητών και προσφύγων

Τα γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής, του κινήματος Ν. Πλαστήρα και Στ. Γονατά (Σεπτέμβριος 1922) και της αθρόας εισροής προσφύγων στην ελληνική επικράτεια επέτυχαν, ότι δεν μπόρεσαν να επιτύχουν οι κινητοποιήσεις του αγροτικού κόσμου.

Εικόνα 11: Κίνημα της 11ης Σεπτεμβρίου 1922.

Πηγή: <https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/EDIK/000057-%3A4055/view>

Η ανάγκη στέγασης και άμεσης αγροτικής αποκατάστασης 1,5 και πλέον εκατομμυρίου προσφύγων, η αντιμετώπιση του επισιτιστικού προβλήματος του πληθυσμού, η αναδιάρθρωση της αγροτικής παραγωγής και οικονομίας, η βελτίωση και η ενίσχυση του αγροτικού τομέα και η προμήθεια της αγοράς ήταν οι κύριοι σκοποί της αγροτικής μεταρρύθμισης⁴⁴ η οποία τέθηκε σε εφαρμογή από την Επαναστατική Κυβέρνηση του Ν. Πλαστήρα με υπουργό Γεωργίας τον Γ. Σίδηρη. Αυτό συνέβη με την έκδοση του Νομοθετικού Διατάγματος 3473⁴⁵ της 15ης Φεβρουαρίου 1923 «Περί αποκαταστάσεως ακτημόνων καλλιεργητών» το οποίο με τα τροποποιητικά και συμπληρωματικά νομοθετικά διατάγματα (Ν.Δ 2/7.6/1923⁴⁶ περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του από 15 Φεβρουαρίου 1923 Ν.Δ περί αποκαταστάσεως ακτημόνων

44 Ανώνυμος αρθρογράφος, «Ολόκληρο το κείμενο του Αγροτικού Διατάγματος, πως διανέμονται τα τσιφλίκια», *ΕΜΠΡΟΣ*, Αθήναι 29 Ιανουαρίου 1923, (Βλέπε παράρτημα Π-21).

45 Φ.Ε.Κ. Α, 57, 05/03/1923, «Ν.Δ. 3473», (Βλέπε παράρτημα Π-22).

46 Φ.Ε.Κ. Α, 151, 07/06/1923, «Ν.Δ. 2: Περί αποκαταστάσεως ακτημόνων καλλιεργητών», (Βλέπε παράρτημα Π-23).

καλλιεργητών, Ν.Δ 4/13.7.1923⁴⁷ αγροτικής αποκαταστάσεως προσφύγων κτλ) έθεσε σε εφαρμογή τον νόμο 1072 της κυβέρνησης Ελ. Βενιζέλου (1917) και επανέφερε το Νόμο 2052/1920 περί συνεταιρισμών αποκατάστασης ακτημόνων.

Συνάμα, με απόφαση του υπουργού Γεωργίας, η διαδικασία απαλλοτρίωσης και αναδιανομής ιδιωτικών, δημόσιων, δημοτικών και κοινοτικών κτημάτων σε καλλιεργητές και πρόσφυγες απλοποιήθηκε καθώς οι αποζημιώσεις στους ιδιοκτήτες των τσιφλικιών δεν δόθηκαν άμεσα αλλά μεταγενέστερα.

Αυτό συνέβη, επειδή δόθηκε προτεραιότητα στις βιοτικές ανάγκες των καλλιεργητών και των προσφύγων. Μάλιστα επειδή οι πρόσφυγες, κατέφθασαν στην Ελλάδα άστεγοι και άποροι η εγκατάσταση και ο εποικισμός τους στα κτήματα που απαλλοτριώθηκαν έγινε άμεσα ούτως ώστε να αποφευχθούν οι κοινωνικές εντάσεις στην ύπαιθρο.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ενισχύθηκε η λαϊκή βάση στην κοινωνία και εδραιώθηκε η κοινωνική ειρήνη και σταθερότητα. Άλλωστε, η απαλλοτρίωση επεδίωκε με την κατάργηση του θεσμού των Τσιφλικιών, το κατατεμαχισμό των μεγάλων εκτάσεων γης, την δημιουργία μικρομεσαίων κλήρων, τη διανομή γης και τη διαμόρφωση ενός μεγάλου αριθμού μικρομεσαίων ιδιοκτησιών να περιορίσει την ασύδοτη εξουσία των μεγαλογαιοκτημόνων και να εξασφαλίσει σε ακτήμονες και πρόσφυγες τους απαραίτητους πόρους για την επιβίωσή τους μέσα από την αποκατάστασή τους.

Ο μηχανισμός υλοποίησης και οι τεχνοκρατικές διαδικασίες που συγκρότησαν και εφάρμοσαν η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π.) και το υπουργείο Γεωργίας καθόρισαν τις εξελίξεις στην ύπαιθρο. Οι ενέργειες εντατικοποιήθηκαν ελάχιστες μέρες έπειτα από το διάταγμα του 1923. Αυτό σημαίνει ότι ξεκίνησαν άμεσα οι διαδικασίες σε 222 αγροκτήματα της Θεσσαλίας.⁴⁸

Σύμφωνα λοιπόν με την διαδικασία, έπειτα από την δημοσίευση της υπουργικής απόφασης στο ΦΕΚ πριν την απαλλοτρίωση των δημοσίων και μοναστηριακών κτημάτων προηγούνταν η διαδικασία απαλλοτρίωσης όλων των ιδιωτικών γαιών όπως και τα όρια του απαλλοτριωθέντος κτήματος. Το κτήμα περιερχόταν στη κυριότητα του κράτους όπου οι δικαιούμενοι εγκατάστασης καλούνταν να συστήσουν το συνεταιρισμό αποκατάστασης ακτημόνων καλλιεργητών (Σ.Α.Α.Κ.). Έπειτα ο γεωπόνος συνέτασσε έκθεση γύρω από τον έλεγχο των ιδιοκτησιών κάνοντας έρευνα ανταλλάξιμων εκτάσεων. Ταυτόχρονα το κάθε τοπικό γεωργικό γραφείο, συντόνιζε την καταμέτρηση, τη σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος του κτήματος και όριζε τους συμμετέχοντες ακτήμονες καθώς και το μίσθωμα που θα απέδιδε ο συνεταιρισμός στους γαιοκτήμονες έως ότου καθοριζόταν η τελική αποζημίωση.⁴⁹

Συνάμα, η επιτροπή απαλλοτρίωσης, με απόφαση της βασισμένη στη δικαστική απόφαση του Προέδρου Πρωτοδικών του κάθε Νομού της Θεσσαλίας, όριζε τις εκτάσεις που απέμεναν στον ιδιοκτήτη, τις γαίες που θα απαλλοτριωθούν και θα διανεμηθούν, τους κληρούχους, την έκταση του κλήρου που θα παραχωρηθεί, τις εκτάσεις που αφαιρούνταν ή προστίθονταν από αγρόκτημα σε αγρόκτημα, τις γαίες του συνεταιρισμού, και τέλος καθόριζε το πόσο αποζημίωσης.

Εν συνεχεία οι επιτροπές διαχωρισμού και διανομών που οριζόταν από τον Πρόεδρο των Πρωτοδικών και αποτελούνταν από ειρηνοδίκη, γεωπόνο, και ένα τοπογράφο μηχανικό διαχώριζαν τη διανεμητέα έκταση σε κατηγορίες, διαρρύνιζαν τα όρια και καθόριζαν το γεωργικό κλήρο που θα αντιστοιχούσε στον ιδιοκτήτη, στο συνεταιρισμό και στο συννοικισμό.

47 Φ.Ε.Κ. Α, 190, 13/07/1923, “Ν.Δ. 4: Περί αγροτικής εγκαταστάσεως προσφύγων”, (Βλέπε παράρτημα Π-24).

48 Φ.Ε.Κ., Α, 289, 13/10/1923, “Περί κυρώσεως του εν Γενεύη υπογραφέντος πρωτοκόλλου περί της αποκαταστάσεως των εν Ελλάδι προσφύγων και ιδρύσεως Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων”, (βλέπε παράρτημα Π-25).

49 Ανώνυμος αρθρογράφος, “Πως διεκανονίσθη το Αγροτικόν Ζήτημα, απαλλοτρίωσις των δημοτικών και μοναστηριακών κτημάτων”, *ΣΚΡΙΠ*, Αθήναι 03 Σεπτεμβρίου 1924, (Βλέπε παράρτημα Π-26).

Αφού ολοκληρωνόταν αυτή η διαδικασία, ακολουθούσε η χάραξη αξόνων διανομής και ο κανονισμός των λωρίδων, η κλήρωση των διανεμητέων κατά κατηγορίες εκτάσεων, ο καθορισμός της σειράς των λωρίδων, η φορά και η διεύθυνση κατατιμήσεως, η σειρά των κληρούχων, ο τεμαχισμός των εκτάσεων σε κληροτεμάχια, η εφαρμογή στο έδαφος, ο έλεγχος, η παράδοση των τεμαχίων στους κληρούχους, η οροσήμανση των γραμμών διανομής, ο καταρτισμός σχεδιαγράμματος και πίνακα διανομής, ο καταρτισμός πίνακα χρεώσεων κληρούχων, η διανομή παραχωρητηρίων και τέλος γινόταν η παρακολούθηση των μεταβολών.

Η οριστική διανομή των αγροτεμαχίων έγινε σύμφωνα με τον πίνακα των κληρούχων με διάγραμμα 1:5.000 ή εν ανάγκη 1:2.000 όπου διακρίνονταν οι φυσικές εδαφικές λεπτομέρειες και τα κτηματογραφικά στοιχεία.⁵⁰ Ως προς τους δικαιούμενους αποκατάστασης, η κωδικοποίηση των τροποποιήσεων των αγροτικών νόμων σχηματοποιήθηκε οριστικά το 1926 στις εξής κατηγορίες: στην κατηγορία **Aα** ενέπιπταν οι έγγαμοι άρρενες καλλιεργητές. Στην κατηγορία **Aβ** ενέπιπταν οι χήρες καλλιεργητών με ανήλικα τέκνα. Στη κατηγορία **Aγ** ενέπιπταν τα ανήλικα ορφανά καλλιεργητών όπως και τα ανήλικα ορφανά των οποίων ο πατέρας ήταν υπερήλικας ή αποδεδειγμένα έπασχε από κάποια μορφή ανικανότητας. Στη κατηγορία **Aδ** ενέπιπταν οι άρρενες ενήλικοι καλλιεργητές. Στη κατηγορία **B** ενέπιπταν οι πρόσφυγες και όσοι κατοικούσαν στο κτήμα και ήταν μη καλλιεργητές στο κτήμα αυτό. Και τέλος στη κατηγορία **Γ**, ενέπιπταν οι περίοικοι και οι εκ των γειτονικών κτημάτων ή περιοχών καλλιεργητές για τους οποίους δεν ήταν εφικτή ελλείψει γαιών η πλήρης αποκατάσταση τους στα κτήματα που κατοικούσαν.

Ως προς το χαρακτήρα των κλήρων, πέρα από τους γεωργικούς που προορίζονταν για καλλιέργεια η νομοθεσία διέκρινε τους επαγγελματικούς για τους επιτηδευματίες που διεκπεραίωναν εργασίες του συνεταιρισμού και της κοινότητας, τους οικογενειακούς, μια ειδική κατηγορία κλήρων που αφορούσε πρόσφυγες με μακρινή συγγενική καταγωγή και σλαβόφωνους της Μακεδονίας, τους συνεταιρικούς που ικανοποιούσαν κοινές ανάγκες της κοινότητας και τέλος τους κλήρους εθνικών αγωνιστών για παλαιούς πολεμιστές και διακριθέντες στους πολέμους της δεκαετίας 1912-1922.⁵¹

Ως προς τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά οι γαίες χωρίζονταν σε τρεις περιοχές και ο κάθε κλήρος συμπληρώνονταν με τεμάχια από κάθε περιοχή. Επιπλέον οι κλήροι έπρεπε να είναι ίσοι σε έκταση. Έστερα από την κλήρωση και την σύνταξη πρακτικού με υπογραφές, συγκεκριμένο τεμάχιο γης κατέληγε σε συγκεκριμένο οικογενειάρχη συνήθως ακτήμονα ο οποίος απαγορευόταν να το πουλήσει για μια δεκαετία.⁵²

Ακολούθως το υπουργείο Γεωργίας, εξέδιδε προσωρινούς τίτλους κληρουχίας και την τελική τιμή αποζημίωσης του αγροκτήματος την όριζε τελεσίδικα το Πρωτοδικείο. Το δικαίωμα επανεκδίκασης και προσφυγής στο εφετείο και στο Σ.τ.Ε. (Συμβούλιο της Επικρατείας), δόθηκε στους γαιοκτήμονες στα τέλη της δεκαετίας του 1920.⁵³

Η δημοσίευση στο ΦΕΚ της τελεσίδικης υπουργικής απόφασης εκδίκασης του κτήματος επικύρωσε τη διαδικασία. Η απόφαση της επιτροπής απαλλοτριώσεων, η σύνταξη του πίνακα των κληρούχων και ο φάκελος της αποτύπωσης- καταμέτρησης αποτελούσαν τα βασικά εργαλεία για να ξεκινήσουν παράλληλα οι διαδικασίες συγκρότησης του συνοικισμού των καινούριων μικροϊδιοκτητών.

50 Γ.Α.Κ. - Κ.Υ. - Α.Δ.Τ.Υ. Υπ.Γ. τμήμα Β', Προγράμματος και Κτηματολογίου, 1920, φάκ. 171, "Άλληλογραφία με τη διεύθυνση εποικισμού και εποικιστικές υπηρεσίες Θεσσαλίας", 1920.

51 Φ.Ε.Κ., Α', 370, 22/10/1926, "Π.Δ. 15/10/1926: Αγροτικός Νόμος και Περί συγχωνεύσεως εις ενιαίον κείμενον του Ν.Δ. "περί συστάσεως ειδικού ταμείου εποικισμού", (Βλέπε παράρτημα Π-27).

52 Φ.Ε.Κ., Α' 247, 3/10/1924, "Περί κωδικοποιήσεως των Αγροτικών Νόμων", (Βλέπε παράρτημα Π-28).

53 Χρ. Χατζηιωσήφ, *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Ο Μεσοπόλεμος*, τόμος Β' - Μέρος 2^ο, Βιβλιόγραμμα, Αθήνα 2003, σ. 245 - 248.

Αυτό αποτελούσε μια ανάλογη διαδικασία με εκείνη της απαλλοτρίωσης των αγροκτημάτων που συμπλήρωνε την ολοκληρωτική αναδιάρθρωση της υπαίθρου στη μεσοπολεμική περίοδο.⁵⁴ Τις κατευθυντήριες γραμμές τις καθόριζε η διεύθυνση εποικισμού του υπουργείου Γεωργίας, το περιφερειακό γεωργικό γραφείο είχε το συντονισμό στο επίπεδο του νομού, ενώ τα τα συνεργεία της τοπογραφικής υπηρεσίας ήταν εκείνα που βρίσκονταν στον αγρό.

Η τοπογραφική υπηρεσία επίσης πέρα από την εμπλοκή της, στην καταμέτρηση, αποτύπωση και στην οριστική διανομή κάθε κτήματος και συνοικισμού, διέθετε ταυτόχρονα και την αρμοδιότητα της επικύρωσης των κτηματολογικών στοιχείων, της έκδοσης οριστικών παραχωρητηρίων και της καταγραφής των μεταβολών.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1930, ο μηχανισμός είχε σχηματιστεί, η διαδικασία είχε αυτοματοποιηθεί και είχαν κηρυχθεί όλα τα αναγκαία αγροκτήματα ως απαλλοτριωτέα, ενώ συνεταιρισμοί αποκαταστάσεως ακτημόνων καλλιεργητών (Σ.Α.Α.Κ.) είχαν δημιουργηθεί παντού και κάθε Γραφείο Γεωργικής περιφέρειας γνώριζε σε ποιο στάδιο της διαδικασίας (καταμέτρηση - εκδίκαση - διανομή) βρίσκεται το κάθε αγρόκτημα και ο κάθε συνεταιρισμός.

Εκείνη την περίοδο η τοπογραφική υπηρεσία δέχονταν συνεχή αιτήματα για αποστολή συνεργείων και για επίσπευση της τελεσίδικης απόδοσης απόδοσης των κλήρων. Τα αιτήματα και οι πιέσεις των καλλιεργητών για επίσπευση και ολοκλήρωση των διαδικασιών ήταν έντονα και πολλές φορές συνοδεύονταν από παρεμβάσεις βουλευτών.⁵⁵

Ταυτόχρονα η διεύθυνση εποικισμού του υπουργείου και τα ομώνυμα τοπικά γραφεία συγκροτούσαν τους φακέλους αποζημίωσης των κτημάτων και τους ατομικούς φακέλους αποζημίωσης των κληρούχων. Στους φακέλους αποζημίωσης κτημάτων γίνονταν η παρακολούθηση της αποπληρωμής του κτήματος.

Ο συνεταιρισμός των αποκαθιστάμενων ακτημόνων καλλιεργητών και προσφύγων θα έπρεπε να πληρώσει σε λογαριασμό της Ε.Τ.Ε. (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος) α) την αποζημίωση που έχει ορίσει το δικαστήριο, β) τις δαπάνες του δημοσίου για τη διαδικασία της απαλλοτρίωσης, γ) και πόσο 5% έως 20% επί του ποσού της αποζημίωσης έπειτα από αίτημα των συνεταιρισμών της περιφέρειας και απόφαση του υπουργού Γεωργίας για δημιουργία αγροτικής τράπεζας.⁵⁶

Η αποπληρωμή του κτήματος οριζόταν να γίνει σε είκοσι (20) με τριάντα (30) ετήσιες δόσεις τοις μετρητοίς με τόκο 8%. Το 1926 ιδρύθηκε το ειδικό ταμείο εποικισμού, όπου ενσωματώθηκε και το γεωργικό Θεσσαλικό ταμείο το οποίο θα συντόνιζε στο εξής τις αποπληρωμές.

Το κράτος συνάπτοντας ήδη από το 1922 ομολογιακό δάνειο με την Ε.Τ.Ε. αποζημίωνε με ομολογίες τους γαιοκτήμονες. Στους ατομικούς φακέλους των κληρούχων καταγράφονταν η ειδικότητα του καλλιεργητή, τα μέλη της οικογένειάς του, η διάκριση ετερόχθονας ή αυτόχθονας, το όνομα του κτήματος και του συνεταιρισμού και η χορηγηθείσα σε αυτόν έκταση.⁵⁷

Με αυτά τα στοιχεία οι υπηρεσίες του υπουργείου Γεωργίας είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθούν τη αποπληρωμή του κλήρου, τις μεταβολές που επερχόταν αλλά και να προβαίνουν στις ανάλογες επικυρώσεις.

54 Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ., τμήμα Ε', 1937 - 1939, Φάκ 448, *υπουργείο Γεωργίας - Διεύθυνση Τοπογραφικής Υπηρεσίας, Κανονισμός των Τοπογραφικών εργασιών, Αθήνα 1937 - 1939, σ. 73 - 82.*

55 Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ., τμήμα Β', Προγράμματος και Κτηματολογίου, 1920, 1923 - 1926, φάκ 170 *Αλληλογραφία με τη διεύθυνση Εποικισμού και εποικιστικές υπηρεσίες Θεσσαλίας, Αθήνα, 1920, 1923 - 1926.*

56 Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.- Διεύθυνση Πολιτικής Γης υπουργείου Γεωργίας, 1929, *Φάκελοι Αποζημιώσεων κτημάτων: Μακρυχώρι Καρδίτσας, Αθήνα 1929.*

57 Φ.Ε.Κ., Α' 247, 3/10/1924, "Ν.Δ. Περί κωδικοποίησης των Αγροτικών Νόμων", Φ.Ε.Κ., Α' 370, 22/10/1926, "Ν.Δ.: Αγροτικός Νόμος".

Γενικότερα οι απαλλοτριώσεις και η αναδιανομή γαιών που έγινε στην Ανατολική και Δυτική Θεσσαλία από το 1917 έως το 1923 αφορούσε 343 αγροτεμάχια, τα οποία παρατίθενται στον κάτωθι πίνακα:

Έκταση	Ανατολική Θεσσαλία	Δυτική Θεσσαλία	Σύνολο	Ποσοστό % του Συνόλου
έως 5.000	65	76	141	41,10 %
5.001-10.000	39	34	73	21,30 %
10.001-15.000	27	27	54	15,80 %
15.001-20.000	20	12	32	9,30 %
20.001-25.000	10	9	19	5,50 %
ΣΥΝΟΛΟ	161	158	319	93,00 %
25.001-30.000	8	3	11	3,20 %
30.001-35.000	4	4	8	2,30 %
35.001-55.000	3	2	5	1,50 %
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	176	167	343¹⁰³⁵	100,00

Πίνακας 1: Θεσσαλία: Έκταση υπό απαλλοτρίωση αγροκτημάτων 1917 – 1923.
Πηγή: Γ. Σ. Γάσιος, *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ. 290.

Στους περισσότερους φακέλους αποζημίωσης αγροκτημάτων, καταγράφονται παραπάνω από ένα φυσικό πρόσωπο ως ιδιοκτήτης. Δηλαδή καταγράφονται περισσότερες από μία οικογένεια ιδιοκτητών, ενώ πολλές φορές τα ίδια φυσικά πρόσωπα και οι ίδιες οι οικογένειες εμφανίζονται να διαθέτουν μερίδια και σε άλλα αγροκτήματα. Σημαντικές εκτάσεις επίσης κατείχαν εκκλησίες, μοναστήρια και αρκετές το ελληνικό δημόσιο.

Τη δεκαετία του 1930, οι διανομές των κλήρων σε αγρότες και πρόσφυγες ολοκληρώθηκαν λόγω της μέριμνας του κράτους για τον εποικισμό και την αποκατάσταση των προσφύγων. Βάσει των φακέλων αποζημίωσης αγροκτημάτων, προσφυγικές ομάδες που μετακινήθηκαν στη Θεσσαλική ύπαιθρο εγκαταστάθηκαν ανατολικά στον άξονα Ελασσόνας - Λάρισας - Φαρσάλων και δυτικά εγκαταστάθηκαν στον άξονα Λάρισας - Τρικάλων.

Έτσι κατ' αυτόν τον τρόπο, οι κληρούχοι και οι οικογένειές τους απέκτησαν το δικό τους τεμάχιο γης. Παλαιότεροι και νεότεροι οικισμοί υπήχθησαν στη διοικητική ρύθμιση με άξονα τις κοινότητες και οι Σ.Α.Α.Κ. αποτέλεσαν τον κινητήριο μοχλό της παραγωγικής λειτουργίας. Συντόνιζαν στην καθημερινότητα τις γεωργικές εργασίες στις διαφορετικές ποιότητες των εκτάσεων των κλήρων σε σχέση με τις συνεταιρικές γαίες και τις κοινοτικές βοσκές, ενώ καθόριζαν και τις αποπληρωμές των αποζημιώσεων.

Σύμφωνα με τα συνολικά στοιχεία που παρουσίασε η τοπογραφική υπηρεσία του υπουργείου Γεωργίας στη Θεσσαλία οι απαλλοτριώσεις γαιοκτησιών τερματίστηκαν το 1932, αλλά οι διαδικασίες διανομής, εκκαθάρισης των αποζημιώσεων και εξόφλησης των χρεών διήρκεσαν πολλά χρόνια ακόμη. Συνολικά διανεμήθηκαν 1.938.952 στρέμματα σε 40.484 κληρουχίες και 1.293.636 στρέμματα παρέμειναν στους ιδιοκτήτες.⁵⁸

Συγχρόνως, ενόσω βρισκόταν σε εξέλιξη οι διαδικασίες προς την ολοκλήρωση των απαλλοτριώσεων, της διανομής γης, της εκκαθάρισης των αποζημιώσεων και εξόφλησης των χρεών, οι Θεσσαλοί αγρότες έρχονταν αντιμέτωποι στην καθημερινότητά τους με πολλές αντιξοότητες οι οποίες υποβάθμιζαν την ποιότητα του βιοτικού επιπέδου τους. Μέχρι να παραχωρηθούν οριστικά με τίτλους ιδιοκτησίας οι κλήροι στους ακτήμονες και στους πρόσφυγες, μεγάλο μέρος της καλλιεργήσιμης γης παρέμενε στα χέρια των γαιοκτημόνων. Οι αγρότες συχνά εξαναγκάζονταν για λόγους βιοπορισμού να καλλιεργούν τη γη των γαιοκτημόνων ως αγρομισθωτές.⁵⁹

58 Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ., τμήμα Β', Προγράμματος και Κτηματολογίου, 1930, φάκ 160, 169, *Μητρώο Αγροκτημάτων Θεσσαλία*, Αθήνα 1930.

59 Ν. Ευαγγελόπουλος, "Αι αλυσίδες του εποικισμού των Πρωτοδικείων των Εφετείων και των δικηγόρων, ούτε με τρακόσιες δραχμές το στρέμμα δεν θα ξεμπλέξουν οι χωρικοί", *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ*, Αθήνα 27 Νοεμβρίου 1926, (Βλέπε παράρτημα Π-29).

Η καλλιέργεια της γης στην Θεσσαλική ύπαιθρο εξακολουθούσε να γίνεται σε μεγάλο βαθμό με παραδοσιακές μεθόδους και πρωτόγονα μέσα. Η έλλειψη σύγχρονων μεθόδων, εργαλείων και μηχανημάτων καθιστούσε την καλλιέργεια της γης εξαιρετικά επίπονη και χρονοβόρα εργασία με αποτέλεσμα η απόδοση των στρεμμάτων, η παραγωγή και η συγκομιδή συνήθως να είναι χαμηλές.

Η χαμηλή συγκομιδή, όπως και οι τρισάθλιες συνθήκες εργασίας και ζωής των αγροτών στα τσιφλίκια, όπως είναι φυσικό δεν ικανοποιούσε τους αγρότες επειδή παρότι κατέβαλαν μεγάλο κόπο και χρόνο στην καλλιέργεια της γης των γαιοκτημόνων, δεν έβλεπαν καμία απολύτως αλλαγή και βελτίωση στην ποιότητα της ζωής τους.

Εικόνα 12: Όργωμα χωραφιού στη Θεσσαλία. Δημιουργία του Δ. Χυτήρη.

Πηγή: <https://ellinoistorin.gr/?p=65990>

Οι αγρότες εργάζονταν πολλές ώρες την ημέρα (από την ανατολή έως τη δύση του ηλίου) ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών και κάποιες φορές ακόμη και τις Κυριακές. Υφίσταντο εκμετάλλευση, βία, εξευτελισμούς, απολύσεις και εκδιώσεις από τους επιστάτες των γαιοκτημόνων αν αντέβαιναν στη βούληση του γαιοκτήμονα και των οργάνων του (επιστάτες). Όπως και συλλήψεις, προσαγωγές και παραπομπή σε δίκη από τις αρχές, αν υποκινούσαν και πρωτοστατούσαν σε κινητοποιήσεις και επεισόδια που συσχετίζονταν με τη διεκδίκηση καλύτερων συνθηκών και όρων εργασίας και ζωής.

Οι αγρότες διέμεναν σε καλύβες. Ήταν λεπτοκαμωμένοι και αποκαμωμένοι καθώς διατρέφονταν λιτά από τα προϊόντα της γης που καλλιεργούσαν και των ζώων που εξέτρεφαν και υπέφεραν συχνά από ασθένειες (ελονοσία κτλ). Οι επιστάτες τους μεταχειρίζονταν όχι ως ελεύθερους εργάτες γης αλλά ως δουλοπάροικους οι οποίοι χωρίς δικαιώματα ήταν υποχρεωμένοι να υπηρετούν τον γαιοκτήμονα και τα συμφέροντα του! Ως εκ τούτου, οι καλλιεργητές πλήρωναν υψηλά ενοίκια (διαμονής και βοσκής ζώων) και παραχωρούσαν μεγάλο μέρος της παραγωγής τους ($1/2$ ή $1/3$) στους γαιοκτήμονες.

Εικόνα 13: Περίοδος θερισμού στη Θεσσαλία. Δημιουργία του Δ. Χυτήρη.

Πηγή: <https://ellinoistorin.gr/?p=65990>

Όπως είναι εύλογο, αυτή η εξάρτηση των καλλιεργητών από τους γαιοκτήμονες, περιόριζε σημαντικά το εισόδημά των καλλιεργητών, το οποίο μειωνόταν ακόμη περισσότερο από τους πολλούς και δυσβάσταχτους φόρους που πλήρωναν στο κράτος.

Άλλωστε, η συνήθως χαμηλή τιμή των αγροτικών προϊόντων που παρήγαγαν και πουλούσαν οι καλλιεργητές μέσω των ενδιάμεσων εμπόρων στην αγορά, δεν τους εξασφάλιζε ούτε τους επαρκείς πόρους για να καλύψουν τις βασικές βιοτικές τους ανάγκες! Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι αγρότες να καταλήγουν απελπισμένοι στο τοκογλυφικό κύκλωμα και δανεισμό.

Η προσφυγή στο τοκογλυφικό κύκλωμα ήταν επιλογή έσχατης ανάγκης εκ μέρους των περισσότερων αγροτών καθώς η πρόσβαση τους στο τραπεζικό δανεισμό ήταν περιορισμένη ή ανύπαρκτη. Οι τράπεζες ζητούσαν ως εγγύηση για την εξασφάλιση των κεφαλαίων τους υποθήκη ακινήτων ή ενέχυρα αξίας και επειδή οι περισσότεροι αγρότες δεν είχαν περιουσιακά στοιχεία εξαιτίας των χρεών και της ανέχειας τους, δεν μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στη τραπεζική πίστωση και σε κεφάλαια που χρειαζόνταν για επενδύσεις στη γεωργία όπως και για την αντιμετώπιση απρόοπτων και έκτακτων αναγκών (ασθένειες, φυσικές καταστροφές κτλ).⁶⁰

Το γεγονός αυτό, εξωθούσε τους περισσότερους αγρότες ενώπιον των αδίστακτων τοκογλύφων, οι οποίοι τους δάνειζαν με επαχθείς όρους τα κεφάλαια που χρειαζόνταν, με αποτέλεσμα οι αγρότες να καταχρεώνονται, να εξαθλιώνονται και να εξοντώνονται οικονομικά.⁶¹

Η οικονομική εξαθλίωση των αγροτών όμως, δεν ήταν ο μόνος παράγοντας που υποβάθμιζε την ποιότητα ζωής τους. Η καθημερινότητα και οι συνθήκες ζωής των αγροτών στην ύπαιθρο ήταν τριτοκοσμικές. Η Θεσσαλική ύπαιθρος είχε ανεπαρκείς και υπανάπτυκτες υποδομές εξαιτίας της έλλειψης κρατικού ενδιαφέροντος και επενδύσεων. Το οδικό δίκτυο στην ύπαιθρο ήταν κυρίως κακοτράχαλοι χωματόδρομοι καθιστώντας δυσχερείς τη μεταφορά προϊόντων και την πρόσβαση σε αστικά κέντρα και αγορές.

Μάλιστα, επειδή στη Θεσσαλία δεν γινόταν συχνά δημόσια έργα (αποστραγγιστικά, αρδευτικά, αποξηραντικά, υδραυλικά, αντιπλημμυρικά κτλ) ο Θεσσαλικός κάμπος ήταν ιδιαίτερα εύάλωτος σε φυσικά φαινόμενα και καταστροφές όπως πλημμύρες, ξηρασίες και χαλαζοπτώσεις οι οποίες μπορούσαν να καταστρέψουν ολοσχερώς τη σοδειά των αγροτών οδηγώντας τους σε απόγνωση και εξαθλίωση.

Συγχρόνως, η έλλειψη ηλεκτροδότησης και υδροδότησης, οι κακές συνθήκες υγιεινής με την έλλειψη καθαρού νερού και στοιχειωδών εγκαταστάσεων υγιεινής και αποχέτευσης προκαλούσε ασθένειες στον αγροτικό κόσμο. Οι αγρότες και οι οικογένειές τους ήταν εύάλωτοι σε πολλές και διάφορες ασθένειες. Επί παραδείγματι, η ελονοσία εξαιτίας των εκτεταμένων ελών και της έλλειψης υγιεινής στην Θεσσαλική ύπαιθρο αποτέλεσε μάλιστα για τους αγρότες προκαλώντας όχι μόνο εξασθένηση του οργανισμού τους αλλά και υψηλά ποσοστά θνησιμότητας. Δυστυχώς, η έλλειψη γιατρών, νοσοκομείων και φαρμάκων άφηνε τους αγρότες έκθετους σε ασθένειες και αυτό συνέβαινε επειδή η πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ήταν δυσχερής και κοστοβόρα ιδίως στις πιο αποστασιοποιημένες και δυσπρόσιτες από τις μεγάλες πόλεις της Θεσσαλίας, αγροτικές περιοχές.⁶²

60 Ν. Ευαγγελόπουλος, “Δάνεια επί υποθήκη - οι συνεταιρισμοί πρακτορεία εξασφάλισης των χρημάτων της εθνικής τραπεζής και των τοκογλύφων- πως παίρνουν δάνεια οι απότακτοι αξιωματικοί και πως οι χωρικοί”, *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ*, Αθήνα 28 Νοεμβρίου 1926, (Βλέπε παράρτημα Π-30).

61 Β. Πατρώνης, *Ελληνική Οικονομική Ιστορία, Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα 18ος - 20ος αιώνας*, Αθήνα 2015, σ. 84 - 87.

62 Ν. Ευαγγελόπουλος, “Η ελονοσία προϊόν της Θεσσαλικής γης - Ελώδεις εκτάσεις χιλιάδων στρεμμάτων - Η θνησιμότητα στη Θεσσαλία - Ούτε ένα νοσοκομείο - Ούτε ένας κόκκος Κινίνης - Ο ρόλος των γιατρών στα χωριά”, *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ*, Αθήνα 03 Δεκεμβρίου 1926, (Βλέπε παράρτημα Π-31).

Την ίδια στιγμή, πολλές αγροτικές οικογένειες εξαιτίας της οικονομικής δυσπραγίας τους και της έλλειψης εργατικών χεριών λόγω ασθενειών, αντί να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο τα έπαιρναν μαζί τους στα κτήματα για να συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γης και στην παραγωγή αλλά και εν γένει στις αγροτικές εργασίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο τα παιδιά, αποστερούνταν τα αγαθά της παιδείας καθώς παρέμεναν αναλφάβητα και αγράμματα διαιωνίζοντας τον φαύλο κύκλο της αγροτιάς και φτώχειας.

Το γεγονός αυτό, διεύρυνε το χάσμα των κοινωνικών ανισοτήτων στη Θεσσαλία δημιουργώντας δύο τάξεις: αυτή των πλουτοκρατών γαιοκτημόνων και αυτή των προλετάριων αγροτών. Οι μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές διαφορές των δύο τάξεων, η εξάρτηση των αγροτών από τους γαιοκτήμονες, οι αυθαιρεσίες των γαιοκτημόνων εις βάρος των αγροτών, η ανέχεια, ο αναλφαβητισμός, η έλλειψη επαρκών υποδομών και η περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (ιατροφαρμακευτικές ηλεκτροδότησης, αποχέτευσης κτλ) καθιστούσαν την καθημερινότητά των αγροτών έναν συνεχή αγώνα για επιβίωση.

Όπως είναι εύλογο, οι τριτοκοσμικές και τρισάθλιες συνθήκες εργασίας και ζωής των αγροτών στην ύπαιθρο, προκάλεσαν δυσαρέσκεια και οργή στον αγροτικό κόσμο. Το αγροτικό κίνημα μέσα από τις συσκέψεις, τις συζητήσεις, τις συγκεντρώσεις, τα συλλαλητήρια σε όλη τη Θεσσαλία αλλά και την υποβολή αιτημάτων, υπομνημάτων και ψηφισμάτων προς την εκάστοτε κυβέρνηση άσκησε έντονες πιέσεις. Οι έντονες αυτές πιέσεις που ασκήθηκαν προς τους εκάστοτε φορείς της εξουσίας, αποσκοπούσαν σε αγροτικές μεταρρυθμίσεις και στην επίσπευση της διαδικασίας των απαλλοτριώσεων και διανομών γης στους ακτήμονες και πρόσφυγες. Άλλωστε, μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να λάβουν χώρα οι ραγδαίες αλλαγές και ο μετασχηματισμός των κοινωνικοοικονομικών δομών της υπαίθρου, οι οποίες θα επέτρεπαν την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των αγροτών αλλά και τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της Θεσσαλίας.⁶³

63 "Β. Πατρώνης, *Ελληνική Οικονομική Ιστορία, Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα 18ος - 20ος αιώνας*, Αθήνα 2015, σ. 104 - 109 και σ. 160 - 173.

Κεφάλαιο 7 - Οι νέες προκλήσεις που προέκυψαν από την αγροτική μεταρρύθμιση του 1923

Τα νομοθετικά διατάγματα του έτους 1923 με τα οποία προχώρησε σταδιακά η αγροτική μεταρρύθμιση, επέτρεψαν την αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, την εδραίωση της μικροϊδιοκτησίας, τη σύσταση συνεταιρισμών, αυτοτελών οργανισμών και της αγροτικής τράπεζας Ελλάδος (Α.Τ.Ε.). Όλα αυτά συνέβαλαν στην αναδιάρθρωση της αγροτικής οικονομίας όσο και στη συλλογική προσπάθεια επίλυσης του προσφυγικού και αγροτικού ζητήματος.

Το υπουργείο Γεωργίας αποτέλεσε κεντρικό και επιτελικό όργανο στο εγχείρημα αναμόρφωσης της αγροτικής οικονομίας. Ειδικότερα, το υπουργείο Γεωργίας συντόνιζε ένα ολόκληρο σύστημα με αυτόνομους οργανισμούς, γεωργικά επιμελητήρια, γεωπονικά τμήματα στα πανεπιστήμια, φυτοπαθολογικά ινστιτούτα, συνεταιρισμούς, γεωργικές σχολές, γεωργικά ταμεία, αγροκήπια.

Σημαντικό ρόλο στη καθημερινή λειτουργία των νέων υπηρεσιών διαδραμάτισαν γεωπόνοι, τοπογράφοι, νομικοί, λογιστές αλλά και εν γένει ο διοικητικός μηχανισμός μέσω του οποίου επιχειρήθηκε να αποπερατωθεί το δυσχερές εγχείρημα της αγροτικής μεταρρύθμισης και άρσης των ανεπαρκειών της αγροτικής οικονομίας.

Τα πρώτα χρόνια η πτώση των στρεμματικών αποδόσεων ήταν ένα στοιχείο που εμφανίστηκε τόσο στη Θεσσαλία όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Η αγροτική μεταρρύθμιση και η σύσταση των συνεταιρισμών δεν συνετέλεσαν εξαρχής σε μια διακριτή αύξηση της αγροτικής παραγωγής καθώς δεν υπήρξε κάποια ποιοτική μεταβολή στον τρόπο παραγωγής.

Οι αποκαθιστάμενοι μέσω των Σ.Α.Α.Κ. δε κατόρθωσαν άμεσα να αυξήσουν τις αποδόσεις των καλλιεργειών τους καθώς δεν διέθεταν καμία ενίσχυση από κανέναν φορέα. Συνάμα, δεν είχε προβλεφθεί κανένα καινούργιο χρηματοδοτικό σχήμα για την ενίσχυση των μικροκαλλιεργητών ούτε κάποια μοντέλα βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης δανειοδότησης παρ' όλη την αύξηση των πιστώσεων προς τους αγροτικούς συνεταιρισμούς εκ μέρους της Ε.Τ.Ε. Μάλιστα οι δυσχέρειες εύρεσης πιστωτικών κεφαλαίων, οι επαχθείς τοκογλυφικοί όροι δανεισμού στην ελεύθερη αγορά, η εκμετάλλευση των μικρών παραγωγών από τους μεσάζοντες στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων και στην αγορά καθιστούσαν την ανάγκη δημιουργίας των συνεταιρισμών αναγκαία.

Η ίδρυση και η οργάνωση των συνεταιρισμών από το έτος 1914 και έπειτα αποσκοπούσε αφενός στην προστασία των μικρών παραγωγών και αφετέρου στη μεγαλύτερη ασφάλεια των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία.⁶⁴

Οι συνεταιρισμοί λειτουργούσαν σε συνδυασμό με την Ε.Τ.Ε., η οποία παρείχε βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις και δεν αναλάμβανε εκείνη τη δυναμική πιστωτική διαρθρωτική παρέμβαση που θα διεύρυνε περαιτέρω τον μετασχηματισμό της αγροτικής οικονομίας.

Η κεντρική κατεύθυνση της αγροτικής πολιτικής που προωθήθηκε μέσα από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, την Ε.Τ.Ε. και την Α.Τ.Ε. δεν είχε πλήρως υλοποιηθεί. Η ενίσχυση της εγχώριας σιτοπαραγωγής αποτελούσε μείζον ζήτημα καθώς η έλλειψη επαρκών ποσοτήτων εγχώριου σίτου και αλεύρων σε εποχές κρίσης (πολέμους, εθνικός διχασμός, οικονομική κρίση κτλ) οδηγούσε σε κατακόρυφη αύξηση της τιμής του ψωμιού. Αυτό επέφερε ασιτία και επιβολή δελτίου στα μεγάλα αστικά κέντρα αναδεικνύοντας τις ανεπάρκειες της εγχώριας αγροτικής παραγωγής.

Η εξάρτηση της χώρας από τις εισαγωγές σιτηρών και η επιβάρυνση του εμπορικού ισοζυγίου ήταν σημαντική παρά το γεγονός ότι στη Θεσσαλία παρήγαγαν οι αγρότες

64 Κ. Κωστής, *Αγροτική Οικονομία και Γεωργική Τράπεζα. Όψεις της Ελληνικής οικονομίας στο Μεσοπόλεμο (1919 - 1928)*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1987, σ.155-184.

κυρίως δημητριακά. Επί παραδείγματι το έτος 1927, είχαν εισαχθεί 496.000 περίπου τόνοι σίτου ενώ η εγχώρια παραγωγή ανερχόταν μόλις στις 352.000 περίπου τόνους σίτου. Ο εισαγόμενος σίτος συνήθως κάλυπτε παραπάνω από τις μισές ανάγκες της εγχώριας κατανάλωσης και αποτελούσε περίπου το 20% της συνολικής αξίας των εισαγωγών.

Συνολικά, οι εισαγωγές σίτου και αλεύρων αντιπροσώπευαν το 42% του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου του ελληνικού κράτους. Από τη μια λοιπόν οι πενιχρές αποδόσεις των καλλιεργειών δυσχέραιναν σημαντικά την καθημερινότητα των αγροτικών οικιών, ενώ από την άλλη η επιβάρυνση του εμπορικού ισοζυγίου από τις εισαγωγές σιτηρών σήμαινε σημαντική εκροή εγχώριων πόρων προς το εξωτερικό.⁶⁵

Η ελλιπής παραγωγή εγχώριων σιτηρών αποτελούσε ένα σημαντικό ζήτημα το οποίο επηρέαζε την κοινωνική ισορροπία της υπαίθρου και των αστικών κέντρων αλλά και την λειτουργία της οικονομίας του ελληνικού κράτους.

Την εποχή εκείνη, το μόνο σύστημα προστασίας των εγχώριων σιτηρών ήταν ο δασμός. Η πρακτική αυτή, δε μπορούσε να ανταποκριθεί πλέον στις απαιτήσεις αποτροπής εκροής συναλλάγματος και ταυτόχρονα αδυνατούσε να προστατεύσει τον παραγωγό. Η προστατευτική λειτουργία του δασμού αποδυναμωνόταν από την ίδια τη δομή της εγγείου ιδιοκτησίας. Ελάσσων κλήρος σήμαινε ανοργάνωτη και μικρή προσφορά του προϊόντος κάτι που είχε ως συνέπεια να αυξάνονται τα έξοδα μεταφοράς και συγκέντρωσης.

Οι μεσάζοντες έμποροι εκμεταλλεύονταν τις ανάγκες των αγροτών και τους χορηγούσαν προκαταβολές με την υποχρέωση αυτοί να τους παραδώσουν σίτο έπειτα από τη συγκομιδή του. Έτσι ο αγρότης πουλούσε σε χαμηλές τιμές την παραγωγή του. Την ίδια στιγμή οι αλευροβιομήχανοι προτιμούσαν τον εισαγόμενο σίτο αφενός επειδή υπερτερούσε ποιοτικά και αφετέρου επειδή τους διευκόλυνε σε ζητήματα ρευστότητας. Νομοσχέδιο για το ζήτημα της προστασίας των εγχώριων σιτηρών φαίνεται πως είχε συνταχθεί ήδη από το έτος 1926. Οι εξελίξεις όμως δρομολογήθηκαν έπειτα από σύσκεψη στο υπουργείο Γεωργίας τον Αύγουστο του έτους 1927. Σε αυτή συμμετείχαν ο υπουργός Γεωργίας Αλ. Παπαναστασίου, ο υποδιοικητής και υπεύθυνος της Ε.Τ.Ε. για την αγροτική πίστη Αλ. Κοριζής, ο διευθυντής του ειδικού σταθμού καλυτερεύσεως φυτών Ι. Παπαδάκης και ο επιθεωρητής συνεταιρισμών Λάρισας.

Εικόνα 15: Αλ. Παπαναστασίου.
Πηγή:<https://www.sansimera.gr/biographies/566>

Εικόνα 14: Αλ. Κοριζής.
Πηγή:<https://www.sansimera.gr/biographies/334>

Στη σύσκεψη αυτή συζητήθηκε το ζήτημα της ενίσχυσης της εγχώριας σιτοπαραγωγής και της ίδρυσης κρατικής αγροτικής τράπεζας. Στη πραγματικότητα τα ζητήματα αυτά αποτέλεσαν την αφετηρία της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των επιτακτικών αναγκών μέσω της διασύνδεσης της παραγωγικής αλυσίδας του σιταριού (σπόρος – καλλιέργεια – συγκομιδή – άλεση – αλεύρι – ψωμί).

Έτσι λοιπόν, το κράτος ανέλαβε τον απόλυτο συντονισμό. Δύο υπήρξαν οι βασικοί πυλώνες σε αυτή τη κατεύθυνση: Οι ποικιλίες σίτου που εισήγαγε στην παραγωγή το ινστιτούτο καλυτερεύσεως φυτών με διευθυντή τον Ι. Παπαδάκη και η λειτουργία της

65 Ν. Η. Αναγνωστόπουλος, *Σιτοκαλλιέργεια και Σιτάρκεια εν Ελλάδι*, Αθήναι 1930, σ. 6.

κεντρικής επιτροπής προστασίας της εγχώριας σιτοπαραγωγής που από το έτος 1927 υπήρξε ο κομβικός κρατικός οργανισμός που οργάνωσε την αλυσίδα του σιταριού από τη σπορά ως το αρτοποιείο.

Έτσι λοιπόν η ύπαιθρος συνδέθηκε με τα αστικά κέντρα με ένα διαφορετικό αλλά εντέλει αποτελεσματικό τρόπο για την επιβίωση των πληθυσμών της και την υποστήριξη της ελληνικής οικονομίας.⁶⁶

Σύντομα οι υψηλές αποδόσεις των σιτοκαλλιεργειών ρύθμισαν κάποια διαρθρωτικά ζητήματα και απέτρεψαν νέα στη λειτουργία της οικονομίας τη στιγμή που από το έτος 1929 και έπειτα η Ελλάδα εισήλθε εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης σε μια περίοδο ύφεσης.

Πιο συγκεκριμένα η εισαγωγή των νέων ποικιλιών στην καλλιέργεια σίτου ήταν μια πρακτική που χρειαζόταν ελάχιστα κεφάλαια και έλασσαν χρονικό διάστημα για να αποδώσει. Οι καλλιεργητές της Θεσσαλίας και της υπόλοιπης Ελλάδας απέκτησαν πρόσβαση στη γεωπονική καινοτομία, στη βελτίωση των μεθόδων καλλιέργειας, στην αυξημένη αγροτική παραγωγή και σε ένα ελάχιστο έστω εξασφαλισμένο εισόδημα, ενώ ταυτόχρονα επετεύχθη η διασύνδεση του τραπεζικού συστήματος με τους συνεταιρισμούς των καλλιεργητών, η λειτουργική ισορροπία μεταξύ Ε.Τ.Ε. και Α.Τ.Ε., και ο πλήρης εκχρηματισμός της αγροτικής οικονομίας.

Βάσει των ανωτέρω τέθηκαν τα θεμέλια για τη λειτουργία ενός συστήματος προστασίας και ενίσχυσης της εγχώριας σιτοπαραγωγής. Σε αυτή τη περίοδο, η συνεργασία κράτους και Ε.Τ.Ε. ξεκινούσε από το ίδιο σύστημα που ήταν ήδη σε λειτουργία. Αυτή τη φορά όμως υπήρξε μέριμνα και για την τιμή που θα εξασφαλιζόταν για τον παραγωγό.

Σύμφωνα με τη βασική φιλοσοφία του έως τότε μηχανισμού, η Ε.Τ.Ε. αναλάμβανε με την εγγύηση του κράτους την εισαγωγή και την προμήθεια σιτηρών σε εμπόρους και αλευροβιομηχάνους. Σε περίπτωση που ο λογαριασμός κίνησης ήταν χρεωστικός για την τράπεζα, το ποσό καλυπτόταν από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Στη νέα κατάσταση που διαμορφώθηκε το κράτος αγόραζε απευθείας από τον αγρότη την παραγωγή του όσο μικρή και αν ήταν σε τιμή ίση με την τιμή του σιταριού που προσδιοριζόταν από το τελωνείο του Πειραιά μείον τα έξοδα μεταφοράς. Αυτό ουσιαστικά σήμαινε την εξίσωση της τιμής του εγχώριου με εκείνη του εισαγόμενου σίτου. Η πληρωμή γινόταν με επιταγή από την Ε.Τ.Ε. η οποία εκκαθάριζε ταυτόχρονα τα χρέη του γεωργού, ενώ οι αλευροβιομήχανοι προμηθεύονταν υποχρεωτικά ποσότητες από τον εγχώριο σίτο που θα συγκεντρωνόταν.⁶⁷

Τον Αύγουστο του έτους 1927, υπογράφηκε η σύμβαση - προπομπός λειτουργίας της κεντρικής επιτροπής προστασίας εγχώριας σιτοπαραγωγής μεταξύ του ελληνικού δημοσίου, της Ε.Τ.Ε. και των αλευροβιομηχάνων.

Σύμφωνα με αυτήν η Ε.Τ.Ε., μέσω της προνομιούχου εταιρείας γενικών αποθηκών, ανέλαβε τη συγκέντρωση και την αγορά των σιτηρών. Η συγκέντρωση ορίστηκε να γίνει στη Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη και Βοιωτία σε σημεία που επέλεξε η Ε.Τ.Ε. κατά την κρίση της. Λίγο αργότερα, ανακοινώθηκε από τον Αλ Παπαναστασίου, η κυβερνητική πρόθεση για την ίδρυση κρατικής γεωργικής τράπεζας. Σκοποί του εγχειρήματος, αποτελούσαν η συγκέντρωση κεφαλαίων από την είσπραξη των δόσεων των αποκαθιστάμενων γηγενών και προσφύγων καλλιεργητών, αλλά και η χορήγηση δανείων με χαμηλό τόκο και μακροπρόθεσμη προθεσμία εξόφλησης για τους συνεταιρισμούς και για τους μεμονωμένους παραγωγούς.

Στην κριτική που ασκήθηκε τότε, πως ο κρατικός χαρακτήρας της γεωργικής τράπεζας θα σήμαινε την έκθεση της σε κυβερνητικές επιρροές, ο Αλ. Παπαναστασίου απήντησε

66 Ι. Παπαδάκης, *Η αύξηση του εισοδήματος των γεωργών ως βάση της οικονομικής ανάπτυξης. Το Ελληνικό Μοντέλο των Αλ. Παπαναστασίου - Αλ. Κοριζή*, Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, τόμος 62, σ. 59 - 77.

67 Γ. Σ. Γάσιος, *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ. 323 - 326.

πώς η σύσταση της τράπεζας θα γινόταν με σύμβαση μεταξύ του κράτους, της Ε.Τ.Ε., της επιτροπής αποκατάστασης προσφύγων και πιθανόν της νέας κεντρικής εκδοτικής τράπεζας. Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, από μέλη των παραπάνω οργανισμών, θα προστάτευε τη λειτουργία της από τις όποιες πολιτικές παρεμβάσεις.

Ένα μήνα αργότερα (αρχές Σεπτεμβρίου του έτους 1927), συνήλθε στην Αθήνα υπό την προεδρία του Αλ. Παπαναστασίου το ανώτατο συμβούλιο Γεωργίας με τη συμμετοχή περίπου 150 γεωπόνων δημοσίων υπαλλήλων. Σε αυτή τη τη συνάντηση, συζητήθηκε το ζήτημα της σιτοκαλλιέργειας και δόθηκαν κατευθύνσεις για τις επικείμενες ενέργειες στο υπό δημιουργία νέο πλαίσιο.

Τέλος τον Οκτώβριο του έτους 1927 το γενικό συμβούλιο της Ε.Τ.Ε. ενέκρινε τη σύμβαση με το ελληνικό δημόσιο για την προμήθεια 3.000 τόνων σίτου Κανβέρα και 500 τόνων Βαταράχ από την Αυστραλία για σπορά στη ζώνη της Βορειοανατολικής Ελλάδας. Οι εξελίξεις αυτές έθεσαν τις βάσεις για τη συγκρότηση του νέου συστήματος που θα να αναδιοργάνωνε τη λειτουργία της υπαίθρου.^{68,69}

Η αύξηση της εγχώριας σιτοπαραγωγής με τη διάχυση των παραγωγικών ποικιλιών, η ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών, η προστασία της εγχώριας αλευροβιομηχανίας και η σύσταση χρηματοπιστωτικού ιδρύματος για την αγροτική πίστη με σκοπό την υποστήριξη των αγροτών αποτέλεσαν τους στόχους της αγροτικής πολιτικής.

Σύμφωνα με τον απολογισμό που εξέδωσε τον Μάιο του έτους 1928 η προνομιούχος ανώνυμος εταιρεία γενικών αποθηκών της Ελλάδας που συντόνιζε την όλη διεργασία, μόλις 2.325.811 οκάδες σίτου συγκεντρώθηκαν από τις 32.000.000 οκάδες σίτου του κατ'επίσημο στόχου που είχε τεθεί από τους επιθεωρητές των γεωργικών συνεταιρισμών και τους διευθυντές των γραφείων εφοκισμού του υπουργείου Γεωργίας.⁷⁰

Αυτό σημαίνει ότι η πρώτη προσπάθεια συγκέντρωσης για το έτος 1927 ήταν αποτυχημένη ως προς τις ποσότητες που συγκεντρώθηκαν. Η πέρα από κάθε πρόβλεψη παρέκκλιση αποδόθηκε στην αργοπορημένη υπογραφή της σύμβασης σε σχέση με τις προαγορές ποσοτήτων σίτου που είχαν εξασφαλίσει οι αλευροβιομήχανοι του Βόλου κυρίως. Ταυτόχρονα αυτοί αρνήθηκαν να αγοράσουν τις ποσότητες που προέβλεπε η σύμβαση με αποτέλεσμα οι αποθηκευμένες ποσότητες να διοχετευθούν προς τη Σύρο, τη Πάτρα και την Καλαμάτα.

Επιπλέον διαπιστώθηκε από τον απολογισμό η δυσκολία κατάταξης των ποιοτήτων σιτηρών λόγω του μεγάλου αριθμού ποικιλιών που καλλιεργούνταν. Εξαίρεση αποτελούσε η εγχώρια ποικιλία σκληρού σιταριού Ντεβές της περιοχής Λάρισας - Φαρσάλων που κατατάχθηκε στην υψηλότερη κατηγορία.

Σύμφωνα με τις υποδείξεις του υπουργείου Γεωργίας η συγκέντρωση σιτηρών στη Θεσσαλία ξεκίνησε στη Λάρισα τον Σεπτέμβριο του έτους 1927 από πέντε (5) συνεργεία και συνεχίστηκε στο Χατζηλάρ / Κρανώνας, στο Τοπουσλάρ / Πλατύκαμπος, στους Σοφάδες Καρδίτσας, στο Δεμερλή / Σταυρός και στη περιοχή των Φαρσάλων. Στον απολογισμό της πρώτης εφαρμογής της σύμβασης διαπιστώθηκε πως ο κεντρικός στόχος της προσπάθειας είχε επιτευχθεί. Για πρώτη φορά η τιμή του εγχώριου σίτου σταθεροποιήθηκε και πλησίασε τα ίδια επίπεδα με τις αντίστοιχες ποιότητες του ξένου εισαγόμενου σίτου.

Το έτος 1928 δημοσιεύτηκε ο νόμος 3598⁷¹ περί προστασίας της εγχώριας σιτοπαραγωγής που όριζε τη λειτουργία διακριτής κεντρικής επιτροπής ενσωματωμένης πλέον στο οργανόγραμμα του υπουργείου Γεωργίας.

68 Σπ. Γ. Πλουμίδης, *Εδαφος και μνήμη στα Βαλκάνια. ο "γεωργικός εθνικισμός" στην Ελλάδα και στη Βουλγαρία (1927-1946)*, Πατάκης, Αθήνα 2010, σ. 117.

69 Ι.Α.Ε.Τ.Ε.: Πρακτικά συνεδριάσεων γενικού συμβουλίου, 1927, φάκ. 16, 8η Συνεδρίαση 17 Οκτωβρίου 1927, Αθήνα 1927.

70 Ι.Α.Ε.Τ.Ε., 1927, φάκ. 17, *Απολογισμός της υπηρεσίας συγκεντρώσεως και διαθέσεως του εγχώριου σίτου κατά το έτος 1927*, Αθήνα 1928.

71 Φ.Ε.Κ. Α, 119, 10/07/1928, "Νόμος 3598: Περί προστασίας της εγχώριου σιτοπαραγωγής", (Βλέπε παράρτημα Π-32).

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του πρώτου αυτού νόμου ορίστηκε η υποχρεωτική ανάμειξη του εγχώριου σίτου με ξένο κατά 25% σε αλευρόμυλους άνω των 25 τόνων αλεστικότητας. Οι τιμές αγοράς του σίτου στους τόπους συγκέντρωσης και οι τιμές πώλησης στα αλευροβιομηχανικά κέντρα ήταν ενιαίες πάντα κατά ποιότητα. Όπως και στη πρώτη λειτουργία του έτους 1927, ο εγχώριος σίτος παραλαμβάνονταν από σημεία συγκέντρωσης που οργάνωνε η εταιρεία γενικών αποθηκών στη Θεσσαλία, Βοιωτία, Μακεδονία και Θράκη. Στα σημεία αυτά ζυγιζόταν και παραδίδονταν αμέσως τα χρήματα στους παραγωγούς βάσει των τιμών που όριζε κάθε βδομάδα η κεντρική επιτροπή. Η ίδια επιτροπή όριζε τον πίνακα με τους αλευρόμυλους και την ποσότητα που υποχρεώνονταν να αγοράσουν οι ιδιοκτήτες αλευροβιομήχανοι. Το ελληνικό δημόσιο κάλυπτε την κάθε διαφορά στην εκκαθάριση κάθε Ιούλιο και ταυτόχρονα καθορίζονταν οι συμβάσεις συγκέντρωσης και διαχείρισης καθώς και τα υπόλοιπα (φόροι, τέλη, τόκοι, προμήθειες κεφαλαίων κτλ).

Στους απολογισμούς των ετών 1928 και 1929 η ποσότητα παραγωγής που συγκεντρώθηκε σε Θεσσαλία, Μακεδονία και Θράκη ήταν σχεδόν τριπλάσια εν συγκρίσει με αυτή των προηγούμενων ετών, ενώ επισημάνθηκε ιδιαίτερα η προτεραιότητα εγκατάστασης και οργάνωσης μονίμων σημείων συγκέντρωσης και η αντικατάσταση του έως τότε συστήματος των μετακινούμενων συνεργείων.⁷²

Οι βελτιώσεις και οι τροποποιήσεις στο νομοθετικό πλαίσιο συνεχίστηκαν και το έτος 1929. Με βάση τις διατάξεις του νόμου 4382⁷³ που ψηφίστηκε το έτος 1929 καθορίστηκε η ελάχιστη τιμή σίτου από 6,70 έως 7 δρχ η οκά, η θέσπιση αποθηκών συγκέντρωσης δίπλα στα σημεία παραγωγής, η υποχρεωτική παραλαβή από την επιμελητεία του στρατού εγχώριου σίτου στο ύψος του 50% των αναγκών του και τέλος επί τόπου διάθεση με απευθείας συμφωνίες με τους αλευροβιομήχανους, τους εμπόρους αλλά και τους ίδιους τους παραγωγούς. Στο σημείο αυτό έχει σημασία να επισημανθεί πώς το έτος 1929 διανεμήθηκαν μαζικά στους καλλιεργητές 780.000 οκάδες σπόρων Ιταλικών και Κυπριακών ποικιλιών και 400.000 οκάδες σπόρων Αυστραλιανής Κανβέρας.

Την ίδια χρονιά, ολοκληρώθηκε επίσης η προσπάθεια που είχε ξεκινήσει ο Αλ. Παπαναστασίου για την ίδρυση της αγροτικής Τράπεζας. Η κυβέρνηση Ελ Βενιζέλου νομοθέτησε την ίδρυση και λειτουργία της Α.Τ.Ε με το νόμο 4332⁷⁴ τον Αύγουστο του έτους 1929.

Η Α.Τ.Ε. ανέλαβε σε πρώτη φάση τον λογαριασμό κίνησης κεντρικής επιτροπής του υπουργείου Γεωργίας του σχετικού με την υποστήριξη της εγχώριας σιτοπαραγωγής και σταδιακά την αγροτική πίστη στο σύνολο της.⁷⁵ Υπό αυτές τις συνθήκες εκτιμήθηκε από το υπουργείο Γεωργίας ότι η σοδειά του 1930 θα ήταν μεγαλύτερη από ότι η σοδειά των προγενέστερων ετών. Ωστόσο, αυτή η εκτίμηση δεν επαληθεύτηκε, καθώς λίγες μέρες πριν την έναρξη του θερισμού συνεχείς βροχοπτώσεις ευνόησαν την ανάπτυξη της σκωρίασης με συνέπεια την γενικευμένη καταστροφή παρά την αντοχή των νέων ποικιλιών.

Η προσπάθεια για την αύξηση της σιτοπαραγωγής και την περαιτέρω διάδοση των νέων σπόρων ουσιαστικά τότε κατέρρευσε. Η αναζήτηση κατάλληλων και σημαντικών ποσοτήτων για την επόμενη χρονιά απέκτησε δραματικό χαρακτήρα καθώς η σκωρίαση είχε προσβάλλει όλες σχεδόν τις περιοχές της Μεσογείου. Χρειάστηκε μάλιστα η

72 Χ. Τσώχος, "Ποια η εφετινή παραγωγή μας, είμεθα καλύτεροι από πέρυσι, αριθμοί εις το υπουργείον Γεωργίας", *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, Θεσσαλονίκη 05 Αυγούστου 1929, (Βλέπε παράρτημα Π-33).

73 Φ.Ε.Κ. Α, 303, 21/08/1929, "Νόμος 4382: Περί τροποποιήσεως του νόμου 3598 "περί προστασίας της εγχωρίου σιτοπαραγωγής"", (Βλέπε παράρτημα Π-34).

74 Φ.Ε.Κ. Α, 283, 16/08/1929 "Νόμος 4332: Περί κυρώσεως της μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος Συμβάσεως περί συστάσεως και λειτουργίας της Αγροτικής Τραπεζής", (Βλέπε παράρτημα Π-35).

75 Ανώνυμος αρθρογράφος, "Προς όλους τους αγρότας της Ελλάδος, προς τους γεωργικούς συνεταιρ. και ενώσεις, μια εγκύκλιος της Αγροτικής Τραπεζής, η προσφώνησις του κ. Αλεξάνδρου Κοριζή", *ΣΚΡΙΠΤ*, Αθήναι 27 Σεπτεμβρίου 1929, (Βλέπε παράρτημα Π-36).

παρέμβαση του πρωθυπουργού Ελ Βενιζέλου προς τον Ιταλό ομόλογό του για να αρθεί η απαγόρευση εξαγωγής σπόρων και να μπορέσουν να εισαχθούν από την Ιταλία ποσότητες ποικιλιών Μεντάνα, Αρντίτο, και Κολόνια. Τότε εισήχθησαν 566.000 οκάδες σπόρων από την Ιταλία, 650.000 οκάδες από την Κύπρο και 1.000.000 οκάδες από την Τουρκία.⁷⁶

Για την αντιμετώπιση της άμεσης και έκτακτης κατάστασης οργανώθηκε από τη νεοσύστατη Α.Τ.Ε. σε συνεργασία με τους γεωπόνους του υπουργείου Γεωργίας δίκτυο 15 σημείων συγκέντρωσης των εγχώριων αλλά και εισαγόμενων σπόρων. Σε αυτά τα σημεία, η Α.Τ.Ε. προχώρησε επιπλέον στον καθαρισμό, στην απολύμανση αλλά και στη συσκευασία σε σακιά των ποσοτήτων. Ταυτόχρονα δρομολόγησε και την μεταφορά τους σε δύσβατες ορεινές περιοχές όπως η Δυτική Μακεδονία (Γρεβενά) και η Ήπειρος (Κόνιτσα).

Από τις αρχές Σεπτεμβρίου του έτους 1930 έως τα τέλη του Οκτώβρη ο μηχανισμός που συστάθηκε μπόρεσε να μοιράσει περίπου 6.000.000 οκάδες εγχώριων και εισαγόμενων σπόρων στους παραγωγούς όλης της χώρας. Η αντιμετώπιση της έκτακτης αυτής κατάστασης συνέβαλε καθοριστικά στην περαιτέρω εμβάθυνση της λειτουργίας του συστήματος.

Το έτος 1930 η Κεντρική Επιτροπή Προστασίας Εγχώριων Σιτηρών (Κ.Ε.Π.Ε.Σ) είχε επιτύχει να λειτουργούν 122 αποθηκευτικοί χώροι σε 22 πόλεις της χώρας, να περιορίσει τη συγκέντρωση εγχώριου σίτου σε έξι μόνο ποικιλίες, ενώ είχε υποχρεώσει τους σιτέμπορους να εισάγουν ποσότητες σε ανάλογο ποσοστό με τις αγορές που πραγματοποιούσαν από την ίδια.⁷⁷

Επιπλέον είχε επιβληθεί η ανάμειξη εγχώριου και εισαγόμενου σίτου σε μύλους με αλεστικότητα μεγαλύτερη των 15 τόνων. Η τιμή ανά οκά για τον παραγωγό κυμαινόταν πλέον 6-7 δρχ αντί των τιμών 3,5 - 5 δρχ που κυριαρχούσε πριν από τη λειτουργία του νέου συστήματος. Αυτή η σταθερότητα των τιμών του εγχώριου σίτου κατά τη διάρκεια της συγκέντρωσης επέτρεπε τη διαπραγμάτευση του προϊόντος χωρίς την πίεση των μεσαζόντων αφού οι παραγωγοί μπορούσαν ανά πάσα στιγμή να παραδώσουν το προϊόν τους στις αποθήκες συγκέντρωσης. Ταυτόχρονα ρυθμίστηκαν οι οφειλές τους στην Ε.Τ.Ε. με συμψηφισμό τη στιγμή της πώλησης και της καταβολής του αντιτίμου από την Α.Τ.Ε.. Συγχρόνως, μειώθηκε η προσφορά του προϊόντος σε πολύ χαμηλές τιμές στο εμπόριο καθώς είχε μετριαστεί η πίεση που επέβαλε ο παλαιότερος ληξιπρόθεσμος δανεισμός των εννέα μηνών της Ε.Τ.Ε.. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ρυθμίσεων ήταν να αυξηθεί η συγκέντρωση σίτου από τις 2.325.811 οκάδες το έτος 1927 σε 29.500.000 οκάδες το έτος 1931.⁷⁸

Η κεντρική κρατική παρέμβαση που επιχειρήθηκε δημιούργησε τις διασυνδέσεις στη παραγωγική αλυσίδα, σπόρος - παραγωγή σίτου - αλευρόμυλοι - αρτοποιία. Η πτώση των διεθνών τιμών των γεωργικών προϊόντων το έτος 1929 και η μεγάλη ύφεση που εκδηλώθηκε καθόρισε στη συνέχεια τη δεύτερη περίοδο λειτουργίας της Κ.Ε.Π.Ε.Σ. που ολοκληρώθηκε το έτος 1940.

Πιο συγκεκριμένα, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της πτώσης των τιμών των γεωργικών προϊόντων, η πρωταρχική κατεύθυνση τροποποιήθηκε. Από την πολιτική εξίσωση των τιμών εγχώριου σιταριού και εισαγόμενου, στόχος πλέον έγινε η εξασφάλιση για τον παραγωγό αυξημένων τιμών που θα του παρείχαν κάποιο κέρδος δίνοντας του κατ' αυτόν τον τρόπο ένα κίνητρο για την αύξηση της εγχώριας παραγωγής.

Η πολιτική του οικονομικού προστατευτισμού που κυριαρχούσε διεθνώς εμφανίστηκε και στην Ελλάδα. Η αλλαγή αυτή είχε άμεσο αντίκτυπο στους αριθμούς. Από 29.500.000 οκάδες που είχαν συγκεντρωθεί από τον οργανισμό το έτος 1931, ο

76 Π. Ξ. Λεβαντής, "Πως εμερίμνησεν η κυβέρνησις δια τους αγρότας", *MAKEΔONIA*, Θεσσαλονίκη 28 Σεπτεμβρίου 1930, (Βλέπε παράρτημα Π-37).

77 Ι.Α.Ε.Τ.Ε.:Α1-Σ34-Υ33, Ιούλιος 1930 - Ιούνιος 1931, φάκ 17, *Έκθεσις επί του απολογισμού συγκεντρώσεως και διαθέσεως του εγχώριου σίτου του έτους 1930*, σ. 73 - 75.

78 Ι.Α.Ε.Τ.Ε.:Α1-Σ35-Υ24, 1929 - 1934, φάκ 93, *Κ.Ε.Π.Ε.Σ. υπόμνημα περί των αποτελεσμάτων εκ της ασκήσεως του θεσμού της συγκέντρωσης του σίτου*, Αθήναι 1930.

αριθμός εκτοξεύτηκε στις 59.500.000 οκάδες το έτος 1932. Εκείνο το έτος καθορίστηκε ταυτόχρονα και η νομική ταυτότητα του οργανισμού της Κ.Ε.Π.Ε.Σ.⁷⁹

Η επιτροπή απέκτησε μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου υπό τον έλεγχο του υπουργείου Γεωργίας. Ως βασικοί σκοποί της Κ.Ε.Π.Ε.Σ. ήταν η εξαγορά του εγχώριου σίτου, η εξίσωση των τιμών με εκείνες των εισαγόμενων και η συγκράτηση τους σε ικανοποιητικά επίπεδα σε περιόδους υποτιμήσεων στη διεθνή αγορά, η ενίσχυση της επιτόπου βιομηχανικής κατεργασίας του εγχώριου σίτου, η θεμελίωση κεντρικών αποθηκών στις σιτοπαραγωγικές περιφέρειες και η στήριξη των ενώσεων των συνεταιρισμών για την ίδρυση ανάλογων τοπικών, η προμήθεια σπόρων εκλεκτών ποικιλιών σιτηρών, η διάθεσή τους στους παραγωγούς και η οργάνωση της σποροπαραγωγής, η χρηματική βράβευση των καινοτόμων σιτηροπαραγωγών και η χρηματοδότηση των κέντρων βελτίωσης της σιτοκαλλιέργειας του υπουργείου Γεωργίας, η υποστήριξη των τιμών Κριθαριού και Βρώμης με την εξαγορά και την διάθεση τους, η επιχορήγηση του ειδικού σταθμού καλυτερεύσεως φυτών, του ταμείου μηχανικής καλλιέργειας και των συναφών κρατικών οργανισμών.

Για την επιτυχία των ανωτέρω, μέχρι τέλος Ιουνίου κάθε χρονιάς, συνάπτονταν μεταξύ του ελληνικού δημοσίου (υπουργείο Γεωργίας, υπουργείο Οικονομικών) συμβάσεις χρηματοδότησης των εργασιών και διαχείρισης των εξαγορασμένων προϊόντων με την Α.Τ.Ε. και την προνομιούχο ανώνυμο εταιρεία γενικών αποθηκών. Το ελληνικό δημόσιο μπορούσε να καλύψει τυχόν έλλειμμα σε βάρος των αναδόχων.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1930, ο απολογισμός της λειτουργίας της Κ.Ε.Π.Ε.Σ. χαρακτηρίζεται εντυπωσιακός. Η δεκαετία 1928-1937 εν συγκρίσει με τη δεκαετία 1918-1927 όσον αφορά το εγχώριο σιτάρι είχε επιφέρει αύξηση των καλλιεργήσιμων εκτάσεων κατά 51,7%, αύξηση της παραγωγής κατά 88,4%, αύξηση των στρεμματικών αποδόσεων κατά 19,1%, αύξηση των επιτόπων κατά 62%, αύξηση της αξίας της παραγωγής κατά 219,2%. Σε σχέση με τα υπόλοιπα δημητριακά (αραβόσιτος, κρίθη κτλ) και σε σύγκριση των πενταετιών 1928-1932, 1933-1937, ο σίτος που προστάτευε η Κ.Ε.Π.Ε.Σ. παρουσίασε αύξηση καλλιεργήσιμων εκτάσεων κατά 304,6%, αύξηση της παραγωγής κατά 107,8%, αύξηση των στρεμματικών αποδόσεων κατά 105,8%, αύξηση της αξίας της παραγωγής κατά 99,4%.⁸⁰

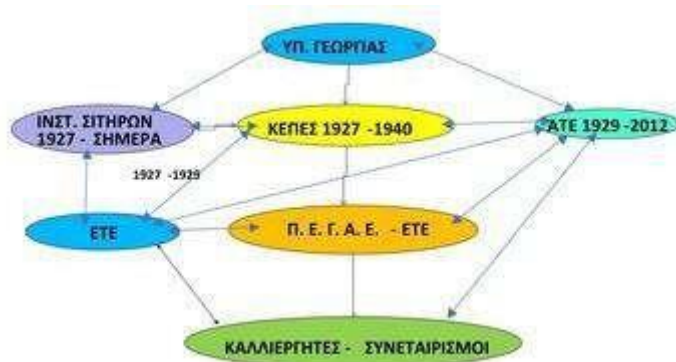
Βάσει των ανωτέρω, αξίζει να αναφερθεί το γεγονός, ότι ελάχιστα παραδείγματα κρατών υπήρξαν στην Ευρώπη εφάμιλλα της Ελλάδας που επέκτεινε κατά τον μεσοπόλεμο μαζικά την σιτοπαραγωγή στο αποκορύφωμα της οικονομικής κρίσης. Από στατιστική άποψη, η Ελλάδα ξεκίνησε από χαμηλή παραγωγική βάση, εντούτοις η αύξηση στις αποδόσεις των δημητριακών υπήρξε σημαντική και έλαβε χώρα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Η πλήρης θεμελίωση της ατομικής ιδιοκτησίας, η οργάνωση των χωρικών καλλιεργητών σε συνεταιρισμούς, ο μετασχηματισμός του περιεχομένου της αγροτικής πίστης, ο εκκρηματισμός της αγροτικής οικονομίας και το νέο σύστημα στη λειτουργία της αγροτικής πίστης που βασιζόνταν στον άξονα συνεταιρισμοί - αγροτική τράπεζα αποτέλεσαν τους πυλώνες της σταδιακής μεταμόρφωσης της υπαίθρου στη μεσοπολεμική περίοδο.⁸¹

Μάλιστα η αξιοποίηση του μοντέλου του Ι. Παπαδάκη από τους Αλ Παπαναστασίου και Αλ. Κοριζή επέτυχε την αύξηση της εγχώριας παραγωγής των σιτηρών με ελάχιστο κόστος τη στιγμή που οι επιπτώσεις της μεσοπολεμικής διεθνούς οικονομικής κρίσης άρχισαν να εμφανίζονται.⁸²

79 Μ. Αλιβιζάτος, *Κράτος και Γεωργική Πολιτική*, Έκδοσις υπουργείο Γεωργίας - εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήναι 1933, σ. 370 -372.

80 Ανώτατον Οικονομικών Συμβούλιον (Α.Ο.Σ.), επί του γεωργικού προβλήματος της χώρας, Αθήναι 1939, σ.174.

81 Socrates D. Petmezas, *The policy of wheat self-sufficiency and its impact upon rural modernization in Greece (1928 - 1960)*, Martin Carin - Montojo P. Juan-Brassley Paul, *Agriculture in capitalist Europe. From food shortages to food surpluses*, Routledge, London, New York, 2016.

Εικόνα 16: Το μοντέλο Αλ. Παπαναστασίου και Αλ. Κοριζή την περίοδο του Μεσοπολέμου.

Πηγή: Γεώργιος Σ. Γάσιος, *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ. 338.

Επιπλέον εξασφάλισε στην Ε.Τ.Ε. την επιρροή της και τις πιστώσεις που είχε χορηγήσει τα προηγούμενα χρόνια στον αγροτικό τομέα. Μέσω της προνομιούχου εταιρείας γενικών αποθηκών και της φιλοξενίας εργασιών Α.Τ.Ε. στα υποκαταστήματα της Ε.Τ.Ε., οι υπάλληλοι της Ε.Τ.Ε. ήλεγχαν την εκκαθάριση της διάθεσης των σπόρων και της παραγωγής των σιτηρών των καλλιεργητών και έθεσαν σε προτεραιότητα τις πληρωμές της δικής τους τράπεζας. Από τη στιγμή που η Ε.Τ.Ε. είχε εξασφαλιστεί, η κυβέρνηση του Ελ Βενιζελου και ο Αλ Παπαναστασίου μπορούσαν να συμφωνήσουν πλέον με τους επιτελείς της τράπεζας για την ίδρυση της Α.Τ.Ε. που θα αναλάμβανε τον λογαριασμό κίνησης της κεντρικής επιτροπής του υπουργείου Γεωργίας στο ζήτημα στήριξης της εγχώριας σιτοπαραγωγής. Στη νέα τράπεζα ενσωματώθηκαν ταυτόχρονα οι τοπικές γεωργικές τράπεζες της Μακεδονίας, της Ηπείρου, της Θράκης, των Νήσων του Αιγαίου και το ταμείο της Κρήτης.⁸³

Οι χωρικοί καλλιεργητές της Θεσσαλίας αλλά και εν γένει της υπόλοιπης Ελλάδας μπόρεσαν να προμηθευτούν σπόρους και να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς τιμές για τα προϊόντα τους. Οι αγροτικές οικογένειες κατόρθωσαν να επιβιώσουν και να αποκτήσουν πρόσβαση στις μακροπρόθεσμες δανειοδοτήσεις από την Α.Τ.Ε.. Με αυτόν τον τρόπο οι γηγενείς και οι πρόσφυγες απέκτησαν τη δυνατότητα να αποπληρώσουν σε χρήμα τα μισθώματα στους γαιοκτήμονες έως την οριστική διανομή των αγροκτημάτων, τις εισφορές στο ταμείο εποίκισμού του υπουργείου Γεωργίας, τις δόσεις της αποκατάστασης και των νέων δανείων που συνήψαν κατά κύριο λόγο με την Α.Τ.Ε. και τέλος τη φορολογία.

Έτσι το αγροτικό ζήτημα ύστερα από τη νομοθετική ρύθμιση του και τις διαρθρωτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα στην αγροτική οικονομία ύστερα από σχεδόν μισό αιώνα αδιάκοπων και αιματηρών αγροτικών αγώνων απέκτησε νέο περιεχόμενο, χωρίς να υποστεί νέες εντάσεις όπως αυτές που γνώρισαν άλλα κράτη της Ευρώπης (Ισπανία, Βουλγαρία, Ρουμανία κ.λπ.).⁸⁴

82 Χ. Αग्रιαντώνη - Γ. Πανσεληνά, *Η Ελληνική Οικονομία. Διεθνής κρίση και εθνικός προστατευτισμός, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τόμος 7ος, ο Μεσοπόλεμος 1922-1940, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ. 121 - 134.

83 Φ.Ε.Κ., Α, 283, 16/8/1929, "Περί κυρώσεως της μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος συμβάσεως περί συστάσεως και λειτουργίας της Αγροτικής Τράπεζας".

84 Γ. Μαργαρίτης, *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση*, Κεφ. Γ, *Οι Οικονομικές εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα*, παρ. 1, *Το αγροτικό ζήτημα*, σ.44 - 45.

Κεφάλαιο 8 - Συμπεράσματα

Το αγροτικό ζήτημα αποτέλεσε ένα μείζον και περίπλοκο ζήτημα το οποίο ταλάνισε το ελληνικό κράτος με την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881 αλλά και των νέων αγροτικών περιοχών που παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα το 1913 ύστερα από το τέλος των δύο Βαλκανικών πολέμων με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου (Ιούλιος 1913).

Τις χρόνιες και σοβαρές παθολογίες της υπαίθρου με τις τρισάθλιες συνθήκες εργασίας και ζωής των καλλιεργητών, την υποβάθμιση της υπαίθρου αλλά και τις υπανάπτυκτες παραγωγικές δομές της αγροτικής οικονομίας κλήθηκε να τις εξαλείψει η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων μέσα από μια σειρά νόμων που έλαβαν τη μορφή αγροτικής μεταρρύθμισης.

Η περίοδος των αγροτικών μεταρρυθμίσεων μεταξύ των ετών 1917 έως 1930, υπήρξε μια περίοδος παρέμβασης και πρωτοβουλιών της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων γύρω από το αγροτικό ζήτημα.

Η κατάργηση της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας, οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις με την καταβολή αποζημίωσης στους γαιοκτήμονες, ο κατατεμαχισμός και η αναδιανομή γης σε ακτήμονες και πρόσφυγες έθεσαν τα θεμέλια της μικροϊδιοκτησίας η οποία βασίστηκε στην καλλιέργεια, διαχείριση και εκμετάλλευση μικρών και μεσαίων κλήρων από αγροτικές οικογένειες.

Το καθεστώς της μικροϊδιοκτησίας επιλέχθηκε από την κυβέρνηση των Φιλελευθέρων επειδή επικρατούσε κυρίως στη Παλαιά Ελλάδα (Πελοπόννησος, Στερεά). Σκοπός της επιλογής αυτής, ήταν η δημιουργία ενός ενιαίου μοντέλου αγροτικής οικονομίας, που η αναδιάρθρωση και η αναμόρφωση των υπανάπτυκτων παραγωγικών δομών της υπαίθρου, θα επέτρεπαν την βελτίωση των καλλιεργειών, την άνοδο της παραγωγής, την αυτάρκεια, τη μείωση των εισαγωγών, την αύξηση των εξαγωγών και την ανάπτυξη της οικονομίας.

Συγχρόνως, με το καθεστώς της μικροϊδιοκτησίας σε όλες τις αγροτικές περιοχές της Ελλάδας μπορούσε να εδραιωθεί ένα κλίμα κοινωνικής ειρήνης και ενότητας που θα επέτρεπε μέσα από δημόσια έργα (αποστραγγιστικά, αρδευτικά, αποξηραντικά, αντιπλημμυρικά, υδραυλικά κτλ), επενδύσεις και συλλογική εργασία, την μεταμόρφωση της υπαίθρου και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού κόσμου.

Η παρεμβατική πολιτική του κράτους στον αγροτικό τομέα ξεκίνησε με την ίδρυση του υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας, του υπουργείου Γεωργίας, των Γεωπονικών και Γεωργικών σχολών αλλά και αυτόνομων οργανισμών με σκοπό μέσα από τη λειτουργία τους να υποστηρίξουν τον αγροτικό τομέα και να συμβάλλουν στο έργο μετασχηματισμού της υπαίθρου και της αγροτικής οικονομίας εναρμονίζοντας την με το καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής.

Ωστόσο, όπως είναι εύλογο αυτό δεν μπορούσε να συμβεί άμεσα καθώς η αγροτική μεταρρύθμιση προχωρούσε με αργούς ρυθμούς εξαιτίας διαφόρων συγκυριών (πόλεμοι, εθνικός διχασμός, αντιδράσεις από γαιοκτήμονες και συντηρητικούς κύκλους, διοικητικές δυσλειτουργίες και ελλείψεις εξειδικευμένου προσωπικού και συνεργείων, οικονομική δυσπραγία κράτους κτλ).

Οι συγκυρίες αυτές δεν επέτρεψαν στην αρχή το μοντέλο της μικροϊδιοκτησίας να αποδώσει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Η διανομή μεγάλων ιδιοκτησιών και η κατάτμηση τους σε μικρότερα αγροτεμάχια, έφερε τον υπερβολικό κατακερματισμό της γης. Ο κατακερματισμός της γης έφερε με τη σειρά του προβλήματα τόσο στην εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας και στην αποτελεσματική χρήση γεωργικών εργαλείων και μηχανημάτων όσο και στην οργάνωση και διοχέτευση των προϊόντων της αγροτικής παραγωγής στην αγορά.

Οι αγρότες συχνά αποστερούνταν την απαραίτητη τεχνική κατάρτιση και υποστήριξη, πιστωτική διευκόλυνση και πρόσβαση στις αγορές. Η έλλειψη οργανωμένης κρατικής μέριμνας για την εκπαίδευση και τον ενίσχυση των αγροτών περιόριζε την πλήρη αξιοποίηση των νέων κλήρων.

Επιπλέον οι περισσότεροι αγρότες υφίσταντο την εκμετάλλευση των μεσαζόντων εμπόρων, της Ε.Τ.Ε. αλλά και των τοκογλύφων με συνέπεια να έχουν πολύ χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα εξαιτίας των πολλών φόρων αλλά και των υψηλών χρεών τους στα δημόσια ταμεία στις τράπεζες και στους τοκογλύφους.

Το γεγονός αυτό δρομολόγησε τις εξελίξεις για την αύξηση και την καλύτερη οργάνωση των συνεταιρισμών αλλά και την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδος (Α.Τ.Ε.) με την οποία καλύπτονταν οι χρηματοπιστωτικές ανάγκες που αποπληρώνονταν μακροπρόθεσμα από τους αγρότες.

Οι αγρότες είχαν πλέον με τις πιστώσεις της Α.Τ.Ε. αλλά και με την υποστήριξη των συνεταιρισμών και του κράτους τη δυνατότητα να εισάγουν νέες ποικιλίες καλλιέργειας, να βελτιώσουν τις καλλιεργητικές μεθόδους, να εντατικοποιήσουν και να συστηματοποιήσουν τις καλλιέργειες τους, να αυξήσουν την παραγωγή τους να διαθέσουν και να πουλήσουν τα αγροτικά προϊόντα τους στην αγορά.

Γενικότερα, οι αγροτικές μεταρρυθμίσεις της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων έως το 1930 επέφεραν μία σειρά πλεονεκτημάτων στον αγροτικό τομέα. Μέσα σε αυτές συγκαταλέγονται η αύξηση των καλλιεργήσιμων εδαφών, η εισαγωγή νέων ποικιλιών και καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας, η συλλογική καλλιέργεια, ο εκχρηματισμός και η εμπορευματοποίηση της γεωργίας μέσω των συνεταιρισμών, η βελτίωση των στρεμματικών αποδόσεων και η αύξηση της παραγωγής, η μείωση των εισαγωγών, η προσπάθεια επίτευξης σιτάρκειας, η μείωση της τιμής των αγροτικών προϊόντων, η διακίνηση πιστώσεων με μακροπρόθεσμο ορίζοντα αποπληρωμής μέσω της Α.Τ.Ε., οι επενδύσεις, η προστασία εξαγωγίμων αγροτικών προϊόντων (σταφίδα, καπνός, κρασί, σύκα κλπ) από τις συνέπειες τη οικονομικής κρίσης του 1929 και η σταδιακή μηχανοποίηση της γεωργίας.

Συμπερασματικά, οι αγροτικές μεταρρυθμίσεις της Κυβέρνησης των Φιλελευθέρων, αποτέλεσαν ένα τολμηρό και επιβεβλημένο εγχείρημα για την εποχή τους. Παρά τις δυσχέρειες και τη βραδύτητα εφαρμογής τους εξαιτίας των αντίξοων συνθηκών (πόλεμοι, εθνικός διχασμός, δυσλειτουργίες και ελλείψεις διοικητικού μηχανισμού, οικονομική δυσπραγία του κράτους κτλ) θεωρούνται καμπή στον αγροτικό τομέα καθώς μετέβαλαν σταδιακά την φυσιογνωμία της ελληνικής υπαίθρου, τις παραγωγικές βάσεις της αγροτικής οικονομίας και έθεσαν τις προϋποθέσεις για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της γεωργίας τις επόμενες δεκαετίες. Διαμόρφωσαν δηλαδή ένα νέο και δυναμικό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον τόσο στη Θεσσαλία όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα εντάσσοντας την χώρα στη χορεία των κρατών της Δύσης.

Βιβλιογραφία

Πρακτικά των συνεδριάσεων της Βουλής:

[1]:Επίσημα Πρακτικά Συνεδριάσεων Βουλής (ΕΠΣΒ) Συνεδρίαση ΟΑ' 5 Μαρτίου 1883, επί προεδρίας Σ. Βαλαωρίτη.

[2]:Επίσημα Πρακτικά Συνεδριάσεων Βουλής (ΕΠΣΒ), Συνεδρίαση ΝΔ' 19 Μαρτίου 1911, άρθρο 17, επί προεδρίας Ν. Στράτου.

Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής:

[1]:Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Συνεδρίαση 10η, 31 Ιουλίου 1917, επί προεδρίας Θ. Σοφούλη.

[2]:Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Κ', Σύνοδος Β', 19 Ιουλίου 1917 έως 13 Οκτωβρίου 1917, επί Προεδρίας Θ. Σοφούλη, εν Αθήναις, εκ των τυπογραφικών καταστημάτων Σφενδόνη, σ. 698 - 725.

[3]:Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Κ', Σύνοδος Δ', 24 Νοεμβρίου 1919, επί Προεδρίας Θ. Σοφούλη, εν Αθήναις, 1919, σ. 26 - 30.

Γενικά Αρχεία του Κράτους - Κεντρική Υπηρεσία (Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.):

[1]:Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.: Αρχείο πολιτικού γραφείου Πρωθυπουργού, 1917, φάκ. 10, *Έγγραφο του Πανθεσσαλικού Γεωργικού Συνδέσμου προς το γραφείο του Πρωθυπουργού*, 28 Οκτωβρίου 1917.

[2]:Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.: Διεύθυνση Πολιτικής Γης υπουργείου Γεωργίας, 1919 φάκ 30/Α, *Αλληλογραφία Αγροκτήματος Μπουχλάρ - Άγιος Γεώργιος*, Νοέμβριος 1919.

[3]:Επιστολή του υπουργού Γεωργίας προς το Νομάρχη Λάρισας, 10 Αυγούστου 1920.

[4]:Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.: Αρχείο πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού, 1920, φάκ 372, *Υπόμνημα περί εμφυτευτικών κτημάτων*, 13 Ιουνίου 1920.

[5]:Γ.Α.Κ. - Κ.Υ. - Α.Δ.Τ.Υ. Υπ.Γ. τμήμα Β', Προγράμματος και Κτηματολογίου, 1920, φάκ. 171, "Αλληλογραφία με τη διεύθυνση εποικισμού και εποικιστικές υπηρεσίες Θεσσαλίας", 1920.

[6]:Γ.Α.Κ. - Κ.Υ.- Διεύθυνση Πολιτικής Γης υπουργείου Γεωργίας, 1929, *Φάκελοι Αποζημιώσεων κτημάτων: Μακρυχώρι Καρδίτσας*, Αθήνα 1929.

Αρχείο Διεύθυνσης Τοπογραφικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας (Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ.):

[1]:Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ., τμήμα Ε', 1937 - 1939, Φάκ 448, *υπουργείο Γεωργίας - Διεύθυνση Τοπογραφικής Υπηρεσίας, Κανονισμός των Τοπογραφικών εργασιών, Αθήνα 1937 - 1939*, σ. 73 - 82.

[2]:Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ., τμήμα Β', Προγράμματος και Κτηματολογίου, 1920, 1923 - 1926, φάκ 170 *Αλληλογραφία με τη διεύθυνση Εποικισμού και εποικιστικές υπηρεσίες Θεσσαλίας*, Αθήνα, 1920, 1923 - 1926.

[3]:Α.Δ.Τ.Υ. Υπ. Γ., τμήμα Β', Προγράμματος και Κτηματολογίου, 1930, φάκ 160, 169, *Μητρώο Αγροκτημάτων Θεσσαλίας*, Αθήνα 1930.

Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (Ι.Α.Ε.Τ.Ε.):

- [1]:Ι.Α.Ε.Τ.Ε.: Πρακτικά συνεδριάσεων γενικού συμβουλίου, 1927, φάκ. 16, 8η Συνεδρίαση 17 Οκτωβρίου 1927, Αθήνα 1927.
- [2]:Ι.Α.Ε.Τ.Ε., 1927, φάκ. 17, *Απολογισμός της υπηρεσίας συγκεντρώσεως και διαθέσεως του εγχώριου σίτου κατά το έτος 1927*, Αθήνα 1928.
- [3]:Ι.Α.Ε.Τ.Ε.:Α1-Σ34-Υ33, Ιούλιος 1930 - Ιούνιος 1931, φάκ 17, *Έκθεσις επί του απολογισμού συγκεντρώσεως και διαθέσεως του εγχώριου σίτου του έτους 1930*, σ. 73 – 75.
- [4]:Ι.Α.Ε.Τ.Ε.:Α1-Σ35-Υ24, 1929 - 1934, φάκ 93, *Κ.Ε.Π.Ε.Σ. υπόμνημα περί των αποτελεσμάτων εκ της ασκήσεως του θεσμού της συγκέντρωσης του σίτου*, Αθήνα 1930.

Φύλλα Εφημερίδας της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ.):

- [1]:Φ.Ε.Κ., Α', 33, 24/01/1915, “Νόμος 602: Περί Συνεταιρισμών”.
- [2]:Φ.Ε.Κ., Α, 242, 30/10/1917, “Νόμος 980: Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Νόμου 388 της 17 Νοεμβρίου 1914 περί οργανώσεως του εν Αθήναις Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου”.
- [3]:Φ.Ε.Κ. Α, 305, 29/12/1917, “Νόμος 1072: Περί επεκτάσεως καθ' άπαν το κράτος των υπ' αριθμ. 2466, 2467, 2468, 2469, 2470 διατάγματα της προσωρινής κυβερνήσεως περί του αγροτικού ζητήματος”.
- [4]:Φ.Ε.Κ., Α, 14, 22/01/1919, “Νόμος 1686: Περί τροποποιήσεως του Νόμου 1072”.
- [5]:Φ.Ε.Κ., Α, 49, 28/02/1920, “Αγροτικός Νόμος 2052”.
- [6]:Φ.Ε.Κ. Α, 128, 12/06/1920, “Νόμος 2189: Περί εξαγοράς της κυριότητας των εμφυτευτικών κτημάτων και συμπληρώσεως του Αγροτικού Νόμου 2052”.
- [7]:Φ.Ε.Κ. Α, 4, 09/01/1919, “Νόμος 1640: Περί φορολογίας των καθαρών προσόδων”.
- [8]:Φ.Ε.Κ. Α, 129, 29/07/1922, “Νόμος 2922: Περί Αγροτικού Νόμου”.
- [9]:Φ.Ε.Κ. Α, 57, 05/03/1923, “Ν.Δ. 3473”.
- [10]:Φ.Ε.Κ. Α, 151, 07/06/1923, “Ν.Δ. 2: Περί αποκαταστάσεως ακτημόνων καλλιεργητών”.
- [11]:Φ.Ε.Κ. Α, 190, 13/07/1923, “Ν.Δ. 4: Περί αγροτικής εγκαταστάσεως προσφύγων”.
- [12]:Φ.Ε.Κ., Α, 289, 13/10/1923, “Περί κυρώσεως του εν Γενεύη υπογραφέντος πρωτοκόλλου περί της αποκαταστάσεως των εν Ελλάδι προσφύγων και ιδρύσεως Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων”.
- [13]:Φ.Ε.Κ., Α', 370, 22/10/1926, “Π.Δ. 15/10/1926: Αγροτικός Νόμος και Περί συγχωνεύσεως εις ενιαίον κείμενον του Ν.Δ. “περί συστάσεως ειδικού ταμείου εποικισμού”.
- [14]:Φ.Ε.Κ., Α' 247, 3/10/1924, “Περί κωδικοποιήσεως των Αγροτικών Νόμων”.
- [15]:Φ.Ε.Κ. Α, 119, 10/07/1928, “Νόμος 3598: Περί προστασίας της εγχωρίου σιτοπαραγωγής”.
- [16]:Φ.Ε.Κ. Α, 303, 21/08/1929, “Νόμος 4382: Περί τροποποιήσεως του νόμου 3598 “περί προστασίας της εγχωρίου σιτοπαραγωγής””.
- [17]:Φ.Ε.Κ. Α, 283, 16/08/1929 “Νόμος 4332: Περί κυρώσεως της μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος Συμβάσεως περί συστάσεως και λειτουργίας της Αγροτικής Τραπέζης”.

Εφημερίδες - Περιοδικά:

- [1]:Κυριακίδης Ε., “Η προσάρτησις της Θεσσαλίας”, *Περιοδικό ΗΩΣ*, Αθήνα 1966, σ. 80-89.
- [2]:Εφημερίδα ΣΚΡΙΠ, 14/06/1898.
- [3]:Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ, 07/03/1910.

- [4]:Εφημερίδα *ΕΜΠΡΟΣ*, 01/10/1914.
- [5]:Εφημερίδα *Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ*, 07/06/1917.
- [6]:Εφημερίδα *ΕΜΠΡΟΣ*, 15/12/1918.
- [7]:Εφημερίδα *ΕΜΠΡΟΣ*, 19/03/1919.
- [8]:Περιοδικό *ΝΕΟΣ ΑΙΩΝ*, Τόμος Α' (Αριθ. 52), Αθήναι, 1/2/1919, σ. 325-332.
- [9]:Εφημερίδα *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, 08/10/1920.
- [10]:Εφημερίδα *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, 19/01/1921.
- [11]:Εφημερίδα *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, 19/06/1922.
- [12]:Εφημερίδα *ΕΜΠΡΟΣ*, 29/01/1923.
- [13]:Εφημερίδα *ΣΚΡΙΠ*, 03/09/1924.
- [14]:Εφημερίδα *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ*, 27/11/1926.
- [15]:Εφημερίδα *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ*, 28/11/1926.
- [16]:Εφημερίδα *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ*, 3/12/1926.
- [17]:Εφημερίδα *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, 05/08/1929.
- [18]:Εφημερίδα *ΣΚΡΙΠ*, 27/09/1929.
- [19]:Εφημερίδα *ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*, 28/09/1930.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία - Διαδίκτυο:

- [1]:Αγριαντώνη Χ. - Πανσεληνά Γ., *Η Ελληνική Οικονομία. Διεθνής κρίση και εθνικός προστατευτισμός, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τόμος 7ος, ο Μεσοπόλεμος 1922-1940*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ. 121 - 134.
- [2]:Αλιβιζάτος Μ., *Κράτος και Γεωργική Πολιτική, Έκδοσις υπουργείου Γεωργίας - εκ του Εθνικού Τυπογραφείου*, Αθήναι 1933, σ. 370 -372.
- [3]:Αναγνωστόπουλος Ν. Η., *Σιτοκαλλιέργεια και Σιτάρκεια εν Ελλάδι*, Αθήναι 1930, σ. 6.
- [4]:Ανώτατον Οικονομικόν Συμβούλιον (Α.Ο.Σ.), επί του γεωργικού προβλήματος της χώρας, Αθήναι 1939, σ.174.
- [5]:Αρσενίου Λ., *Το έπος των Θεσσαλών αγροτών και οι εξεγέρσεις τους*, Τρίκαλα 1994.
- [6]:Αρώνη-Τσίχλη Κ., *Αγροτικό Ζήτημα και Αγροτικό Κίνημα, Θεσσαλία 1881-1923*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005, σ. 198 - 208.
- [7]:Βεργόπουλος Κ., *Το Αγροτικό Ζήτημα στην Ελλάδα, Η κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1975, σ. 64 - 89 και σ. 163 - 197.
- [8]:Γάσιος Γ. Σ., *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ. 268 - 270 και σ. 323 - 326.
- [9]:Γεννάδιος Π.Γ., *προϊόντα προς αρτοποιίαν και προς αντικατάσταση του άρτου*, εν Αθήναις, 1917.
- [10]:Γεωργιάδης Ν., *Θεσσαλία*, εκδ. Έλλα, Λάρισα 1995.
- [11]:Δερτιλής Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, Αθήνα 2005, σ. 70 - 80.
- [12]:Δημητράκος Σπ. Δ., *Γεωγραφία - Άτλας: Παγκόσμιος - Ελλάς*, Δέλτα, Αθήνα 1967, σ.463, σ.472.
- [13]:Καλαφάτης Θ., Β. Πρόντζας, *Οικονομική ιστορία του ελληνικού κράτους*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα, 2011.
- [14]:Κωστής Κ., *Αγροτική Οικονομία και Γεωργική Τράπεζα. Όψεις της Ελληνικής οικονομίας στο Μεσοπόλεμο (1919 - 1928)*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1987, σ.155-184.
- [15]:Μαργαρίτης Γ., *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, από την Αγροτική Οικονομία στην Αστικοποίηση*, Κεφ. Γ, *Οι Οικονομικές εξελίξεις κατά τον 20ό αιώνα*, παρ. 1, *Το αγροτικό ζήτημα*, σ.44 - 45.
- [16]:Μουγογιάννης Γ. Γ., *Η Πανθεσσαλική Αγροτική Ένωση 1919 - 1925*, Εταιρεία Θεσσαλικών Ερευνών, Βόλος 1990.
- [17]:Νάκος Π. Γ., *Το νομικό καθεστώς των τέως Δημόσιων Οθωμανικών Γαιών 1821-1912*, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 303 - 305.

- [18]: Παπαδάκης Ι. , *Η αύξηση του εισοδήματος των γεωργών ως βάση της οικονομικής ανάπτυξης. Το Ελληνικό Μοντέλο των Αλ. Παπαναστασίου - Αλ. Κοριζή*, Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, τόμος 62, σ. 59 - 77.
- [19]: Πατρώνης Β., *Ελληνική Οικονομική Ιστορία, Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα 18ος - 20ος αιώνας*, Αθήνα 2015, σ. 84 - 87, σ. 104 - 109 και σ. 160 - 173.
- [20]: Πλουμίδης Σπ. Γ., “Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1917 ως μοχλός πολιτικών εξελίξεων”, [<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ARCH304AgrotikiMetarrythmisi2%20%28Revised%29.pdf>], (16 Ιουνίου 2025).
- [21]: Πλουμίδης Σπ. Γ., *Έδαφος και μνήμη στα Βαλκάνια. ο “γεωργικός εθνικισμός” στην Ελλάδα και στη Βουλγαρία (1927-1946)*, Πατάκης, Αθήνα 2010, σ. 117.
- [22]: Ραδινός Γ. Κ., «Μελέτη περί του εν Θεσσαλία αγροτικού ζητήματος», *Θεσσαλία*, Βόλος 13-17 Ιουλίου 1909.
- [23]: Σφήκα-Θεοδοσίου Α., *Ο Χ. Τρικούπης και οι εθνικές γαίες, Ιστορικά τεύχ. 125 (ένθετο της εφ. «Ελευθεροτυπία»)*, Αθήνα 7 Μαρτίου 2002, σελ. 28-37.
- [24]: Τσοποτός Κ. Δ., *Γη και γεωργοί της Θεσσαλίας κατά την Τουρκοκρατίαν*, Α' εκδ. Βόλος, 1912, ανατύπωση εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα 1974, σ. 227 - 237.
- [25]: Χασιώτης Σπ., *Μέτρα ριζικά και μέτρα πρόχειρα και δυνατά σήμερα. Πως θα σωθώμεν εκ της σιτοδείας*, Παπασπύρου, 1917.
- [26]: Χατζηγιάννης Α. Δ., *Το αγροτικόν πρόβλημα της Θεσσαλίας. Γένεσις, ανέλιξις και λύσις αυτού*, Αθήνα 1910.
- [27]: Χατζιωσήφ Χρ. , *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα. Ο Μεσοπόλεμος*, τόμος Β' - Μέρος 2^ο, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2003, σ. 245 - 248.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία – Διαδίκτυο:

[1]: Petmezas Socrates D, *The policy of wheat self-sufficiency and its impact upon rural modernization in Greece (1928 - 1960)*, Martin Carin - Montojo P. Juan-Brassley Paul, *Agriculture in capitalist Europe. From food shortages to food surpluses*, Routledge, London, New York, 2016.

Εικόνες:

- [1]: Παπακωνσταντίνου Θωμάς Β., “100 χρόνια Κιλελέρ”, Μάρτιος 2010, [https://www.agronews.gr/files/pdf/100_xronia_kileler/100_xronia_kileler.pdf](16 Ιουνίου 2025).
- [2]: Κατσίγερα Μυρ., Μηνακάκης Βασ. , Ποιμενίδου Αντ. - Δέσπ., Συροπλάκης Αθ., “17 Αυγούστου 1916 - Το Κίνημα της Εθνικής Άμυνας”, 17 Αυγούστου 2023, [<https://www.kathimerini.gr/istoria/562548781/17-aygoystoy-1916-to-kinima-tis-ethnikis-amynas/>] (16 Ιουνίου 2025).
- [3]: Στεργιόπουλος Βαγγέλης, “Α. Μιχαλακόπουλος: Η επιταγή του εθνικού καθήκοντος”, 17 Μαΐου 2024, [<https://www.in.gr/2024/05/17/stories/andreas-mixalakopoulos-epitagitou-ethnikou-kathikontos/>], (16 Ιουνίου 2025).
- [4]: Σαν Σήμερα, “Γεώργιος Καφαντάρης”, [<https://www.sansimera.gr/biographies/1439>], (16 Ιουνίου 2025).
- [5]: Μηνακάκης Βασ., Κατσίγερα Μυρ., “1919-1922 - Πρόσωπα της Μικρασιατικής εκστρατείας: Δ. Γούναρης, βασικός πολέμιος του Βενιζέλου”, 20 Αυγούστου 2022, [<https://www.kathimerini.gr/society/562001395/1919-1922-prosopa-tis-mikrasiatikis-ekstrateias-d-goynaris-vasikos-polemios-toy-venizeloy/>], (16 Ιουνίου 2025).
- [6]: Ε.ΔΗ.Κ., “Ο Αρχηγός της επαναστάσεως του 1922 Ν. Πλαστήρας με τον Πρωθυπουργό Στυλ. Γονατά έξω από την Μητρόπολη”, 1 Ιουλίου 2015,

[<https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/EDIK/000057-%3A4055/view>], (16 Ιουνίου 2025).

[7]: Ελληνοϊστορεΐν - Ελληνικό Ημερολόγιο, “Αγροτικό ζήτημα - Τσιφλικάδες και Κολίγοι (1881 - 1922)”, 24 Μαΐου 2020, [<https://ellinoistorin.gr/?p=65990>], (16 Ιουνίου 2025).

[8]: Σαν Σήμερα, “Αλ. Κορυζής” [<https://www.sansimera.gr/biographies/334>], (16 Ιουνίου 2025).

[9]: Σαν Σήμερα, “Αλ. Παπαναστασίου: Ένας από τους πρωτεργάτες της σοσιαλδημοκρατίας στην Ελλάδα”, [<https://www.sansimera.gr/biographies/566>], (16 Ιουνίου 2025).

[10]: Γάσιος Γ.Σ., *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ. 338.

Πίνακες:

[1]: Γάσιος Γ. Σ., *Η εφαρμογή της αγροτικής μεταρρύθμισης και οι μετασχηματισμοί στη Θεσσαλία του Μεσοπολέμου (1922-1940)*, Ρέθυμνο 2022, σ.290.

Άρθρο της εφημερίδας “ΣΚΡΙΠ” που δημοσιεύτηκε στις 14/06/1898:

— Διὰ τὴν βαλτιωθῇ ἡ κατάστασις τῆς Θεσσαλίας καὶ οὐδὲν αὐτῇ εἰς σημεῖον ὑπερέρτον, πρέπει νὰ μεταβληθῇ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν κύριοι καὶ δοῦλοι. Δουλοτάδες καὶ οὐχιδες, καθὼς λέγονται οἱ χωρικοί. Ὅλοι οἱ χωρικοὶ τῆς Θεσσαλίας εἶνε, σηματώτατε, ἤδη πολὺ ταμπέληδες. Ἡ ταμπέλη των ὅμως αὐτῇ εἶνε ἕμμετος. Περιέρχεται ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνε πτωχὸς τοῦ γαιοκτημόνος των καὶ ὅτι ἡ ἐργασία των θὰ πλουτίσῃ ὅχι αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν ἀρέντη των. Σκέπτονται ὅτι ἡ καλὸς αὐτῇ ὑπὸ τὴν ὁποίαν, στεγάζονται, εἶνε τοῖς ἀνθρώποις ὅτι ὁ αἶτος αὐτὸς τὸν ὅποιον σπέρνουν καὶ θερίζουν εἶνε ἰδικὸς των. Καὶ σοὺ λέγουσιν. — Διὰ τὴν νὰ ἐργάζωμαι ἐγὼ καὶ νὰ πλουτίσῃ ἄλλος; Δὲν εἶνε καλλίτερον νὰ ἐργάζωμαι ὀλίγον, ὅπως τώρα, ἀρεῖ ἔτσι κ' ἔτσι κατορθώσω νὰ ζῶ; Ἀλλὰ πῶς ζῶσι; Θὰ μ' ἐρωτήσῃτε, χωρὶς συγγέν ἐργασίαν οἱ χωρικοί; Ἰδοὺ πῶς. Καθ' ἑκάστη ἀπὸ αὐτοὺς ἔχει καμνὴ εἰκοσαεὶς πρόβατα, τρεῖς τίςσες γελᾶδες, καμνὴ εἰκοσιπενταεὶς κότσας. Τὰ ζῶα αὐτὰ ἀρνέει ἐλευθερὰ νὰ βόσκουν, χωρὶς νὰ ἐξοδεύῃ λεπτὸν. Καὶ ἐξοδεύει κατ' ἑτοὺς ἀπὸ αὐτὰ ἄλλος δικασίας θαλαμίας, ἄλλος τρικασίας, ἄλλος τετρακάσιος. Τὰ χρήματα αὐτὰ τοῦ ἑκαστοῦ διὰ νὰ ζήσῃ. Διότι τὴν χρειάζεται; Καλὸς ἔχει ὡς στῶμα καὶ σκεπάσμα μία φάβα τοῦ ἀρκεῖ. Χρειάζεται μόνον ὀλίγον καλλικμοκίσιον ψωμὶ ὡς τροφὴν. Καὶ βλέπετε διὰ τὸν λόγον αὐτὸν νὰ κλῇται ὁ ἡμῶν ἐκπαισμένος ὅστις ἡλιό ἀνάκειλε ὁ χωρικός, χωρὶς νὰ ἐργάζηται, παρὰ ὀλίγας μόνον ἡμέρας τὸν χρόνον, κατὰ τὴν σπερὴν καὶ τὸν θερισμόν. Τὰς ἄλλας ὅλας ἀγροτικὰς ἐργασίας τὰς κάανον αἱ γυναῖκες.

Ἡμπορεῖ λοιπὸν ὑπὸ τοῦς ἔθους αὐτοὺς νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ χωρικός καὶ ἐνασχοληθῇ μὲ τὰ καλὰ του διὰ τὴν γῆν, ἡ ὁποία χρειάζεται καὶ ὁ ἡμερινήν ἐπιμέλειαν καὶ ὅλον τὸ ἔτος, διὰ νὰ γίνῃ ἔφορος καὶ ἀποδώσῃ ἐκκατοστηπλάσια τῶν δαπανῶν τῇ ἐμπιστεύσει;

Ἐργάζεται ὅμως τώρα τὸ ζήτημα πῶς ἡμπορεῖ νὰ μεταβληθῇ ὅλη αὐτῇ ἡ κατάσταση καὶ νὰ λείψουν οἱ ἀρέντες καὶ κολλῆται καὶ λοιποί. Διὰ νὰ προσδευθῇ ἡ Θεσσαλία, πρέπει οἱ χωρικοὶ νὰ γένουν ἐλευθεροί. Ἡ γῆ τὴν ὁποίαν θὰ καλλιεργήσῃ, ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτοὺς. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο, χρειάζεται νόμος.

Πῶς; Θὰ διατιθῇ δὲ τὸ χρειάζομενον γῆμα εἰς τοὺς χωρικοὺς, ἀπὸ σημεῖον οὗτοι σταθεύονται ἐμπορικῆς πίστεως; καὶ ποῖος εἶνε ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ χωρικοὶ εἶνε ἔχουσι πίστιν; Βλέπετε ὅτι πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ κατὰ τὰ ζήτῃματα ἐν πρὸς ἐν λεπτομερεῖς, διὰ νὰ δυναθῇ νὰ εὐθὴ τὴν ἀλήθειαν. Πρῶτον ἀπὸ τὴν γνῶσιν ὅτι ἐπὶ τούτοις οἱ Θεσσαλοὶ χωρικοὶ εἶναι πιστὸν πολὺ μεγαλειότερον τῆς σήμερον. Ἐδρακίζοντο χωρὶς ἐγγύησιν, χωρὶς τίποτε, παρὰ μόνον διὰ τῆς παρουσίας δύο μαρτύρων. Διότι ἐγνώριζον ὅτι εἰς τούτοις δικαστήρια εἶναι μίαν τὴν ἀπόκρισιν, ἀπόκρισιν ἀμετάκλητον. Ἐνῷ τώρα αἱ δικηγορικαὶ ποτηρεῖαι κατέρωσαν νὰ μεταβάλλουν διὰ δικέρων στραφοδικίων μίαν δίκην καὶ οἱ δικηγοροὶ εἰς τοὺς χωρικοὺς ἔχουσι καταλήξιον ὑπὸ φόβου. Ὁ δικηγόρος λοιπὸν εἶνε ὁ κατατροφεὺς τῆς πίστεως τοῦ χωρικοῦ.

Μόνον διὰ τῆς σωστάσεως Γεωργικῆς Τραπεζῆς θὰ ἐπὶ ἡ βαλτιωθῇ. Ἡ Τράπεζα αὐτῇ ἐδρακμένη μὲ μεγάλα κεφάλαια, θὰ δανείζῃ εἰς τοὺς γεωργοὺς τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν εξαγορὰν τῶν κτημάτων των γαιοκτημόνων, μὲ τόκον ὀκτὼ τοῦ ποσὸ τοῦ ἐκαστοῦ κατ' ἑτοὺς, τὸν ὁποῖον εἶνε εἰς θέσιν οἱ χωρικοὶ νὰ ἀντὶπρὸς τὰ κτηνικάτα. Διὰ τὸ ὅτι αὐτοὶ αὐτὸ ἡ Τράπεζα εἶναι καὶ καμνὴν κτημάτων ἐγγύησιν. Ἀρκεῖ τί θὰ ἐγγυηθῇ ὁ χωρικός; Τὸ ζῶν του; ἔχουσι νὰ τὸ πωλήσῃ, εἰς ὅλην. Θὰ εἶνε ὅμως δικαιοδικμένον ὑπὸ νόμου ὅπως μὴ ἐπιτρέπηται εἰς τὸν γεωργὸν ἡ συγκομιδὴ τῆς παραγωγῆς πρὶν πληρώσῃ τὸ εἰς τὴν Τράπεζαν χρέος του, δικαιοδικμένον ἄλλως αὐτῇ νὰ κατέσῃ τὸ ἀναλογεῖν ἐκ τῆς παραγωγῆς. Διὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐξασφαλίζονται τὰ δανειζόμενα εἰς τοὺς χωρικοὺς χρήματα καὶ ἀποκρίσιν ὅστις τὴν ἐλευθερίαν των, ὅπως εἰ ἀνάγκη θὰ ἐπιμεληθῶσι τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς, διότι θὰ γεωργήσιν ὅτι αἱ ὑπάρχειν θὰ εἶνε ἰδικαί των. Καὶ ἔχουσι πρὸς τοῦτο παράδειγμα δύο ἡ τρεῖς Θεσσαλικά χωρία τὰ ὁποῖα κατέρωσαν νὰ ἐξαρτῶσιν οἱ γεωργοί. Τὰ χωρία αὐτὰ εἶνε ἡδη πρότυπον μιμήσεως ἐν Θεσσαλίᾳ, μὲ τὰ καπνοὺς περιποιημένα σπέρματα καὶ τὰς εὐρολογίας γαίας των.

— Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλο ἀκόμη πρέπει νὰ λήγῃ. Νὰ ἀναμορφωθῇ πρῶτον ὁ κληρὸς καὶ ἡ πολιτεία νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν αἰάν του καὶ τὴν ἀποστολὴν του....

Καὶ ἔργου ὁ Σεδασμώτατος Προκόπιος, ρητορικὸν πλέον λόγον μιστὸν ὕψους καὶ ἀληθείας, τὸν ὁποῖον εὐλαχρῶς λυποῦμαι, διότι ὅτε ὁ χῶρος, ὅτε αἱ περιστάσεις μὲ ἐπιτρέπουν νὰ δημοσιεύσω.

Σπ. Σπυριδ.

Π-2

Πρακτικά συνεδριάσεων της Βουλής των Ελλήνων (Συνεδρίασις ΟΑ' της 5 Μαρτίου 1883):

Μετὰ ταῦτα εἰς τῶν Βουλευτῶν Τρικάλων ἀπεβύθη ἐγ-

»Κατὰ τὴν 2 Αὐγούστου 1882, τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐπανα-
ληπτικῆς βουλευτικῆς ἐκλογῆς Τρικάλων, τὸ ἐν Χάρκω ὡπλι-
σμένον σῶμα τῶν μισθοφόρων ἀλβανῶν τῆς ἐπιστάσεως τοῦ
Χρηστάκη Ζωγράφου, ἐπυροβόλησε κατὰ πληθύνος πολιτῶν
διὰ τῆς ἀγορᾶς διερχομένων τραυματίαν ἓνα ἐξ αὐτῶν,
πρὸς δὲ ἐπυροβόλησε καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ σταθμάρχου τοῦ
πεζικοῦ.

Λίαν τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς παρεύρισαν το αὐτοὺς τῆς οἰκίας τοῦ Πά-
πανδρίου περὶ ὥραν 7 π. μ., θρύσαντες τὰς θύρας καὶ ἀρ-
πάσαντες τὰς ἐν τῇ αὐλῇ δέσμας σταχύων. Κατὰ τὴν 2
Αὐγούστου 1882 ἐπυροβόλησαν κατὰ πληθύνος κατοίκων
διαφόρων χωρίων καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ σταθμάρχου τοῦ πε-
ζικοῦ δι' ὀπλίων Μαρτέν, δι' ὧν ἅπαντες εἰσὶν ὡπλισμένοι.
Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀπορριφθεῖσιν τῶν ἀγω-
γῶν καὶ ἐνισχυθέντων τῶν γεωργῶν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν
ἀγρῶν, ἐθραυσαν κατὰ προτροπὴν τῶν ἐπιστατῶν, 95 ἄροτρα
ἐναντίον δικαστικῆς ἀποφάσεως. Κατὰ τὴν 11 Ἰανουαρίου
1883, ἐκδιώξαντες εἰς τὰ πρόβατα τῶν κατοίκων ἐκ λαι-
μῶνος, ἐν ἀνέκαθεν οὗτοι νέμονται διανοίᾳ κυρίου, ἐφόνευσαν
τὸν ἐγκριτὸν τοῦ χωρίου Ν. Ἀγγανιτῆν, οἰκογενειάρχην πο-
λυμελοῦς οἰκογενείας καὶ ἐτραυματίσαν θανατηφόρως τὸν
υἱὸν τοῦ καὶ τὸν Α. Καραγκούνην.

»Παρακαλῶ τὸν κύριον ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸν νὰ
λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν καὶ σοβαρὰν ἐποψὴν τὰ ἐν Χάρκω τε-
λούμενα, διότι ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, ἀσφάλεια ζωῆς,
τιμῆς καὶ περιουσίας τῶν φορολογουμένων ἐκείνων ἐλλήνων
πολιτῶν δὲν ὑφίσταται, καθόσον οἱ ἀλβανοὶ ἐν πλήρει μετρη-
θεῖσά δίκην ὀνίθων τραυματίζουσι καὶ φονεύουσιν αὐτοὺς, τρε-
πόμενοι πάραυτα τὴν ἐν τῷ τουρκικῷ ἄγρῳ ἀπέχοντι μό-
λις ἡμίσειαν ὥραν, οἱ δὲ ἐπιστάται, τοιοῦτων κακουργημά-
των τελομένων, ἐν ὅλῃ τῇ ἀφελείᾳ κηρύττουσιν ἑαυτοὺς
ἀνευθύνους. Οἱ πολῖται ἐκεῖνοι ἔχοντες τὴν πεποθήσαν, δι-
τὸ κράτος διέπεται ὑπὸ νόμων, ἐξασφαλιζόντων τὰ τιμωρέ-
στερα καὶ ἱερώτερα τῶν δικαιωμάτων των, ἀπὸ καιροῦ πε-
ρμιένουσι τὴν διόρθωσιν τῆς ὁλῆς ἐκρύβμου καὶ ἰδιορρύθμου
ἐκείνης καταστάσεως.

»Κατὰ τὴν 2 Αὐγούστου 1882, τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐπανα-
ληπτικῆς βουλευτικῆς ἐκλογῆς Τρικάλων, τὸ ἐν Χάρκω ὡπλι-
σμένον σῶμα τῶν μισθοφόρων ἀλβανῶν τῆς ἐπιστάσεως τοῦ
Χρηστάκη Ζωγράφου, ἐπυροβόλησε κατὰ πληθύνος πολιτῶν
διὰ τῆς ἀγορᾶς διερχομένων τραυματίαν ἓνα ἐξ αὐτῶν,
πρὸς δὲ ἐπυροβόλησε καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ σταθμάρχου τοῦ
πεζικοῦ.

«Παρακαλῶ τὸν κύριον ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃς ὑπουργὸν νὰ ζητήσῃ τὰς δεούσας πληροφορίες, διατὶ, καὶ τοι γενομένων ἀμέσως τῶν καταγγελιῶν, δὲν ἐνηργήθη τί μέχει σήμερον καὶ διατὶ ἀφίενται ἀκαταδίωκτοι οἱ ἐγκληματοῦντες πρὸς μείζον αὐτῶν θράσος. Διατὶ δὲ εἰς τὰ κακουργήματα τῶν μισθοφόρων δὲν ἐθεωρήθησαν ὡς ἠθικοὶ αὐτουργοὶ οἱ ἐπιστάται, οἱ ὑπ' εὐθύνην τῶν συγκατερώσαντες ἀνθρώπους ἀπέλπιδας καὶ ἐπιληψίμου διαγωγῆς.»

Συμπεῖα τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐπερωτήσεων λαβὼν τὸν λόγον εἰς τῶν Βουλευτῶν Μετολογίου εἶπεν, ὅτι δὲν εἶνε ἀληθὴ τὰ περὶ μισθωτῶν ἀναφερόμενα, διότι οἱ ἐνοπιοὶ, ὧν ποιεῖται ὁ ἐπερωτῶν μυστὴρ, εἶνε ἀπλῶς ἀγροφύλακες τοῦ ἰδιοκτητοῦ. Ὅτι ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ οὐδένα παρεβίασε νόμον, ἐκ τοῦ ἐναντίου μάλιστα ἐξετέλεσε τὸν νόμον, διότι εἰδοποιηθεὶς ὅτι ἐπικεῖται δικτατορίας ἐπελήφθη καὶ ἀπηγόρευσεν εἰς τε τὸν ἰδιοκτήτην καὶ τοὺς καλλιεργητὰς νὰ ἐνεργήσωσιν ἐκεῖνα, ὅσα ἠδύναντο νὰ δώσωσι ἀφορισμὸν συγκροτήσεων καὶ νὰ δικτατῶσιν τὴν γῆν. Ταῦτα δὲ διὰ μακρῶν ἀνέπτυξε.

Περελθὼν εἶτα ἐπὶ τὸ θέμα εἰς τῶν Βουλευτῶν Ἀττικῆς ἐξήτασε τὴν ἰδιοκτησίαν ἐν Θεσσαλίᾳ ὡς ἔχει τὰ νῦν, καὶ ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ τοιαύτη κατάστασις δίδει χώραν εἰς ζήτημα. Οἱ χωρικοὶ, προσέθετο, δυνάμει τῶν τουρκικῶν νόμων ἔχουσι δικαίωμα ἐπὶ τῶν λειδοθίων, καὶ ἡ Βουλὴ δὲν ἔχει μὲν τὸ δικαίωμα νὰ ἐξετάσῃ τὸ δικαστικὸν τοῦτο ζήτημα, ὁφείλει ὅμως νὰ γνωρίσῃ τὰς μεταξὺ καλλιεργητῶν καὶ ἰδιοκτητῶν σχέσεις, διό καὶ φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ γείνη δικτὴ ἢ πρότασις περὶ ἐκλογῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν λόγῳ σχέσεων.

Ἐκ τούτου προέκυψε συζήτησις περιστρεφίσα εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας τῶν χωρίων ἐν Θεσσαλίᾳ ἢ καὶ τὰ μέτρα, ὅσα ἔλαβεν αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί.

Κατόπιν λαβὼν τὸν λόγον εἰς τῶν Βουλευτῶν Γόρτυνος, εἶπεν, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν τῆς Βουλῆς νομίζει ὅτι πρέπει ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀναβληθῇ πᾶσα μέριμνα, ἀλλ' οὐχ' ἥττον φρονεῖ, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐξέδραμε τῶν ὀρίων, τὰ ὅποια εἶνε διαγεγραμμένα εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, διότι ἀνεμύλθη εἰς τὰ ἔργα τῆς δικαστικῆς. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων, τὰ ὅποια εἶνε πραγματικά, εἶνε ζητήματα ἐκτιμήσεως τῶν πράξεων τῆς κυβέρνησεως, ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι πρέπει νὰ παύσῃ μὲν ἡ περαιτέρω συζήτησις, νὰ συσταθῇ δὲ εἰς τὴν κυβέρνησιν ν' ἀπέχῃ ἀπὸ πάσης ἀναμίξεως εἰς τὰ ἔργα τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας.

Τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην ὑπεστήριζεν εἰς τῶν Βουλευτῶν Βώλου, ὅστις συνάμα ἐζήτησε νὰ γείνη δεκτὴ καὶ ἡ ἑτέρα πρότασις τοῦ περὶ διορισμοῦ ἐπιτροπῆς.

Αἱ τοσαῦται προτάσεις, ἀπεκρίνατο ὁ Πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου, περιέχουσι μομφὴν κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἂν δὲ οἱ προτείνοντες φρονοῦσιν ὅτι ἡ κυβερνήσις ἐπενέβη εἰς ζήτηματα δικαστικά, πρέπει νὰ εἰπωσι καθαρῶς, ὅτι κατακρίνομεν τὴν κυβέρνησιν, διότι ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας της.

Μετὰ τινὰς δὲ παρατηρήσεις τοῦ ὡς ἀνωτέρω Βουλευτοῦ Βώλου λαβὼν τὸν λόγον εἰς τῶν Βουλευτῶν Ναυπλίας εἶπεν, ὅτι ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἀγροικὸν ζήτημα νομικόν, ὑπάρχουσιν ὅμως σπέρματα ζητήματος τοιοῦτου κοινωνικοῦ. φρονεῖ, εἶπεν, ὅτι πρέπει, ὅπως προληφθῇ τὸ μέλλον ἵσως νὰ γινῇ κοινωνικὸν ζήτημα, ἡ Βουλὴ νὰ μεριμνήσῃ ἐγκαιρῶς μετὰ τῆς κυβερνήσεως, καὶ διὰ νομοθετικὰς ἐλθὼν ρυθμιστὴς καὶ βελτιωτὴς τῆς καταστάσεως τῶν χωρικῶν.

Ἐπιστάσης δὲ τῆς 8 ὥρας μ. μ. ὁ Πρόεδρος, συναίνειται τῆς Βουλῆς, ἔλυσε τὴν συνεδριάσιν.

Ὁ πρόεδρος
Σ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ.

Οἱ γραμματεῖς
Κ. Χ. Παναγιώτης.
Δ. Σταυρόπουλος.

Άρθρο της εφημερίδας "ΕΜΠΡΟΣ" που δημοσιεύτηκε στις 07/03/1910:

ας το πρωτόκολλον άποσπέρη μη
καλοσηρουν πλέον προς όπο-
γραφήν, τὰ δὲ γραφέντα περί
δθεν συστάσεως συμβουλίου τε-
μῆς κλπ. δὲν φαίνονται ἀκριβῆ
καὶ ὡς εἰσθεα πληροφωρημένοι
οὐδὲν ζήτημα ὑφίσταται, οὕτε
πρόκειται νὰ γίνῃ τίποτε, οὕτε
σκέψις ὑπάρχει, τὸ δὲ ναυτικὸν
ἐκπαθῆναι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πε-
λαρχίας καὶ τῆς τάξεως.

Ε ΧΩΡΙΝΗ ΣΥΝΔΡΙΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ

Κατόπιν τοῦ ὑπομνήματος τῶν
200 ἑξωκτικῶν συνδεδεμένων
τῶν μεσοστράτων πάντα τὰ τη-
ματα τοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέ-
σμου καὶ ἀφ' οὗ ἐν ἀρχῇ ἐξέφρα-
σαν τὴν ἀπεριόριστον τὴν πρὸς
τὴν Διοικήσιν. Ἐπιτροπὴν ἀ-
πολοῦσιν διεπιστάσαν τὴν ἀξίαν
αὐτοῦ στρατιωτικῶν ὅπως ἡ
Βουλὴ φέρῃ τὴν ἀποταξίαν
τοῦ θεσμοῦ τῆς στενῆς ἐκλογικῆς
περιμετρίας καὶ τὴν ἀκαθάρτην

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐγνώσθη ὅτι
πολλὰ σωματεία διὰ φρεσιν
αὐτῶν πρὸς τὸν Συνδέσμον
τὸν ἀνιστοῦν εἰς τὴν ἐκπλήρω-
σιν τῶν ὑποβληθέντων αἰτημά-
των. Οὐχὶ ἀγχοῦν πρὸς ταῦτα
εἶναι τὸ συγκεροτούμενον σημεῖον
ἐν Πέλαγος συλλογιστῶν καὶ
τὸ συγκεροτούμενον ἐνταῦθα τὴν
Τρίτην ὑπὸ τοῦ ἐργατικοῦ κέν-
τρον.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΝ ΕΠΙΦΥΛΑΧΗ

Αἱ χθεσινὰ ἐπισκέψεις τοῦ
Στρατιώτου Συνδέσμου εἰς τὴν
Βουλὴν προσέκλεισαν τὴν διεξο-
δὴν οὗ τοῦ στρατοῦ εὐρίσκειτο ἐν ἐ-
πιφυλακῇ ὅπου ἐξηλέγχθη ἀνα-
κριβῆς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως εἰς πο-
σὴν ἀντίθεσιν οἱ ἐξωκτικῶν
διεταξίοντες δὲ καὶ οἱ ὁπλῆται ὡς
καὶ οἱ ὑποχρεωμένοι τὸ ἄρθ-
ρον ὅπου εὐρίσκειτο ὁ σημε-
ριον ἴαν πρὸς εἰς τὰ ὁμακ-
τῶν. Ὁ στρατὸς λέγεται ὅτι δὲ
εὐρίσκειτο ἐν ἐπιφυλακῇ σημε-
ριον καὶ αὐτοῖν καθ' ἑλκὴν τὴν ἡ-
μέραν.

τὸς κ. ἀρχηγὸς εἰς τοὺς ἐρω-
τήσαντες αὐτὸν δημοσιογράφους
περί τῶν ἐν Ἀφρίστῃ αἰματηρῶν
συμβάντων ἀνακοίνωσε τὰ ἑξῆς:

—Ἐλαβον τηλεγραφήματα ἐκ
Ἀφρίστῃς τὰ ὅποια ἀναγγέλλουσιν
ὅτι εἰς τὸν προτελευταῖον σταθ-
μὸν 300 περίπου ἑθνικοὶ χω-
ρικοὶ ἐκ τῶν περίχθονων ἡδέ-
λησαν νὰ σταματήσουν τὴν ἀνερ-
χόμενη ἀμαρτωσίαν. Ἐπει-
δὴ δὲ αὕτη δὲν ἐσταμάτησεν ἐ-
πιποδοῦν κατ' αὐτοὺς. Οἱ ἐ-
πιποδοῦντες ἀντεπερὶβόλουν.
Κατέβησαν ἐν τῷ μεταξὺ καὶ
οἱ ἐν τῷ σταθμῷ εὐρισκόμενοι
στρατιῶται ὅπως ἀπομακρύνουν
τοὺς χωρικοὺς. Οἱ τελευταῖοι
ἐπέμειναν, ἐνεκεν δὲ τούτου ἀν-
τηλλάγησαν πυροβολισμοὶ ἀπὸ τῶν
ὁμακῶν εὐρισκόμενων ἐκαστήρην
γύρωθεν 15. Ἐκ τῶν χωρικῶν
περί τῶν 100 ἀποβάντες τῆς
ἀμαρτωσίας μετέβησαν εἰς
τὴν Ἀφρίστῃν ὅπου εἰς τὸν σταθ-
μὸν γενομένης ἄλλης συμπλοκῆς
ἐπληρώθη ἀκαρπῶς ὁ ἀνθυπ-

ἀρχος Σκανδαλῆς καὶ ἐκώλε-
σεν ὁ ὑπάρχων Ἡρόδης. Ἡ
τάξις κατορθώσθη νὰ ἀποκατα-
σταθῇ ἀπὸ τὸν δὲ δὲν δὲ ἐπα-
καλεσθῇ παρόμοιον δυστύχημα.
Αἱ ἀρχαὶ εἶχον διαταχθῇ νὰ ἐ-
πιβόλουν πᾶσι θύοις τὸ κράτος
τοῦ Νόμου.

ΕΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΡΧΗΓΟΥΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν
κομμάτων κ. κ. Θεοτόκην, Πόλ-
λην καὶ Μαυρομαχίαν ἀποστεί-
λη γράμμα ἐκ Ἀφρίστῃς τὸ ἀπο-
λοῦσιν τηλεγραφήματα:

—ΚΑΡΑΪΤΣΑ, Ο Μάρτιος.
—Ὁ γεωργικὸς Λαὸς Καρβί-
της ἐνεκεν τῆς ἀκαρπείας
τοῦ ἀγροτικῶν ζητήματος διετέ-
λει ἐν ἐκρήμῳ καταστάσει. Πα-
ρακαλοῦμαι εἰς ὄνομα τοῦ τοῦ
νὰ ὑποστηρίξητε τὴν ἀποφῆσιν
τοῦ ὑποβληθέντος νομοσχεδίου.
Γ. Καραϊτάκης, Κοσμοκτίτης, Συνοδὸς

ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΡΙΣΣΑΝ ΣΥΡΡΑΣΙΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΣΟΡΤΩΝ 5 ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ 15 ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ ΔΥΟ ΑΙΣΘΜΑΤΙΚΟΙ ΕΠΛΗΓΘΗΣΑΝ

Αἱ χθεσινὰ ἐν Θεσσαλίᾳ
πληροφορίαι περὶ τὴν κα-
τάστασιν συρράσεων καὶ τῶν
κατὰ τὴν λαρίσσαν. Ἐκεί-
νη τῆς λαρίσσης πρὸς τὸ ὁ-
πλοῦτον τῶν. Ἐκείνη τῆς
πλευρῆς ἀπὸ τῆς συρράσεως
εἰς τὸν σταθμὸν Ἐπὶ τῆς ἐπὶ
χειρὸς νὰ σταματήσουν τὴν ἐκ-
κλῆσιν εἰς Ἀφρίστῃν κατεβό-
μενον ἀμαρτωσίαν. Ὁ ἀρχι-
κόμης ὅμως δὲν ἐσταμάτησεν
κατὰ τὸν σταθμὸν καὶ ἀπὸ τῆς
πλευρῆς ἀπὸ τῆς συρράσεως
αὐτὴν καὶ οὐδὲν δυστύχημα.

ΕΙΣ ΤΟ ΚΙΛΙΚΙΟΝ

Ἡ ἀμαρτωσία ἐξηκολούθη-
σε τὸν ὁδὸν τῆς δαίνουσε ὁλο-
ταχῶς πρὸς τὴν Λαρίσσαν. Εἰς
τὸν προτελευταῖον ὁμακὸν σταθμὸν
τὸν Κιλικίαν ὁμακὸν ἄλλαν ἐπὶ
δεσιν περὶ 300 ἐθνικῶν χωρι-
κῶν.

Οἱ χωρικοὶ ἐπειδὴ δὲν ἐστα-
μάτησαν ἡ ἀμαρτωσία ἐπερὶβό-
λουν καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς
στρατιῶται πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς
ἀφρίστῃς ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς
ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς

Οἱ ἐν τῷ σταθμῷ εὐρισκόμε-
νοι στρατιῶται πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς
ἀφρίστῃς ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς
ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς

Οἱ χωρικοὶ ἀντίστησαν καὶ ἀ-
ποκαλύψαντες συμφορὰς ἀ-
ποβάντες 3 ἐξ αὐτῶν καὶ ἐ-
πληρώθησαν περὶ τοὺς 15.

ΕΠΕΒΗΑΝ ΤΟΥ ΤΡΑΙΝΟΥ

Ἐκ τῶν τοιμηροσέμων χωρι-
κῶν περὶ τοὺς 150 ἐθνικοὶ ἐ-
πληρώθησαν τῆς ἀμαρτωσίας ὁμο-

πλάτης ἀμαρτωσίας ὅπως ἐκ τῶν
πορτοβόλων, ἐντα μετὰβάν-
τες εἰς Ἀφρίστῃν κατέβησαν τὸν
λαρὶν εἰς συλλογιστῶν ἀντι-
στον τοῦ στρατοῦ περὶ τῶν ὁμο-
κῶν ὡς ἔλεγον, ὑπέστησαν ὁλοκρο-
τὴν ἐπὶ τῆς.

Κατ' ἐν ὁμακῶν χρόνῳ ἡ ἀμα-
ρτωσία εὐρίσκειτο πρὸς τὴν Ἀ-
φρίστῃν, οἱ ἐν τῷ σταθμῷ χωρι-
κοὶ εὐρίσκειτο τῆς ἀφρίστῃς
τῆς ἐκ τῆς ἀφρίστῃς περὶ τῶν συμβάν-
των αἰματηρῶν γενομένων ἀπὸ
ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς
ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς ἀπὸ τῆς ἀφρίστῃς

Κατόπιν τούτων οἱ ἀρχαὶ ἐλα-
βον τὰ μέτρα τῶν τοποθετήσεων
εἰς τὸν σταθμὸν ὡς τὸν ἀφρίστῃς
πρὸς ἀφρίστῃς τῶν ἐθνικῶν.

ΣΥΜΒΛΟΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΘΜΟΝ

Ἄμα τῇ καθύστερ τῆς ἀμαρ-
τωσίας εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Ἀ-
φρίστῃς, οἱ χωρικοὶ προσεπληρώσαν
νὰ διεπιστάσαν τὴν ζώνην τοῦ
στρατοῦ καὶ νὰ προχωρήσουν
πρὸς τὴν πόλιν.

Ἐκ τούτου ἐπερὶβόλουν ἄλ-
λη συμπλοκὴ κατ' ἐν τῇ ἰσχυρῇ
ἐκκαὶ ἐπὶ τῶν πρὸς διεπιστάσαν
τῶν χωρικῶν πορτοβόλων.

Κατ' αὐτὴν λέγεται ὅτι ἀπλη-
ρώθησαν τινὲς μετὰ τῶν ὁμο-
κῶν καὶ οἱ ἀφρίστῃς οἱ ἐπὶ τῇ
φύλῃ τοῦ ἰσχυροῦ κ. κ. Ἡρόδης
ὁπλάρχης καὶ Σκανδαλῆς ἀνθυ-
πάρχης.

Ἐπισχυρόντες τοῦ στρατοῦ καὶ
δὲ ἄλλης δύναμεις κατορθώθη
νὰ διεπιστάσαν οἱ χωρικοὶ τινὲς
τῶν ὁμοκῶν καὶ συλλήψαντες.
Μετά τὸ πέρας τῆς συνεδρι-
σεως τῆς Βουλῆς ὁ πρωθυπουργ-

ΠΩΣ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΓΙΝΕΝ Η ΑΙΜΑΤΟΧΥΣΙΑ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΝΕΚΡΩΝ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΩΝ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ "ΕΜΠΡΟΣ"

ΛΑΡΙΣΣΑ, 6 Μαρτίου.—Τὸ ἀγέλης
τῶν ἐκ τῆς ἀφρίστῃς ὡς καὶ τῆς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν γενομένων πλοῦτον διὰ τῆς
ὡς καὶ τῆς ἀφρίστῃς νὰ ἐπὶ τῆς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς νὰ ἐπὶ τῆς

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ

Ὁ Μάρτιος κ. Καραϊτάκης διέταξε καὶ
ἀφρίστῃς ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς πρὸς τὸν
τῶν ἀφρίστῃς καὶ οὕτως ὡς καὶ τῆς
ἐπὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὰ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

ΝΕΑΙ ΕΚΚΛΗ

Οἱ χωρικοὶ κατορθώσαντες καὶ κατα-
μαρτυροῦντες ἀποκαλύψαντες τὴν
καὶ ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

τῶν καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Τὸ μετὰ τῆς ἀφρίστῃς τῶν ἀφρίστῃς
καὶ τῆς ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς
τῶν ἀφρίστῃς καὶ τῆς ἀφρίστῃς

Π-4

Η κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου στην ολομέλεια της Βουλής στις 19/03/1911 στην επικείμενη αναθεώρηση του Συντάγματος, ψήφισε ρυθμίσεις όπως το **άρθρο 17**:

Άρθρον 17.
Οὐδείς στερείται τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ, εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅτε καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει, πάντοτε δὲ προηγουμένης ἀποζημιώσεως. Ἡ ἀποζημιώσις ὀρίζεται πάντοτε διὰ τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ. Ἐν περιπτώσει δ' ἐπείγουσῃ δύναται καὶ προσωρινῶς νὰ ὁρισθῇ δικαστικῶς, μετ' ἀκρόασιν ἢ πρόσκλησιν τοῦ δικαιούχου, ὅστις δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, εἰς παροχὴν ἀναλόγου ἐγγυήσεως, καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει ὁ νόμος. Πρὸ τῆς καταβολῆς τῆς ὀριστικῆς ἢ προσωρινῆς ὀριοθετήσεως ἀποζημιώσεως διατηροῦνται ἀκέραια πάντα τὰ δικαιώματά τοῦ ἰδιοκτήτου, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς καταλήψεως.
Ἐἰσὶν οἱ νόμοι κανονίζοντες τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ διαθέσεως τῶν μεταλλείων, οὐρυχείων, ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν καὶ λαματικῶν καὶ βροντῶν ὅσατιον (α).

(α) Ἑρμηνευτικὴ δὴλωσις ἐπὶ τοῦ ἁρθροῦ 17.

Ἡ Διπλὴ Βουλὴ μετὰ τὰς μακρὰς ἐπὶ τοῦ ἁρθροῦ 17 τοῦ Συντάγματος συζητήσεις, καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἀποφαινεται ὅτι ἐκ τοῦ ἁρθροῦ 17 τοῦ Συντάγματος οὐδὲν ὑπάρχει συνταγματικὸν κώλυμα κατὰ τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως θεσσαλικῶν τσιφλικίων πρὸς ἀποκαταστάσιν τῶν ἀκτιμούντων γεωργῶν εἰς μικροῖδιοκτητὰς.

Ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ἐντερίξειν Ν.δ' τῆς 19 Μαρτίου 1911.

Π-5

Ἄρθρο της εφημερίδας “ΕΜΠΡΟΣ” που δημοσιεύτηκε στις 01/10/1914:

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ	
ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	
Ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας ὑπέβαλε χθὲς εἰς τὴν Βουλὴν τὸ νομοσχέδιον περὶ συνεταιρισμῶν, τοῦ ὁποῦ προτάσσεται μακροσκελὲς αἰτιολογικὴ ἐκθεσις, ἀναπτύσσουσα τὴν ἔννοιαν τοῦ εἰσαγομένου παρ' ἡμῶν θεσμοῦ τούτου, τὸν ὁργανισμόν, τὰ εἶδη τῶν συνεταιρισμῶν κλπ. Τοῦτο ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν νομικὴν ἀναγνώρισιν τῶν συνεταιρισμῶν. Ἡ εὐθύνη τῶν ἐταίρων εἶνε περιορισμένη μέχρι πολλαπλασίου τινὸς τῆς συνεταιριστικῆς μερίδος ἢ ἀπεριόριστος. Ἡ ἀλληλέγγυος εὐθύνη τῶν μελῶν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν πίστιν αὐτῶν, ἥτις ἐπομένως εἶνε ἐπὶ τοσοῦτον μεγαλειτέρα ἐφόδον καὶ ἡ εὐθύνη ἀνέρχεται εἰς μεγαλύτερον πολλαπλασίον τῶν συνεταιρισμῶν μερίδων, μεγίστη δὲ, ὅταν ἡ ἀλληλέγγυος εὐθύνη εἶνε ἀπεριόριστος. Διὰ τῆς πίστεως ταύτης θὰ εἶνε δυνατόν νὰ εὐρωσιν οἱ συνεταιρισμοὶ τὰ ἀπαιτούμενα γε-	φυῶνα διὰ τὰς ἐργασίας αὐτῶν, διὰ δατείων, καθύσον τὸ ἐξ εἰσφορῶν κεφάλαιον προβλέπεται ὅτι θὰ εἶνε μικρόν. Πρὸς ἐξασφάλισιν ἐπίσης τῶν συνεταιρισμῶν προβλέπεται ὁ ἀναγκαστικὸς σχηματισμὸς ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου ἐκ 10 τοῖς ἑκατὸ τοῦλάχιστον τῶν ἐτησίων κερδῶν κερδῶν. Ἀλλὰ καὶ ποινικαὶ διατάξεις προβλέπουν περὶ τιμωρίας τῶν παραβλαπτόντων τὰ συμφέροντα τοῦ συνεταιρισμοῦ μελῶν τοῦ διοικ. καὶ ἐποπτικοῦ συμβουλίου. Δι' ἄλλων διατάξεων διευκολύνεται ἡ διαδικασία τῆς εἰσφορῆς καὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν συνεταιρισμῶν ὡς καὶ τῆς πτωχεύσεως. Ἡ σύστασις τῶν συνεταιρισμῶν διευκολύνεται καὶ ἐνισχύεται δι' ἐθιμοτυπικῶν διατάξεων, αἱ ἑποῖα ἀπαλλάσσουσι παντὸς τέλους γεωργοῦ καὶ ἄλλων φέρον. Ἐπίσης τὸ νομοσχέδιον προβλέπει περὶ

διαδόσεως, καθοδηγήσεως καὶ ἐποπτείας τῶν συνεταιρισμῶν. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Ε. Οἰκονομίας ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ δύναται νὰ προσλάβῃ μετὰ διαγωνισμῶν, εἰς ὃν θὰ ἀπαιτηθῇ εἰδικὴ μόρφωσις, μέχρι πάντε πτυχιούχους νομικῆς ἢ δημοσίας ἐμπορικῆς σχολῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ δύναται νὰ παρέχῃ ἐνισχύσεις μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους, εἰρηνοδίκας καὶ ἄλλα πρόσωπα τὰ ὅποια ἔδρυσαν βιωσίμους συνεταιρισμοὺς ἢ ἐπεστάτησαν εἰς τὴν ἐδόξαιον λειτουργίαν αὐτῶν.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν σοβαρὰν αὐτὴν νομοθετικὴν πρόνοιαν ἔρχεται καὶ ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια πρὸς διάδοσιν τῶν συνεταιρισμῶν, ἐνέργεια περὶ ἧς προβλέπει ἐπίσης τὸ νομοσχέδιον.

Η θεσμοθέτηση των αγροτικών συνεταιρισμών σύμφωνα με το Νόμο 602, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 24/01/1915:

231

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ Α'

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 33 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

1915

Περί συνεταιρισμών.
Νόμος 602
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Υφιστάμενοι δημοφώνως μετά της Βουλής, άπερασίσταμεν
και διατάσσομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'
Σύστασις του συνεταιρισμού.
*Άρθρον 1.

Συνεταιρισμός κατά την έννοιαν του παρόντος νόμου είναι ή ένταιρεία, ήτις αποτελείται εκ συνεταιρών, ών ή άρθρο ή και οι εισφοραί είναι μεταβλητά και σκοπεί την δια συνίργισις των συνεταιρών προαγωγήν της ιδιωτικής οικονομίας έκαστου αούτων.

Τιούτοι συνεταιρισμοί είναι ίδιός οι πιστωτικοί, οι συνεταιρισμοί άγορής, πωλήσεως, καταναλώσεως, οι παραγωγικοί, οι οικιακοί.

*Άρθρον 2.

Προς σύστασιν συνεταιρισμού απαιτείται, όπως τή καταστατικόν 1) συναρμόδιον έγγραφον μεταξύ ήπτά τουλάχιστον προσώπων, μη άπαιτουμένων τύπου τινός, και 2) έγγραφον, υποβαλλόμενον εν πρωτοτύπω, υπό του Υπουργείου της Εθνικής Οικονομίας.

Τό Υπουργείον, εξετάζον την κατά της διατάξεως των νόμων (ίδις άρθρα 1 και 5 του νόμου τούτου) σύνταξιν του καταστατικού και την εκπαιδότητά των διατάξεων αούτου, τροποποιεί αούτό μόνον ήρ' όσον αντίκειται εις τους νόμους, υποδεικνύει δέ άπλώς την κατά την κρίσιν του σκοπιμότητα διατάξεων των όρων αούτου.

Τό έγγραφον ή τροποποιήσιν καταστατικόν δημοσιεύεται δωρεάν ήπταλείς του Υπουργείου εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

*Άρθρον 3.

Από της έγκρίσεως του καταστατικού ό συνεταιρισμός αποκτά νομικήν προσωπικότητα.

Τό Υπουργείον της Εθνικής Οικονομίας άποστέλλει ήπτασπον του δημοσιευθέντος καταστατικού εις τόν συνεταιρισμόν και εις τό Ελεγκτικόν της ίδρας τούτου.

*Άρθρον 4.

Τό Υπουργείον και τό Ελεγκτικόν συρράπτουν κατ' έτος εις βιβλίον τά κατά τά άρθρα 3, 9, 35, 58 καταστατικά, έγγραφα και γνωστοποιήσεις και άκαταρτίζουν εύρετόριον αούτων.

Τά βιβλία και εύρετόρια ταύτα είναι ήλευθέρως εις πάντας προσιτά.

Διά Β. Δικτάγματος, προκαλουμένου υπό των Υπουργών ήπτά της Εθνικής Οικονομίας και της Δικαιοσύνης, καθορίζεται ό τρόπος της τηρήσεως των βιβλίων τούτων.

*Άρθρον 5.

Τό καταστατικόν απαιτείται πάντως νά περιέχη, πλην των εις άλλας διατάξεις του παρόντος νόμου περιεχομένων προαριτικών ή υποχρεωτικών όρων, (άρθρα 8, 14, 15 16—18, 20, 23, 28—31, 34, 37, 41—43, 46, 48, 49 55, 59, 67, 68, 76) τά εξής:

- 1) Τήν ήπωνομίαν του συνεταιρισμού.
- 2) Τήν ίδραν.
- 3) Τόν σκοπόν και την χρονικήν διάρκειαν αούτου, ήτις δύναται νά είναι και άπερίριτος.
- 4) Τούς όρους της παραδοχής και της εξέδου των συνεταιρών.
- 5) Τόν τρόπον, καθ' όν καταρτίζεται ή μάλλι νά καταρτισθή βραδύτερον τό κεφάλαιον του συνεταιρισμού, τό άνωτατον ποσόν, μέχρι του όποιου δύναται νά φθάσ η είσφορά έκάστου συναιρώ (τήν συνεταιρικήν μερίδα), την προκαταβολήν του ήνός δεκάτου τουλάχιστον του ποσού τούτου και τόν χρόνον της καταβολής του ύπολοίπου.
- 6) Τόν τρόπον της οργανώσεως, διοικήσεως και εκπροσωπήσεως του συνεταιρισμού και τόν τρόπον του ήλέγχου της διαχειρίσεως.
- 7) Τήν έκτασιν της εύθνης των συναιρών, ήτοι εάν θα εύθύνωνται διά τās υποχρεώσεις του συνεταιρισμού μέ όλην των την παρουσίαν ήμέλμης άφαιρένου μόνον ποσού ή μέχρι πολλαπλασίον τινός της μερίδος των (άρθ.22).
- 8) Τόν τρόπον της συντάξεως και ήξιλέξεως του ισολογισμού.
- 9) Τόν τρόπον της τυποθέσεως και ήκσερκλίσεως των κεφαλίων του συνεταιρισμού.

Άρθρο της εφημερίδας “Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ” που δημοσιεύτηκε στις 07/06/1917 :

Η ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΣΚΛΑΒΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΓΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ ΒΙΣΑΙ ΒΛΕΥΘΕΡΟΣ
Η ΓΗ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΚΗ ΣΟΥ

Δὲν ἔφεραν μόνον τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν ἢ ἐπέκτασις τοῦ παθεσκάτος τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τὴν Θεσσαλικὴν γῆν. Μαζὺ μὲ αὐτὴν ἦλθε καὶ ἓνα ἄλλο μέγα δῶρον ἡ οἰκονομικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀσπρου σκλάβου τοῦ Θεσσαλοῦ γκαργκουῦνι ὅστις καλεῖται ἤδη νὰ ἀπολαύσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης νομοθετηθείσης ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως.

Τὰ σχετικὰ νομοθετήματα ἀρχίζουσαν δημοσιεύοντες ἀπὸ σήμερον. Ἄς ἀπλωθῇ ἡ χορὰ εἰς τὸν Θεσσαλινὸν ὡρμιον. Γκαργκουῦνι εἰσαι ἐλεύθερος πλέον.

Τὰ χωράφια εἶνε ἰδικὰ σου. Σοὺ τὰ προσφέρει Ἐμῆνος Ὅσκις ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἐφρόντισε δι' ἐσά. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος.

Στέγῃ μὲ ἀνθὴ τὸ μνημεῖον τοῦ Κιλίερ τοῦ κρατεῖ τὰ νόμικα τῶν πρωτομαρτύρων τῆς οἰκονομικῆς σου ἀπελευθερώσεως καὶ πανηγύρισε. Εἶσαι ἐλεύθερος, Ἐλευθέριος πλέον. Σοὺ φέρνει τὴν ἐλευθερίαν σου ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος. Μὲ ἐνθουσιασμὸν ἀναφήμισε τὸ δοῦμά σου. Καὶ μαζὺ μὲ αὐτό, μαζὺ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν τόσων ἀγωνισθέντων ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς σου βουλευτῶν ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἐφρόντισε δι' ἐσά. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος.

Ἡ «Θεσσαλία» ὑπερμαχήσασα ἀπὸ τόσα βῆθ τοῦ δικαίου σου μὲ ἀνεκδιάρητον χαρὰν σὲ χαιρετίζει ἐλεύθερον. Ἐλευθέρον πλέον. Ζήτω οἱ ἐλευθερωταὶ σου.

ΤΑΚ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ
ΠΕΡΙ
ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως
ἀγροτικῶν ἀκινήτων
ἀπόφασις 2469
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εκδόσεις. ἀνάγνωτε
Ἄρθρον 1ον.

Ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις ἀγροτικῶν κτημάτων, καὶ τῶν παρακρουστικῶν αὐτῶν, ἐπὶ τῇ σκοπῇ ἐγκαταστάσεως ἐν αὐτοῖς ἀκινήτων γεωργικῶν ἢ ἀσπρου προσφύγων, γίνεται κατὰ τὰς ἐφεξῆς διατάξεις.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπαλλοτριώσεως κηρύσσεται διὰ τὸν ἀνὴρ σκοπῇ ἐβραβεύεται ὑπὸ πανταμοῖς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἀπὸ ἑκὶ ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀνωτάτων Δικαστηρίων τῶν ὁικονομικῶν, τῆς Ἐθνικῆς Ὀικονομίας καὶ Συγκαινοῦ καὶ ἑκὶ ἐκ τῆς Ἀνωτάτης Δικουμένης τῶν Ἀγροτικῶν Κτημάτων καὶ τοῦ Ἐκτετατοῦ Ἀποικισμοῦ ἀρξικράτους ἀπὸ τῶν ἀμειβόμενων Συμβούλων. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀρξικὴ νὰ λήσῃ ὅπ' ἔχει τὴν κατὰ τὸ 10. 11 τοῦ ἀρθρ. 2 τοῦ 2469 ἀρθρ. 2469 διατάξις κατὰ τῆς παρακρουστικῆς κτημάτων τῶν Κράτους εἰς καλλιεργητὸς πρὸς ἀναγκαστικὴν μισθὸν ἐκκαταστάσιν γεωμοδοτήσιν.

Ἄρθρον 2ον.

Ἡ ἀπαλλοτριώσις διατάσσεται διὰ διατάξις, προκαταρκτικῆς ὑπὸ τῇ ἐπὶ τῶν Ἀγροτικῶν Κτημάτων καὶ τοῦ Ἐκτετατοῦ Ἀποικισμοῦ Συμβούλου, μετ' ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ Συμβούλου. Τὸ διατάγμα κοινοποιεῖται εἰς τὸν ἱκανὸν τῆς ἐθνικῆς ἐξουσίας ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτοῦ, δι' ἑκὶ γνωστοί, καὶ εἰς τὴν κοινὸν τικὴν ἢ δημοτικὴν ἀρχὴν, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀπορίας καὶ τὰ κτήματα, τοῦτο καὶ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς τοπικῆς τοῦ τῆς ἀρχῆς, εἰς τὴν ἀκατοῦ καὶ εἰς τὸ δημοτικώτερον μέρος τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ καὶ τὰ κτήματα, καὶ ἀναγνωστέαται ἐν ἐκκατοῦ. Πρὸς τοῦτοις περιλήψεις τοῦ διατάγματος δημοσιεύεται εἰς εἰς τὸς ἡμερησίους ἐφημερίδας τῆς Θεσσαλονίκης καὶ εἰς μίαν ἐφημερίδα τοῦ νομοῦ, ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀποίου καὶ τὸ κτήμα.

Εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῆς τοπικῆς ἀρχῆς ἀποστέλλεται ἐπίσης ἀντίγραφον τοῦ κατὰ τὸ ἀρθρον 3 σχεδιαγράμματος, ὑπερ ἐκτιθέμενης ἐλευθέρων βαρύνειν ὅσο πλεονεξία ἰδιωτικῶν.

Ἐν πάτῃ περιβάλλεται ἐκτελεστικῶς ἀπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀποφασιστικῆς
Ἄρθρον 3ον.

Ἡ ἐφαρμογή, εἰς τοῦς ἀγροτικῶν ἀκινήτων ἰδιοκτησίας ἢ τῆς κατὰ τὸν ἀρθρον 2469 Νόμον ἐξουσίας (τοῦτο καὶ) ἐπὶ τῶν ἀπαλλοτριωμένων κτημάτων εἰς τὸν ἀρθρον 2469.

Π-8

Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Συνεδρίασης 10η της 31 Ιουλίου 1917:

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΟ^η
ΔΕΥΤΕΡΑ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1917
Προεδρία κ. Θ. ΣΟΦΟΥΛΗ
(Ώρα 6 μ.μ.).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀρχεται ἡ συνεδρίασις. Ν' ἀνοιχθῶσι τὰ βιβλία.

(Ἀναγιγνώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆ προηγουμένης συνεδριάσεως).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γνωρίζω πρὸς τὴν Βουλὴν ὅτι:

—Οἱ οἰνοπαραγωγὶ Σάμου παρακαλοῦσιν ὅπως τροποποιήσῃ ὁ νόμος περὶ φορολογίας τῶν μικρῶν ἀμύλων.

—Οἱ τραυματαῖοι τῶν πολέμων 1912—1913 παρακαλοῦσι ὅπως ἀξιολογήσῃ ἡ εἰς αὐτοὺς παρεχόμενη σύνταξις.

—Ἡ ἐξ Ἀθηνῶν Κυριακοῦλα χήρα τοῦ πολιτικοῦ συνταξίου Θεοφίλου Φραγκοπούλου καὶ μητρὸς τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ θανέντος ἱεροκλαχῆ τοῦ πεζικοῦ Σπυρ. Φραγκοπούλου παρακαλεῖ ὅπως ἀξιολογήσῃ ἡ σύνταξις τῆς.

—Οἱ πληρεξούσιοι τῶν οἰκονομικῶν Ραῖτς Σουλῆμαν, Ἀλμ. Δουρτζῆ, καὶ Σαλαχιδίν Δουρτζῆ παρακαλοῦσιν ὅπως ἡ ποδοθέσιν αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν.

—Ἡ Ἀδακιντὶα χήρα Π. Κωνσταντινίδου, στρατιωτικοῦ κτηνιάτρου, παρακαλεῖ ὅπως ἀξιολογήσῃ ἡ εἰς αὐτὴν παρεχόμενη σύνταξις.

—Οἱ ἀνίκανοι συνταξιούχοι τραυματαῖοι τῶν πολέμων 1912—1913 παρακαλοῦσιν ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τὰ ὑπ' αὐτῶν υποδεικνύμενα μέτρα πρὸς ἐπιτίμησιν τῆς θέσεώς των.

—Ὁ βουλευτὴς κ. Γ. Λαμπρινόπουλος ζητεῖ μηχανίαν ἡ τούτις ἀδελφ. λόγω ἀσθενείας. Ὡσαύτως 150ήμερον τοιαύτην ζητοῦν οἱ βουλευταὶ κ.κ. Ι. Ἀθανασάκης καὶ Α. Σιὸρ Μανωλάκης.

(Μὴ ὑπαρχούσης ἀντιρρήσεως, αἱ ἀδελφαὶ χορηγοῦνται).

—Ὁ βουλευτὴς κ. Π. Βουρλόμης καταθέτει τροπολογίαν ἐπὶ τοῦ σχεδίου νόμου περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπολ. ἀφ' ὧν.

—Ὁ κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸς υποβάλλει σχέδιον νόμου περὶ τῶν λογαριασμῶν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

—Οἱ κ.κ. Π. Καραπάνος, βουλευτὴς Ἀρτης, καὶ Γ. Μαρῆς, βουλευτὴς Ἡρακλείου, ὑπέβαλον διαφόρους αἰτήσεις πρὸς καθύψιστον διπλωματικῶν ἐγγράφων ἀφορώντων τὴν παράδοσιν τοῦ Ρούπελ καὶ ἐν γένει τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Ἐχὼν ὑπ' ὄψιν μου σημεῖωμα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι, συμφώνως πρὸς τὰς αἰτήσεις τῶν κ.κ. βουλευτῶν, τὰ ζητηθέντα ἐγγράφα (ἀ) καταθέσῃ εὐτοὺς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Ἡ Βουλὴ εἰσέρχεται εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ἰὼς θουλευτής. Τῶν συνταγισμῶν;

Α. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (Υπουργὸς τῆς Γεωργίας).
Μάλιστα, ἔχον. Κύριοι, πάντοτε τὴν γνώμην, ἀντιθέτως πρὸς
ἐπὶ ἐπακράτει εἰς ἄλλους κύλους, πολιτικούς καὶ τραπεζι-
κούς, ὅτι οἱ συνταγισμοὶ ἤδυναντο νὰ ἐπιτύχωσι καὶ εἰς τὴν
Ἑλλάδα, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρξε μέρος τῆς γῆς εἰς τὸ ὅποιον νὰ μὴ
ἐπέτυχον. Ἐνθυμούμαι τὴν κατάλληλιν, ἣν ἡσθάνοντο, ὅταν ᾔ-
κουσα ἀνωτάτους ἰδρυτοὺς τραπεζικοῦ τινος ἰδρύματος νὰ μοὶ
λὼγῳσι μετ' ἀπορίας, ὅτι δὲν φαντάζονται πῶς εἶναι δυνατόν
ἀρεργύτως, ἐνδύμενοι πρὸς ἀλλήλους νὰ ἀποτελέσῃσι φε-
ραγγυότα.

Γ. ΠΩΗ. Οἱ σύμβουλοι τῶν Τραπεζῶν.

Α. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (Υπουργὸς τῆς Γεωργίας).
Ἦγνόνον οἱ ἐντεταλμένοι τὴν τραπεζικὴν ὑποστήριξιν τῶν συν-
ταγισμῶν. Ἦγνόνον μίαν πείραν μακροτάτων ἐτῶν. Ἄλλ' ὅτι
τοῖς ἐφαίνετο ἀπορία, τοῦτο ἔχει ἀποδειχθῆ πλέον ἐν μακρῷ ὁ-
ρισμῳ ὡς ἀξίωμα οἰκονομικόν, ἔχει ἀποδειχθῆ πλέον διὰ
παραστάσεων οἰκονομικῶν, ἐνώπιον τῶν ὁποίων δὲν ἐπιτρέπεται
πλέον κορυφαία ἀμφισβησία. Ὅσα ἐπιτρέπεται ἀμφισβητεῖν δι' ἀφη-
μενέα λόγια, ὅταν ὅμως ἴδῃσι οἰκονομικαὶ ἐδοκιμάσθησαν
καὶ ἔργον ἀποτελέσματα, μόνον ὁ πωρενιστὴς δύναται νὰ
ἀμφισβητῇ. Καὶ οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι οἱ καταλλήλοισι διὰ
τὴν προαγωγὴν τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν. Ἄλλ' ἵνα μὴ θεω-
ρηθῶ ἔχον ὑπερβάλλουσιν τινὰ κρίματά, δύναμαι νὰ θῶμαι
εἰς τὴν Βουλὴν μίαν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν τελευταίως ἔ-
λαβον. Ἐνέκρισθη ἰσχυρῶς, οὐχὶ τῇ εἰρημικῇ τῆς Κυβερνήσε-
ως τῶν Φιλελευθέρων, νόμος, δι' οὗ τὸ Κράτος ἤγγυατο εἰς τὴν
ἰσὺν Τράπεζαν διὰ δάνεια, τὰ ὅποια ἤθελε θῶσιαι ἡ Τράπεζα εἰς
γυμνοῦς καὶ κτημάτας. Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ἔδωκε τοιαῦτα
δάνεια εἰς συνταγισμούς, εἰς ἄτομα, φερέγγυα, κατὰ τὴν κρί-
σιν τῆς. Αἱ πληροφορίες τῆς ὁποίας ἔλαβον εἶναι ὅτι τὰ πρὸς
ἀτομα δάνεια ἐπαρυσίσαν καθυστερήσιν 25 οἱ α, τὰ πρὸς συν-
ταγισμούς δάνεια οὐδέποτε παρουσίασαν καθυστερήσιν («Εἰ-
ρη, εἰρήνη, Χειροκροτήματα»).

Μετὰ τὴν παρένθεσιν ταύτην, συνεχίζω, λέγω ὅτι ἀπαρτι-
λούμενος μὲ τὸ ἀγροτικὸν πρόβλημα συνέλαβεν τὴν ἰδίαν ὅπως
ἰκίνοιοι, οἵτινες ἤθελον νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὸ κτήμα, ἀντὶ
νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐκαστος ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μετὰ κατα-
ταχισμὸν τοῦ κτήματος, ὅπου ἔχον ὡς καλλιεργηταί, ἐγκα-
τασταθῶσιν ὁμαδόν, νοικώτερον, ὡς ὁμαδὸς δικαίου, ὡς οἰκο-
νομικὴ πρὸ πάντων ὁμαδῶν, ὡς συνταγισμός. Ἐν τῇ ἐνώσει ὑ-
πάρχει ἡ ἰσχύς καὶ οὕτως ἰσχυροὶ οἱ πρῶτοι ἀσθενεῖς καλλιεργη-
ταί θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιπεξέλθωσι κατὰ τῶν τρικυμιῶν
τῶν οἰκονομικῶν. Ἡ ἰδέα μου αὕτη ἔργον ἐπὶρρωσιν ἀπὸ πεί-
ραν γενόμενῃ ἐπὶ παρεμερῶν σχέσεων εἰς ἄλλα Κράτη, τὰ
ἅποια δὲν διαφέρουν οὔτε κατὰ τὴν οἰκονομικὴν οὔτε κατὰ τὰς
γεωργικὰς συνθήκας τοῦ ἡμετέρου. Ἀγλατὴ εἰς τὴν Ρουμανί-
αν καὶ Βουλγαρίαν προσώτευσαν πολλοὶ συνταγισμοὶ καλλιεργη-
τῶν, γενόμενοι ὑπὸ τὴν ἐπαιδείαν καὶ τὴν καθοδήγησιν τοῦ
Κράτους, πρὸς μίσθωσιν μεγάλων ἀγροτικῶν κτημάτων. Ἐ-
πληρώνατο τὸ μίσθωμα τακτικῶς, προήγατο ἡ καλλιέργεια καὶ
ἡ ἐπιτυχία τῶν τοιούτων μισθωτικῶν συνταγισμῶν ὑπῆρξεν
ἄξια ἀληθῶς θαυμασμοῦ. Καὶ ἐν —εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ συντά-
γιστὴς τοῦ Διατάγματος ἐκείνου τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως—
συνταγισμένοι οἱ καλλιεργηταί πληρώνουν κατ' ἔτος, ἐπὶ
μακρὰν τεῖράν ἐτῶν, τὸ μίσθωμα ἀνελλιπῶς, διὰ τίνα λόγον νὰ
μὴ πιστεύω ὅτι θὰ πληρώνουν τακτικῶς ὅχι μίσθωμα, ἀλλὰ το-
κογεωωλύσιον, ἐπὶ τεῖράν ἐτῶν, ὅστις, μετὰ ἔτη, νὰ γίνωσιν αὐ-
τοὶ οἱ ἀπόλυτοι κύριοι καὶ ἐξουσιασταὶ τῆς γῆς τὴν ὁποίαν καλ-
λιεργοῦν (Χειροκροτήματα). Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἀποφεύ-
γεται τὴν δρακείαν λύσιν τοῦ ζητήματος. Τὸ κτήμα, ἀπαλλο-
τριωμένον ἀναγκαστικῶς, παραχωρεῖται ἀμέσως εἰς τὸν συν-
ταγισμὸν τῶν καλλιεργητῶν, ἥτοι προσθήκη ἀναφερομένη ἐν
τῷ Διατάγματι, ὡς δυναμένων νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν αὐτῷ.
Εἰς τὸν συνταγισμὸν τοῦτον, ὡς ὀλόγητα, μεταδιβάζεται τὸ
κτήμα, καὶ ὁ συνταγισμὸς θὰ ἔχῃ νὰ πληρῶνῃ πλέον πρὸς τὸ
Κράτος τόκον, ὅσον θὰ πληρῶνῃ τὸ Κράτος πρὸς τοὺς ἰδιο-
κτήτας, θὰ γίνῃ δὲ μετὰ τινὰ ἔτη κύριος τοῦ κτήματος. Ἰὼς
ἄλλου καὶ πρὸ τῆς ἐν τῷ Διατάγματι θετειμένης 30ετίας οἱ
ἐνημερήσαντες συνταγισμοὶ δύναται νὰ ἐξοφλήσων τὴν ὀφεί-

και με άλλα προνόμια. δι' ὧν ἀληθῶς μετατρέπονται σχεδὸν εἰς νόμισμα. Ὡς αὖ ἐπιτρέψετε νὰ σὰς ἀναφέρω, διότι θεωρῶ ὅτι εἶναι τὸ πλέον ἐνδιαφέρον μέρος, τινὰ τῶν προνομιῶν τούτων. Τῇ ὁμολογίᾳ τούτῃ παραδέχονται ἀντὶ νομίσματος ὅταντις ἀγοράζονται κτήματα τοῦ Κράτους. Ὅσκις ἐκπεδύονται ὁρμητικῇ ἢ πτωχευτικῇ περιστάσει. Τὸ προνόμιον τούτου, Κύριοι, εἶναι τόσον οὐσιώδες, ὅχι τόσον οἰκονομικὴν ἀξίαν, ὥστε δύναμαι νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι εἰς τὰς πλείους τῶν Τραπεζῶν, αἱ ὁποῖαι ζητοῦν προνόμια ἀπὸ τῶ Κράτος, τῶν ἐκδοτικῶν ἢ τῶν Τραπεζῶν τῆς κτηματικῆς πίστεως, θεωρεῖται ἐν τῶν μεγαλύτερων ἀνταλλαγμάτων, ἅτινα δύναται νὰ εἴσῃ τὸ Κράτος. Δύναμαι μάλιστα νὰ εἰπῶ εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι, κατὰ τὴν τελευταίαν διαπραγματεύσειν τὴν γεννημένην πρὸς σύναψιν τῆς συμβάσεως μετὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ Δυνάστης ὁ τότε ἐπόμενος, τὴν τελευταίαν στιγμήν, ὅπως παρὰ εἰρήνην ὁποῦν σπουδαίον ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς καὶ ἀποσυνεχιστοῦ ἦναι τὸ προνόμιον τούτου. Ὅσκις λοιπὸν, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν περὶ ὁρμητῶν ἢ περὶ πτωχεύσεως νόμων, οἱ διαχειριζόμενοι τὴν περιουσίαν ὁρεῖται νὰ τὴν καταβάλουν, δύναται νὰ ἐνδύσῃ τὰ χρήματα, ἀνευ εἰσόδου ἀπὸ τῆς ἑτέρας εἰς ταύτας ὁμολογίας, καὶ οὕτω νὰ ἐξαχθῇ ἄλλω τῶν (6 ο) εἰσόδω, ἐνθ' ἂν καθέστηεν τὰ χρήματα εἰς Τραπεζῆς, ὁ πόκος θὰ ἦτο ἡ μὲν ἢ πολὺ μικρότερος τῶν (6 ο) εἰσόδων. Ἐπίσης κηδεμένων ἐκκευμένων κληρονομίας, ἔχων εἰς χεῖρας τοῦ μετρητὰ χρήματα, δύναται νὰ ἐνδύσῃ ταῦτα εἰς ταύτας ὁμολογίας. Ὅσκις, ὁσάκις ἀπραγματοποιεῖται ἀνταρτία πρὸς τὴν καταθέσιν ἢ τὴν ἐγγύτην τῆς μέρους τῶν εισπραξέων τῆς, ἐπιτρέπεται νὰ καταθέσῃ εἰς ὁμολογίας τὰ πλεονάζοντα. Ἀλλὰ καὶ παντὸς εἴδους ἐγγύτην διδόμενη ἀπὸ ὑπάλληλων ἢ ἰδιωτῶν πρὸς τὸ Δημόσιον, τοὺς δέμους, τὰ ἀγαθουργεῖα ἰδρύματα ἢ πρόσκαιρα δημοσίου δικαίου, παντὸς εἴδους ἐγγύτην ἢ διαχειρίσεως περιουσίας ἑτέρας, εἴτε διότι πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ σύμβασις τις, ἐπιτρέπεται νὰ ἐνδύσῃ διὰ τῶν ὁμολογιῶν τούτων. Καὶ ἐπιτρέπεται, ὡς εἶπον, νὰ χρησιμοποιοῦνται αἱ ὁμολογίαι αὗται ἀντὶ νομίσματος ὅταντις τὸ Δημόσιον ἐνθέσῃ εἰς πλειστηριασμὸν κτήματός τοῦ. Ὅπως ὡς νόμισμα τὰς μεταχειρίσμεθα, οὕτω καὶ ὡς νόμισμα τὰς διαχίμεθα (Χειροποιήματα).

Κ. ΓΟΝΤΙΚΑΣ. Ἡ ἰδιωτικὴ κυκλοφορία;

Α. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (Υπουργὸς τῆς Γεωργίας). Αἱ ὁμολογίαι θὰ εἶναι εἰς τὴν κυκλοφορίαν, ὥστε καὶ αὕτη ἐπιτρέπεται ἀναχρηστέα.

Νομίζω ὅτι μετὰ τούτου, μόνον ὁ μὴ θέλων τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος δύναται νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν ἐλάβεμεν ὅλα τὰ μέτρα τὰ δυνάτ' ὥστε ὁ ἰδιοκτῆτης — τοῦ ὁποῦ, εἰρήσθω, ἢ ἀποζημιώσῃς θὰ ὀρθῶς διὰ τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ, λαμβάνονται δι' ὅλας αἱ προφυλάξεις διὰ χρησιμοποιοῦσιν, ὅπως μὲν εἶχον δικαιοῦματα ζημιωθῇ — ὥστε ὁ ἰδιοκτῆτης νὰ λάθῃ, εἰς ἀντικατάστασιν, εἰσόδημα καλλίτερον ἐκείνου τὸ ὅποιον τοῦ εἶδε τὸ κτήμα. Τὸ ὅντι διὰ τοὺς ἰδιοκτῆτας, τοὺς ἀπουσιάζοντας ἐν τῶν κτημάτων των, εἰσόδημα (6 ο) εἰσόδων, ὅταν λαμβάνονται ὑπὸν αἱ κατασχέσεις τῶν ἐνοικιαστῶν, τῶν ἐπιστατῶν καὶ ποιικίλιαι ἄλλαι ἐπιδράσεις μειῶσαι τὸ εἰσόδημα τοῦ κτήματος, τὸ νὰ λάβωσιν (6 ο) εἰσόδων ἢ ἡγγυημένον ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ ἀσφαλές, (6 ο) μὴ ὑποκείμενον εἰς ἀτυμφοειρμικὰς μεταβολὰς καὶ κληρικὰς ἐπιδράσεις, μὴ ὑποκείμενον εἰς κλοπὰς καὶ κατασχέσεις ἐνοικιαστῶν καὶ ἐπιστατῶν, εἶναι, νομίζω, ἀληθὲς ἀντικατάστασις.

Κατὰ τοιοῦτον τρόπον, Κύριοι, χωρίζοιεν μέρος τοῦ κτήματος καὶ δίδοιεν εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τοὺς ἐνοικιοῦντας

ἐν αὐτοῖς. Δὲν προτιμώμεθα καὶ ἀνακατασκευάζομεν τὴν περιουσίαν ἰδιοκτησίαν θέλωμεν ὁπλοῦς νὰ ἰδρύσωμεν καὶ μικρὰς, Ἐπιθυμοῦμεν δὲ νὰ συμβῇ παρὰλλήλως πρὸς αὐτὴν ἡ μεγάλαι ἰδιοκτησία. Δὲν παραγνωρίζομεν τὰς ἀρετὰς τῆς μεγάλαις ἰδιοκτησίας, ὅταν οἱ ἰδιοκτῆται οἱ μεγάλοι ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα τὰ ὅποια ἔχουσιν ἀπέναντι αὐτῆς. Λέγω τὰ καθήκοντα, εἶναι ἀπαραχαιρέτη καὶ ἐσφαλμένη ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἰδιοκτῆται τῆς γῆς ἔχουσιν μόνον δικαιοῦματα, εἶναι πολὺ ἀπαραχαιρέτη τὸ λόγιον ὅτι ὁ ἰδιοκτῆτης ἔχει τὸ «jus utendi et abutendi». Ἡ νεωτέρα ἐξέλιξις τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς γῆς, ἐπιβάλλει εἰς τὸ Κράτος, ἵνα πείσῃ ἢ πείσῃ τὸν ἰδιοκτῆτην τῆς γῆς, νὰ μεταχειρίζεται τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν ὅποιαν ἔσται νὰ ἔχῃ ἢ ἀποκτῇ δι' ἰδίου κόπου, ὅχι κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῶν προσώπων, ἀλλὰ κατὰ τρόπον πρόσφορον διὰ τὴν προαγωγήν καὶ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐκκλήρου τῆς Χώρας. (Χειροποιήματα).

Ὅπως εὐελπιστοῦμεν ὅτι ἀπολυτρώμεν καὶ τὸν ἰδιοκτῆτην ἀπὸ τοῦ βάρους τοῦ μορτίου. Οἱ ἰδιοκτῆται θὰ ἐπιδύσθωσιν εἰς τὴν ἐντατικὴν καλλιέργειαν τοῦ μέρους τῆς γῆς, ὅπου ἰσχυρῶς θὰ κατατεθῇ εἰς αὐτοὺς. Ὡς δύναται νὰ χρησιμοποιοῦσιν ὡς διδόντες καὶ παιδαγωγοὶ τῶν περὶ τὸ πλεονάζον αὐτῶν ἐργαζομένων συνεταιριστῶν. Καὶ θὰ δύναται οὕτως οἱ μικροὶ καὶ μεγάλοι ἰδιοκτῆται, ἐν ἀρμονικῇ γειτονίᾳ, νὰ συντελοῦσιν εἰς τὴν μείζονα αὐξήσιν τῆς κοινωνικῆς εὐφραδίας τῆς Χώρας.

Ἐξ ἄλλου ἡ Πολιτεία δὲν θὰ μνησθεὶς ἀσέβητος διὰ τοὺς συνεταιρισμοὺς εὖς ἰδρύει, γνωρίζουσα ὅτι τὸ πρόσκαιρον τοῦ ἰδιοκτητοῦ, ἂν εἰς περιστάσεις τινὰς ὑπῆρξε πιστικὸν κατὰ τὴν καλλιέργειαν, ὑπῆρξαν περιστάσεις, ἀνευθ' ἂν περιστάσεις ἢ ἐλγώτεροι, κατὰ τὰς ὁποίας ὑπῆρξαν καὶ κηδεμονετικοὶ ἐπ' αὐτῶν. Ὁ τοις ἐλγώτερος οὐκ ἀποξ' εἶδε σπῆρον εἰς τὸν ἀτυχήσαντα καλλιεργητὴν, μεριμνῶν περὶ αὐτοῦ. Ἐν ἀραιόσυνεσι ἀπὸ τὸ μέσον τὸν τοις ἐλγώτερος καὶ ἀρήρητος καταπαράμενος τοὺς ἀδυνάτους καλλιεργητὰς, δὲν θὰ δυνάσθῃ νὰ ἀντιπεσθῇ κατὰ τῆς νέας κατατάξεως. Ἀλλ' ἐνόντες αὐτοὺς εἰς μίαν δύναμιν καὶ ἐνωσιν, εἰς ἓνα συνεταιρισμὸν, ἀντικαθίσταται διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ τὴν ἀντιλήψεως τὴν ὅποιαν ἡ Πολιτεία θὰ παρέχῃ, τὴν μερίμναν τοῦ καλοῦ, τοῦ ἐπιμελοῦς, τοῦ φιλοφρονήσαντος ἰδιοκτητοῦ. Ὁ συνεταιρισμὸς θὰ προαγάγῃ αὐτὸν καὶ τὰ μέλη. Ὡς ἀκμὴ τὸν καλλιεργητὴν νὰ μεταμορφώσῃ εἰς ἐντατικὴν τὴν καλλιέργειαν διὰ τῆς χρήσεως τῶν μέσων τῆς νεωτέρας γεωργικῆς ἐπιστήμης. Ὑπὸ τῆς Πολιτείας δὲ πωληγματούμενος, ἥτις διαρκὴ ἐπιστείαν θὰ ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ, θὰ δυνάσθῃ ὁ μορτίτης, τὸ μέλος τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἀναπνεῶν τεχνικῶς, — ἵνα μεταχειρισθῇ τὴν ἐκφρασίαν αὐτὴν, — τὰ ἀγαθὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ ὅλῃον κατ' ὅλῃον νὰ ἐνωσῇ καὶ εἰσθῇ πρὸς αὐτά. Καὶ ὅταν ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς ὀδηγίας τῆς Πολιτείας, θὰ δύναται μόνος, ἰσχυρὸς πλέον, νὰ διεξαγάγῃ νικηφόρος τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου.

Ἡ παρατήρησις τοῦ κ. βουλευτοῦ Κερκύρας μὲ φέρει εἰς τὸ ν' ἀνακοινώσω εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι μία νέα πρόνοια, ἣν ἐλάβεμεν διὰ τὴν τύχην τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας, εἶναι ἡ πρόνοια τῆς ἰδρύσεως τοῦ λεγομένου οἰκογενειακοῦ κτήματος ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλοτε, κατὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν ἐθνικῶν γαιῶν, οἱ μικροὶ ἰδιοκτῆται, λαμβάνοντες τεμάχιον γῆς, δὲν ἐπιδραστήσαν δυνάμει ὑπὸ τῆς Πολιτείας, περιέπεσαν δὲ ὅλῃον κατ' ὅλῃον εἰς τοὺς ὄνυχας τῶν τοκογλόρων τοῦ χωρίου καὶ μεταβλήθησαν εἰς εἰλωτας καὶ δουλοπαροίκους, θηγεύοντες πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐτησίων τόκων τοκογλυφικῶν

χρών. Γενόμενης δὲ συζητήσεως ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἤκουσεν ἡ Βουλὴ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἐθώρει προσηκόν διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ὑπερχρεώσεως τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων, νὰ ἀκολουθηθῇ ἡ κατεύθυνσις τοῦ homestead, τοῦ οἰκογενειακοῦ κτηματος. Εὐθεωρήσαντες προσηκόν νὰ ἐφαρμοσθῶμεν κατὰ πρῶτον τὸν θεσμὸν τούτου νῦν, ἐν τῇ ἀφορμῇ τῆς δημιουργίας νέων μικρῶν ἀγροτικῶν ιδιοκτησιῶν ἐν Ἑλλάδι.

Κ. ΓΟΝΤΙΚΑΣ. Νὰ τὴν ἐπιτείνωμεν εἰς ὅλους γενικώτερον. Ἀφορμῇ δεθείσῃ.

Α. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (Υπουργὸς τῆς Γεωργίας). Ὁ θεσμὸς συνίσταται εἰς τούτο, ὅτι κτήματα μικρᾶς ιδιοκτησίας, ἀγροτικά εἴτε καὶ ἀστικά, δὲν ὑπόκεινται εἰς ὑποθήκην, ἢ κατόχου, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον δὲν ὑπόκεινται εἰς τεμαχισμόν μετὰ τῶν κληρονόμων. Διότι ὁ κατακεραυνωσθεὶς μετὰ τῶν κληρονόμων ἐπιφέρει τοιαύτην τὴν κοινωποίησιν, ὥς λέγεται, τῆς μικρᾶς ιδιοκτησίας, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνδρώσων ἐπὶ πολὺ εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἀγῶνα οἱ μικροὶ καὶ ἀσθενεῖς ιδιοκτῆται, καὶ παραδίδονται μαζικῶς ἐν μάζῃ εἰς τοὺς δυνατοὺς τοῦ ἐνδυνάμειου τοιαύτου. Ὅσοι ἐννόησαν τὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος, θὰ παρετήρησαν ὅτι εἰς ἕκαστον χωρίον δύο ἢ πλεονάζοντες, σχεδὸν μονοπωλικῶς ἐπὶ τινὰ περιρὰν ἐτών, τὸ ἔργον τοῦ τοιαύτου, κατόρθωσαν νὰ ἔχωσιν ὑποδούλους ὁλοκληροῦς τῆς ιδιοκτησίας. Δὲν ἀπέκτησαν τούτους νομικῶς, ἀλλὰ τῆς ἀπέκτησαν κυριαρχικῶς, οἰκονομικῶς.

Ἐάν ᾔθελεμεν νῦν νὰ ἐφαρμοσώμεν τὸν θεσμὸν τούτον ἐν ὁλοκληρῇ τῇ Ἑλλάδι, θεσπὼν εἰς τὸν ὅποιον τείνουσι σήμερον καὶ ὅσα Κράτη δὲν ἔχουσιν αὐτόν, θὰ εἴχαμεν ἴσως νὰ προσκρούωμεν εἰς ἀόριστα αἰσθήματα, εἰς ἀόριστους ἐλπίδας, εἰς ἐλπίδας κληρονομίας, διότι τὰ τέκνα τοῦ ιδιοκτῆτου συνειργάζοντο ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον μετ' αὐτοῦ καὶ ἔχουσι τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὰ ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν πατρικὴν γῆν. Ἐάν ὁ νομοθέτης διὰ μιᾶς κλέψῃ τὰς ἐλπίδας ἐκείνας τὸ πράγμα θὰ εἶναι οὐκ ἐνόν. Δὲν λέγω ὅτι ὁ νομοθέτης πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ, ἐάν κοινωνικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλῃ τούτο, ἀλλὰ λέγω ὅτι θὰ ἔχη νὰ προσκρούσῃ εἰς τοιαῦτα αἰσθήματα. Ἦνῃ εἰς τὰ χωρία, ὅπου νῦν τὸ πρῶτον δημιουργούμεν μικρᾶς ιδιοκτησίας, δυνατόν νὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι, εἰς ὁμοίας περιστάσεις ἔχουσιν ἄλλα Κράτη διὰ τὰς μικρὰς ιδιοκτησίας. Πρέπει νὰ τὰς περιφρουρήσωμεν ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς τοῦ τοιαύτου, πρέπει νὰ τὰς περιφρουρήσωμεν καὶ ἀπὸ τῆς συνήθους διὰ τῆς κληρονομίας τεμαχίσεως, ἵνα μόνον οἰκονομικαὶ μανύδες, οἰκονομικὰ κύτταρα ἰσχυρά, δυνατόν νὰ διδῶσιν οἰκονομικὴν πρόδον, ἀλλὰ καὶ κοινωνικῶς καὶ ἠθικῶς νὰ εἶναι χρήσιμα, ὥς στοιχεῖα ἡθικῆς καὶ ὡς μέσον ἀνάγκης ἐν ὅρῳ κινδύνου.

Τοιοῦτο, Κύριοι, εἶναι τὸ σύστημα, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ βασίζονται τὰ τέσσαρα ἐν τῶν Διατάγματων, ἅτινα, ἐν τῷ σχεδίῳ νόμου προταρτώμενα, τίθενται ὑπὸ τὴν φέρον τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ ἡ Βουλὴ θὰ ἀπασχοληθῇ καὶ μὲ ἄλλο ζήτημα, μὲ τὸ ζήτημα τῆς μετατροπῆς τῶν ἐνόντων σχέσεων ἐπὶ τῶν δημοσίων, πρῶτον κυριακῶν, γαιῶν εἰς σχέσεις καθαρᾶς ιδιοκτησίας. Ἐάν ἡ Βουλὴ δὲν ἀκουράσθῃ, θὰ ᾔθελεν νὰ ἀπασχοληθῇ αὐτὴν ἐλπίσιν ἀνάγκη. (Ὅχι, ὄχι!). Κατὰ τὴν Ὁθωμανικὴν δικανικὴν ἀντίληψιν, Κύριοι, αἱ ἀσκειεῖς γαίης ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κράτος. Τὸ Κράτος παραχωρεῖ ἐπ' αὐτὸν ἐν δικαίῳ καρπώσεως, ἐν δικαίῳ ἐμφυτεύσεως, τὸ ὅποιον οἱ μεταφρασταὶ τοῦ Κώδικος τοῦ Ὁθωμανικοῦ ἐναρμόζουν «ἐξουσίαν». Τὶ διαφορά ὑπάρχει μετὰ τὸν ιδιοκτῆτην καὶ τοῦ ἔχοντος τὸ δικαίωμα ταῦτο; Εἶδον κάποιον ἀναγράφειν ὅτι ἡ διαφορά εἶναι ἰδανική. Δὲν εἶναι ἰδανική. Ὁ ἔχων

τὸ δικαίωμα ἐξουσιάζουσας, ἐν παραχωρήσει τῆς δημοσίας Ἀρχῆς δὲν δύναται, κατὰ τὴν Τουρκικὴν νομοθεσίαν, νὰ πωλῇ ἐπὶ τοῦ κτήματος τοῦ ἀσκειοῦς ἄνευ ἀδείας τῆς Ἀρχῆς, νὰ φυτεύσῃ ἄνευ ἀδείας τῆς Ἀρχῆς, δὲν δύναται νὰ χρησιμοποίη τὰ χωράκια τοῦ κτήματος τοῦ ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς Ἀρχῆς, δὲν δύναται νὰ μεταβιβάσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ εἰς τρίτον ἄνευ ἀδείας τῆς Ἀρχῆς, δὲν δύναται νὰ τὸ διαθήσῃ ἐν διαθήκῃ, ἐάν δὲ ἀπέθνησκῃ, ἀδιάθετον, μόνον οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἢ ὁ σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ἐξ ἀδιθέτου κληρονομίας ἢ τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃσι νὰ διδῇ εἰς αὐτοὺς ἐπὶ ἀνταλλάγματι νέον χωσί, νέον ταπί. Ἐπὶ πλέον δὲν εἶχον ἐξουσιάζουσας τὸ δικαίωμα νὰ ἀθήσῃ ἀναλλοίργητον τὸ κτήμα του, ἄνευ ὑπερμείτρως δεδικαιολογημένου κινήματος, διότι ἄλλως ἔχανε τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ κτήματος, τὸ ὅποιον ἐπαίρητο, πλήρες καὶ ἐλεύθερον, εἰς τὸ Κράτος. Βεβαίως οὗτοι τοιαύτη πῆστις, οὗτοι τὰ παρακλόσθη τῆς γεωργικῆς πίστεως οὗτοι οἰκονομικαὶ ἐνισχύσεις τῶν γεωργῶν διὰ συνεταγμένων ἢ ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξωσιν ἐάν τὰ κατὰ τὴν Τουρκικὴν νόμον δικαίωματα δὲν ᾔθελεν ρυθμισθῇ κατὰ τινὰ ἑλκυστικώτερον καὶ εὐρωπαϊκώτερον ἀντίληψιν τοῦ δικαίωματος τῆς ιδιοκτησίας. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἠκολούθησαν καὶ ἄλλα Κράτη, τὰ ὅποια συνέπεσε νὰ συναντήσῃσι κατὰ τὴν ἀπαιτήσιν αὐτῶν γαίης τοιαύτας, γαίης δημοσίας, τὰς λεγομένας ἐραζι-ἡμερικῆς. Ἡ Ρουμανία, καταλαβούσα τὴν νέαν Δοδρουτάν, εὐρήσκει τοιαύτας γαίαις ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ περιουσιμὸν δικαίωμα ὅπου εἶχε διατηρήσῃ ὑπὲρ ἐαυτοῦ τὸ Τουρκικὸν Κράτος ἐξετηνήθη ἐκεῖ ὥς ἐπὶ τὸν πρὸς τὸ 1/3 τῆς ἰσχύος τῶν γαιῶν. Ἑλβετὸν αὐτὴ τὸ 1/3 καὶ παραχώρησε τὸ 2/3 ὡς καθαρὰν ιδιοκτησίαν εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἦσαν πρῶτον ἀπλοὶ ἐξουσιασταί.

Ἡμεῖς ἐπικρινάμεν ἐπιεικιστέραν ἐκτίμησιν. Ἀπειμαχάμεν τὰ δικαίωματα τοῦ Δημοσίου ὥς ἴσα μόνον μετὰ τὸ 1/5 τῆς ἰσχύος τῆς γῆς καὶ ἐδέχθημεν, κρατούμεν διὰ τὴν ἰδανικὴν μίαν ιδιοκτησίαν τὸ 1/5, ἐδέχθημεν, λέγω, νὰ καταστήσῃν κατὰ τὰ λοιπὰ 4/5 ιδιοκτησίας ἀπολύτους τοὺς πρῶτον ἐξουσιαστάς.

Τὸ νομοσχέδιον περιλαμβάνει τὰ μέτρα διὰ τῶν ὁποίων θὰ κατορθωθῇ τούτο, ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς τὴν μέριμναν ταύτην ὁ συνάδελφός μου Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐμερίμησεν ὥστε καὶ ἡ Δεκάτη νὰ ὑποβιβασθῇ ἐπὶ τῶν τιούτων κτημάτων, διότι δὲν πρέπει νὰ ἡλεμονώμεν ὅτι καὶ ἡ Δεκάτη εἶναι ἀντάλλαγμα τοῦ ὁποῖον πρὸς τὸ κυρίαρχον Κράτος ἐξίεν νὰ κατέχων τὴν ἐξουσίαν.

Ἐλήρη καὶ ἕτερον μέτρον νομοθετικόν, τὸ τελευταῖον, ἐπελόμενον εἰς ἐπιθυμίαν τοῦ ἀξιότιμου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Θὰ παραχωρηθῇ εἰς τοὺς ἀγωνιστάς τοὺς λαβόντας ἐν Πολεμικῶν Στουρὸν δι' ἡρωϊκὰς πράξεις... (Χαιροῦμεν ἡμᾶς) κτήνα ἐν Μακεδονίᾳ, Αἰμαβάνοντες διὰ τοῦ νομοσχεῖου ἕλα τὰ μέτρα, ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ ἀποκατάστασις τῆς στοιχειωδὲς αὐτῆς λεγεώσεως παρὰ τὰ σύνορα τῆς Πατρίδος (Χαιροῦμεν ἡμᾶς).

Τοιαῦτα, Κύριοι, ἐν περιλήψει τὰ Διατάγματα, ἅτινα ἐξέδωκεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ταῦτα ὑποβάλλονται νῦν ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν. Ἀναγνωρίζω ὅτι μόνον ἐν Διατάγματι καὶ μόνον, ἵς νῦν δὲν λύει ἐν ζήτημα τόσον σπουδαῖον. Ἀπομένει ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ζητημάτων, ἰδίως ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας, ἀποδίδει τοὺς καρπούς τῆς εἰς χρόνον ὄχι πολὺ ἐγγύς.

Βεβαίως ἡ ἑστὶς τῶν νομοσχεδίων καὶ ἡ τάσις ἡμῶν ὑπῆρξε ὁ συντάμμεν εἰς τὸ κατώτερον δυνατόν ὅριον τὴν ἐφαρμογὴν. Ἐφαρμόσαμεν τὰ προκαταρκτικὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἐν Μακεδονίᾳ.

Ἄλλοι οἱ καρποὶ οἱ ἀναγόμενοι εἰς τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, δὲν ἀποδίδονται, ὡς εἶπον, ταχισταί. Δύναται τις νὰ διορθώσῃ τὸν ἄρθρον τῆς πολιτικῆς οικονομίας καὶ νὰ πύξῃ ταχέως τὸ ἀπίστον καθεστὼς τῶν ὁποίων ὑπάρχον, ἀλλὰ τὰ οικονομικὰ ζητήματα δὲν εἶναι δεκτικὰ τῶν ταχείας διευθετήσεως. Ἀναγνωρίζω ὅτι διὰ τὴν ἐπιτύχουσαν τοῦ σκοποῦ τῆς γεωργικῆς καὶ πολιτικῆς πρέπει νὰ ἐνισχύσωμεν καὶ πολλαπλασιασώμεν τὴν γεωργικὴν καὶ ἐκπαιδεύωμεν, νὰ φροντίσωμεν περὶ ἔργων ἀντιπλημυρικών καὶ ἀρδευτικών, ἐπὶ πλέον νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἑλῶν, τὰ ὅποια οὐ μόνον μαστιῶσι τὸν κάτοχον, ἀλλὰ καὶ στεροῦν τὴν παραγωγὴν τῆς Χώρας ἐκτάσεων τὰ μέγιστα εὐφρόνων. Ἀλλὰ ταῦτα, ὑπὸ τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις ὅγ' ὅς εὐρισκόμεθα, εἶναι μέτρα δυσχερέστερα. Τὸ ζήτημα, ὅπως παρουσιάζεται, ἐνώπιον ἡμῶν διὰ τῶν πόντων τούτων νομοσχεδίων, ἀποτελεῖ ἁπλῶς τὴν ἐξάν τῆς ρυθμίσεως τοῦ ὅλου ἀγορευτικοῦ ζητήματος. Δὲν εἶναι ἡ ρύθμισις, ἀλλ' εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῆς ρυθμίσεως. Ἐνδέχεται ὁ ὅμιλος ἐνώπιον ἡμῶν, ἐνδέχεται ἡ Κυβέρνησις τῆς Θεσσαλονίκης ὅτι ἀποτελοῦν τὴν λύσιν ἐκείνην, ἢ ὅποια ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις ἦτο ἡ σχετικῶς καλλύτερα, ἢ ταχύτερα, ἢ ὑπὸ τὰς ὑπαρχούσας συνθήκας, δυνατὴ. Ἄν ἡ Βουλὴ κατ' ἀρχὴν νομίσῃ ὅτι δὲν ἐπαρκεῖται εἰς τὰς ἀντιλήψεις ἡμῶν, ὅς μᾶς δώσῃ τὴν ἐσθλαίνον ὥστε νὰ ἐπεκταθῇ τὸ μέτρον καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον. Ἄν ἡ Βουλὴ εὖρῃ ὅτι ὑπάρχουσι σκῆμα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ συμπληρωθῇ, ὅς μᾶς συνδράμῃ εἰς τὸ νὰ τὰ συμπληρώσωμεν. Ἐν μόνον, Κύριοι, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθώμεν, ὅτι τὴν στιγμήν καθ' ἣν ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης κυλίσκει εἰς τὸ αἶμα καὶ πλοῖσι: ὑπὲρ τῶν αἰώνιων ἀρχῶν τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν στιγμήν καθ' ἣν εἰς τοὺς ἀγρότας ἐκείνους, οἵτινες ἐμεγαλυνώμεθα κατὰ τὸ 1912 καὶ 1913 καὶ ἐπλεῖσαν τὸν στέφανον τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος, εἰς τοὺς ἀγρότας ἐκείνους ὅς ἀποσταθῶμεν ἐκ νέου ἵνα ζητήσωμεν νέας θυσίας, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀρνηθώμεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν τὴν οὐσιαστικὴν, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τοὺς ἀφῆσωμεν οἰκονομικῶς ὑποδούλους (Χειροκροτήματα παροτιμαμένα).

Δ. ΧΡΥΣΟΣΤΑΛΗΣ. Νὰ τυπωθῇ ἡ ἀγόρευσις εἰς βιβλίον καὶ νὰ διανεμηθῇ εἰς τὴν ὑπαίθριον Χώραν τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι τὸ εὐαγγέλιον τῆς γεωργίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ (Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν). Ἐχὼ τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν φέρον τῆς Βουλῆς σχέδιον νόμου «περὶ συστάσεως ἐμισθίων προξενικῶν Ἀρχῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς». Ζητῶ τὴν ἀξίαν νὰ προσθέσω ὀλίγας λέξεις, ὅπως ἐξηγήσω τὴν ὑφίστην σημασίαν τοῦ νομοσχεδίου τούτου. Δὲν ἀρνεῖται, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὴν τύχην νὰ κατέχῃ μίαν πλουσιωτάτην καὶ μεγάλῃς σημασίας ὕψ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἀποικίαν πέραν τοῦ Ὀκεανοῦ. Τετρακκίσαι χιλιάδες περίπου Ἑλληνικῶν ψυχῶν ζῶσιν ἐκεῖ, ὑπὸ τὸ πολίτευμα τῆς ἐλευθερίας καὶ μεγάλης Δημοκρατίας τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπωφελοῦνται ἐκτάτου φιλοξενίας δὲ νὰ πλουτίσων, νὰ προαχθῶν, νὰ τελειοποιηθῶν. Ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν αὐτῶν, καὶ μεγάλης πρακτικῆς καὶ ἠθικῆς ὠφέλειαι διὰ τὸν Ἕλληνα προκύπτει μεγάλη ἀπορία ἀξίον, πῶς Χώρα ὅπως ἡ Ἑλλὰς, ἔχουσα τοιαύτην ἀποικίαν, δὲν ἐπείσθη μέχρι τοῦδε νὰ λάβῃ φροντίδα καὶ νὰ δαπανήσῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον ὀβολὸν ὑπὲρ τῶν πολυπληθῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἰσὶ μακρὰν ἡμῶν. Τοῦτο δὲ εἶναι ἰδιαίτερως ἀπορίας ἀξίον, διότι ἐπανειλημμένως ἐξηγήθη παρὰ τῶν ἐκεῖ σωματείων καὶ ἐπιτροπῶν ὅπως λαμβάνῃ τοιαύτη μέριμνα. Μόνη ἡ Κυβέρνησις τῶν Φιλελευθέρων μετὰ τοὺς δύο ἐνδόξους πολέμους, ὅτι, οἱ ἐξ Ἀμερικῆς

Ἕλληνας εἶχον διασχίσει τὸν Ὀκεανὸν διὰ νὰ δώσουν τρανώτατα δείγματα τῆς πατριωτικῆς τῶν ἀφοσιώσεως καὶ ἐνεργείας, ἀπαράσται νὰ σταίλῃ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἕνα ἐκ τῶν καλυτέρων προξενικῶν ὑπαλλήλων διὰ νὰ ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ θὰ ἴδοντο νὰ διοργανωθῇ ἡ προξενικὴ ὑπηρεσία. Τὸ πόρισμα τῆς μελέτης τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τούτου ἐγκρίσμευται ὡς ἐξίστις ἐνὸς νομοσχεδίου, τὸ ὅποion ἡ Κυβέρνησις τῶν Φιλελευθέρων ἐσκόπευε νὰ ὑποβάλῃ ὑπὸ τὴν φέρον τῆς Βουλῆς ὅτι ἐξερράγη ὁ Ἑυρωπαϊκὸς πόλεμος. Ἐκτετε, δυστυχῶς, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξετασθῇ νομοθέτημα τοιαύτης σημασίας ὑπὸ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐβίωσαν ἡ Ἑλλὰς καὶ τὸ Κοινοβούλιόν της. Ἐν ταῦτοις κατὰ τὴν ἀντισυνταγματικὴν Βουλὴν ἡ τότε Κυβέρνησις, χρησιμοποιοῦσα τὴν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Φιλελευθέρων προετοιμασθεῖσαν ἐργασίαν, ὑπέβαλε τὸ σχέδιον νόμου τὸ ὅποion εἶχον ἐκτοτε καταρτισθῇ. Ὁραῖον νὰ ἡμολογῇται ὅτι ἐκ τῆς μελέτης εἰς τὴν ὁποίαν προέβησαν μέλη τινὲς τῆς Βουλῆς ἐκείνης, ἡ νῦν Κυβέρνησις ἤντησε μερικὰ ὠφέλιμα στοιχεία πρὸς βελτίωσιν τοῦ νομοσχεδίου. Ἡ οἰκονομία τούτου εἶναι ἡ ἐξῆς: Συνιστῶνται τρία Γενικά Προξενεῖα εἰς τὰ κυριώτερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, εἰς τὴν Ἀγριν Φραγκίσκον καὶ εἰς τὸ Σικάγον. Συνιστῶνται ἐπίσης δύο Προξενεῖα, εἰς τὴν Βοστώνην καὶ τὴν Νέαν Ὁρλεάνην. Πρὸς τὸ πᾶν δὲν κρίνεται σκόπιμον νὰ ἰδρυθῶσιν ἄλλαι προξενικαὶ ἐμισθίαι ἔδραι. Εἰς τὰ πάντα αὐτὰ κέντρα εὐρίσκονται περίπου τὰ 3/4 τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, περὶ τὰς 300 χιλιάδας Ἑλλήνων.

Τὸ προτεινόμενον σύστημα δὲν ἀποκλείει τὴν λειτουργίαν ἡμισθίων προξενικῶν Ἀρχῶν εἰς ἄλλα κέντρα. Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς ὑπάρξεως τοιαύτων ἡμισθίων προξενικῶν Ἀρχῶν εἶναι μεγάλη καὶ τὸ ἄνθος πᾶς τις δταν ἡδέσθῃ ὅτι ὑπάρχουσι πλέον τῶν 60 εἰσαγωγικῶν, ἐμπορικῶν, ναυτικῶν κέντρων, ἔχοντων ἑκάστον 1000—1500 Ἑλλήνων.

Τὸ πᾶν νομοσχέδιον προσδιορίζει τὴν δικαιοδοσίαν τῶν νέων προξενικῶν Ἀρχῶν καὶ ὑποδεικνύει ποῖα θὰ εἶναι τὰ κυριώτατα τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

Βεβαίως ἂν ἤθελε τις νὰ ὀργανώσῃ κατὰ τὴν ἀρτίον, ἂν ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀμερικῆς τρανώτατον δείγμα τῆς ἐκτακτικῆς τῆς ὁποίας ἔχει πρὸς αὐτοὺς ἡ Κυβέρνησις, θὰ ἔπρεπε νὰ ἰδρυθῇ περισσότεραι Ἀρχαὶ καὶ νὰ δαπανηθῶσι περισσότερα: ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τὸ ὅποion προτείνεται ἀπαιτεῖ μίαν δαπάνην ἢ ὅποια, δταν συντελεσθῇ πλήρως ἡ λειτουργία τῶν πόντων προξενικῶν αὐτῶν Ἀρχῶν καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν προξενικῶν ἐπιθεωρητῶν, ὅς ἀνέλθῃ εἰς 280.000 φρ. ἐτησίως. Ἐχὼ τὴν ἐλπίδα, δύναμαι νὰ εἶπω, τὴν πεποιθῆσθαι ὅτι ἡ δαπάνη αὕτη θὰ καλυφθῇ καὶ θὰ μείνουν καὶ σπουδαῖα περισσεύματα διὰ τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Προβλέπεται πράγματι διὰ τοῦ νομοσχεδίου ἡ εἰσπραξις διαφόρων πόρων, μετὰ τῶν ὁποίων πεντάδραχμον τέλος τῶν πιστοποιητικῶν ἰθαγενείας. Ὅταν οἱ Ἕλληνας τῆς Ἀμερικῆς πισθῶσιν ὅτι οἱ πρόξενοι οἱ ἀποστελλόμενοι παρ' ἡμῶν ἐκεῖ ἐργονταὶ διὰ τὸν τοῦς ἐσθῆσθαι, νὰ τοὺς πεποιθῶσιν, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ διατάσῃ νὰ πληρώσωσιν αὐτὴν τὴν μικρὰν συνδρομήν διὰ νὰ ἔχωσι τίς τοις μεγάλῃν προστασίαν. Ἄν δὲ ὑποβείωμεν ὅτι ἔστω καὶ τὸ ἥμισυ τῶν Ἑλλήνων πληρώσῃ τὸ προβλεπόμενον τέλος τῶν πιστοποιητικῶν ἰθαγενείας, θὰ ἔχωμεν ἀμέσως εἰσπραξὶν ἐνὸς εκατομμυρίου κατ' ἔτος.

Τῶν εἰσπραξέων τούτων τὸ Δημόσιον δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπωφεληθῇ καθ' ὅλον ὁλοκληρίαν. Ἐκτεὶς τῆς καλύψεως τῶν προξενικῶν δαπανῶν, τὸ νομοσχέδιον προβλέπει τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς Ἐ-

θνικού Ταμείου παρά τη εν Βασιλευσίνι Προεδρίᾳ. Καί τήν ἰδίαν ταύτην ἠντιλήψεν ἡ Κυβέρνησις ἐν παρατηρήσεων μελῶν τῆς ἀντισυνταγματικῆς Βουλῆς, περί τῆς ὁμίλου προ ἱλίου. Προβλεπόμενός τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου Ταμείου εἶναι νά ἐρχηται ὁρμηγόν εἰς τὰ σωματεῖα, τὰ πολυπληθῆ ἤδη ἐν Ἀμερικῇ, τὰ ὅποια τῇ ἐνεργείᾳ, τῇ συνδρομῇ καί προστασίᾳ τῶν προξένων θά γίνων, εἶναι εἰδικός, ἐπὶ πολυπληθέστερα. Θά λαμβάνεται οὕτω πρακτικώτερον καί μεθοδικώτερον φροντίς διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν μεταναστῶν, ὅταν φθάσωσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, διὰ τὴν τοποθέτησιν αὐτῶν εἰς τὰ διάφορα ἐργαστήρια, ὅταν ζητῶσιν ἐργασίαν, διὰ τὴν περίθαλψιν αὐτῶν, ὅταν ἀφαινεθῶν ἢ εὐρίσκωνται ἄνευ ἐργασίας, διὰ τὴν ἰδρυτὶν σχολῶν, ἐκκλησιῶν, ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἐκπολιτιστικῶν ἐταιρειῶν πρὸς διάδοσιν τῶν γραμμάτων καί τῶν ὠρίων Τεχνῶν (*Χειροποιήματα*).

Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς θέλουσι καλῶτερον διατερεῖν τὰ πάτρια ἤθη καί αἰθνήματα καί τὴν ἐπιθυμίαν νά ἐπανεέλθουν εἰς τὴν γενέτειραν εὐθὺς ὡς αἱ περιστάσεις θά τὸ ἐπέτρεπον (*Παρατεταμένα χειροποιήματα*). Εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦτο παρέχονται διάφοροι πόροι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καί τὸ 1/4 τῶν εἰσπράξεων ἐκ τῶν πιστοποιητικῶν ἰθαγενείας. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς μου μόνον ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης θά εἰσέρχεται ἐτησίως εἰς τὸ Ταμεῖον ποσὴν 250.000 δραχμῶν.

Τὸ νομοσχέδιον προβλέπει καί διαφόρους ἄλλους πόρους. Εἶμαι εἰδικός ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο, τοῦ ὁποῦ προτείνεται ἡ ἐφαρμογὴ ἐν Ἀμερικῇ, θά ἐπιτύχῃ πλήρως. Ἡ πείρα θά μᾶς ἀποδείξῃ ποῖαι θά εἶναι αἱ ἐλλείψεις του καί τότε θά ἐπιρρώσων τὰς ἀναγκαίας τροποποιήσεις. Φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει νά φιλοδοξήσωμεν σύστημα ἀπὸ τοῦδε ἄρτιον καί ν' ἀναμείνωμεν πρὸς τοῦτο νέας μελέτας. Εἶναι ἀνάγκη νά σπούσωμεν νά ἰδρύσωμεν ἐμπεικούς προξενικούς Ἀρχὰς ὅπως ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸ πατριωτικὸν ἔργον τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἀνέφερον.

Ἐλπίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι τὸ νομοσχέδιον, κηρυσσόμενον κατεπίγειον, θέλει τύχει τῆς ὑμετέρας ἐγκρίσεως ἵνα δυνηθῶμεν ν' ἀναγγεῖλωμεν εἰς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνας ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Φιλελευθέρων, συγκροτηθεῖσα κατόπιν μᾶς Ἐπαναστάσεως καί ἔχουσα νά σκεφθῇ περὶ τῶσιν σπουδαίων καί ζωτικῶν ζητημάτων, ἐθεώρησεν ὡς ἐν ἐκ τῶν πρώτιστων μελημάτων τῆς νά ἀσχοληθῇ περὶ τῆς τύχης καί εὐημερίας τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνισμοῦ (*Παρατεταμένα χειροποιήματα*).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτῶ τὴν Βουλὴν ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ὅπως τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατατεθὲν νομοσχέδιον κηρυχθῇ κατεπίγειον.

(Ἡ Βουλὴ ἀποδέχεται δι' ἀνασιτάσεως τὴν πρότασιν ταύτην ἰσὺ κ. Ὑπουργοῦ).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ τὴν Βουλὴν νά μοι ἐπιτρέψῃ ὅπως καταρτίσω τὴν Ἐπιτροπὴν ἥτις θά ἐπεξεργασθῇ τὸ πρὸ ὀλίγου κατατεθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας νομοσχέδιον, καί τὴν ὁποίαν θ' ἀνακοινώσω αὐρίον.

(Ἡ Βουλὴ ἀποδέχεται δι' ἀνασιτάσεως τὴν πρότασιν ταύτην ἰσὺ κ. Προέδρου).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Βουλὴ εἰσέρχεται εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Πολλοὶ βουλευταί. Ἀναβάλλεται.

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (*Πρωθυπουργός*). Κύριε Πρόεδρε, εἰν θά ἐπρόκειτο ν' ἀναβληθῇ ἡ ἐπὶ τῶν ἐπερωτήσεων συζήτησις, θά ἐπρότεινον ν' ἀναβληθῇ δι' αὐρίον, διότι δὲν θέλω νά νομισθῇ ὅτι ἡ Κυβέρνησις διὰ τῆς ἀναπόδεξως τῶν ὑποβαλλομέ-

νων νομοσχεδίων θά ἤθελε νά καταναλώσῃ τὸν διὰ τὰς ἐπερωτήσεις προωριζόμενον χρόνον. Ἐὰν λοιπὸν δὲν ὑπάρχῃ ἀντίρρησης, ν' ἀναβληθῇ δι' αὐρίον ἡ Ἡμερήσια Διατάξις τῶν ἐπερωτήσεων.

Γ. ΠΩΗ. Αὐρίον, κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λύεται ἡ συνεδρίασις.
(Ὁρᾷ 8.15' μ.μ.).

Ο νόμος 980 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμου 388 της 17 Νοεμβρίου 1914 "Περί οργανισμού του εν Αθήναις Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 30/10/1917:

951

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αριθμός φύλλου 242

1917

Έν Αθήναις τῇ 30 Ὀκτωβρίου

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ

Διὰ τὰ Τεύχη ἀριθμοῦ δραχ. 15
Δι' ἐξέλιξιν τὴν Ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως » 25
Δι' ἐξέλιξιν τὴν Ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως » 25
Ἡ συνδρομὴ ἄρχειται τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι
ἀντικείμενα.

Διὰ δημοσιεύσεως δικαστικῶν πράξεων κλπ. ὁ στίχος λεπτὰ 0.40
Διὰ καταστατικὰ κλπ. κατὰ στίχον ἢ κλάσμα τούτου δραχ. 20.—
Αἱ κληρονομίαι διὰ συνδρομῆς καὶ δημοσιεύσεως ἀνταρτίζονται εἰς τὰ
δημόσια ταμεία, προσαναγορεύοντες κατόπιν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Τεμα-
χιστήριον τοῦ ἐκείνου δικαστικῶν κληρονομίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

Νόμος 980 περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ νό-
μου 388 τῆς 17 Νοεμβρίου 1914 περί οργανισμοῦ τοῦ
ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, 1

Νομοθετικά διατάγματα

Περὶ ἀναστάσεως τῆς ἐκτέλεσ. τῆς § 37 τοῦ άρθρου τοῦ νό-
μου Γ'ΠΠΘ' (3789) περί οργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, 2
Περὶ λειτουργίας στρατιωτικῶν ταχυδρομείων, 3

Βασιλικά διατάγματα

Περὶ ἱδρύσεως, προσχωρήσεως κλπ. σχολείων τῆς στοιχειώδους
ἐκπαίδευσως, 4
Περὶ καταργήσεως τῆς Γενικῆς γραμματείας τοῦ Ἰνσου-
ργίου Ἑπιστομῶν καὶ συστάσεως Γενικῶν Διευθύνσεων, 5
Περὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἐκτέλεσ. τῶν διατάξεων τοῦ ἀπὸ 30
Ἰανουαρίου 1917 Β. διατάγματος περί ἐνοκιοστασίας καὶ
ἐκ τὴν πόλιν Ἀθήνας, 6
Περὶ στείλες τῶν μὴ ἐν ἐνεργείᾳ ἀδελφωτικῶν τοῦ στρατοῦ
τῆς ἑπείρας καὶ περί ἡμέρας ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ
σχολικοῦ νόμου 658, 7
Περὶ ἐπιστομῶν τῶν περιφερειῶν καὶ ἐξουχ. τῶν ἐπιμερησιῶν
τῆς Γενικῆς, 8
Περὶ ἐπεκτάσεως τοῦ ἀπὸ 849 τοῦ 1917 διατάγματος
τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, 9
Περὶ ἀποκρίσεως ταχ., τηλ. καὶ τηλεθ. γραμμῶν τῆς δικαιο-
δοσίας τῆς ταχ. καὶ τηλ. διευθύνσεως Ὑπάρχουσας εἰς τὴν
τῆς ταχ. καὶ τηλ. διευθύνσεως Καλαμών, 10
Περὶ ὁρίσεως ἐν ἰσχύϊ εἰς τὴν πόλιν Ἀνδρούσσων τῶν νό-
μων περί Κυριακῆς ἀναπαύσεως, 11

ΝΟΜΟΙ

(1)

Περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ νόμου 388 τῆς
17 Νοεμβρίου 1914 περί οργανισμοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις
Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου,

Νόμος 980

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψεφίσαντες ἐμφρόνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαντες
καὶ διατάξαντες,

Ἄρθρον 1.

Τὸ ἄρθρον 2 τοῦ νόμου 388 τῆς 17 Νοεμβρίου 1914
ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ ἐκλουθόντος:

«Τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον, κατὰ τὴν κα-
ταστατικὴν ἐπιστημονικὴν ἀνωτάτην τεχνικὴν μορφώσεως διὰ
τὰς δημοτικὰς καὶ ἰδιωτικὰς ἀνάγκας, ἀποτελεῖται ἀπὸ
τῆς ἑδῆ λειτουργούσης καὶ διατηρουμένης ἀνωτάτης Σχο-
λῆς τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν καὶ τῶν μηχανολόγων, τῆς
τελευταίας μετατροπέντης εἰς ἀνωτάτην Σχολὴν Μηχα-
νολόγων καὶ Πλαστρολόγων, πρὶν δὲ ἀπὸ τῆς διὰ τοῦ πα-
ρόντος Νόμου ἱδρυομένης ἀνωτάτης Σχολῆς τῶν Ἀρχιτεκ-
τόνων, τῶν χειμῶν Μηχανικῶν καὶ τῶν τοπογράφων
Μηχανικῶν. Περαιτέρω προσκροῦνται παρὰ μὲν τῇ ἀνω-
τάτῃ Σχολῇ τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν σχολαῖον ἐργασί-
ων καὶ γυμνασίων, παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ Σχολῇ τῶν Μηχα-
νολόγων καὶ Πλαστρολόγων σχολαῖον ἐργασίων — με-
χανουργῶν καὶ παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ Σχολῇ τῶν χειμῶν με-
χανικῶν σχολαῖον ἐργασίων χειμῶν καὶ μεταλλουργικῆς
βιομηχανίας.

Διὰ Β. Διατάγματος, τῇ προτάσει τῆς Συγκλήτου τοῦ
Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, δίδονται τὰ σχολαῖα τῆς
χειμῶν καὶ μεταλλουργικῆς βιομηχανίας νῦν χωρισθῆς εἰς
δύο ἴδια σχολαῖα.

Ο νόμος με τον οποίο επιχειρήθηκε να ρυθμιστεί νομοθετικά η αναγκαστική απαλλοτρίωση της μεγάλης ιδιοκτησίας σε όλη την ελληνική επικράτεια ήταν ο Νόμος 1072, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 29/12/1917:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αριθμός φύλλου 305

1917

Εν Αθήναις τῇ 29 Δεκεμβρίου

ΝΟΜΟΙ

Περὶ ἐπεκτάσεως καθ' ἅπαν τὸ Κράτος τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2466, 2467, 2468, 2469 καὶ 2470 διαταγμάτων τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως περὶ τοῦ ἀγροικοῦ ζητήματος.

Νόμος 1072
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισμένοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπερρίσθησαν καὶ διατάσσονται.

Ἄρθρον πρῶτον.

Ἐπεκτείνεται καθ' ἅπαν τὸ Κράτος ἡ ἰσχὺς τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2466, 2467, 2468, 2469 καὶ 2470 Διαταγμάτων τῆς 20 Μαΐου 1917 τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ὡς αὐτὰ δημοσιεύονται κατωτέρω.

Δ'.

Περὶ τῆς παραχωρήσεως κτημάτων τοῦ Κράτους εἰς καλλιεργητὰς πρὸς σχηματισμὸν μικρῶν ἰδιοκτησιῶν.

Διάταγμα 2466

Παραχωρήτεια κτήματα

Ἄρθρον 1.

Κτήματα ἀνήκοντα εἰς τὸ Κράτος ἢ περιελθόντα εἰς αὐτὸ δι' ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως παραχωροῦνται εἰς καλλιεργητὰς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου.

Διάταγμα ἐκδιδόμενον τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Γεωργίας Ὑπουργοῦ, μετ' ἀπόρκου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁρίζει ἐκάστοτε τὰ παραχωρητέα κτήματα.

Καθορισμὸς ἐκτάσεων

Ἄρθρον 2.

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν ὅσον ἐνὸς μὲν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἀπασχολοῦνται ἤδη εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κτήματος εἴτε ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἐπιμελτοῦ καλλιεργητοῦ, εἴτε ὑπὸ ἄλλην ιδιότητα, ὅσον ἑτέρου δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 3 ἀριθμ. 4—9 προσώπων, ἢ ἐποικιστῶν τῶν ὁποίων ἐν τῷ κτήματι θέλει κριθῆ ἡ ἀποικία, ὁρίζονται δι' ἀποράσεως τοῦ Ὑπουργοῦ αἱ ἐκτάσεις, αἵτινες πρέπει νὰ παραχωρηθῶν ἐν συνόλῳ εἰς τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 πρόσωπα.

Ὁ ὅρισμός τῶν ἐκτάσεων τούτων γίνεται οὕτως, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ἐπάρκεια διὰ τὴν ἐκ τῆς καλλιεργείας συντήρησιν ἐκάστης γεωργικῆς οἰκογενείας, διὰ τὴν βοσκήν τῶν ζώων τῶν ἐγκατασταθησομένων οἰκογενειῶν, διὰ τὴν ἀνέγερσιν κατοικησίων, σχολείων, ἐκκλησιαστικῶν, κοινῆς ἀποθήκης, διὰ τὴν σύστασιν πλατειᾶς ἢ ἀγορᾶς, καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἄλλων ἀπαραιτήτων ἔργων ἐν τῷ χωρίῳ, ὡς καὶ διὰ τὴν παραχώρησιν τύπων ἀκούωντος δι' οἰκίαν καὶ περιβόλου εἰς ἐπαγγελματικὰς, ὡς ἢ ἐγκατάστασις θέλει κριθῆ ἀνα-

γκάκια, καὶ εἰς μικρὴν ἀριθμὸν κτηνοτροφῶν, ὡς ἢ ἐγκατάστασις θέλει κριθῆ ὠφέλιμος διὰ τὴν προαγωγήν τῆς κτηνοτροφίας τῶν γεωργῶν τοῦ χωρίου.

Τῆς ἀποράσεως τοῦ Ὑπουργοῦ προηγεῖται πάντοτε ἡτιολογημένη γνώμη τῶν κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας συμβουλίων κτημάτων καὶ γεωργίας, διδομένη κατὰ τὴν ἐκτίμησιν συντάσσουσιν ὑπὸ γεωπόνου καὶ γεωμέτρου, οἵτινες, μεταβαδίνοντες ἐπὶ τόπου, ἐξετάζουν τὴν παραχωρητέαν ἐκτασιν, τὰ εἶδη τῆς καλλιεργείας καὶ τὰς καθόλου συνθήκας αὐτῆς, τὰς δυνατὰς βελτιώσεις τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν καλλιεργειῶν αὐτοῦ καὶ τὴν κατὰ προσέγγισιν αξίαν τοῦ ὅλου κτήματος καὶ τῶν παραχωρητέων ἐκτάσεων. Εἰς τὴν ἐκτίμησιν προταρτάται καὶ σχεδιογράφημα, ὡς ἐν ἑκστὶν ἀκριβές, ἢ ἐν ἐπείγουσῃ περιπτώσει, πρὸς τοιοῦτος παρέχον κατὰ προσέγγισιν τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐκτασιν τοῦ κτήματος. Ἐν τῇ αὐτῇ γνωμοδοτήσει τῶν, τὰ συμβούλια ὁρίζουν πόσον εἶναι τὸ ἀνώτατον ὅριον ἐκτάσεως, πέρα τῆς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραχωρηθῇ, κατὰ τὸ ἄρθρον 6, εἰς ἕκαστον συνεταῖρον πρὸς ἐκμετάλλευσιν.

Ὁ Ὑπουργὸς δὲν δύναται διὰ τῆς ἀποράσεώς του νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια ταῦτα.

Παραχωρήσεις εἰς συνεταίρισμους.

Μέλη αὐτῶν.

Ἄρθρον 3.

Ἡ ὁρισθεῖσα ἐκτασις παραχωρεῖται εἰς συνεταίρισμὸν, ὁ ὁποῖος θέλει συσταθῇ συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 602 περὶ συνεταίρισμῶν καὶ πρὸς σχέδιον κατὰστατικῶν συντάσσοντων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας.

Δύνανται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν συνεταίρισμὸν ὡς συνεταῖροι κατὰ σειράν προτιμήσεως:

- 1) Οἱ ἐν τῷ κτήματι κατοικοῦντες ἑγγαμοὶ καλλιεργηταί, εἴτε ἐν σχέσει μορτῆς εἴτε ἐν ἄλλῃ προσημοῖ.
- 2) Αἱ γῆραι ἀποβιώσαντων καλλιεργητῶν, οἵτινες εἶχον ἐγκατάστασιν ἐν τῷ κτήματι, ἐὰν κατοικοῦσιν ἀκόμη εἰς τὸ κτήμα, καὶ ἐὰν ἔχωσι τοῦλάχιστον ἐν ἔργῳ τέκνον ἀνήλικον.
- 3) Οἱ ἐν τῷ κτήματι κατοικοῦντες ἐνῆλικοι καλλιεργηταί, καὶ ἐὰν δὲν ἔχουν ἰδίαν οἰκογένειαν.
- 4) Οἱ προϋπάρχοντες καλλιεργηταὶ τοῦ κτήματος κατὰ τὰς διακρίσεις 1 καὶ 3, ἐρ' ὅσον δὲν παρῆλθε δεκαετία ἀπὸ τῆς ἀπομακρυνσεως τῶν ἐκ τοῦ κτήματος.
- 5) Οἱ ἐν τῷ κτήματι κατοικοῦντες παρακοντιδεῖς καὶ αἱ γῆραι τούτων κατὰ τὰς διακρίσεις 1, 2 καὶ 3.
- 6) Οἱ καλλιεργούντες εἰς τὸ κτήμα ὡς ἐργάται ἡμερημίθιοι κατὰ τὰς διακρίσεις 1, 2 καὶ 3.
- 7) Οἱ εἰς γειτονικὰ χωρία καλλιεργούντες κατὰ τὰς ἀνωτέρω διακρίσεις 1, 2, 3, 4, 5 καὶ 6.

(Συνέχεια - εκ τῆς Α', σελίδας)

Τὴν 16ην ἐπαυλοῦνται ἡ συνθεσίς τῃς
Ψαλμοὶ αἱ 6'. ἀνάγνωσις τῷ ναυοσχεδόν
ἐπὶ ἐγγύθησι τοῦ Δημοσίου πρὸς τὴν Ἐ-
κκλησίαν τοῦτοῦτον, διὰ τὴν χορηγίαν αὐτοῦ
αἱ τὸν Συναγωγῶν Δημοσίαν (καλλιῶν
Ἀθηνῶν).

[illegible][illegible]

«Ὁ x. Μπαζούρας», ἀνταρξοῦν τὰ λεγόντι
ἐνὶ τοῦ x. Ζαφειράκου, ὅσοις διὰ τὴν
θελοῦν λῆξιν τῶν μεμετρῶν Τριτάτων, ὡς
ἡ ἀπαιτούμενη εἶναι ὁμοία, εὐχόμεν ἡ ἀπαι-
τούμενη τὰ λεγόντι ἐπ' αὐτοῦ, ὅτι οἱ γενο-
γῆ Τριτάτων ἀπεδύσαντες κατ' Ὀκτώβριον
τὰ ψηφίσαντες Νομοσχέδιον.

Ὁ α. Ζαφειράκος, διακρίτων, παρατηρεῖ
ὅτι οἱ γεωργοὶ Τρικάλων ἀποδέχθησαν κατ'
Ὀκτώβριον τὸ Νομοσχέδιον, μεταγενεστέρως
δὲ, ἀντιτάξασαν εἰς αὐτὸ, πισθέντες, παρ-
τὴν δουλειάν, ὅτι διὰ τὴν αὐτὴν τὰ ἀγροῦ
πιστώσεων.

Ὁ κ. Μπασιόπουλος, βουλευτής, λαμβάνει
 εἰς τὴν ἀντιβάναν του, ὅτι αἱ τουφεκοὶ δύν
 ναι ἀποδεχθῇ τὸ Νηροστέλλιον. Οἱ κ.κ. βουλευταί
 τοῦ Τελευτάριου, ἐκπαιδευτικὸν τὴν ἀδελφὴν
 τοῦ τμήματος ἔκλειον τῆς χάριτος, ἵνα ἀπὸ
 ἑαυτοῦ αἰσταντοῖν, ὅτι τὸ Νηροστέλλιον πολεῖ
 καὶ ἐπὶ τὴν ὕλην ταχυματινὴν τὴν ἀπαιτοῦσαν
 αὐτὴν ἀλλ' ἄλλοι, χωρὶς νὰ ἴδωσιν ὅτι οὐκ

[illegible]

Ὁ κ. Ζαχαρίας, ἐγχεόμενος ἐν ὁρῇ ἐν
τῇ θύρῃ σου, ἀπαυτὶ καὶ ἀναπαύσῃ, ὁ κ.
δοσιεύς; ἀρίστος τὴν ὑπόψιν σου κατὰ ἀπορ-
κῆς ἰδέσθης.

[illegible]

Ὁ κ. Μανωλάκης, συνεχίζοντας την εξέταση των διανοηδών της συμπεριφοράς του νεοσοβιετικού, όπως λέει, στην αρχή της κατανόησής του, τον γράφει, όπως θα διαπιστώσουμε: Ὁ κ. ΡΕΠΟΥΛΗΣ (Αντ. Υ. Σ) ἀντιλαμβάνει, ότι ἡ Κούβαντα δὲν δίδεται πάλαι οὐκ ανεργητικὰ διὰ τὴν κατεργασμένην, χρησιμεύουσαν πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ἀξιοποιουμένην τὴν Χωροφυλακίαν, οὐκ εὐνοοῦσαν ἡγεμονικῶς μεταρρυθμιστικῶς ἐπὶ Ἑσθίας, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ ἀναγκαία ἀποφυγὴ ἀπὸ τῆς Κούβαντας, ὑποφασκιστὴν τὸν λαόν, ἀλλὰ διὰ τὸν ὅτι καὶ τὴν ἰσορροπίαν ἀποκλίνει, ἐπὶ μόνον κατεύθυνσιν τὴν λυσιτελοῦσαν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ πάλαι διακρινόμενην ἐπὶ τὴν ὑπομονὴν τῆς πολιτικῆς τῆς ἀποδοῦν ἐπὶ διακαρτερίας, ἀπονομαὶ καὶ ἡθελοδουλίαν, ἡμεῖς οὐ κ. ΡΕΠΟΥΛΗΣ, ἀλλὰ ἡ κατεργασμένη καὶ ἀνεργητικὴ τὴν νομὸν διὰ τὴν ταχέως πολεῖν τὴν ἀποδοῦν καὶ τὴν ἀνεργητικὴν.

Ο Γ. Μανωλάκης υπαλλήλου χρέει τραπε-
ζικής αυτής σχετικής με τον καθορισμό του
υψηλότερου των απόδοσεων πέντε και τον κα-
θορισμό της έκτασης, της διασφάλισης της
των ιδιοκτητή, την άσκηση της να καταβάλει
πρό της 500 ευρώ.

ὁμοῖον ἐπὶ τῶν νομοθεσιῶν αἰ. π. κ. Ση-
οὺς καὶ Γαβρίας.

Μετά τινος λατομικῆς παρατηρήσεως τοῦ κ. Γεωργιάδου τὸ νομοσχέδιον ἐψηφίσθη καὶ ἡ συνεδρίασις ἐβῆται περὶ τῆς 3ης προτάσεως.

πρόεδρος του Συλλόγου εδ.

"Ο πρόεδρος τῶν Συλλόγων τῶν
 Ἰσπανοελλήνων διὰ μακροῦ τηλε-
 γραφήματος τοῦ ἐν Ἑσπανίᾳ
 ἐκπαιστέως ἀνέβηκε κατὰ τὴν
 ἐπιφάνειαν τῆς Βουλγαρικῆς
 ἀποστολῆς ἐν ἐπαύξει τῶν χωρο-
 φυλικῶν Ἰσπανοελλήνων πρὸς κα-
 τὰ τὴν τὸν αἰσθημάτων τοῦ καθορι-
 σμένου ἀξιοσημειώτου Ἑλληνοφίλου
 τῆς Ἰσπανοελλήνων.

Εἰς τὸ κατὰ τὴν λαοφάνειαν Συναγασθῆ ἴσως.

στηρίξει του εὐ γλώττης κ. Θωμάς (Θωμάς),
 ιππάρχου τοῦ εἰς αὐτὴν ἀνατίθεται ἔργον πρὸς
 κατασκευὴν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Χαλκιδεῖος
 Τρικλίνου, ὁ ὅστις θέλει ἀναγεῖν ἐν τῇ
 παλαιᾷ τοῦ Ἑλλησποντοῦ Βουλαιότητι. Τὸ
 κῆν ἔργον τοῦ Ἑλλήνων γλῶττης εἶναι ἀντι-
 ζῆλον τοῦ δικαίου παλάντου τοῦ καὶ ἀνδρείου
 εἶναι τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ἑλλήνων παλαιότητος, τοῦ
 ἰσχυροῦ ὁ ὅστις ἀνδρείου, μαχητῆς καὶ
 ἐπιδημιᾶς μαχητῆς παλαιῶν ἀνδρείων, τοῦ
 κ. μαχητῆ καὶ τοῦ ἀνδρείου τοῦ Ἑλλήνων.

—

Είς το κουρτίσιον των Επιστημῶν ἀπε-
στάλησαν ἐκ Καΐρου 250 χιλ. φρ. ὡς πρὸς τὴν
κατοικίαν τῆς Ἀνατολ. Μακεδονίας. Ἐμείν-
ει ἐκ τοῦ Αἰγυπτίου Κράτους πρὸς τὴν αὐτὴν
συνολῶς 5 χιλ. ὁρῶμεν.

Ο νόμος 1686 περί τροποποίησης του νόμου 1072", ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 22/01/1919:

159

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

*Αθήναις τῇ 22 Ἰανουαρίου 1919

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

*Αριθμός φύλλου 14

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

α 1684 περί ἀλλοτρίων καὶ ἐπαιτείας.....	1
α 1685 περί τροποποιήσεως τῶν εἰς ἑπαιτείας ἀλλοτρίων κακῶν ἀντιλήψεων.....	2
α 1686 περί τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 5 τοῦ νόμου 1233 περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ διὰ τοῦ νόμου 1 κεκοιμημένου Νομοῦ διατάγματος τῆς 8 Ἰουλίου 1917 περὶ πορνοφιλίας εἰς τὰς οὐλομένους τῶν ἀπὸ τῶν ἀντροπιδίων ἀνδρῶν.....	3
α 1684 περί τροποποιήσεως τῶν νόμων 350 καὶ 357 ὡς καὶ τῶν ἀρθρῶν 17 καὶ 17Α διατάγματος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Θεσσαλονίκης.....	4
α 1685 περί τροποποιήσεως τοῦ δι' ἀριθ. 747 ἔτους 1914 διατάγματος τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Ἑκπαιδεύσεως ἀπὸ ἀποφορτῶν διὰ τὸν ἀποκοιμηθέντα ἀπὸ τοῦ δι' ἀριθ. 825 ὁμοίου διατάγματος καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου 1383.....	5
α 1686 περί τροποποιήσεως τοῦ νόμου 1072.....	6
α 1688 περί τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 8 Σεπτεμβρίου 1918 Π. διατάγματος περὶ ἀποσπῆρας δευτέρου παραγράφων εἰς τὸ ἀρθρὸν 27 τοῦ Νόμου 608 καὶ Συνταγματικῶν καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ αὐτοῦ νόμου.....	7
α 1689 περί τροποποιήσεως τοῦ νόμου 1350 περὶ ἐποπτείας ἐπὶ τοῖς εἰδὸς νόμῳ διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας.....	8

Νομοθετικὰ διατάγματα

α 1687 περί τροποποιήσεως τοῦ 1ης Ἰανουαρίου 1919 τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ ἀρθροῦ 16 τοῦ νόμου ΓΡΜΒ' τοῦ 1906 περί τροποποιήσεως τῶν ἐπαιδευσιαστικῶν, ὡς ἀποκοιμηθέντα διὰ τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ 969 νόμου, καὶ τῶν ἀρθρῶν 36 καὶ 37 τοῦ αὐτοῦ νόμου ΓΡΜΒ'.....	11
--	----

Βασιλικὰ διατάγματα

α 1688 περί τροποποιήσεως τῆς παραγράφου αὐτοῦ τοῦ ἀρθροῦ 16 τοῦ νόμου ΓΡΜΒ' τοῦ 1906 περί τροποποιήσεως τῶν ἐπαιδευσιαστικῶν, ὡς ἀποκοιμηθέντα διὰ τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ 969 νόμου, καὶ τῶν ἀρθρῶν 36 καὶ 37 τοῦ αὐτοῦ νόμου ΓΡΜΒ'.....	12
---	----

ΝΟΜΟΙ

(1)

Περί ἀλλοτρίων καὶ ἐπαιτείας.

Νόμος 1631

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐννομεῖται ἡμερῶν μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαντες ἡ ἐκτελέσειν.

*Ἀληθεία.

*Ἀρθρον 1.

Ὅστις, ἐν φυγοπονίᾳ καὶ σπαραχμῶν μέσῳ συνελθὼν, περιπλανᾶται εἰς τὴν χώραν ἢ παρερρέταται συνελθὼν τὸν τόπον, χωρὶς νὰ ἔχῃ σταθερὸν κατάλυμα, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσσεως μέχρις ἑξ μηνῶν.

*Ἐπαίτεία.

*Ἀρθρον 2.

Ὅστις ἐν φυγοπονίᾳ ἢ φελοχρηματίας ἐπαίτεϊ ἢ ἐξωθεῖται πρὸς ἐπαίτεϊν ἢ κερκαλεῖται νὰ παρεμποδίσῃ ἀπὸ ταύτης πρόσωπα τελούντα ὑπὸ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἢ ἐν σχέσει ἐξαρτήσεως πρὸς αὐτόν, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσσεως μέχρι τριῶν μηνῶν.

*Ἀρθρον 3.

Ὅστις παραδίδει ἢ προμηθεύει εἰς ἐπαίτεας ἢ ἀλλοτρίους ἢ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον, πρόσωπα ὑπαρξάντα τὸ ἴδιον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν, πλημμελοῦς ἡγείας ἢ σεμακτικῆς ἢ διανοητικῆς ἀνάπτυξης, ὥπως ταῦτα προκαλεῖται διὰ τῆς ἐλαττωματικῆς τῶν καταστάσεως τὴν περιέργειαν, τὸν οἶκτον ἢ τὴν συμπάθειαν τοῦ κοινῶς πρὸς χορηγισμὸν, ὡς καὶ ὅστις κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας ὁρους παραλαμβάνει πρὸς ἐκμετάλλευσιν τὰ πρόσωπα ταῦτα, τιμωρεῖται μετὰ χρηματικῆς ποινῆς μέχρι 1000 δραχμῶν καὶ μετὰ φυλακίσσεως μέχρι τριῶν μηνῶν ἢ μετὰ ἑτέραν τῶν ποινῶν τούτων.

Αἱ ποιναὶ αὗται δύνανται νὰ ἐπιταθῶσι μέχρι τοῦ διπλασίου, ἐὰν ὁ ὑπαίτιος προβαίῃ εἰς τὰς ἐκτεθείσας πράξεις κατ' ἐπίγνωσιν ἢ ὑπὸ περιστάσεις ἰδιαιτέρως ἀπεβαρυντικὰς.

*Ἀρθρον 4.

Ἐν περιπτώσει ὁμοτροπῆς δύνανται νὰ ἐπιταθῶσι μέχρι τοῦ διπλασίου πᾶσαι αἱ διὰ τῶν ἀρθρῶν 2 καὶ 3 § 1 ἀπειλούμεναι ποιναί.

*Ἀρθρον 5.

Ὅστις, ἄνευ ὧν ἢ ἀποδεικνύμενος διάγων ἄτακτον βίον, ἐπιβιβάζεται κατ' ἑξῆς εἰς χαρισματούχον, φοιτῶν πρὸς τὸν εἰς τοιοῦτον εἶδος καταγώνια ἢ ἄλλα ἐνδιαστήματα, τιμωρεῖται μετὰ φυλακίσσεως ἑνὸς ἔτους. Ἐν ἀντροπῇ ἢ ποινῇ αὕτη δύναται νὰ ἐπιταθῇ μέχρι δύο ἐτῶν, ὁ δὲ καταδικασθεὶς ὑποβάλλεται καὶ εἰς ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν.

Διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς, πρὸς δὲ καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς μέχρι δέκα χιλιάδων δραχμῶν, τιμωροῦνται οἱ διεκυνεῖται ἢ οἱ συντηροῦντες τοιοῦτον εἶδος καταγώνια ἢ ἐνδιαστήματα, ἐν οἷς κατὰ σύστημα παρέχονται τὰ μέσα πρὸς χαρισματούχον ἢ αἷπινος ἐν γνώσει ἀνέχονται τούτῳ καὶτοι μὴ παρέχοντες τὰ μέσα.

Αἱ αὗται ποιναὶ ἐπιβάλλονται καὶ εἰς τοὺς πωλοῦντας ἢ προμηθεύοντας χαρτὶς εἰς τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ πρόσωπα.

Ἡ κατὰ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος ἀρθροῦ ἐκτελεσθέντων ἀποφασίσαντες ἐρεσις, οὐδέποτε ἔχει ἀνασταλτικὴν δύναμιν οὐδ' ἀντρέπεται μετ' αὐτὴν ἀπόλυσις ἐπὶ ἐγγυήσεως.

Γενικὰ διατάξεις.

*Ἀρθρον 6.

Ἐν τοῖς θύμασι τῶν ἀρθρῶν 1, 2 καὶ 5 τοῦ παρόντος νόμου

Άρθρο της εφημερίδας "ΕΜΠΡΟΣ" που δημοσιεύτηκε στις 19/03/1919:

Η ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΑΙ ΧΘΕΣΙΝΑΙ ΥΠΟΥΡΓΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ὁ ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας κ. Καφαντάρης προέβη χθὲς εἰς μακράς ἀνακοινώσεις, σχετικῶς μετὰ τὴν διανομὴν γαιῶν εἰς τοὺς ἀγρότας καλλιεργητάς.

Ἐν ἀρχῇ τῶν ἀνακοινώσεών του ὁ κ. ὑπουργὸς ἀνέφερε τὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ ζήτημα προκειμένου νὰ συντελεσθῇ ὁρθὴ ἀναμόρφωσις τῆς ἀγροτικῆς ιδιοκτησίας κατ' ὅλην τὴν ἐκτασιν τῆς χώρας, λόγῳ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν τοπογράφων καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἀριθμοῦ ἀπαιτητῶν γαιοδικαιτησίων ὁργάνων. Ἐν τούτοις ὁ κ. ὑπουργὸς εἶπε ἀσιόδοξος διὰ τὴν ταχείαν πραγματοποιήσιν τῆς ἀπαιλοτριώσεως καὶ δεδωκεν, ὅτι ἐντός τοῦ ἔτους κατὰ τὸ πλείστον ἂν μὴ κατὰ τὰ δύο τρίτα τὸ ἀγροτικὸν ζήτημα εἰς τὴν Θεσσαλίαν θὰ ἔχη λυθῇ.

Αἱ γεωργικαὶ περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι χρήζουσιν κτηματικῆς διαρρυθμίσεως εἰνε κατὰ πρῶτον λόγον ἡ Θεσσαλία, ἡ Μακεδονία, ἡ Ἠπειρος καὶ κατέπειν ἡ Στερεά. Εἰς τὴν τελευταίαν ἔχουν γίνει ἐργασίαι ἀπαιλοτριώσεως 70 χιλ. στρεμμάτων, χωρὶς δὲ αὗται νὰ διακοποῦν θὰ ἐπιβραδυνθοῦν πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὰ συνεκτερωθῶν τὰ τεχνικὰ μέσα εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν. Διὰ τὴν Ἠπειρον ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς διανομῆς ὁ Γεν. Διοικητὴς, διότι χάρις εἰς εἰδικὰ συνθήκας ἀπαιματοῦσας ἐκεῖ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀποκατάστασις μεγάλης μερίδος ἀκτημόνων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἀπλουστεροῦ τρόπου ἐκτιμήσεως.

Ἡ τοπογράφησις τῶν κτημάτων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρουσιάζει πολὺ μεγαλειότερας δυσκολίας, διότι ἐνθ' εἰς τὴν Μακεδονίαν ἡ ιδιοκτησία εἶνε κατὰ κανόνα πεμταγῆς, εἰς τὰ Θεσσαλικά κτήματα περιβάλλονται ἀπειρία μικρῶν ξένων ιδιοκτησίων, καθισταμένου οὕτω δυσχεροῦς τοῦ ἔργου τῆς καταμετρήσεως. Ἐκ τῶν 19 συνεργειῶν, ἐξ ὧν τὰ 18 τῆς Χορογραφικῆς τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίας, θὰ διατεθοῦν διὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον διὰ τὸν Νομὸν Τρικυλίων. Περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου θὰ καταρτισθοῦν ἐννέα πρόθετα συνεργεῖα ἐξ ἀποφοίτων τοῦ Πολυτεχνείου. Θὰ ἐργασθῶν τοιαυτοτρόπως διὰ τὴν καταμέτρησιν τῶν Θεσσαλικῶν γαιῶν 27 συνεργεῖα, οὕτως ὥστε περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου θὰ ἔχη ἀποπερατωθῇ ἡ καταμέτρησις ἐνὸς τοῦλάχιστον

ἐκατομμ. στρεμμάτων.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν αἱ κτηματικοὶ σχέσις διευκολύνουν τὴν προκαταρκτικὴν ἐργασίαν. Ἐν πρῶταις εἰς αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἠπειρον τὸ Δημόσιον κατέχει μεγάλας ἐκτάσεις, τὰς ὁποίας θὰ διανεμῇ ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, διότι δὲν διακόπτονται αὗται ἀπὸ ξένης ιδιοκτησίας καὶ ἐπομένως ἡ συνεργεῖα τῆς Χορογραφικῆς ὑπηρεσίας, καταρτιζόμενα ἐπὶ τούτῳ θὰ δυνήσων κατὰ τὸ θέρος νὰ καταμετρήσων περὶ τὸ ἐν ἐκατομμ. στρέμματα Μακεδονικῶν γαιῶν.

Καὶ οὕτω :

1ον) Εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἐπιλέγει ὁ κ. ὑπουργὸς, ἔχοντες ἑτοιμὴν ἤδη πρὸς διανομὴν ἐκτασιν 70 περίπου χιλ. στρεμμάτων, μὴ συμπεριλαμβανομένης ἑτέρας ἐκτάσεως ἑκατὸν καὶ ἐπικείνα χιλιάδων στρεμμάτων ἐκουσίως ἀπαιλοτριώσεως ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργείου, θὰ ἀποπερατωθῇ δὲ ἡ καταμέτρησις κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἄλλων ἐξήκοντα χιλιάδων στρεμμάτων ἰδίως εἰς Εὐβοίαν.

2ον) Εἰς τὴν Ἠπειρον θὰ διανεμησόμεν, κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, ἕκαστὸν τὰ πεντήκοντα κτήματα ἀνήκοντα εἰς τὸ Δημόσιον.

3ον) Εἰς τὴν Μακεδονίαν θὰ διανεμησόμεν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἐπὶ 20 χιλ. κτήματα, εἰνε δὲ ἤδη ἑτοιμὸς πρὸς διαμετρήσιν ἐκτασις ἑτέρων 250 χιλ. στρεμμάτων καὶ θὰ καταμετρήσόμεν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἐν ἐκατομμύριον στρεμμάτων, τοῦ ὁποῦ θὰ γίνῃ ἡ διανομὴ μετὰ τὴν κατάρτισιν τῶν σχεδιαγραμμάτων.

4ον) Εἰς τὴν Θεσσαλίαν θὰ καταμετρήσόμεν κατὰ τοὺς προσεχέας μῆνας ἑκάστὸν τὸ ἐν ἐκατομμύριον στρεμμάτων, ὅπερ θὰ παραχωρηθῇ εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς μετὰ τὴν κατάρτισιν τῶν διαγραμμάτων, ἔχοντες δὲ ἑτοιμὴν ἐργασίαν πρὸς διανομὴν ἑτέρας ἐκτάσεως ἐν διακοσίαις ὡς ἑγγίστα χιλιάδων στρεμμάτων Θεσσαλικῶν γαιῶν.

Ὅφειλοι νὰ διευκρινήσω, ὅτι λέγων ἐνταῦθα διανομὴν ἐννοῶ τὴν παραχώρησιν εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς, οἵτινες κυρίως θ' ἀναλάβουν, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν ἀρωγὴν, ἐννοεῖται, τοῦ Κράτους, τὸ ἔργον τῆς κατ' ἀτομὸν διανομῆς.

Ο Αγροτικός Νόμος 2052, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 28/02/1920:

453

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εν Αθήναις τῇ 28 Φεβρουαρίου 1920

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 49

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

Νόμος 2052, Ἀγροτικός, 1
Νόμος 2055 περὶ προπονήσεως διατάξεων τινῶν τοῦ „ΑΝΖ“
νόμου ἐπὶ συστάσεως δήμων καὶ κοινοτήτων, 2

Βασιλικά διατάγματα

Περὶ αὐξήσεως προσωρινῶς τῶν τιμολογίων τῆς Πταιρείας
τῶν Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας 3α ο) ἀπὸ τῶν τῶν αὐ-
ταπεινῶν ἐρίων, 3
Περὶ αὐξήσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εἰσφερόμενων
ἐμπορευμάτων ἐν γένει ἐπιβαλλομένων προστίτου φόρου
καταναλωτικῶς, 4
Περὶ κατασκευῆς ἀντικυβερνητικῶν ἐξ ἑλκῶν ἄλλων παρὰ τὰς κυ-
ρίως ἐπιτροπείας, 5

ΝΟΜΟΙ

(1)

Ἀγροτικός νόμος.

Νόμος 2052

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφίσαντες ἐκρινόντες μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀποφασίζοντες καὶ
δικατοῦμεν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἀπαλλοτριωτὰ κτήματα. — Κλήροι.

Σκοπὸς παραχωρήσεων.

Ἄρθρον 1.

1. Ἐντρέκονται ἡ παραχώρησις ἀνιχνῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ
Κράτος, ὡς καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις κτημάτων ἀν-
θρώπων εἰς ἑτέρα φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα χάριν τῆς γεωρ-
γικῆς ἐγκαταστάσεως ἀκτινῶν καλλιεργητῶν ἢ βιογενῶν
προσώπων καὶ τῆς συναρθεῖς πρὸς ταύτην ἐγκαταστάσεως ἐπεί-
ρῃ ἐν τῇ παρῶντι νόμῳ κατανοηθέντων προσώπων.

2. Ἀκτινῶνες καλλιεργηταὶ λογίζονται καὶ οἱ ἔχοντες ἀ-
νεκτὴν γεωργικὴν ἰδιοκτησίαν.

Ἀπαλλοτριωτὰ ἀνικηλευτικῶς.

Ἄρθρον 2.

Ὑπάρχοντες εἰς ἀπαλλοτριώσιν καὶ παραχώρησιν καθ' ἑλκὴν
αὐτῶν τῶν ἐκτασιν κτήματα ἀνθρώπων :

α) Εἰς τὸ κράτος, δήμους, κοινότητες καὶ ἐν γένει νομικὰ
πρόσωπα δικαστοῦ δικαίου.

β) Εἰς Μονὰς ἢ ἄλλα εὐαγῆ ἢ κοινοβελῆ ἰδρύματα ὡς καὶ
βασιλικὰ ἐν γένει.

γ) Τὰ ἀνθρώπων εἰς ἰσοκλήτους μὴ ἐπιμελουμένους αὐ-
τοπροσώπως τῆς καλλιεργείας τοῦ κτήματος ἑτακα τῆς συν-
θεῖς αὐτῶν διαμετρήσεως ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἀπαλλοτριωτὰ μερικῶς.

Ἄρθρον 3.

1. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν κτημάτων ἐφαρτῆται τῆς ἀναγκαστικῆς
ἀπαλλοτριώσεως τὸ τρίτον τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἑλκὸς κτήματος.
Ἐντρέκονται οὖν ἔτι καὶ ἡ ἑλκτικὴ ἀπαλλοτριώσις ἐν μὴν ταῖς

Νέαις Χώρας πρὸς ἀποκατάστασιν πάντων τῶν ἐν ἄρθρῳ 5 ἀ-
κτινῶν εἰς κλήρον προσώπων, ἐν δὲ τῇ παλαιᾷ Ἑλλάδι ἐν
λόγῳ τῆς πικροτότης τῶν κληθρομένων καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἐν
αὐτῇ ἡ εἰς ἑτέρα κτήματα πλήρως ἐγκαταστάσεως τῶν ἐν ἄρθρῳ
5 ἐκ. 1 κατηγορίας Α-Ε ἀνατρεφέντων προσώπων. Καὶ ἐν τῇ
περιπτώσει οὖν ἔτι καὶ ταύτῃ δὴν ὑπάρχει εἰς ἀπαλλοτριώσιν
ἐκτασιν γλίων στρεμμάτων καὶ ἐν τῇ Νομῇ Τρικκαλῶν ἐκ-
τασιν ἐπιτροπῆς πρὸς τὸ δίκαιον τῆς ἐπιφανείας τοῦ κτήμα-
τος, μὴ ἐναιμένη δὲ νὰ ὑπερβῇ τὰ γλίων στρεμμάτων. Τὸ ἐ-
πισημῶς ἐναιμένη εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν μέρος τοῦ κτήματος
εἶναι ἐπείρῃς ἀπαραλλοτρίωσις πάσης ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώ-
σεως ἐπ' ὅσον δὲ εἶναι δυνατόν, δύνανται ἀποτελεῖ συνεχὴ ἐκτα-
σιν κτημάτων πλησίον τῆς κτηνικῆς τοῦ ἰδιοκτήτου ἢ ἄλλων
γεωργικῶν αὐτοῦ κτημάτων.

2. Κατ' ἀναιμένη τὰς περιπτώσεις τοῦ προηγουμένου ἐπα-
ρτοῦ, τὸ μὴ ὑποκείμενον εἰς ἀπαλλοτριώσιν πᾶν ὑπολογί-
ζεται ἐπὶ τῆς συνολικῆς τοῦ ἀπαλλοτριωμένου κτήματος ἐκτα-
σεως ἀνεξαρτήτως τῆς ὑποκαταστάσεως τυχόν ἐπ' αὐτοῦ εὐαγῆς
εἰδους διαμετρήσεως ἢ ἐξ ἀδυνατοῦς συγκυριότητος. Ἐν πάσῃ πε-
ριπτώσει καθίσταται ὑπ' ἑλκὴν ἡ πρὸς τῆς 1ης Ἰουλίου 1917
πραγματικὴ καπτάσις, ἀδυνατοῦς τῶν μεταπειτα γενομένων
τυχῶν καταμετρήσεων, ἐκτός ἀν αὐτῶν ἐγένοντο δὴ πωλήσεων εἰς
καλλιεργητῆς, ἐπὶ τῇ σκοπῇ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν εἰς
μερικὴν ἰδιοκτησίαν. Αἱ ἐν τῇ κτηνικῇ ὄντι ἐκτασιν εἰσαχθέντες
γύσεως δύνανται κατανοημένοι μεταβῇ ἰδιοκτητοῦ καὶ συνεπα-
ρτοῦ ἀναιμένη τῆς παραχωρήσεως ἐκτασιν μερίδος ἐκ τοῦ κτή-
ματος.

3. Κατ' ἀναιμένη τὰς περιπτώσεις τοῦ προηγουμένου ἰδο-
κτητοῦ αἱ ἀνωτέρω ἐξαιρέσεις ἐφαρτῆται ἐπὶ ἐπεί μόνον
κλήματος ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, τῶν λοιπῶν ὑποκει-
μένων εἰς ἑλκτικὴν ἀπαλλοτριώσιν. Ἐπὶ πλείονων συνδικοκτητῶν
ἀποφαίνεται ἡ κατὰ μερίδας πλειονότης αὐτῶν, ἢ, ἐν ἰσοψη-
ρίᾳ, τὸ Συμβούλιον Ἑποικισμοῦ. Τὸ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου ὁριζο-
κτῆμα δύνανται νὰ παρουσιάζῃ ὅσον ἐπείρῃς ἐλκτικῶν διαμετρήσεως
εἰς τὴν ἐγκαταστάσιν ἐγγεγραμμένων καλλιεργητῶν, τοῦ δικαιοῦ-
ματος τῆς ἐκτασῆς. ἐν ἐκτασῇ περιπτώσει, μεταβιβαζομένου εἰς
τὸ Συμβούλιον Ἑποικισμοῦ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δικαιοῦται
νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐκτασιν, ἢ ἐπὶ ἔθελος παραμείνῃ εἰς αὐτὴν διὰ
τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης ἐπιλογῆς.

4. Κτήματα, ἔχοντα ἐκτασιν ἀνωτέρων τῶν γλίων στρεμ-
μάτων καὶ χρησιμοποιούμενα κατὰ τὸ πλείστον διὰ τὴν καλλι-
έργειαν ἀναγκαστικῶν καρπῶν, δύνανται νὰ ἀπαλλοτριωθῶσι μόνον
καθ' ὅσον ἀποτελοῦσι κτήματα γλίων παραμεινόμενα ἐν-
τός τῆς περιοχῆς ἀπαλλοτριωμένου κτήματος. Εἰς ἰδιοκτησίας
καλλιεργητῶν αὐτοπροσώπως ἢ ἐπὶ αὐτοκαλλιεργείας τὰ κατὰ
τὸ παρὸν ἐπείρῃς ἀπαλλοτριωμένα κτήματα παραχωρεῖται,
ἐπ' ὅσον δὴν εἶναι δυνατόν ἢ διατήρησις τῶν παρ' αὐτῶν
καταχωμένων κτημάτων, ἐπ' ἀναιμένη, ἐκτασιν ἴσης
ἐπείρῃς καὶ εἰ δυνατόν τῆς αὐτῆς κατηγορίας γλίων ἐν τῇ ἀπαλ-
λοτριωμένῳ κτήματι. Ἐν πάσῃ οὖν ἔτι περιπτώσει εἰς τοὺς
ἰδιοκτητὰς αὐτοκαλλιεργητῶν κτημάτων δύνανται παραχωρεῖται
ἐκτασιν ἐπείρῃς τῆς ἀποκαταστάσεως πρὸς συμπλήρωσιν ἐν γένει
ἀναιμένη τοῦ ἰδιοκτήτου κτήματος μέρους γλίων στρεμμάτων.

5. Γλίων ἀναιμένη χρησιμοποιούμενα εἰς λιβάδια καὶ μὴ

Ο Νόμος 2189, ο οποίος αφορούσε “περί εξαγοράς της κυριότητας εμφυτευτικών κτημάτων και συμπληρώσεως του Αγροτικού Νόμου 2052” έλαβε ΦΕΚ στις 12/06/1920:

1153

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έν Αθήναις τῇ 12 Ἰουνίου 1920

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 128

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

- Νόμος 2189 περί εξαγοράς της κυριότητας εμφυτευτικῶν κτημάτων καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου 2052, 1
 Νόμος 2195 περί μεταρρυθμίσεως τοῦ νόμου 815 περί κανονισμοῦ τῆς πώλησεως ἐφημερίδων κλπ., ὡς ἐνσωποιοῦ-
 θη εἴτος διὰ τῶν νόμων 1016 καὶ 1145, 2
 Νόμος 2196 περί συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ νόμου
 'ΒΡΝΣ' περί προστασίας τῶν ἐμπορευτῶν καὶ βιομηχανι-
 κῶν σημάτων, 3
 Νόμος 2198 περί προσωρινῆς χορηγήσεως δικαιώματος δι-
 αταγῆς εἰς πλοία φέροντα Ρωσικὰν σημαίαν καὶ ἀνήκοντα
 εἰς ἐμφορνεύς πρόσφυγας ἐκ Ρωσίας, 4

Βασικὰ διατάγματα

- Περὶ ἐπίσημῶν τῶν ἐτησίων γραμμῶν καὶ μικρῶν ἐξόδων τῶν
 ναυτικῶν ἀπολλύδων, 5
 Περὶ ἐπίσημῶν τῶν ἐτησίων γραμμῶν ἐξόδων τοῦ ἐν Παι-
 ρικῇ Διακρίσει Ναυτοδικείου καὶ τοῦ Συναρτίου τοῦ Π.
 Ναυτοδίκου, 6

ΝΟΜΟΙ

(11)

Περὶ εξαγοράς τῆς κυριότητος ἐμφυτευτικῶν κτημάτων καὶ
 συμπληρώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου 2052.

Νόμος 2189

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐπισταμένῳ ἐμφορνεύς μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπερασάμενον
 καὶ διατάσμενον

Ἄρθρον 1.

1. Ἐπιτρέπεται ἡ εξαγορὰ τοῦ δικαιώματος τῆς φιλῆς
 κυριότητος ἐμφυτευτικῶν κτημάτων οὐκ ὁποῦν ἐκτάσεως
 ἀντὶ ἀποζημιώσεως καθοριζομένης εἰς τὰ ἐπόμενα ἄρθρα.
 2. Ἐξαιρουμένων παρεκτεταμένων ἐν ἰσχύϊ, εἴςιν δὲν
 τροποποιουμένης ῥητῆς διὰ τοῦ παρόντος νόμου, αἱ περὶ
 ἀναγκαστικῆς ἀπολλοτρίσεως διατάξεις τοῦ ἀγροτικοῦ
 νόμου 2052, ὅσας ἡ ἀπολλοτρίσεως κτήματος ἀπὸ τῶν
 χιλίων στρεμμάτων δὲν περιορίζεται ἐπὶ καθαρῶς ἐμφο-
 ρευτικῶν ἐκτάσεων.

3. Διτάμει ἀπεράσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
 ἐκδοθῆναι μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου ἐπικαι-
 ρισμοῦ καὶ δημοσιεύσεως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερ-
 νήσεως, δύνανται νὰ ἐξαγορῶν ἐν ὁρισμένῳ χρόνῳ τῆς
 ἐξαγορῆς τῶν περὶ εξαγορῆς τῆς φιλῆς κυριότητος διατά-
 ξεων τοῦ παρόντος νόμου ἀγροτικὰ κτήματα, ἐντὸς τῆς
 περιουσίας τῶν ὁποίων λειτουργοῦν μεγάλα βιομηχανικὰ
 ἐγκαταστάσεις χρησιμοποιῶνται τὰ προϊόντα τοῦ κτήματος
 ὡς πρώτης ὕλης τῆς βιομηχανίας των.

Ἄρθρον 2.

1. Τὸ δικαίωμα εξαγορῆς ἀσκει ὁ αὐτοπροσώπως ἐπὶ
 μίαν τὴν μὲν δεκαετίαν καλλιεργῶν ἐμφορνεύτης ὑπο-
 θέλων αἰτήσιν ἐννοσίαν τοῦ ἐκ τῆς τοπικότητος τοῦ κτή-
 ματος ἀρχοῦ Πριόδου Πρωτοδικείου, ὅστις ἀποφαίνεται
 ἐπὶ πάντων τῶν συζήτησιν πρὸς τὴν εξαγορὰν ζητημάτων.
 Διαδικασία ἐνώπιον τοῦ Πριόδου τηρεῖται ἡ εἰς τὰ ἄρ-
 θρα 634 καὶ ἐπόμενα τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας δια-
 γραφομένη.

2. Ἡ ἐμφορνεύτης ἀπόφασις τοῦ Πριόδου ὑπὶκειται
 εἰς ἐξέσιν ἐνώπιον τοῦ ἀρχοῦ Ἐρετίου ἐντὸς προθεσμίας
 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς, παραιναιμένης
 λόγῳ ἀπειθήσεως κατὰ τῆς σχετικῆς διατάξεως τῆς Πο-
 λιτικῆς Δικονομίας.

3. Αὐτοπροσώπως καλλιεργῶν ἐννοεῖται ἡ ἐνεργουμένη
 κατὰ τὸ δυνατὸν μέτρον παρὰ τοῦ ἐμφορνευτοῦ καὶ τῶν με-
 λῶν τῆς οἰκογενείας του. Ὅχι ἔστιν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν
 ἡ καλλιεργασία ἐνεργεῖται ἐν μέρει οὐχὶ αὐτοπροσώπως,
 δικαίωμα εξαγορῆς κατέχει μόνον ὁ κατὰ τὴν ἐνοικίαν τοῦ
 ἀγροτικοῦ νόμου (ἀρθρ. 1) κατέχων ἐμφορνεύτης.

Ἄρθρον 3.

1. Πλείονες ἐμφορνευτικὴ ἐκτάσεων περιλαμβανόμενων
 ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἀγροτικοῦ κτήματος ἢ κτημάτων ἀνήκον-
 των εἰς τὴν αὐτὴν κύριον καὶ καίμενον ἐν τῇ αὐτῇ κοινο-
 τικῇ περιμετρῇ, δύνανται νὰ ὑποθέλλων κοινὴν περὶ εξα-
 γορῆς αἰτήσιν, τηρουμένων κατὰ τὰ λοιπὰ τῶν περὶ ὁμο-
 δικίας διατάξεων τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας.

2. Ἐν τῇ προβλεπόμενῃ ὑπὸ τοῦ προηγουμένου ἀρθροῦ
 περιπτώσει οἱ ἐμφορνευτικὴ δύνανται, ἐν ὅσον ἀνέχονται εἰς
 τὴν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ τοῦλάχιστον, νὰ προβοῦν εἰς κατὰ-
 ρισμὸν συνετακτισμοῦ εξαγορῆς γαίῶν, ὅστις τὸ κατὰ-
 ρισμὸν ἐγκρίνεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας
 ἐπὶ τῇ βάσει καθορ. ζυγμένου τύπου.

3. Ἡ προκειμένης ἐφαρμογῆς τοῦ ἀρθροῦ 1 § 2 τοῦ παρόν-
 τος νόμου ἡ σύστασις συνετακτισμοῦ εξαγορῆς εἶναι ὑπο-
 χρεωτικὴ ἐπὶ ἀναγκαστικῆς ἀπολλοτρίσεως, οὐχὶ ὅμως
 ἐν περιπτώσει εξαγορῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόν-
 τος νόμου, τοῦ δικαιώματος τῆς φιλῆς κυριότητος ἐπὶ καθ-
 αρῶς ἐμφυτευτικῶν ἐκτάσεων.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ προβλεπόμενῃ εἰς τὴν φιλῆν κύριον ἀποζημίωσις προσ-
 διρίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τρεχοῦσας δυνάμεως τοῦ κτήμα-
 τος ἀξίας, τῆς ὁποίας τὸ ἡνίκον εἰς τὴν φιλ. ν. ἰδιοκτήτην
 μέρος ἐξυπηρετεῖται κατὰ τὴν ἐπόμενον τρόπον.

2. Ἡ δυνάμει τοῦ κτήματος ἀξία ἀναλύεται εἰς τὰ κα-
 λυπὰ στοιχεῖα:

- α) τὴν ἀρχαίαν ἀξίαν τῆς παρεκχωρηθείσης εἰς τὴν ἐμ-
 φορνευτὴν ἀσκαποῦς ἐκτάσεως,

Ο Νόμος 1640, ο οποίος αφορούσε “περί φορολογίας των καθαρών προσόδων” έλαβε ΦΕΚ στις 09/01/1919:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Έν Αθήναις τῇ 9 Ἰανουαρίου

1919

Ἀριθμὸς φύλλου 4

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Νόμοι

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

Νόμος 1630 περί τοῦ τρόπου ἐκκαθαρίσεως καὶ ἐξοφλήσεως τῶν ἀραιομένων ἀπαιτήσεων παρὰ τῆς Στρατιωτικῆς ἀρχῆς ἐκ μισθώσεως ἢ ἐπιτάξεως πλοίων ἐν γένει μέσων κλπ.
Νόμος 1631 περί κινήσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐπ' ἀριθ. 514 τῆς 7 Σεπτεμβρίου 1918 Νομοθετικοῦ διατάγματος περί ἀποσυγγέλου ἀποστρατείας τῶν ἐγγράμων ἐπενδυμένων καὶ χωροφυλάκων.
Νόμος 1638 περί συμπληρώσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ νόμου περί φορολογίας τῶν ἐπιτηδεύματων.
Νόμος 1640 περί φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων.
Νόμος 1641 περί φορολογίας τῶν κληρονομιῶν, διαρκῶν, προνομίων καὶ κερδῶν λαζαίων.

Βασιλικά διατάγματα

6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀραιότητος τοῦ Ἰλίου Π. Μαυρομυλάκη καὶ τῆς ἀνηκούσης αὐτοῦ μισθοῦ μεταλλίου μαγγανίου κλπ. ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου Καλλιμῶν - Μεσσηνίας.
Ἡ ἐξέτασις πρὸς προαγωγὴν στρατ. ὑπομηχανικῶν καὶ στρατ. μηχανικῶν ὡς τάξεως.
Ἡ ἀναθέσις προσωρινῶς τῆς διευθύνσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου κ. Βίκτω. Ρένουλην.
Ἡ διαρρηξίς τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Γεωργίας τοῦ κ. Γεωργίου Καραντάση.
Ἡ ἐξέτασις σχολίων κλπ.
Ἡ ἐξέτασις ἐν Τραπεζῇ (Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος) πλήρους Ἀρχαιολογικοῦ σχολείου.
Ἡ ἀνανέωσις τῆς ἐπιτελείας τοῦ ἐπὶ τῶν ὀνίων δασμοῦ καὶ τῆς περιφερείας τοῦ τῆς δέμου Σκιάθου.
Ἡ παρατίθις τῆς ἐγκριτικῆς ἀδείας τοῦ φορολογικοῦ τῶν τοῦ δασμοῦ τοῦ δήμου Παιδαῶς ἐπὶ τρεῖς εἰσὶ μήνας, ἡτοι ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Μαρτίου 1919.

Ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις καὶ ἐγκρίσεις

14
15

Ἡ προσδιορισμὸς τῶν ἀπαιτούμενων χρηματικῶν κεφαλαίων πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐξόδων τοῦ Κράτους τῆς χρήσεως 1918 ἀπὸ τῶν μηνῶν Δεκεμβρίου τοῦ ἐτους 1918.
Ἡ ἀραιοποίησις τῆς ἐπιτάξεως τοῦ ἀρθροῦ 27 παρ. 2. ε' τοῦ νόμου 1565, ἐπ' ἧς καθορίζονται τὰ τῶν ἐνεργουμένων κινήσεων ἐν χρηματικῶν ἐντάλματι.

Ν Ο Μ Ο Ι

(1)

Ἡ τοῦ τρόπου ἐκκαθαρίσεως καὶ ἐξοφλήσεως τῶν ἀραιομένων ἀπαιτήσεων παρὰ τῆς Στρατιωτικῆς ἀρχῆς ἐκ μισθώσεως ἢ ἐπιτάξεως πλοίων ἐν γένει μέσων κλπ.

Νόμος 1630

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐφησμένον ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαντες διατάξασθαι :

Ἄρθρον 1.

Ἡ ἀραιότης τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἐπὶ τῆς ἀραιοτήσεως καὶ πληρωμῆς τῶν ἐξ ἐπιτάξεως καὶ μισθώσεως πλοίων ἐν γένει μέσων καὶ λοιπῶν συναφῶν δαπανῶν, τῶν ἀραιομένων μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1917 παρὰ τῆς Στρατ. Ὑπηρεσίας, ἀδιακρίτως κοστῶ, μεταβιβάζεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἄρθρον 2.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κυρώνει τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐκτιμητικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Ναυτικῶν ἐπιτάξεων διὰ τὰς δαπάνας τὰς μὴ ὑπερβαίνουσας τὰς δαρχμάς τρεῖς χιλιάδας καὶ ἐντέλλεται τὴν πληρωμὴν αὐτῶν εἰς ἄρτος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἄρθρον 3.

Διὰ τὰς τῶν Διοικητικῶν Διακαστηρίων τῶν Ναυτικῶν ἐπιτάξεων, συμφώνως τῷ νόμῳ ΔΡΟΒ' (4172/1913) περὶ ἰδρύσεως Διοικητικῶν Διακαστηρίων Ναυτικῶν ἐπιτάξεων ἐν διδόμεναι ἀποφάσεις διαβιβάζονται εἰς τὸ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν λειτουργοῦν Εἰδικὸν Λογιστήριον, ὅπου προκαλεῖ ὑπὲρ τῶν δικαιούγων τὰς οἰκίας ἐντάλλας πρὸς τὸ Εἰδικὸν Λογιστήριον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν διὰ τὴν ἐκδοσὴν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν σχετικῶν ἐντάλματων εἰς ἄρτος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 14 τοῦ νομοθέτου Νόμου.

Ἄρθρον 4.

Ὅσοῦτος τὰ δικαιολογητικὰ τῶν ἐκ μισθώσεως παρὰ τῆς Στρατιωτικῆς Ὑπηρεσίας πλοίων ἐν γένει μέσων κλπ. ἀραιομένων δαπανῶν ἐκκαθαρίζονται κατὰ τὰς νομίμους διατάξεις παρὰ τοῦ Εἰδικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, προκαλοῦντος ἀκολούθως τὰς σχετικὰς ἐντάλλας πρὸς τὸ Εἰδικὸν Λογιστήριον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν διὰ τὴν ἐκδοσὴν ὑπὲρ τῶν δικαιούγων τῶν οἰκίων χρηματικῶν ἐντάλματων εἰς ἄρτος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἄρθρον 5.

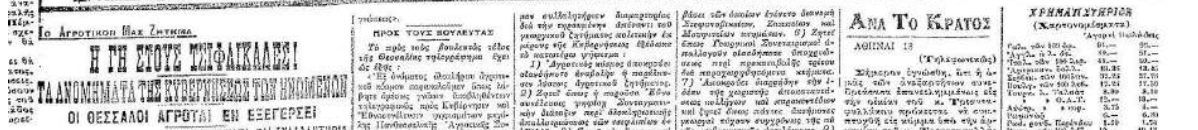
Αἱ παραμένονσαι παρὰ τῆς Στρατιωτικῆς Ὑπηρεσίας ἐκκαταμείζονται δι' ἐπιτάξεις, ὧν ἡ ἀξία δὲν ὑπερβαίνει τὰς δαρχμάς τρεῖς χιλιάδας, ὅσον αἱ μὲν εὑρισκόμεναι ἐν Ἀθῆναις καὶ Πειραιεὶ νὰ περιέλθωσι εἰς τὴν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ναυτικῶν λειτουργοῦσαν ἐκτιμητικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν ναυτικῶν ἐπιτάξεων ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, τῶν δὲ Ἐπαρχικῶν ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐσχέσεως τοῦ Νόμου τούτου, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὀφείλουσι νὰ περιέλθωσι εἰς τὸ ὡς ἀνω Εἰδικὸν Λογιστήριον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν πρὸς ἐκκαθάρισιν καὶ τὰ δικαιολογητικὰ τῶν ἐκ μισθώσεως πλοίων ἐν γένει μέσων ἀραιομένων ἀπαιτήσεων πρὸς διαφόρους δικαιούχους.

Ἡ ὡς ἀνω ἐκτιμητικὴ ἐπιτροπὴ τῶν ναυτικῶν ἐπιτάξεων δέον ἐντὸς τοῦ τρίτου μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐσχέσεως τοῦ παρόντος Νόμου νὰ ἔχη ἐκδόσιν καὶ διαβίβασιν εἰς τὸ Εἰδικὸν Λογιστήριον

Άρθρο από το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" που δημοσιεύτηκε στις 08/10/1920 :

Η ΤΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣ
ΝΕΑΙ ΑΠΑΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθη Βασ. Διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου κηρύσσονται ἀπαλλοτριωτέα διὰ τὸν σχηματισμὸν μικρῶν ἰδιοκτησιῶν 43 τσιφλικίων Ἀττικοβοιωτίας, 5 τοῦ Νομοῦ Τρικυκίων, 15 Λαρίσσης, 13 Φθιοτιδοφωκίδος, 20 Εὐβοίας, 1 Ἀχαρῶν, 3 Φλωρίνης καὶ Θεσσαλονίκης καὶ 1 Κοζάνης. Ἐπίσης ἐτοιμάζεται διάταγμα περὶ ἀπαλλοτριώσεως τσιφλικίων εἰς τὰς λοιπὰς περιφερείας τῆς Ἡπείρου καὶ Νέας Ἑλλάδος.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

Ο Αγροτικός Νόμος 2922, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 29/07/1922:

659

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εν Αθήναις τῇ 29 Ἰουλίου 1922

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 129

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

Νόμος 2916 περί λειτουργίας τυχερῶν καὶ μὴ παιγνίων καὶ φορολογίας αὐτῶν.	1
Νόμος 2922 περί ἀγροτικοῦ νόμου.	2
Νόμος 2928 περί χορηγίας εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1922—23 πιστώσεων πρὸς ἐξόφλησιν υποχρεώσεων τοῦ Δημοσίου Ταμείου.	3
Βασιλικά διατάγματα	
Περὶ ἀναθέσεως τῆς ὑπηρεσίας ὑπαγῶν εἰς τὸ τάχ. καὶ τῆς γραφείων Εὐδελίου (Ἰκαρίας).	4
Περὶ τῶν ἐξετάσεων τῶν ἐστρατευμένων σπουδαστῶν τῆς τελεστοίας τάξεως τοῦ Ε. Μ. Πολυτεχνείου.	5
Περὶ καθορισμοῦ τῶν ἡμερησίων ἀποζημιώσεων τῶν διὰ Β. διαταγμάτων ἐπὶ εἰδικῇ ἀποστολῇ κλπ. ἀποστελλομένων ἀνωματιῶν κλπ.	6
Περὶ παρατάξεως τῆς ἰσχύος τῶν ἀπὸ 19 Ἰουνίου καὶ 7 Σεπτεμβρίου 1920 Β. διαταγμάτων περὶ κανονισμοῦ προσθέτου μισθοῦ εἰς τοὺς ὑπαξιωματικούς καὶ μονίμους διόπους μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1923.	7

ΝΟΜΟΙ

(1)

Περὶ λειτουργίας τυχερῶν καὶ μὴ παιγνίων καὶ φορολογίας αὐτῶν.

Νόμος 2916

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισθέντι ἡμερῶς μετὰ τῆς Γ' ἐν Αᾠθήναις Ἐθνικῆς Συνέλευσις, ἀπεφασίσαντες καὶ διατάσσοντες

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Παίγνια ἐν γένει.

Ἄρθρον 1.

1) Παίγνια, ἐφ' ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς τύχης, θεωροῦνται κατὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ παρόντος νόμου ὡς τυχερὰ παίγνια, τὰ δὲ ἐφ' ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς τεχνικῆς δεξιότητος τοῦ παίκτη θεωροῦνται ὡς τεχνικὰ παίγνια.

2) Μικτὰ παίγνια, κατὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ παρόντος νόμου, θεωροῦνται τὰ ἐφ' ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ἐξαρτᾶται κατὰ μίανον λόγον ἐκ τῆς τύχης καὶ ἐκ μέρει μόνον ἐκ τῆς τεχνικῆς δεξιότητος τοῦ παίκτη.

3) Διὰ Β. διατάγματος, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ ἐν ἄρθρῳ 16 τοῦ παρόντος νόμου ὁριζομένου γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, θέλουσι καταμετρηθῇ τὰ διάφορα παίγνια εἰς ἐκάστην τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν. Διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος δύνανται νὰ ἀπαγορευθῶσι καθολικῶς ὁρισμένου εἴδους τυχερὰ παίγνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τεχνικῶν καὶ μικτῶν παιγνίων.

Ἄρθρον 2.

1) Τὰ τεχνικὰ καὶ μικτὰ παίγνια διενεργοῦνται ἐλευθέρως.
2) Πρὸ πάσης λειτουργίας τεχνικῶν ἢ μικτῶν παιγνίων ἐν δημοσίοις κέντροις, ἢτοι καφεναείοις, ξενοδοχείοις, αἰθούσαις συλλόγων πάσης φύσεως ἢ ἐν ἄλλοις καταστήμασι προσκοίται εἰς τὸ κοινόν, ἀπαιτεῖται ἄδεια τῆς ἀρμοδίας Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς, ἐκδιδόμενη ἐπὶ τῇ καταβολῇ τῶν ἐν ἄρθρῳ 9 καὶ 11 ἀναφερομένων τελῶν καὶ ἀναγράφουσα τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἡμερησίαν τοῦ διπλοτύπου καὶ τὸ ποσὸν τοῦ καταβληθέντος τέλους. Ἡ ἄδεια τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς εἶνε ὑποχρεωτική καὶ ἐν οἷς τόποις κατὰ τὰ ἄρθρα 9 καὶ 11 τοῦ παρόντος νόμου οὐδὲν ἐπιβάλλεται τέλος διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν τεχνικῶν καὶ μικτῶν παιγνίων.

Ἄρθρον 3.

1) Αἱ ἄδειαι λειτουργίας τεχνικῶν καὶ μικτῶν παιγνίων εἶναι προσωπικαὶ, παρεχόμεναι εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν οἰκίων κέντρων ἢ τοὺς προέδρους τῶν οἰκίων Σωματείων, ἰσχύουσι δὲ δι' ἐν ἡμερολογιακὸν ἔτος (1 Ἰανουαρίου—31 Δεκεμβρίου).

2) Ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ ἄδεια, ἰσχύει αὕτη διὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ὑπὲρ τοῦ συνεχίζοντος τὴν ἐπιχείρησιν κληρονόμου τοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τυχερῶν παιγνίων.

Ἄρθρον 4.

Τὰ τυχερὰ παίγνια ἀπαγορεύονται ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔδαφους, ἐκτός τῶν ἐν τῷ παρόντι νόμῳ ἐξαίρεσεων.

Ἄρθρον 5.

1) Ἡ λειτουργία τυχερῶν παιγνίων ἐπιτρέπεται ἐξαίρετα καὶ μόνον ἐν εἰδικαῖς Λέσχαις ἀποτελούσαις δημόσια κέντρα καὶ ἰδρυόμεναι ἐπὶ τούτῳ μόνον ἐν λουτροπόλεσιν ἢ ἐν τόποις ἐξοχικαῖς θερμῆς ἢ χειμερινῆς ἀναψυχῆς, ἀπύχουσι εἰκοσι τοὐλάχιστον χιλίοις ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἐγκαταστήσαντος σχεδίου πόλεως.

2) Οἱ τόποι, ἐν οἷς ἐπιτρέπεται ἡ ἱδρυσις Λεσχῶν, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ τόπον καὶ τὰ ἐπιτρεπόμενα ἐν ταῦταις παίγνια καθορίζονται, ἐξάπαξ μὲν διὰ τὸ μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1923 χρονικὸν διάστημα, κατ' ἔτος δ' ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1924 καὶ ἐφεξῆς δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, δημοσιευομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου.

3) Ἡ ἄδεια λειτουργίας ἐκάστης Λέσχης παρέχεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν εἰς τὸν ἐν πλειοψηφίᾳ διαγνωσθὲν ἀναδειχθέντα μόνον τελουστὴν πλειοπότην.

4) Τοῦ διαγωνισμοῦ δικαιεῖται νὰ μετέλθωσι μόνον Ἕλληνες πολῖται ἀπολαύοντες τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἔχοντες ἐκπληρώσει τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν ὑποχρεώσεις ἢ νομίμως ἀπαλλαγέντες, μὴ καταδικασθέντες δ' εἰς ποινὴν φυλακίσεως ἢ ἐν τῶν δύο ἐτῶν δι' ἐιςδῆστον ἀδίκημα ἢ εἰς

Άρθρο από το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας “ΕΜΠΡΟΣ” που δημοσιεύτηκε στις 29/01/1923:

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΗΛΩΣΤΕΑ
ΕΣΤΕΡΙΚΟΥ ΕΣΤΕΡΙΚΟΥ
ΕΤΗΣΙΑ ΔΡ.150 ΕΤΗΣΙΑ ΔΡ.230
ΣΕΛΑΜΙΝΟΣ 50 ΣΕΛΑΜΙΝΟΣ 110
ΤΕΡΜΙΝΟΣ 50 ΤΕΡΜΙΝΟΣ 80
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: Δ. ΟΙΚ. ΚΑΛΑΠΟΔΑΚΗΣ

ΕΤΟΣ 2004 ΑΡΙΘΜΟΣ 1444 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3 ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 01025 40000 50 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1923

ΕΦ' ΟΣΟΝ ΕΙΝΕ ΚΑΙΡΟΣ ΑΚΟΜΗ

[illegible][illegible]

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ
ΤΟ ΜΕΤΑΛΕΠΕΡΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑ

[illegible]

11. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ - ΠΙΣΤΙΣ - ΕΛΠΙΣ - ΑΓΑΠΗ - ΟΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΕΣ
 ΕΠΙΣΤΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ ΤΗ
 ΕΠΙΣΤΕΥΣΑΝΤΙ, ΕΙΣΤΕ ΣΩΣΤΕΣ ΕΝ ΧΑΡΙΤΙ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ.

Η ΣΟΥΔΑΙΚΗ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ
ΠΟΙΑ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΟΥΔΑΙΚΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΦΙΛΟΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Επαινετο προσηγορικῶς αὖ ἐν Διοσκρίδῳ Ὀμύρου.

[illegible]

ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Կրթականության ու խաղի խնայողության մասին խոսելով՝ Լուսինե Բաբայանը հիշատակում է իր քրոջ՝ Երվանդի Բաբայանի անունը։ Երվանդը Լուսինեի համար իր քրոջ հետ միասին իր ամենամոտեմտ և ամենամոտեմտ անձնակազմն էր։ Երվանդը Լուսինեի համար իր քրոջ հետ միասին իր ամենամոտեմտ և ամենամոտեմտ անձնակազմն էր։

ΑΝΤΙ ΤΩΝ ΕΣΤΙ ΚΟΖΜΟΥ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΧΑΡΙΣΜΑ

[illegible]

ΟΛΟΚΛΗΡΩΝ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΟΙ ΚΑΗΡΟΙ ΤΩΝ ΑΚΤΗΜΟΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ

[illegible]

ПЕРИОДИКА ПЕРИОДИКА
 "Азбука" в 1918 г. — А. В. Д. и др.
 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100) (101) (102) (103) (104) (105) (106) (107) (108) (109) (110) (111) (112) (113) (114) (115) (116) (117) (118) (119) (120) (121) (122) (123) (124) (125) (126) (127) (128) (129) (130) (131) (132) (133) (134) (135) (136) (137) (138) (139) (140) (141) (142) (143) (144) (145) (146) (147) (148) (149) (150) (151) (152) (153) (154) (155) (156) (157) (158) (159) (160) (161) (162) (163) (164) (165) (166) (167) (168) (169) (170) (171) (172) (173) (174) (175) (176) (177) (178) (179) (180) (181) (182) (183) (184) (185) (186) (187) (188) (189) (190) (191) (192) (193) (194) (195) (196) (197) (198) (199) (200) (201) (202) (203) (204) (205) (206) (207) (208) (209) (210) (211) (212) (213) (214) (215) (216) (217) (218) (219) (220) (221) (222) (223) (224) (225) (226) (227) (228) (229) (230) (231) (232) (233) (234) (235) (236) (237) (238) (239) (240) (241) (242) (243) (244) (245) (246) (247) (248) (249) (250) (251) (252) (253) (254) (255) (256) (257) (258) (259) (260) (261) (262) (263) (264) (265) (266) (267) (268) (269) (270) (271) (272) (273) (274) (275) (276) (277) (278) (279) (280) (281) (282) (283) (284) (285) (286) (287) (288) (289) (290) (291) (292) (293) (294) (295) (296) (297) (298) (299) (300) (301) (302) (303) (304) (305) (306) (307) (308) (309) (310) (311) (312) (313) (314) (315) (316) (317) (318) (319) (320) (321) (322) (323) (324) (325) (326) (327) (328) (329) (330) (331) (332) (333) (334) (335) (336) (337) (338) (339) (340) (341) (342) (343) (344) (345) (346) (347) (348) (349) (350) (351) (352) (353) (354) (355) (356) (357) (358) (359) (360) (361) (362) (363) (364) (365) (366) (367) (368) (369) (370) (371) (372) (373) (374) (375) (376) (377) (378) (379) (380) (381) (382) (383) (384) (385) (386) (387) (388) (389) (390) (391) (392) (393) (394) (395) (396) (397) (398) (399) (400) (401) (402) (403) (404) (405) (406) (407) (408) (409) (410) (411) (412) (413) (414) (415) (416) (417) (418) (419) (420) (421) (422) (423) (424) (425) (426) (427) (428) (429) (430) (431) (432) (433) (434) (435) (436) (437) (438) (439) (440) (441) (442) (443) (444) (445) (446) (447) (448) (449) (450) (451) (452) (453) (454) (455) (456) (457) (458) (459) (460) (461) (462) (463) (464) (465) (466) (467) (468) (469) (470) (471) (472) (473) (474) (475) (476) (477) (478) (479) (480) (481) (482) (483) (484) (485) (486) (487) (488) (489) (490) (491) (492) (493) (494) (495) (496) (497) (498) (499) (500) (501) (502) (503) (504) (505) (506) (507) (508) (509) (510) (511) (512) (513) (514) (515) (516) (517) (518) (519) (520) (521) (522) (523) (524) (525) (526) (527) (528) (529) (530) (531) (532) (533) (534) (535) (536) (537) (538) (539) (540) (541) (542) (543) (544) (545) (546) (547) (548) (549) (550) (551) (552) (553) (554) (555) (556) (557) (558) (559) (560) (561) (562) (563) (564) (565) (566) (567) (568) (569) (570) (571) (572) (573) (574) (575) (576) (577) (578) (579) (580) (581) (582) (583) (584) (585) (586) (587) (588) (589) (590) (591) (592) (593) (594) (595) (596) (597) (598) (599) (600) (601) (602) (603) (604) (605) (606) (607) (608) (609) (610) (611) (612) (613) (614) (615) (616) (617) (618) (619) (620) (621) (622) (623) (624) (625) (626) (627) (628) (629) (630) (631) (632) (633) (634) (635) (636) (637) (638) (639) (640) (641) (642) (643) (644) (645) (646) (647) (648) (649) (650) (651) (652) (653) (654) (655) (656) (657) (658) (659) (660) (661) (662) (663) (664) (665) (666) (667) (668) (669) (670) (671) (672) (673) (674) (675) (676) (677) (678) (679) (680) (681) (682) (683) (684) (685) (686) (687) (688) (689) (690) (691) (692) (693) (694) (695) (696) (697) (698) (699) (700) (701) (702) (703) (704) (705) (706) (707) (708) (709) (710) (711) (712) (713) (714) (715) (716) (717) (718) (719) (720) (721) (722) (723) (724) (725) (726) (727) (728) (729) (730) (731) (732) (733) (734) (735) (736) (737) (738) (739) (740) (741) (742) (743) (744) (745) (746) (747) (748) (749) (750) (751) (752) (753) (754) (755) (756) (757) (758) (759) (760) (761) (762) (763) (764) (765) (766) (767) (768) (769) (770) (771) (772) (773) (774) (775) (776) (777) (778) (779) (780) (781) (782) (783) (784) (785) (786) (787) (788) (789) (790) (791) (792) (793) (794) (795) (796) (797) (798) (799) (800) (801) (802) (803) (804) (805) (806) (807) (808) (809) (810) (811) (812) (813) (814) (815) (816) (817) (818) (819) (820) (821) (822) (823) (824) (825) (826) (827) (828) (829) (830) (83

[illegible][illegible][illegible][illegible]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι Ι

2) Η ερώτηση είναι: Ποιος είναι ο σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης; Η απάντηση είναι: Ο σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της παλαιάς ρύθμισης, η οποία είναι η αιτία των προβλημάτων.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

α) Αρκετά μεγάλα καλλιεργητικά, κυρίως κτηνοτροφικά, χωράφια, με
 β) Αρκετά μικρά καλλιεργητικά,
 γ) Αρκετά μικρά κτηνοτροφικά,
 δ) Άλλα μικρά καλλιεργητικά,
 ε) Άλλα μικρά κτηνοτροφικά,
 στ) Άλλα μικρά κτηνοτροφικά, συμπε-
 ρισμένο και το
 ζ) Τα μικρά καλλιεργητικά και κτηνοτροφικά χωράφια, με
 α) 10 στρέμματα ή παραπάνω και 10
 ζευγάρια,

[illegible][illegible]

Το Νομοθετικό Διάταγμα (Ν.Δ.) 3473, το οποίο έλαβε ΦΕΚ στις 05/03/1923:

429

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έν Αθήναις τῇ 5 Μαρτίου 1923

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 257

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀποφάσεις τῆς Ἐπαναστάσεως

Περὶ καταλήψεως ἀκινήτων πρὸς γεωργικὴν ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν κλπ. καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς ἀποζημιώσεως. 1

Νομοθετικὰ διατάγματα

Περὶ ἀποκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν. 2

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

(1)

Ἀριθ. πρ. 3473.

Περὶ καταλήψεως ἀκινήτων πρὸς γεωργικὴν ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν κλπ. καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς ἀποζημιώσεως.

Ἐπὶ ἀνεγκλιτικῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀκινήτων πρὸς γεωργικὴν ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν ἢ πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν γένει προσφύγων, ὁμογενῶν καὶ μὴ, ἐπιτρέπεται ἡ κατάληψις τῶν ἀκινήτων τούτων καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς ἀποζημιώσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Φεβρουαρίου 1923.

Ὁ Ἀρχηγὸς
Ν. ΠΑΣΤΙΡΑΣ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(2)

Περὶ ἀποκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἐν ἀριθ. 1 παράγρ. τῆς ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1922 ἀποφάσεως τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν ἀπὸ 14 Φεβρουαρίου ε. ε. ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως, προτάσει τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον 1.

Σκοπὸς καὶ δικαιολογία γεωργικῆς ἀποκαταστάσεως.

1. Ἐπιτρέπεται ἡ παραχώρησις κτημάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ Κράτος, τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, ὡς καὶ ἡ ἀνεγκλιτικὴ ἀπαλλοτριώσις κτημάτων ἀνηκόντων εἰς ἑτέρα φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα, ἐπὶ σκοπῷ γεωργικῆς ἐγκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν. Ἀκτήμονες καλλιεργηταὶ νοούνται οἱ σταθερῶς γεωργικῆς ἰδιοκτησίας ἢ ἔχοντες ἀνεγκλιτὴν τοιαύτην.

2. Καλλιεργηταὶ ὑπαίρχνονται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος

Νομοθετικοῦ διατάγματος εἰναι οἱ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως περὶ καθύψευς ἀπαλλοτριώσεως:

α') Οἱ ἐπὶ μορτῇ ἢ ἀντισπύρῳ καλλιεργούντες.

β') Οἱ ἔχοντες ὡς κύριον ἐπάγγελμα τὴν γεωργίαν ἢ οἷον θήποτε κλάδον τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς.

γ') Οἱ καλλιεργούντες ἐκ τῶν παρακατωθέντων.

3. Αἱ ἐμφυτεύσεις ὑπάγονται εἰς τὰς διατάξεις τῶν περὶ αὐτῶν ἐιδικῶν νόμων.

Ἄρθρον 2.

Ἐξαιρέσεις ἀπὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως.

1. Ἐξαιρῶνται ἀπὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως:

α') Αἱ αὐτοπροσώπως ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ καὶ διὰ μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν καλλιεργούμενων γαίων. Κατ' ἐξαίρεσιν καὶ μόνον ἐὰν ματαιοῦται ἀπολύτως ἡ διανομὴ δύνανται ν' ἀπαλλοτριωθῶσι καὶ αὗται, ἐὰν παρεμβάλλωνται ἐντὸς τῆς περιουσίας ἀπαλλοτριουμένου κτήματος. Εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς τῶν κτημάτων τούτων παραχωρεῖται ἑκπαισις ἰσῆς ἀξίας, εἰ δυνατόν δὲ τῆς αὐτῆς κατηγορίας γαίων, ἐν τῷ καλλιεργουμένῳ τμήματι τοῦ ἀπαλλοτριουμένου κτήματος καὶ πρὸ πάσης διανομῆς πρὸς τοὺς ἄλλους καλλιεργητάς.

β') Αἱ ἐντὸς ἀπαλλοτριουμένου κτημάτων κατοικίαι τῶν ἰδιοκτητῶν μετ' ἐκτάσεως ἰσῆς πρὸς ἕνα πλήρη δι' ἀπαντας συλλήβδην τοὺς ἐξ ἀδιαίρετου ἰδιοκτητίας γεωργικῶν κληρῶν, κειμένης δὲ, κατὰ τὸ δυνατόν, παρὰ τινι τῶν κατοικίων τούτων, εἰς ἣν συνηπολογίζεται καὶ ὁ περὶ τὴν κατοικίαν κληρῶν.

γ') Αἱ παντὸς εἶδους βιομηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις τῶν ἰδιοκτητῶν.

2. Εἰς ἑκαστον ἰδιοκτήτην ἢ υἱὸν ἰδιοκτητοῦ ὑπερεπείσαντα εἰς τὸν στρατὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1912 καὶ ἐφεξῆς καὶ μέχρι τῆς καθύψευς τῆς ἀπαλλοτριώσεως, παρέχεται ἐπὶ πλέον πλήρης γεωργικὸς κληρῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρξει κατ' αὐτὸν κατηγορία ἐπὶ λιποταξίᾳ.

3) Ἐξαιρῶνται:

α') Αἱ αὐτοκαλλιεργούμεναι ἐκτάσεις καὶ οἱ δι' αὐτάς ἀποκλειστικῶς χρησιμοποιούμενοι χώροι καὶ κτίρια, πλην τῶν ἀνηκόντων εἰς τοὺς γαιοκτημόνας, περὶ ὧν ἡ παράγραφος γ' τοῦ ἀρθροῦ 3.

β') Τὰ ἰχθυοτροφεία.

γ') Τὰ δάση, ἐκτὸς ἐάν: α') παρεμβάλλωνται ἐντὸς ἀπαλλοτριουμένου ἐκτάσεων καὶ παρέχουν δυσχερείας εἰς τὴν διανομὴν καὶ ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν, β') εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς βιοσὴν τῶν ζώων τῶν ἀποκαθισταμένων καλλιεργητῶν, εἰς τὰς περιφερείας, ἐνθα ὑφίσταται σύστημα μικτῆς γεωργικοκτηνοτροφικῆς ἐκμετάλλευσως.

δ') Τὰ διαρκῶς ὑπὸ τῶν ὑδάτων καλυπτόμενα ἰσάφια.

ε') Τὰ δι' ἐγκατεστημένων συνοικισμῶν προοριζόμενα γήπεδα.

Δι' ἐιδικῶν Νομοθετικῶν διαταγμάτων θέλουσιν ρυθμισθῆναι κατὰ τὰ ἀκίνητα τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν τοῦ παρόντος ἐδαφίου.

4. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν αὐτοκαλλιεργουμένων γαίων ὑπάγονται καὶ πᾶσαι αἱ ἐκτάσεις αἱ καλυπτόμεναι διὰ διαρκῶν φυτειῶν, ὧν ἡ ἐκμετάλλευσις ἐνεργεῖται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν

Το Νομοθετικό Διάταγμα (Ν.Δ.) 2, το οποίο έλαβε ΦΕΚ στις 07/06/1923 και αφορούσε περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του από 15/2/1923 Ν.Δ. "Περί αποκαταστάσεως ακτημόνων καλλιεργητών":

1073

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εν Αθήναις, τῇ 7 Ἰουνίου 1923

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 131

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νομοθετικά διατάγματα

Περί ἐπιλέξεως ἀπορρέοντων Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ περὶ πεδαγωγικῆς ποινῆς εἰς λειτουργοὺς ἐκπαιδευτικῆς κλπ.
Περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἀπὸ 15 Φεβρουαρίου 1923 Ν. διατάγματος περὶ ἀποκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν.
Περί νομίμων ἀποβλήτων ὀφειλῶν εἰς τὰ Στρατιωτικὰ Νοσοκομεία.

Βασιλικά διατάγματα

Περί παραλαβῆς χρημάτων προεξέδρας Τραπεζῆς Πειραιῶς.
Περί ἱκανοῦν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Διδασκαλείου τῆς γυμνασιᾶς.

Ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις

Περί χρημάτων ἀναγκαστικῶν πιστώσεων εἰς βάρος τῆς χρέσεως 1923-24.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(1)

Περί ἐπιλέξεως ἀπορρέοντων Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ περὶ παιδαγωγικῆς ποινῆς εἰς λειτουργοὺς ἐκπαιδευτικῆς κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὅτι ὅσα τὴν παράγραφον 1 τῆς ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1922 ἀποφάσεως τῆς Ἐπιμελητικῆς Ἐπιτροπῆς, προέβλεπε τὸ Ἡμετέριον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ἀποφασίσαντες καὶ διατάξαντες

Ἄρθρον 1.

Αἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 8 Σεπτεμβρίου 1923 ὑπὲρ χρόνου υποβολῆς καὶ ἐπιλέξεως ἀπορρέοντων τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου λαμβανόμενα ἀπὸ τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Συμβουλίων ἀποφάσεις περὶ μεταθέσεως λειτουργῶν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1-15 Ἰουνίου ἔ. ἑ., ὑπέκλιναν ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ ἀρμοδίου ὁμήτορος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, εἰς τὸ ὅποιον ἐπιβλήθηται μέχρι 15 Ἰουλίου καὶ τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸ Ὑπουργικὸν μέχρι τέλους Ἰουλίου ἔ. ἑ., τὴν ἀπὸ τῶν ἡμῶν ὅτι ὑποχρεώται ὁ Ὑπουργὸς νὰ ἐπιλέξῃ ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς υποβολῆς τῆς.

Ἄρθρον 2.

Ὡς τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερομένου νομοθετικοῦ διατάγματος προστίθεται ὡς τέταρτον ἑτάριον τὸ ἑξῆς:
«Λειτουργοὶ δὲ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, μεταπεμπόμενοι εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ ἑτάριῳ τοῦ παρόντος ἀποφάσεων καὶ ὑποχρεούμενοι νῦν εἰς ἄλλο σχολεῖον τῆς αὐτῆς Ἐκπαιδευτικῆς περιφερείας, μεταστέλλονται εἰς τὰς θέσεις, ὅπου κατεῖχον τὴν 5 Νοεμβρίου 1920, ἀποφάσει τῶν οἰκείων Ἐπιμελητικῶν Συμβουλίων, λαμβανόμενης μέχρι 15 Ἰουνίου ἔ. ἑ., ἐφ' ὅσον ἤθελον ζητήσει τοῦτο δι' αἰτήσεως τῶν, ὑποβαλλομένων εἰς τὴν ἀρμόδιον Ἐπιμελητικὴν σύγκλητον μέχρι τέλους Ἰουνίου ἔ. ἑ. Αἱ κατὰ τὸ ἑτάριον τοῦτο ἀποφάσεις τῶν Ἐπιμελητικῶν Συμβουλίων εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, εἰναι δὲ ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν Ὑπουργόν.»

Ἄρθρον 3.

Τὸ ἑτάριον 8 τοῦ ἀρθρου 15 τοῦ νόμου 2858 τροποποιεῖται ὡς ἑξῆς:

«Λειτουργοὶ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀποσπασόμενοι ἀναγκαστικῶς τῆς θέσεως τῶν ἐπὶ 10 ἡμέρας ἢ μὴ ἀνακλινόμενοι τὰ καθήκοντά των ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς εἰς αὐτοὺς χορηγηθείσης ἀδείας, ὑπέκλιναν εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἀπολύσεως ἢ ποσὶ αὐτῶν ἐπιβληθέντων ἀποφάσεων τοῦ οἰκείου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, ὑποκαταμένη εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 6^α τοῦ ἑτάρ. 1 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ νόμου 240.

«Ἐπιθεωρητὴς, ἀναλήψας τὴν ἀποφάσιν κατὰ λειτουργοὺς τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὑποσποδόντες εἰς τὰς ἐν τῷ προηγούμενῳ ἑτάριῳ παραθέσεις, ὑπεκαίεται μὲτ' ἀπολογίαν διὰ προστάδιο βραχυῶν 500 μέχρι 1000 καὶ ἐν ὑποτροπῇ δι' ἀπολύσεως.»

Ἄρθρον 4.

1. Αἱ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον τροποποιημένου ἑτάριου 8 τοῦ ἀρθρου 15 τοῦ νόμου 2858 ἐπιβληθείσαι ἀπολύσεις εἰς λειτουργοὺς τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὑπέκλιναν εἰς ἀναθεώρησιν γυναικῶν ἀπὸ τοῦ ἀρμοδίου ὁμήτορος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, κατόπιν αἰτήσεως τῶν ἀναφερομένων ὑποβαλλομένων εἰς αὐτὸ ἐντὸς 2 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος νομοθετικοῦ διατάγματος.

2. Ἐφ' ὅσον τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον ἤθελαι ἀπορροτῆς ὑπὲρ τῶν ὑποβαλλόντων τὴν αἴτησιν, οὗτοι ἐπιστρέφονται εἰς τὰς θέσεις, ὅπου πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῶν κατεῖχον, ἀνακαλυφθείσης τῆς πρόθεσιν τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν, ὅπου δικαιοδοσίας ἀποχρημάσεως διὰ τὴν κρίσιν κατ' ἐν ἡμερῶν ἐκτὸς ὑποχρεώσεως. Ὁ ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως μέχρι τῆς εἰς τὴν ὑποτροπὴν ἐπιστρέφου χρόνος δύναται νὰ κατιστῇ συντόμῃ μετ' ἐπιστροφῆς πρὸς τὰς θέσεις τοῦ ἑτάρ. 2 τοῦ ἀρθρου 23 τοῦ Ν. διατάγματος τῆς 28 Ἀπριλίου 1923 περὶ ἀνωτατῆς συντάξεως ἑνὸς πολιτικῆς ὑπαρχείας.»

Ἄρθρον 5.

Λειτουργοὶ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, μεταπεμπόμενοι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ν. διατάγματος τῆς 5 Νοεμβρίου 1920, ἔ. τοῦ κατόπιν τοῦτο νόμου 2611, ἀνακαταστάσονται εἰς τὰς θέσεις τὰς ὅπου κατεῖχον πρὸ τῆς μεταθέσεως τῶν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ζητήσῃ τοῦτο δι' αἰτήσεως τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Ν. διατάγματος, ἢ δι' αἰτήσεως Πρακτικῶν Ἀυτοκλήσεων, οἱ Γυμνασιάρχαι καὶ οἱ Διευθυνταὶ Παιδαγωγικῶν Ἀσκήσεων, ἐφ' ὅσον μεταστέλλονται εἰς σχολεῖα κατωτέρως τάξεως, οἱ δὲ λοιποὶ μὴν ἐφ' ὅσον εἴναι μεταστέλλονται κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου λαμβανόμεναι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθρου

Το Νομοθετικό Διάταγμα (Ν.Δ.) 4, το οποίο έλαβε ΦΕΚ στις 13/07/1923 και αφορούσε περί αγροτικής εγκαταστάσεως προσφύγων:

1848

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εν Αθήναις τῇ 13 Ἰουλίου 1923

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 190

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀποφάσεις τῆς Ἐπαναστάσεως

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς ἀπὸ 10 Ἰανουαρίου 1923 ἀποφάσεως τῆς Ἐπαναστάσεως περὶ ἐπαναφορᾶς τῶν ἀπολυθέντων καὶ παραιτηθέντων δικαστικῶν λειτουργῶν καὶ ἐπαλλήλων.....

Νομοθετικά διατάγματα

Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τῶν τοῦ Προξενικοῦ νόμου.....
Περὶ κυρώσεως Συνθέσεως συναρθεῖσας μεταξὺ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῇ 3 Ἰουλίου 1923 περὶ χορηγήσεως καλλιεργητικῶν δανείων πρὸς καπνοκαλλιέργητάς δημογεμίνας πρόσφυγας ἐκ Μ. Ἀσίας καὶ Θράκης μέχρι ποσὸς 2,000,000 δραμῶν τῇ ἐγγυήσει τοῦ Κράτους.....
Περὶ ἀγροτικῆς ἐγκαταστάσεως προσφύγων.....

Βασιλικά διατάγματα

Περὶ παύσεως βουλευτικῶν ὑπεναντιτικῶν ἀξιοματικῶν.....

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἀριθ. 15375.

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς ἀπὸ 10 Ἰανουαρίου 1923 ἀποφάσεως τῆς Ἐπαναστάσεως περὶ ἐπαναφορᾶς τῶν ἀπολυθέντων καὶ παραιτηθέντων δικαστικῶν λειτουργῶν καὶ ἐπαλλήλων.

Ἄρθρον μόνον.

Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 2 παράγρ. 1 καὶ 2 τῆς ἀπὸ 10 Ἰανουαρίου 1923 ἀποφάσεως Ἡμῶν προσεγγιγὴ κρίνεται ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστικοῦ Συμβουλίου (τμήμα Α').

Ἐν Αθήναις τῇ 13 Ἰουλίου 1923.

Ὁ Ἀρχηγὸς
Ν. ΠΑΣΣΗΡΑΣ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(2)

Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τοῦ Προξενικοῦ Νόμου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐγώ, ὡς ἐπὶ τὴν παράγραφον 1 τῆς ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1922 ἀποφάσεως τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπερασάμεν καὶ διατάσσω·

Ἄρθρον 1.

Τὸ ἐδάφειον 5' τοῦ ἁρθροῦ 110 τοῦ ΧΝΣ' νόμου συμπληροῦται ὡς ἀκολουθεῖ·

«Αἱ διατάξεις τῶν ἐδαφίων 3' καὶ 4' τοῦ ἁρθροῦ 110 τοῦ

νόμου ΧΝΣ' ἐφαρμόζονται καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Κεντρικῆς καὶ Διπλωματικῆς ὑπηρεσίας, ὁρμίζοντας ἐντὸς εἰκοσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτοὺς κινηποθέσεως τῆς διατάξεως, νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν διορίσθησαν, μετατεθῶσιν ἢ προσωρινῶς ἀπεσταθῶσιν θέσιν.»

Ἄρθρον 2.

Καταργεῖται τὰ ἐν Σιάττῳ, Βερμὺν, Βορδὸ καὶ Αἰδερ-πουλ ἐμισθία Προξενεῖα καὶ τὰ ἐν Σαράντικῃς Ἑκκλησίαις ἐμισθία Ὑποπροξενεῖον. Ἐπίσης καταργεῖται αἱ θέσεις τῶν Διερμηνέων τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Γ. Προξενεῖο καὶ τοῦ ἐν Προύσῳ Ὑποπροξενεῖο.

Ἄρθρον 3.

Συνιστῶνται ἐμισθία μὲν Προξενεῖον ἐν Κορυνθῇ, ἐμισθία δὲ Ὑποπροξενεῖον ἐν Ἀργυροπόλει, ὧν τὸ προσωπικόν, ἡ μεθοδολογία καὶ ἡ δι' ἐξουχίας παραστάσεως ἐπιχορηγήσεως αὐτοῦ ὁρίζονται ὡς ἐξῆς·

Προξενεῖον ἐν Κορυνθῇ.

Εἰς Πρόξενος ἔχων πλὴν τῶν κατὰ νόμον ἀποδοχῶν τοῦ βαθμοῦ τοῦ καὶ μηνιαίαν ἐπιχορήγησιν δι' ἐξουχίας παραστάσεως ἐκ δραχ. 400.

Εἰς κλητὴρ.

Ὑποπροξενεῖον ἐν Ἀργυροπόλει.

Εἰς Ὑποπρόξενος, ἔχων πλὴν τῶν κατὰ νόμον ἀποδοχῶν τοῦ βαθμοῦ τοῦ καὶ μηνιαίαν ἐπιχορήγησιν δι' ἐξουχίας παραστάσεως ἐκ δραχ. 350.

Εἰς κλητὴρ.

Εἰς τὸ ἐν Κορυνθῇ Προξενεῖον χορηγεῖται πίστωσις ἐκ δραχ. 250 πρὸς ἀποζημιώσιν ἐκτάκτου γραφείας ἢ διερμηνείας, προσλαμβάνομένου ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς ἀνωτέρου Προξενικῆς Ἀρχῆς, ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου.

Ὁ μηνιαίος μισθὸς τοῦ μὲν κλητῆρος τῆς ἐν Ἀλεξανδρίᾳ Προξενίας ὁρίζεται εἰς δραχμὰς 200, τῶν δὲ κλητῆρων τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἐμισθίων Προξενικῶν Ἀρχῶν εἰς δραχ. 150.

Ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν ἀποδοχῶν τοῦ τακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν ἀποζημιώσεων τοῦ ἐκτάκτου τοιοῦτου τῶν ὡς ἀνωτέρω ἱδρυμένων Προξενικῶν Ἀρχῶν, τὴν ἐνοικίαν Προξενικῶν Καταστημάτων, τὸν καθορισμὸν καὶ τὸν τρόπον τῆς πληρωμῆς τῶν διαφόρων ἐξόδων αὐτῶν ἱσχύουσιν αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ νόμου 1008, ὡς ὅπως ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων τοιούτων καὶ ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1923 νομοθετικοῦ διατάγματος, αἱ διατάξεις τοῦ ἁρθροῦ 101 τοῦ νόμου ΧΝΣ', αἱ τοῦ ἁρθροῦ 11 τοῦ νόμου 2494 καὶ ἐν γένει ἐφαρμόζονται αἱ διέπουσαι τὰς λοιπὰς ἐμισθίας Προξενικῆς Ἀρχῆς διατάξεις τῶν καίμωνων νόμων.

Ἄρθρον 4.

Χορηγεῖται μηνιαία πίστωσις εἰς τὸ ἐν Μάσσαλῃ Γενικὸν Προξενεῖον ἐκ δραχ. 350, εἰς τὸ ἐν Κάρπῃ Προξενεῖον ἐκ δραχ. 250 καὶ εἰς τὸ ἐν Σικερίῳ Προξενεῖον ἐκ δραχ. 200, πρὸς ἀποζημιώσιν ἐκτάκτου γραφείας προσλαμβάνομένου ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου ἐκείνης τῶν ἀνωτέρου Προξενικῶν Ἀρχῶν.

Φ.Ε.Κ., Α, 289, 13/10/1923, "Περί κυρώσεως του εν Γενεύη υπογραφέντος πρωτοκόλλου περί της αποκαταστάσεως των εν Ελλάδι προσφύγων και ιδρύσεως Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων":

2061

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εν Αθήναις τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1923 ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ Ἀριθμὸς φύλλου 289

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νομοθετικά Διατάγματα

Περὶ κυρώσεως τοῦ ἐν Γενεύῃ υπογραφέντος Πρωτοκόλλου περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων καὶ ἰδρύσεως Ἐπιτροπῆς ἀποκαταστάσεως προσφύγων κλπ..... 1

Περὶ προαναβολῆς εἰς δικαστικὴς ἀντιπροσώπων καὶ τροποποιήσεως ἐλεγχτικῶν νόμων καὶ τῶν συμπληρωμάτων αὐτῶν..... 2

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(1)

Περὶ κυρώσεως τοῦ ἐν Γενεύῃ υπογραφέντος πρωτοκόλλου περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων καὶ ἰδρύσεως Ἐπιτροπῆς ἀποκαταστάσεως προσφύγων κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

"Εχόντες ὅτι ἔχει τὴν παράγραφον 1 τῆς ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1923 ἀκυρώσεως τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸς τοῦ ἡμετέρου Γνωμικοῦ Συμβουλίου, ἀπεραισώμενοι καὶ διατάσμενοι

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ

Ἀφορῶν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων καὶ εἰς τὴν πρὸς τοῦτο ἰδρυσὶν Ἐπιτροπῆς ἀποκαταστάσεως προσφύγων.

Ὁ ὑπογεγραμμένος, ἐνεργῶν ὅτι ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ δυνάμει ἐξουσιοδοτημένος πρὸς τοῦτο, ἀποδέχεται ἐν μέρει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ ἐπόμενον σχέδιον, ἐγκριθέν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, διὰ τὴν ἰδρυσιν Ἐπιτροπῆς ἀποκαταστάσεως προσφύγων καὶ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων ἐπὶ γαίων ἐγκωρηθησομένων τῇ Ἐπιτροπῇ ἢ ἄλλως πως εἰς παραγωγικὰ ἔργα.

1. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει νὰ ἰδρυσῇ Ἐπιτροπὴν ἀποκαταστάσεως προσφύγων, ἔχουσαν τὴν αὐτῆς τὴν ἰδιότητα καὶ τὴν δράσιν, τὰς διαγραφείσας ἐν τῷ Καταστατικῷ ὑπερ ἀποτελεῖ παράρτημα τοῦ παρόντος πρωτοκόλλου καὶ θεωρεῖται ὡς ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος αὐτοῦ. Ἡ ἀπεκρίσεως ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Πρωτοκόλλου τούτου καὶ τοῦ Παραρτήματος θὰ ἀποτελέσῃ βεβαίωσιν, ὅτι ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἔλαβε τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων ἀπαιτούμενα μέτρα διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῇ Ἐπιτροπῇ δι' ὅσον χρόνον αὐτὴ ἤθελεν ὑπάρχει, τῶν πρὸς διατηρητέων ἰδιοτήτων καὶ ἐξουσιῶν. Τὰ μέτρα ταῦτα θέλουσιν ἀνακοινωθῆ ἀμέσως καὶ ἐν λεπτομερείᾳ πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας, οὐδαμῶς δὲ μεταβολὴ θέλει ἐπινοηθῇ εἰς αὐτὰ ἄνευ τῆς συνανέσεως τοῦ Συμβουλίου.

2. Ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει νὰ ἐγκωρήσῃ πρὸς

Ἀσθρον μόνον.

Τὸ ἐν Γενεύῃ, τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1923 υπογραφέν πρῶτον, καὶ ὁπὸ τοῦ παρὰ τῇ Δ' Γεν. Συνελεύσει τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν πληρεξουσίου τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Μιχαλακοπούλου περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων καὶ περὶ τῆς πρὸς τοῦτο ἰδρύσεως Ἐπιτροπῆς ἀποκαταστάσεως προσφύγων, ὡς καὶ οἱ προσηρηθέντι πίνακες, ὧν τὸ καίριον ἐν Ἀγγλικῇ πρωτοτύπῳ καὶ Ἑλληνικῇ μεταφράσει ἔσται, ἔχουσι πλήρη καὶ ὅλῳ ἰσχύϊν.

Τὸ παρὸν νομοθετικὸν διάταγμα δημοσιεύεται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθήτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Εν Αθήναις τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1923.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

Ὁ Πρίεδρος

Σ. Γουνατάς

Τὰ Μέλη

Μ. Μίσσιος, Γ. Παπανδρέου, Κ. Γόντικας, Γ. Κορινθαίος, Α. Χατζηκυριάκος, Α. Σακελλαρόπουλος, Α. Δοξαδάκης, Π. Μαυρομιχάλης, Κ. Βούλγαρης.

PROTOCOL

Relating to the settlement of refugees in Greece and the creation for this purpose of a Refugees Settlement Commission.

The undersigned acting in the name of the Hellenic government and duly authorised for the purpose, accepts on behalf of the Hellenic Government the following plan, which has been approved by the Council of the League of Nations, for the establishment of a Refugees Settlement Commission and the Settlement in Greece of refugees upon lands to be assigned to the Commission or otherwise in productive work.

I. The Hellenic Government undertakes to establish a Refugees Settlement Commission to possess the constitution, capacity and functions set out in the Organic Statutes which form an annex to the present Protocol and are considered as being an integral part thereof. The ratification of the Protocol and of the Annexed by Greece shall constitute an assurance that the Hellenic Government has taken the measures required by the internal law of the country to establish the Commission and ensure to it during the period of its existence the prescribed capacity and powers. Particulars concerning these measures shall forthwith be communicated to the Council of the League and no alteration in them shall be made without the Council's consent.

II. The Hellenic Government undertakes to assign

Άρθρο της εφημερίδας "ΣΚΡΙΠ" που δημοσιεύτηκε στις 03/09/1924:

ΠΡΟΣ ΔΙΕΚΑΝΟΝΙΣΘΗ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΕΡΙΑΚΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ

Κατὰ τὸ χθεςινὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἐνεκρίθη τὸ παρὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς συζητηθὲν εἰσηγήσει τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας Νομοθετικὸν Διάταγμα περὶ τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος.

ΤΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΟΥΜΕΝΑ ΚΤΗΜΑΤΑ

Κατὰ τὸ διάταγμα αὐτὸ ἐπέρχονται σημαντικαὶ βελτιώσεις εἰς τὴν κειμένην ἀγροτικὴν νομοθεσίαν. Οὕτω τῶν Δημοσίων καὶ Μοναστηριακῶν κτημάτων προηγείται ἡ κήρυξις ἀπαλλοτριώσεως ὅλων τῶν ἰδιωτικῶν. Διεκανονίζονται ἐλάχιστά τινα ὅρια ἀναπαλλοτριώτου διὰ τὸν ἰδιοκτητῆ.

Ἐξαιροῦνται τῆς ἀπαλλοτριώσεως αἱ μὴ ἐμφυτευτικαὶ ἀμπελώδεις καὶ πυκναὶ δενδρώδεις ἐκτάσεις τῶν ἰδιωτῶν καὶ τὰ δάση, ὡς καὶ αἱ αὐτοπροσώπως ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν καλλιεργούμεναι γαῖαι. Αἱ αὐτοκαλλιέργειαι θίγονται ἀναλογικῶς ἐν ἐκάστη γεωργικῇ περιφερείᾳ ἐν περιπτώσει μεγάλης πυκνότητος ἐντοπίων καὶ προσφύγων ἀκτημόνων καλλιεργητῶν παραμένοντος καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐνὸς ἐλαχίστου ὁρίου ἀναπαλλοτριώτων.

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Διὰ τοῦ Νομοθετικοῦ τούτου Διατάγματος καθορίζεται ἐπίσης ἡ ἐννοια τῆς ἀκτημοσύνης τῶν ἀποκαταστατῶν, διαρρυθμίζονται τὰ τῶν ἀγροτικῶν συνεταϊρισμῶν, τὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν κληρῶν, τῆς ἐκπτώσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ κλήρου ἐν περιπτώσει μὴ καλλιεργείας ἀδικαιολογήτου καὶ ἄλλα παρόμοια ζητήματα. Ὡς πρὸς τὴν ἀποζημίωσιν τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα δὲν μετέβαλε τὰς ψηφισθείσας κατὰ τὴν α' συζήτησιν ἐν τῇ Συνελεύσει ὁμοιωθεὶς διατάξεις, θὰ γίνῃ δὲ ἐπ' αὐτῶν καὶ πάλιν συζητήσεις εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἀριεμένου τοῦ ζητήματος ἀδιακανονίστου.

Ὡσαύτως ἀπλοποιεῖται καὶ διευκολύνεται ἡ διαδικασία καταργουμένου τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἐρετείου, ἀποφανομένης δὲ κατὰ πρῶτον τῆς

ἐπιτροπῆς ἀπαλλοτριώσεως μετὰ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν καὶ κατὰ δεύτερον μόνον τοῦ Πρωτοδικείου τελεσιδικίᾳ. Λαμβάνεται ὑπὲρ τῆς κτηνοτροφίας μέριμνα καὶ ὁρίζονται διάφορα προστατευτικὰ μέτρα. Δι' αὐτῶν ἐπιδιώκεται ἡ ἀποκατάστασις τῶν μικρῶν νομάδων κτηνοτρόφων εἰς τὰ δημοσὶα καὶ μοναστηριακὰ κτήματα κατὰ συνεταιρισμοῦ.

ΕΝΙΣΧΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Ἀκόμη διὰ τῶν λαμβανομένων μέτρων ἐνισχύεται τὸ προσωπικὸν τῶν γεωπόνων, δικαστῶν καὶ τοπογράφων διὰ τὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μετρῶν.

Θὰ ληφθῇ παραλλήλως μέριμνα καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς πιστωτικῆς ἐνίσχυσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἀποκατασταμένων.

Αἱ ΕΠΙΤΑΞΕΙΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΙ

Ἐξ ἄλλου ὁ ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας κ. Μυλωνᾶς εἰδήλωσε χθές, ὅτι αἱ ἐπιτάξεις δὲν αἰρῶνται ἐπὶ τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων, ἀπ' ἐναντίας δὲ καθημερινῶς ἐπιβάλλονται καὶ νέαι διὰ τὴν ταχύτεραν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων, πρὸ τῆς κανονικῆς διαδικασίας τῆς ἀπαλλοτριώσεως. Ἐν τῷ μεταξύ, καὶ ἐφ' ὅσον ἐπαρκεῖ ἡ Ἐποικιστικὴ ὑπηρεσία, θὰ τακτοποιοῦνται αἱ ἐπιτάξεις διὰ κηρύξεως ἀπαλλοτριώσεως, μεθ' ἣν θὰ ἐπακολουθῇ ἡ διαδικασία καὶ αἱ λοιπαὶ συνέπειαι αὐτῆς.

Καὶ ἐτόνισεν ὁ κ. Ὑπουργὸς ὅτι ἀθρόα κήρυξις ἀπαλλοτριώσεως ὅλων τῶν ἐπιτάξεων θὰ ἐπέφερε ἀνυπερβλήτους δυσχερείας εἰς τὴν ἐφαρμογὴν. Θὰ περιορίσῃ δὲ εἰς πολλὰ κτήματα ἐγκαταστάσεις προσφύγων, αἵτινες γίνωνται καὶ ἐπὶ τῶν ἀπομενόντων κατὰ τὸν ἀγροτικὸν Νόμον ἀναπαλλοτριώτων τμημάτων καὶ ἐπομένως θὰ ἦτο ἐπὶ ζημίᾳ τῶν προσφύγων, ἡ πύκνωσις τῶν ὁποίων ἐπέρχεται καθημερινῶς μέχρις ὁριστικῆς ἐγκαταστάσεως.

Ὁ κ. Μυλωνᾶς προσέθηκεν ὅτι μελετᾷ τὴν τροποποίησιν τοῦ ἐμφυτευτικοῦ Νόμου καὶ τὰ ἀγροληπτικὰ ζητήματα τῆς Ἐπτανήσου.

Π.Δ. 15/10/1926: Φ.Ε.Κ., Α', 370, 22/10/1926 Αγροτικός Νόμος και Περί συγχωνεύσεως εις ενιαίον κείμενον του Ν.Δ. "περί συστάσεως ειδικού ταμείου εποικισμού":

2975

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Έν Αθήναις τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1926

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 370

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Διατάγματα

Ἀγροτικός Νόμος.....
Περί συγχωνεύσεως εἰς ἑνιαίον κείμενον τοῦ Ν. Διατάγματος
περὶ συστάσεως ἐιδικοῦ Ταμείου Ἐποικισμού.....

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Ἀγροτικός Νόμος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἐχόντες ἐπ' ὄψει τῶν ἀρθρῶν 87 τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1924 περὶ τροποποιήσεως τοῦ νομοῦ διατάγματος τῆς 15 Φεβρουαρίου 1923 περὶ ἀποκαταστάσεως ἀνηκόντων καλλιεργητῶν, ὡς τοῦτο ἔχει τροποποιηθῇ, ὡς καὶ τῶν προγενεστέρων ἀγροτικῶν νόμων, ὡς καὶ τὸ ἀρθρον 8 τοῦ νομοῦ διατάγματος τῆς 18 Σεπτεμβρίου 1926 περὶ ἀντικαταστάσεως καὶ τροποποιήσεως ἀρθρῶν τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Γενικῆς Ὑπουργοῦ, ἀπερασάμεν καὶ διατάσσουμεν:

- Τὰς ἰσχύουσας ὡς ἀκολουθοῦσες διατάξεις:
- α') τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου 2052 τῆς 27 Φεβρουαρίου 1920.
 - β') τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου 2092 τῆς 27 Ἰουλίου 1922.
 - γ') τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 15 Φεβρουαρίου 1923 περὶ ἀποκαταστάσεως ἀνηκόντων καλλιεργητῶν, ὡς καὶ τῶν διατάξεων τῶν τροποποιήσεων αὐτοῦ νομοθετικῶν διατάγματος ἀπὸ 6 Ἰανουαρίου 1923, 17 Ἀυγούστου 1923, 17 Ὀκτωβρίου 1923 καὶ 13 Δεκεμβρίου 1923.
 - δ') τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1924 περὶ τροποποιήσεως τοῦ ὑπὸ στοιχείου γ' νομοῦ διατάγματος.
 - ε') τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1926, τροποποιήσεως ἐπὶ τῆς τῶν προηγουμένων Ν. διατάγματος.
 - ς') τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 24 Νοεμβρίου 1925 περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου.
 - ζ') τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 30 Ἰανουαρίου 1926 περὶ συστάσεως ἐιδικοῦ ταμείου Ἐποικισμού καὶ
 - η') τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 18 Σεπτεμβρίου 1926 περὶ ἀντικαταστάσεως καὶ τροποποιήσεως ἀρθρῶν τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου.
- κωδικοποιούμεν, προσαρμόζοντες τὰς παραρτησὰς καὶ ἡμεταβάλλοντες τὴν σειράν τῶν ἀρθρῶν, ἐδαφίων καὶ παραγράφων, εἰς ἓν κείμενον, ὡς ἀγροτικὸν νόμον, ἔχον οὕτως:

Α' Σκοπὸς καὶ ἔκτασις ἀπαλλοτριώσεως

Σκοπὸς—Ἀποικισμὸς.

Ἀρθρον 1.

1. Ἐπιτρέπεται ἡ παραχώρησις κτημάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ Κράτος, τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, ὡς καὶ ἡ ἀναγ-

κατικὴ ἀπαλλοτριώσις κτημάτων ἀνηκόντων εἰς ἑστὰς φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα, ἐπὶ σκοπῇ γεωργικῆς ἐγκαταστάσεως ἀνηκόντων καλλιεργητῶν.

2. Ἀκτήμονες κατὰ τὸν παρόντα νόμον καλλιεργηταὶ νοούνται καὶ οἱ ἔχοντες ἀνταρκτὴν γεωργικὴν ἰδιοκτησίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ὅσοι καλλιεργῶνται ἔχουν ἱκανοὴν κινήσιν ἢ ἀκίνητον ἀκτικὴν ἰδιοκτησίαν.

Ἀπαλλοτριωτικὰ δλοκληρωτικῶς.

Ἀρθρον 2.

Ἰπνώνεται εἰς δλοκληρωτικὴν ἀπαλλοτριώσιν καὶ παραχώρησις:

α') Τὰ εἰς τὸ Δημόσιον, τοὺς Δήμους, τὰς Μονὰς, τὰ πάσης κατηγορίας θρησκευτικὰ ἱδρύματα καὶ πάντα ἐν γένει τὰ νομικὰ πρόσωπα ἀνήκοντα κτήματα ἀνεξαρτήτως ἐκτάσεως, εἴσεως γεωργικῆς καλλιεργείας καὶ καλλιεργητικῆς σχέσεως, μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν κειμένων καὶ τὴν γεωργικὴν ἀποκατάστασιν ἐξυπηρετούντων κτιρίων πλὴν τῶν ἐξαιρέσεων τῶν ἀρθρῶν 6 ἔδαφ. 1α, 7 καὶ 8, τοῦ παρόντος (φτεταί, δάση, βοσκὰί). Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάκουει καὶ τὸ εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Κράτους περιελθὼν κατὰ τὸν νόμον 2052 ἐν πάσῃν εἰς ἀδιαίρετον τῶν κτημάτων τῆς κατηγορίας τῶν δημοσίων γαιῶν.

β') Αἱ ἐπὶ μαρτῇ ἢ ἀντιστῶν καλλιεργούμεναι μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς οἰκημάτων, αὐτοπροσώπως ἢ καὶ διὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν καλλιεργητῶν καλλιεργούμεναι γαῖαι: ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ καλύτερον κρατοῦσα σχέση τῆς μαρτῆς ἢ τοῦ ἀντιστῶν ἀντικατεστάθη διὰ μεθώματος εἰς χρῆμα, ὡς καὶ πάσαι ἐν γένει αἱ δυνατόναι νὰ καλλιεργηθῶσιν ἐκτάσεις, ἐκτὸς τῶν ἐξαιρέσεων τῶν ἀρθρῶν 6 ἔδαφ. 1α, 7 καὶ 8 τοῦ παρόντος (φτεταί, δάση, βοσκὰί).

γ') Τὰ ἀγροτικὰ καὶ τὰ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς δλοκτητος τῶν ἀποκαθιστομένων χρήματα κτίρια ἰδιοκτητῶν, μὴ ἐπιμελουμένων αὐτοπροσώπως τῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν ἐνῷκα τῆς συνήθους διαμονῆς τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἐκτάσεις ἐξαιρούμεναι τῆς ἀπαλλοτριώσεως.

α') Ὑπὲρ αὐτοπροσώπου καὶ μὴ καλλιεργουμένου ἰδιοκτητῶν.

Ἀρθρον 3.

1. Ἐξαιροῦνται τῆς ἀπαλλοτριώσεως:

α') Αἱ αὐτοπροσώπως ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ καὶ διὰ μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν καλλιεργουμένων γαῖαι. Κατ' ἐξαιρέσιν καὶ μόνον ἐὰν δυσχεραίνονται ἢ διανομῇ δύνανται ν' ἀπαλλοτριωθῶσι καὶ αὗται, ἐὰν παρεμβῶνται ἐντὸς τῆς περιοχῆς ἀπαλλοτριουμένου κτήματος. Εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν γαιῶν τούτων παραχωρεῖται ἐκτασις ἰσῆς ἀξίας, εἰ δυνατόν δέ, τῆς αὐτῆς κατηγορίας γαιῶν, ἐν τῇ καλλιεργουμένῃ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Εν Αθήναις τη 3 Οκτωβρίου 1924

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αριθμός φύλλου 247

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Περί κωδικοποίησης των αγροτικών νόμων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Έχοντας υπ' όψει το άρθρον 37 του Νομοθετικού Διατάγματος της 4 Σεπτεμβρίου 1924 περί τροποποιήσεως του Νομ. Διατάγματος της 15 Φεβρουαρίου 1923 περί αποκαταστάσεως δικτηρίων καλλιεργητών, ως τούτο έχει τροποποιηθή, ως και των προγενετέρων αγροτικών νόμων, προτάσει του ημετέρου επί της Γεωργίας Υπουργού, άπερσάσαμεν και διατάσσουμεν:

Τὰς εἰς τὰ ἐπόμενα ἔθρονα ἀναφερομένης ἐν ἰσχύι διατάξεις:

- 1) τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου 2052 τῆς 27 Φεβρουαρίου 1920.
- 2) τοῦ ἀγροτικοῦ νόμου 2922 τῆς 27 Ἰουλίου 1922.
- 3) τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 15 Φεβρουαρίου 1923 περί ἀποκαταστάσεως δικτηρίων καλλιεργητῶν, ὡς καὶ τῶν διατάξεων τῶν τροποποιηθέντων αὐτοῦ Νομοθ. Διαταγμάτων ἀπὸ 28 Μαρτίου 1923, 6 Ἰουνίου 1923, 17 Ἀυγούστου 1923, 17 Ὀκτωβρίου 1923 καὶ 13 Δεκεμβρίου 1923.
- 4) τοῦ εἰρημένου Νομοθ. Διατάγματος τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1924.

Κωδικοποιηθῆναι εἰς ἓν ἐκτελὸν κείμενον, ἔχον ὡς ἀντικείμενον, πρὸς ἀναμόρφωσιν τὰς παραπομπὰς καὶ μεταβολήσας τὴν σειράν τῶν ἔθρων, ἐκτελεῖν καὶ παραγγεῖλαι,

Α'. Σκοπὸς καὶ ἐκτασίς ἀπαλλοτριώσεως.

Σκοπὸς ἀκτημοσύνη.

Ἄρθρον 1.

(ἄρθρ. 1 ἐδ. 1 Ν.Δ. 15 Φεβρουαρίου 1923 ἄρθρ. 3 ἐδ. 1 Ν.Δ. 4 Σεπτεμβρίου 1924).

1. Ἐπιτρέπεται ἡ παραχώρησις κτημάτων ἀκτημόντων εἰς τὸ Κράτος, τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, ὡς καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις κτημάτων ἀνηνίκτων εἰς ἑταρονομικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα, ἐπὶ συντεταγμένη γεωργικῇ ἐγκαταστάσει ἀκτημόνων καλλιεργητῶν.
2. Ἀκτημόνες καλλιεργηταὶ νοοῦνται οἱ στρεφόμενοι ἐπαρκεῶς κηρὶ τῆς ἡ ἀνιήσου ἰδιοκτησίας.

Ἀπαλλοτριωτὴν ἐκ ἀποκληρονομικίας.

Ἄρθρον 2.

(ἄρθρ. 1 ἐδ. 1 Ν.Δ. 4 Σεπτεμβρίου 1924).

Ὑποκρίνεται εἰς ἀποκληρονομικὴν ἀπαλλοτριώσιν καὶ παραχώρησιν.

α) Τὰ εἰς τὸ Δημόσιον, τοὺς δήμους, τὰς Μοῦσας, τὰ πόλεις καὶ τὰς ὁμογενετικὰς ἑθνοφυλὰς καὶ πάντα ἐν γένει τὰ

νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, πλὴν τῶν κοινοτήτων ἐξομεικμένων πρὸς τοὺς λοιποὺς ἰδιοκτῆτας τῶν ἐπόμενων ἔθρων, ἀνιήντα κτήματα ἀναγκαστικῇ ἐκτάσει, εἰδούς γεωργικῆς καλλιεργείας καὶ καλλιεργητικῆς σχέσεως, μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν κειμένων καὶ τὴν γεωργικὴν ἀποκατάστασιν ἐξυπηρετούντων κτηρίων, πλὴν τῆς ἐξαιρέσεως τοῦ ἄρθρ. 9 ἐδ. 1 τοῦ παρόντος. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑποκρίνεται καὶ τὸ εἰς τὴν κηρὶ τῆς τοῦ Κράτους περιλαμβανόμενον κατὰ τὸν νόμον 2052 ἐν πέμπτῳ ἐξ ἀδικιέρτου τῶν κτημάτων τῆς κατηγορίας τῶν δημοσίων γαδῶν.

β) Αἱ ἐπὶ μισθῇ ἢ ἀντιστάσει καλλιεργούμεναι, αἱ αὐτοπροσώπως ἢ καὶ διὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν καλλιεργητῶν καλλιεργούμεναι γαῖαι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ πλειονότης κατοῦσα σχέσις τῆς μισθῆς ἢ τοῦ ἀντιστάσεως ἀνακατεστάθη διὰ μισθώματος εἰς γένημα, ὡς καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ δυνάμεναι νὰ καλλιεργηθῶσιν ἐκτάσεις, ἐπ' ὅσων δὲν ἐξαίρουνται τῆς ἀπαλλοτριώσεως συμπεριλαμβανόμεναι πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἔθρων 3-12 τοῦ παρόντος.

γ) Τὰ ἀγροτικὰ καὶ τὰ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀντικειμένου ἀποκαταστάσεων χρήσιμα κτήρια ἰδιοκτητῶν, μὴ ἐπιμελουμένων αὐτοπροσώπως τῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν ἐνεκα τῆς συνήθους διαμονῆς τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἐκτάσεις ἐξαίρουμαι τῆς ἀπαλλοτριώσεως.

α. Ὑπὸ αὐτοπροσώπως καὶ μὴ καλλιεργούντων ἰδιοκτητῶν

Ἄρθρον 3.

(ἄρθρ. 2 ἐδ. 1 α'-γ', καὶ 12 Ν.Δ. 4 Σεπτεμβρίου 1924).

1. Ἐξαίρουνται ἀπὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως.

α) Αἱ αὐτοπροσώπως ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ καὶ διὰ μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν καλλιεργητῶν γαῖαι. Κατ' ἐξαιρέσιν, ἐπ' ὅσων συναινέσιν οἱ ἰδιοκτῆται αὐταὶ, δύνανται ν' ἀπαλλοτριωθῶσι καὶ αὗται, ἐν περιλαμβανόμεναι ἐντὸς τῆς περιοχῆς ἀπαλλοτριουμένου κτηματος. Εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν γαδῶν τούτων παραχωρεῖται ἐκτασίς ἴσης ἀξίας, εἰ δυνατόν δὲ τῆς αὐτῆς κατηγορίας γαδῶν, ἐν τῷ καλλιεργούμενῳ κτηματι τοῦ ἀπαλλοτριουμένου κτηματος καὶ πρὸ πάσης διανομῆς πρὸς τοὺς ἄλλους καλλιεργητάς.

β) Αἱ ἐντὸς ἀπαλλοτριουμένων κτημάτων κατοικίαι τῶν ἰδιοκτητῶν, μετ' ἐκτάσεις ἴσης πρὸς ἓνα πλῆρη γεωργικὴν κληρὸν δι' ἓνα ἑκάστην τῶν ἐξ ἀδικιέρτου ἰδιοκτητῶν ἢ τῶν ἰδιοκτητῶν κτηματομεριδίων τοῦ αὐτοῦ ἢ πλείονων ἀγροκτημάτων, καὶ τὸ πολὺ μέχρι τριῶν κληρῶν, δι' ἀπανάξ-σιν ἀλλοτρίων τῶν ἰδιοκτητῶν τούτων, κειμένης δὲ κατὰ τὸ δυνατόν παρὰ τινι τῶν κατοικιῶν, εἰς ἓν ἑκάστην δὲν συνυπολογίζεται ἡ περὶ τὴν κατοικίαν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτητοῦ κατεχόμενος μὴ καλλιεργήσιμος γῶρος, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερβῇ τὰ τρία στρέμματα.

γ) Καθ' ὅσον τὸ Κράτος, πλὴν τῆς Θεσσαλίας μετὰ τῆς ἐπαρχίας Δομοκού, τοῦ νομοῦ Ἀργεῖος, τῆς Ἠπείρου, Μακεδονίας καὶ Θράκης, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν παρ. β' κληρῶν, ἐκτασίς τριακοσίων πεντήκοντα στρεμμάτων, εἰ δυνατόν περὶ τὰς κατοικίας τῶν ἰδιοκτητῶν. Εἰς ἰδιοκτητῆς ἀγροκτημάτων, καλλιεργούντας αὐτοπροσώπως ἢ διὰ μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν αὐτοῖς ἢ ἔχοντες κύριον ἐπάγγελμα τὴν γεωργίαν,

Άρθρο της εφημερίδας "ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ" που δημοσιεύτηκε στις 27/11/1926:

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΑΙ ΛΑΥΣΙΑΚΕ ΤΟΥ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΩΝ ΤΩΝ
ΕΦΕΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ--ΟΥΤΕ ΜΕΤΡΑΚΟΣΙΕΣ
ΔΡΑΧΜΕΣ ΤΟ ΣΤΡΕΜΜΑ ΔΕΝ ΘΑ ΣΕΜΠΛΕΚΟΥΝ ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ

Από τις εκατοντάδες τα τοιγλί-
κια της Θεσσαλίας κανένα δεν έ-
παιδικόθηκε άδικα στους χωρικούς
και σε κανένα απ' τα άπολλοιζο-
φέντα χιήματα δεν έγινε ή όριστι-
κή διανομή. Καί οι χωρικοί περι-
μύουν. Κι' έχουν μέν σήμερον στα
χέρια τους ένα κομμάτι γής και το
καλλιεργούν, δεν ξέρουν όμως και
δεν είναι βέβαιοι για μερικά πράγ-
ματα άπαραίτητα για την σημερινή
τους κατάσταση.

Πότε θα γίνει ή όριστική δια-
νομή, δηλαδή πότε θα ξεκολλήσουν
απ' τα νύχια των δικηγόρων, των
προτεδικέων, των έφτείων, του
εποικισμού; Πότε δηλαδή θα πύ-
ρουν στην όριστική τους καταγή το
έργο απ' το χιήμα τους, ή το καλ-
λιεργήσουν, ή το περιποιηθούν;
Κι' ακόμα έως πού θα γυμνή ή τι-
μή του χιήματος; Γιατί ποιος γίνε-
ται τώρα ούτε με τρεκίδες δραχ-
μές το στρέμμα δεν ξεπλέκουν οι
χωρικοί.

Η μεγαλύτερη των ένταλ-
λατων

Στο δέμερον πέλει να τ' όρρω-
γίσουμε, οι τομολέτες της πλουτο-
κρατίας, οι σοφοί έφηβοί, των
τοιγλικών και των ιθαγενών
επιδείξαν μια άξιοδύναστη μα-
στιχα με τη δημιουργία μιας κατα-
στάσεως τέτοιες που είναι άδύνατο
να όγουν απ' αυτή οι χωρικοί.

Διαβάζοντας κυρίως το ίδιο για
την τιμή του χιήματος, του κάθε
γνήφου, έγραφε άνωθεν το αναίμα-
κτο πως ή τιμή ήσαν χαμηλή και
πώς αυτό έγινε για εύκολα και
άναγκαστική των χωρικών.

Αρχίζουν όμως έπειτα οι προ-
κάμειες πάνω στην τιμή του χιή-
ματος:

"Έξοδα για τις επωκαυτικές έ-
πιτροπές.

"Έξοδα για τους μηχανικούς,

"Έξοδα για τον εποικισμό.

"Έξοδα για τους τόκους των χρη-
μάτων του τοιγλικού.

"Έξοδα για τα συντεχνία κατα-
μετρήσεως του έπικουρου Γεω-
γίας.

"Έξοδα για χαρτί, για άλλα έρ-
σημα κλπ.

Αν ο' αυτά τόσα προθε-
σομε το έξοδα σίως διαγέ-
ρους, στους πολιτικούς, στους δι-
άφορους επιτήδειους που παρουσιά-
ζονται στους άφελεις χωρικούς. Ε-
τοιμοι να τους ξεπληρώσουν αλ-
λά και να τους ληπτεύουν, να σέ-
-

ναι ή όρρω και τα χαρτί, για
χωρικών για το ξεπληρώ τους θα
όγίσουμε έπιτέως το άπίδεικο συμ-
περιφορά από κείνο που όγίνει κα-
τέρας διαβάσεως το κείμενο του
τόμου.

Κι' όσο ή έμμενότητα αυτή έξα-
καταθεί τόσο και ή τιμή του χιή-
ματος μεταβάλλει και τότε πόσο-
τεροι οι χωρικοί αντίστοιχοι στα
χέρη.

Ούτε μια ρίζα

Πώς θα μπορούσαν οντως οι
χωρικοί να ξεπληρώσουν το χιήμα
τους και να ανέλθουν από τα
δεσφά της δουλείας και της δουλο-
παροικίας;

Οι χωρικοί διαν τους βάτες
αυτό το έρώτημα μπροστά τους δεν
συν άπαντός, αλλά κινών το κε-
φάλι τους άπερίστατα.

Και είναι άπείληστη ή καταστά-
ση αυτή για κείνους που έχουν τα
στοιχειώδη και άπαραίτητα γεω-
ργικά εργαλεία τα δουλεύουν από
χωρικοί τους περλίται κι' αυτό κι'
όλονόη η οικογένειά τους. Τι

μπορεί να είναι όμως για κείνους
που ένωθ όπ' το έρω χιήμα κι'
αυτό χωρικό και μεταγενέστερο δεν
έχουν τίποτα άλλο; Ούτε ένα αλέ-
τρι ούτε μια βίδα από αλέτρι ούτε
ένα άλλο ούτε από αλέτρι.

Πώς θα δουλέψουν αυτοί το κη-
μά τους, πώς θα το ξεπληρώσουν
και πώς θα μπορούσαν τ' άπορη-
σάνε καλλιεργητικά μέσα; Πολύ
κι' αυτό το παρατηρήσαμε κυρίως
στην έπαρχία της Αιολίδας, μη ξέ-
χοντας τί τα κήπων και γενναί-
τοι απ' την όργιστική οργισία
και άνοχη, καταργήσαν από κα-
τά τα κοινά (συνκαλλιεργού-
με) και καί δυνάμει μεροκα-
ματιόφδες στον ήφην έπύζον,
κάθοντες απ' το τοιγικόδραχο και
σαρκατάδραχο μεροκάματο να συ-
κτιώσουν το ποσό που τους χρει-
άζεται για τα προσημενόμενα τ' ά-
παραίτητα γεωργικά εργαλεία απ'
την μια μεριά και τα ξεπληρώσουν
το χαρμένο χιήμα τους απ' την
άλλη. Ο καθένας τώρα καταλαβαί-
νει αν μπορεί ο ήφρετος αυτός
και αυτόν τον τρόπο να πηγή τ'
όργιστη ένα ξεγύμνο βόδια διαν
αυτό έχει παραπάνω από μια τρε-
λίνα γιλιόδες δραχμές, δεν θα πέ-
σει κατέχοντες έπίσης πόσην με-
γάλη μερίδα άπορημένων των έπικ-
οικιστών τοιγλικών έφτεων
χωρίς κλήρο, ενώ άλλοι έφτελα-

Άρθρο της εφημερίδας "ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ" που δημοσιεύτηκε στις 28/11/1926:

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΔΑΝΕΙΑ ΕΠΙ ΥΠΟΘΗΚΗ - ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΚΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΚΟΓΛΥΦΩΝ - ΠΩΣ ΠΕΡΝΟΥΝ ΔΑΝΕΙΑ ΟΙ ΑΠΟΤΑΚΤΟΙ ΑΧΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ

Πολλοί δὲ μᾶς ποῦν: Σωστά εἰ-
ναι αὐτὰ, εἴτοι εἴη τὰ πράγματα.
Σὴν πραγματικότητά δὲν ξεχνᾷ-
τῶσμε ἀτ' τοὺς ἀφροτιάδες, δὲν ἔ-
χουμε ἀκόμα οἰκόπεδα νὰ χτίσω-
με ὅσοι μεροσύνη σπύτια, δὲν ἔ-
χουμε τὸ εὖρημα τῶν θεοκοινοτήτων
καὶ πῦρκα ὅλα αὐτὰ εἶνε πλεονέ-
κεια. Ἀλλὰ ξεχνᾷτε τὴ βοήθεια
τοῦ Κράτους, τὴ βοήθεια τῆς Ἐ-
θνικῆς Τραπεζῆς, τὴ βοήθεια τῶν
Συνεταιρισμῶν... Μὰ ἀλήθειαν ἔ-
χουν νὰ περιμένουν πραγματικὴ βο-
ήθεια ἀτ' τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν οἱ
χωρικοί; Ὅλοι οἱ ἀγροτικοὶ νόμοι
ποὺ ψηφίστηκαν καὶ ἐβλήθησαν ὅτι ἐ-
φαρμονὴ ἔχουν καὶ τὴ σχετικὴ διά-
ταξη ποὺ ἀναφέρεται στήν ἐνίσχυ-
σιν πρὸς τὰ δόσον ἡ Ἐθνικὴ
Τράπεζα σποὺς πολλοὺς πρὸς ἐν-
δοχαιτισμῶν μὲ τὴν ἀπαιτησι-
μοσύνη.

Ἢ ἐνίσχυση αὐτὴ ἀναφέρεται ἡ
σχετικὴ διάταξη τοῦ νόμου δίδεται
διὰ μέσου τῶν συνεταιρισμῶν ἀπο-
κωλύσεως διὰ μέσου ἄλλων τε
καὶ πρὸς ἰδίους συνεταιρισμῶν καὶ
βάλλεται καὶ ἡ ἀποζημίωσις τοῦ
Ταμείου.

Καὶ πῶς δὲ ποῦμε γιὰ τὰ πε-
ρίφηρα δάνεια σποὺς χωρικοὺς τῆς
Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Μόνον μὲ ὑποθήκη.

Σήμερον μὲ κανονισμὸ τῆς Τρά-
πεζας καὶ ὅχι μόνον τῆς Ἐθνικῆς,
ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν Τραπεζῶν, δά-
νεια μὲ προσωπικὴ ἐγγύηση ἀπο-
κλείονται. Μὰ οὐτε καὶ ἐπὶ ἐνέχυ-
ρῳ τῆς ἰσοδότης, δηλαδὴ κινητῶν
πραγμάτων, δίδει δὲν εἶνε ὅπως
λέγε οἱ τραπέζες, ἀσφαλισμένα τὰ
χρήματά τους.

Συνέπως δανείζουν οἱ Τράπεζ-
ες, διαρ δανείζουν, μόνον μὲ ὑπο-
θήκην ἀκινήτων.

Γιὰ τὰ πόση λοιπὸν ἔνας χωρι-
κὸς δάνεια ποῦται ποῦται ἀτ' ὅλα
τὰ ἐκδοθέντα ἐλκόμενα τὴν ἐκτίμη-
σιν τοῦ περιουσία. Ἀλλὰ καὶ εἴναι
γίνεται αὐτὸ οἱ ὅροι εἶνε τόσο θα-
ρῆς ὅσοι καταντάει ἀπὸ τὸ ὅρι-
σθέναι οἱ χωρικοὶ ἀτ' τὸ δάνειον,
νὰ ἐκδοθῶνται δάνεια περιουσί-
ας. Τὰ δάνεια δὲν ἀφαιρῶνται πα-
ρὰ μὲ ἀποδοτικὰ ἐντά μόνον μη-
τῶν καὶ μὲ τόκον ὅχι λιγώτερον τῶν
10 καὶ 12 ο/ο. Μ' αὐτὸ τὸν τόκον
δίδει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐντὶ τῶν
λοιπῶν ἰδιωτικῶν φθάνουν σὺν 20
ο/ο καὶ πολλὰς φορές περισσότερον καὶ
τὸ ποσὸν αὐτό.

Ἄν εἶναι πῶς ἡ χρονὴ καλῶς

Καὶ τὸν μὲν τὸν χωρικὸν πᾶσι
ἡ χρονὴ καλὰ καὶ ποσὴν σχεδὸν
ὅλη τὴν δόσιν τοῦ καὶ ξεχάσῃ
τὸ δάνειον, γίνονται τὸ στίγμα τοῦ,
τὸ χωρὶς τοῦ πρὸς ἔχει ὅλην ὑπο-
θήκην. Ἄν ὅμως δὲν πᾶσι καλὰ,
καὶ αὐτὸ γίνεται ἐνδοχαιτισμὸς οἱ
θεοκοινίαι μὲ τις πληρωμῆς, μὲ τις
ἀποδόσεως καὶ μὲ ὅλων τῶν εἰδῶν
τῆς ἀποδόσεως τῶν απαιτητῶν, τότε
ὁ χωρικός μας εἶνε ἐποχρεωμένος
τὰ ποσὴν καὶ τὰ ἄλλα καλλίτε-
ρη μὲν πρὸς διαδέχεται γιὰ τὰ
γλυκύτητα τὸ χρέος τοῦ, ἢ νὰ κατα-
φύγῃ σποὺς τοκογλύφους μὲ 30 καὶ 40
ο/ο νὰ κατὰ δεύτερον δάνειον γιὰ
νὰ ξεπληρώσῃ τὸ πρῶτον. Καὶ ὅπως
ἡ ἴδια αὐτὴ Τράπεζα πρὸς τὴν λέγει
ἡ Ἐθνικὴ ἔχει χρήματα καὶ δίνει
δάνεια σποὺς ἀποζημιωτοὺς ἀξίωματι,
ποῦς μὲ 3 ο/ο καὶ ὅχι γιὰ ἐντά
μῆρας, ἀλλὰ γιὰ εἰκοσι ἐλκόμενα

Άρθρο της εφημερίδας "ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ" που δημοσιεύτηκε στις 03/12/1926:

Ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η ΕΛΘΟΝΣΙΑ ΠΡΟΪΟΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΓΗΣ - ΕΛΘΑΚΙΣ
ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΣΤΡΕΜΜΑΤΩΝ - Η ΘΗΗΣΙΜΟΤΗΤΑ
ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ - ΟΥΤΕ ΕΝΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ - ΟΥΤΕ ΕΝΑΣ
ΚΟΚΚΟΣ ΚΙΝΙΝΗΣ - Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΙΑΤΡΩΝ ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ

Στις μεγάλες της ύγεινης τὰ πράγματα εἶνε ἀκόμη χειρότερα. Ἄν ποῦμε πῶς ὀλόκληρη ἡ Θεσσαλία εἶνε ἄρρωστη δὲν κινδυνεύοιμε νὰ πέσοιμε καθόλου ἔξω. Ὁλὸς ὁ πληθυσμὸς τῆς τόσῃ τῶν χωριῶν ἄνδρ' καὶ τῶν πόλεων ἔῃ, ἀνὰ πνέει, κινεῖται διαρκῶς μέσα σὲ μιὰ ἄρρωστη ἀτμόσφαιρα, σὲ μιὰ ἀμφοτέρωθεν γεμῖται ἀπὸ ἀναθυμιάσεις ποὺ δὲν εἶνε καθόλου ἀπαράμιγτες γιὰ τὴν ὑγεία καὶ εὐρωστίαν τῶν κατοίκων. Κι ἐνῶς καὶ κατὰ τὴν ἰατρικὴν τῆς Θεσσαλίας δὲν βλέπει παρὰ φέουσας ἀναιμίες, ἄρρωστους κτηνολογίους, νοσηλευμένους ἀπ' τὴν ὑγείαν καὶ τοὺς ἐλλείψεις παρὰ τοὺς, ἔλθοντες, νὰ ἡ καθόλου καὶ ἄρρωστος σὲ τὴν Θεσσαλίαν.

Καίτοι οὐκ ἀνεπαρκῆ

Χιλιάδες ἄνθρωποι μὲ τὴν πρώτην κλημολογικὴ ὕλην ἀρρωστίζονται ἀπὸ ἐλλείψεις παρὰ τοὺς καὶ μεταβάλλονται σὲ κίρκους σκελετοὺς ποὺ κινεῖται μὲ κῆτο.

Ἐνῶς ὅλῳς ὁλόκληρος ἔῃ ὅλα κακομύκτος μὲ τὴν ὑγείαν, τὰ κακομύκτα τὰ μικροδία, ἀναπνέει γιὰ νὰ πῶς ἄρρωστος καὶ ἀρρωσταίνει γιὰ νὰ μεταδῇ καὶ σὺ διπλὰν τὴν τὴν πῶσιν.

Ἢ ἐλλείπει τὸ Θεσσαλικὸ αὐτὸ πρῶτον ποὺ παρέρχεται ὅπως τὸ ὑποσέει καὶ ὁ καπνός. Ὅλοι ἔξω οὐκ εἶναι τὰ ἀποτελέσματά της, δὲν ἔξω οὐκ εἶναι πῶς εἶνε τὰ πρῶτα θήματα γιὰ τὴν ἐπίσημ, γιὰ τὸ χιμὸ ὅπως τὴν ἔννε οἰχωρικοί.

Πῶς μπορεῖ ὅμως νὰ ξεγλιώσῃ ἡ Θεσσαλία ἀπ' τὴν φρικτὴν ἐκτὴ κακίαν διὰ τὴν ἐκτὴς ὀλόκληρης εἰς νοσηλευμένους ἀπὸ λιμνάζοντα νερά καὶ ὀλόκληρη ἡ Θεσσαλία κινεῖται καὶ περπατᾷ μέσα σ' αὐτά.

Ποῖος ἐπαρέρχεται ποτὲ τὸ μαγεῖο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ; Ἢ πλεονεξία

ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ τὴν εἴσοδον τῶν πόλεων καὶ τῶν τόπων τῆς ποτὲ τῆς ὅμως δὲν παρέρχεται τὴν ζωὴν τῶν ἀλλόθεν τοῦ Θεσσαλικοῦ Κάμμου.

Ἀπέρχεται ἔλα

Πάντα σὲ τριάντα πωζῶν-ὅσοι ἴδω ἀπὸ τριάντα χιλιάδες σκελετοὺς εἶνε μὲν τὸ ὅλον «Βούβαν» σὲ τὸν Φαρμακῶνα, ἔλας ποὺ ἀρρῖζει ἀπ' τὴν εἴσοδον τῶν Τρικυλλίων καὶ φθάσει ἔξω τὰ πρῶτα τῆς Κυρῆς, οὐκ ὅτι αὐτὸ πρῶτον οὐκ εἶνε τὸ πρῶτον τοῦ Παλαμῶν ποὺ δὲν εἶνε ἴσως ἄλλο παρὰ ἔλας ὅσον ἔλας μὲ ὅλες τὸν τὴν κακομύκτους νοσηλευμένους παρὰ τοὺς με ὅπως μὲ ἔλας τῆς κακομύκτους σὲ τὴν Θεσσαλίαν ἀπ' τὴν ἀπορροήν.

Ἦντο ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποῖος παρέρχεται γιὰ τὸ πρῶτον τῆς θνητῆς σὲ τὴν Θεσσαλίαν ποὺ εἶνε ὅπως ἀπ' ὅλες τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος ; Ἢ πλεονεξία ποὺ ἐνδιαφέρεται μὲν καὶ μόνο γιὰ νὰ ἔξω μὲ παρὰ τοὺς παρὰ τοὺς, καὶ μὲ παρὰ τοὺς καὶ παρὰ τοὺς τὸ παρὰ τοὺς φθῶν τῶν χωρῶν δὲν φθῶν καὶ δὲν παρὰ τοὺς καὶ ποτὲ γιὰ τὴν ὑγείαν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ.

Οἱ κακομύκτους

Ὅτι ἐν δημοτικῇ νοσηλευτῇ δὲν λειτουργεῖ σὲς Θεσσαλικὴς πόλεις, σὲς κωμοπολεις δὲν ἐπαρέρχεται ποὺ νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων, σὲ δὲ χωρὶς λιμνάζον καὶ σκελετοὺς τῶν χωρῶν οἱ κακομύκτους ποὺ παρὰ τοὺς τὸν παρὰ τοὺς γιὰ τοῦ.

Ὅτι ἐν δημοτικῇ νοσηλευτῇ, οὐκ εἶναι κλημὸς γιὰ τοὺς χωρῶν, οὐκ εἶναι φαρμακῶν καὶ Κρήνης γιὰ τοῦ.

Ο Νόμος 3598, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 10/07/1928 και αφορούσε περί προστασίας της εγχωρίου σιτοπαραγωγής:

873

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Έν Αθήναις τῇ 10 Ἰουλίου 1928

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 119

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

- Νόμος 3598. Περί προστασίας τῆς εγχωρίου σιτοπαραγωγῆς. 1
Νόμος 3601. Περί συντάξεως Φαρμακευτικῶν Συλλόγων. 2

Διατάγματα

- Περί συμπληρώσεως τῆς ἀπὸ 14 Ἰουλίου 1921 Διατάγματος
περὶ μεταδόσεως τοῦ Εἰρηνοδίου Κανόνα εἰς τὴν κοι- 3
νότητα Παλαιοχώραν πρὸς ἐκδόσιν ὑποθέσεων.....

ΝΟΜΟΙ

(1)

Περί προστασίας τῆς εγχωρίου σιτοπαραγωγῆς.

Νόμος 3598

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 75 τοῦ Συντάγματος, ἐκδίδο-
μεν τὸν ἐπόμενον Νόμον, φερθεῖντα ὑπὸ τῆς Βουλῆς:

Ἄρθρον 1.

Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σιτοκαλλιέργειας ἐν τῇ χώρα καὶ ἵνα
ἐξισωθῇ ἡ τιμὴ τοῦ ἐγχωρίου σίτου πρὸς τὴν τοῦ ἐκ τῆς ἄλλο-
δαπῆς εἰσαγμένου καὶ καθίσταται δυνατόν ἵνα ἀπολαμβάνωσιν
οἱ παραγωγοὶ ἀναλόγων πρὸς τὸ προῖον αὐτῶν τιμῶν, ἀποτρέ-
πονται δὲ σοβαρὰ ὑποτιμήσεις τοῦ ἐγχωρίου σίτου ἐκ τῆς πρὸς
πώλησιν σπουδῆς τῶν παραγωγῶν, ἐπιβάλλεται ὑποχρεωτικὴ
ἀνάμιξις ἐγχωρίου σίτου μετὰ ἀλλοδαποῦ μέχρις 25 ο)ο εἰς
ἀλευρομίλους ἡμερησίας ἀλεστικότητας πλέον τῶν 25.000
χιλιογράμμων. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν
ἀλευρομύλων ἐκ τοῦ κατὰ τὰ κατωτέρω ὁριζήμενα συγκεντρω-
μένου κατ' ἔτος σίτου ἐγχωρίου, εἰς τὰ κέντρα Βοιωτίας, Θεσ-
σαλίας, Μακεδονίας καὶ Θράκης ὑπὸ εἰδικῆς ὑπηρεσίας συγ-
κεντρώσεως, ὁργανομένης ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας Γενικῶν ἀπο-
θηκῶν καὶ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἢ ἄλλης.

Εἰδικῶς διὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις, Πειραιῇ, Θεσσαλονίκῃ καὶ
Πάτραις ἀλευρομίλους ἢ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν ἀνά-
μιξις ἐγχωρίου σίτου θὰ εἶνε ὑποχρεωτικὴ οἰαδήποτε καὶ ἀν
εἶνε ἡ ἡμερησία ἀλεστικότης τούτων.

Πρὸς τοῦτο συνάπτονται ἐντὸς τοῦ Ἰουνίου ἐκά-
στου ἔτους μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῆς Γεωργίας καὶ τῶν
Οἰκονομικῶν Ὑπουργῶν, ἐκπροσωποῦντων ἐν προκει-
μένῳ τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, καὶ τῶν εἰρημένων Ὀργανισμῶν
συμβάσεις συγκεντρώσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ σίτου ἐν ταῖς
ὑποταίς καθορίζονται οἱ ὅροι ὑφ' ὧς γίνεται ἡ πληρωμὴ πρὸς
τοὺς παραγωγούς τοῦ ἀγοραζομένου σίτου καὶ ἡ καταβολὴ
τῶν ἐξόδων διαχειρίσεως καὶ λοιπῶν τελῶν καὶ φόρων καὶ
οἱ τόκοι καὶ προμήθειαι τῶν διατεθησόμενων κεφαλαίων καὶ
πᾶσα ἄλλη σχετικὴ δαπάνη, ἀναιγόμενου παρὰ τῇ συμβληθη-
σμένῃ Τραπεζῇ ἰδίου λογαριασμοῦ.

Διὰ τῶν ὡς ἀνω συμβάσεων ἐπιτρέπεται ὅπως τὸ Ἑλληνι-

κὸν Δημόσιον ἐγγράται πρὸς τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω συμβλη-
θεμένην Τραπεζὴν τὴν ὅσον ὑπ' αὐτὴν πληρωμὴν παντὸς
ὑπολοίπου ἢ πάσης διαφοράς ἀπομενούσης μετὰ τὸ πέρας
τῆς διὰ τῆς σχετικῆς συμβάσεως προβλεπόμενης συγκεντρώ-
σεως τοῦ ἐγχωρίου σίτου εἰς χρέωσιν τοῦ εἰκείου λογαριασμοῦ
καὶ εἰς βάρος τῆς συμβληθεμένης Τραπεζῆς.

Ἡ καταβολὴ τοῦ υπολοίπου τούτου ἢ τῆς διαφοράς γενή-
σεται ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ἐγγράφῳ αἰτήσει τῆς ἐν λόγῳ Τραπεζῆς
πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν.

Αἱ συμβάσεις αὗται ἀπαλλάσσονται τοῦ τέλους χρεοστάτου
ὡς καὶ αἱ ἐκ τούτων σχέσεις.

Ἐξαιρετικῶς διὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ σχετικὴ σύμβασις θὰ
συνταχθῇ ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς δεκαημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύ-
σεως τοῦ παρόντος εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 2.

Αἱ τιμαὶ ἀγορᾶς τοῦ σίτου εἰς τοὺς τόπους τῆς συγκεντρώ-
σεως καὶ αἱ τιμαὶ πώλησεως αὐτοῦ εἰς τὰ ἀλευροβιομηχανικὰ
κέντρα πρὸς τοὺς ἀλευροβιομηχανοὺς ἔσονται ἀνίστοικα κατὰ
ποιότητα καὶ θὰ καθορίζονται καθ' ἑξῆς ἀνάσταθμον ὑπὸ τοῦ
ἐπομένου ἁρθροῦ ὁριζομένης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπίσης ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς ὁρίζεται ἐκάστοτε τὸ
ποσοστὸν τῆς ἀναμίξεως τοῦ ἐγχωρίου σίτου.

Ἄρθρον 3.

Συνιστάται Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἐκ τοῦ Διευ-
θυντοῦ τῆς Γεωργίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ὡς Πρό-
εδρος, τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀγορονομίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐσω-
τερικῶν ἢ τῶν νεώτερων αὐτῶν ἀνακληρωτῶν, ἐφ' ὅσον οὗτοι
ἀποσπάζουν ἢ κωλύονται, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Χημικοῦ Ἐργα-
στηρίου τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ἢ τοῦ ὑπ' αὐτὸ ὁριζο-
μένου ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τοῦ αὐτοῦ Ἐργαστηρίου, καὶ τοῦ
Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν παρὰ τοῦ
Ὑπουργείου Γεωργίας ἐφ' ὅσον οὗτος ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιο-
δοσίαν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ἐξ ἐνός ἀντιπροσώπου τῆς
συμβαλλομένης Τραπεζῆς, ἐνός τῆς Προνομίου Ἐταιρείας
τῶν Γενικῶν ἀποθηκῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐνός τοῦ Συνδέσμου
Ἀλευροβιομηχανῶν καὶ τέλος ἐκ δύο ἀντιπροσώπων τῶν σιτο-
παραγωγῶν διαμενόντων ἐν Ἀθήναις καὶ ὑποδεικνυμένων τοῦ
ἐνός μὲν ὑπὸ τῶν Σιτοπαραγωγικῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συν-
εταιρισμῶν Θεσσαλίας, τοῦ δὲ ἑτέρου ὑπὸ τῶν ὁμοίων Ἐνώ-
σεων Μακεδονίας καὶ Θράκης. Ὁ τρόπος τῆς υποδείξεως τῶν
ἀντιπροσώπων τῶν Ἐνώσεων τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν
καθορίζεται ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γε-
ωργίας.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐδρεύουσα παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Γε-
ωργίας, συνέρχεται ἀπαξ τοῦλάχιστον τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐκτά-
κτως ὅσκις ὁ Πρόεδρος ᾗθελε συγκαλέσῃ αὐτήν. Αὕτη θεω-
ρεῖται ἐν ἀπαρτίᾳ ὅσκις παρίσταται ὁ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν
μελῶν, αἱ ἀποφάσεις τῆς δὲ λαμβάνονται κατ' ἀπόλυτον πλει-
ψηρίαν τῶν παρόντων κατὰ τὴν συνεδρίσιν μελῶν, ἐν οἷς δὲ
παραιτήτως οἱ δύο ἀντιπρόσωποι τῶν Ὑπουργείων Γεωργίας
καὶ Οἰκονομικῶν, εἰς ἀντιπροσώπους τῶν σιτοπαραγωγῶν καὶ
ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς συμβαλλομένης Τραπεζῆς.

Χρὴς γραμματικῶς ἐκτελεῖ εἰς τῶν Εἰσηγητῶν ἢ Γραμμα-

Άρθρο της εφημερίδας "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" που δημοσιεύτηκε στις 05/08/1929:

ΠΟΙΑ Η ΕΦΕΤΕΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΑΣ ΕΙΜΕΘΑ ΚΑΛΥΤΕΡΟΙ ΑΠΟ ΠΕΡΥΣΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΙΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ 5.—Είς τὸ ὑπουργεῖον τῆς γεωργίας συνεκκεντρώθησαν εἰς τὴν ἀποδοτὴν διεθύνουσιν αἱ ἐκθέσεις τῶν κατὰ τοὺς νομογεωπόνων καὶ προϊσταμένων τῶν Γραφείων Ἐποικισμοῦ, περὶ τῆς ἐφετεινῆς παραγωγῆς εἰς αἶνον, κριθῆς, σιμιγῶν, βρώμης καὶ σικαλίας καθ' ὅλον τὸ Κράτος.

Κατὰ τὰς ἐκθέσεις ταύτας, ἀπὸ τῆς βάσεως τῶν ἀποτῶν κατεστρώθη στατιστικὸς πίναξ περὶ τοῦ διεκπεπαισμένου τοῦ εἰδικῶν Γραφείων στατιστικῆς τοῦ ὑπουργείου γεωργίας κ. Δ. Μασουρίδη, ἡ συνολικὴ ἐφετεινὴ παραγωγή τῶν ἀνωτέρω γεωργικῶν προϊόντων καθ' ὅλον τὸ Κράτος ὑπολογίζεται εἰς 742.890.600 χιλιόγραμμα.

Ἡ συνολικὴ αὕτη παραγωγή συγκρίνεται μὲ τὴν ἐκ 656.998.900 χιλιόγραμμων συντελεσθεῖσαν παραγωγήν τῶν ἰδίων προϊόντων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, παρουσιάζει αὐξησιν εἰς 85.891.700 χιλιόγραμ. ἥτοι κατὰ 13.07 οἰο.

Ο ΣΙΤΟΣ

Εἰδικώτερον, ἡ ἐφετεινὴ γεωργικὴ παραγωγή ἔχει ὡς ἑξῆς καθ' ἑκαστον εἶδος:

Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγή σίτου ὑπολογίζεται εἰς 380.513.300 χιλιόγραμμα παραγωγῆς οἷον ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρουσιάζει αὐξησιν εἰς 24.383.700 χιλιόγραμ. ἥτοι κατὰ 6.85 οἰο.

Ἡ ὡς ἀνω προβλεπομένη κατὰ τὸ τρέχον ἔτος παραγωγή σίτου κατανέμεται κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα ὡς ἑξῆς εἰς χιλιόγραμμα: Πελοπόννησος 70.800.000, Στερεὰ Ἑλλάς 68.200.000, Θεσσαλία 85.000.000, Ἡπειρος 19.859.000, Μακεδονία 110.416.900, Δυτικὴ Θράκη 14.893.200, Νῆσοι Αἰγαίου 3.202.900, Νῆσοι Κυκλάδων 240.000, Νῆσοι Κρήτης 4.950.000, Νῆσοι Ἰονίου 2.115.000.

Η ΚΡΙΘΗ

Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγή κριθῆς ὑπολογίζεται εἰς 175.329.500 χιλιόγραμμα, συγκριθεῖσα μὲ τὴν ἐκ 157.760.800 χιλιόγραμμων παραγωγῆς τῶν ἰδίων προϊόντων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, παρουσιάζει αὐξησιν εἰς 17.562.700 χιλιόγραμ, ἥτοι κατὰ 11,13 οἰο. Ἡ προβλεπ. μὲν ἐφετεινὴ παραγωγή κατανέμεται εἰς χιλιόγραμμα ὡς ἑξῆς:

Πελοπόννησος 30.447.000, Στερεὰ Ἑλ. 36.070.000, Θεσσαλία 8.393.600, Ἡπειρος 5.020.000, Μακεδονία 72.669.770, Δ. Θράκη 9.514.200, Νῆσοι Αἰγαίου 1.328.000, Νῆσοι Κυκλάδων 3.300.000, νῆσοι Κρήτης 6.980.000, νῆσοι Ἰονίου 1.100.000.

ΣΙΜΙΓΟΣ

Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγή σιμιγῶν ὑπολογίζεται εἰς 16.854.100 χιλιόγραμ. Συγκριθεῖσα μὲ τὴν ἐκ 22.995.100 χιλιόγραμμων παραγωγῆς τῶν ἰδίων προϊόντων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρουσιάζει ἐλάττωσιν εἰς 6.141.000 χιλιόγραμ, ἥτοι κατὰ 26,71 οἰο. Ἡ ὡς ἀνω προβλεπομένη κατὰ τὸ τρέχον ἔτος παραγωγή σιμιγῶν κατανέμεται ὡς

ἑξῆς εἰς χιλιόγραμμα: Πελοπόννησος 7.775.000, Στερεὰ Ἑλλάς 1.105.000, Θεσσαλία 43.100, Ἡπειρος 230.000, Μακεδονία 603.400, Δυτικὴ Θράκη 1.167.000, νῆσοι Αἰγαίου 417.000, νῆσοι Κυκλάδων 1.160.000, νῆσοι Κρήτης 3540.000, Νῆσοι Ἰονίου 1.113.000.

ΒΡΩΜΗ

Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγή βρώμης ὑπολογίζεται εἰς 66.115.900 χιλιόγραμ. Συγκριθεῖσα μὲ τὴν παραγωγὴν ἐκ 43.960.900 χιλιόγραμμων παρουσιάζει αὐξησιν εἰς 22.155.000 χιλιόγραμ, ἥτοι κατὰ 50—49 οἰο.

Ἡ προβλεπομένη ὡς ἀνω ἐφετεινὴ παραγωγή κατανέμεται ὡς ἑξῆς εἰς χιλιόγραμμα. Πελοπόννησος 20.225.000, Στερεὰ Ἑλλάς 30.210.000, Θεσσαλία 13.629.300, Ἡπειρος 13.405.600, Μακεδονία 20.289.100, Δ. Θράκη 118.500, Νῆσοι Αἰγαίου 21.800, Νῆσοι Κυκλάδων 20.000, Νῆσοι Κρήτης 5.185.000, Νῆσοι Ἰονίου 903.500.

ΣΙΚΑΛΙΑ

Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγή σικαλίας ὑπολογίζεται εἰς 66.115.900 χιλιόγραμμα. Συγκριθεῖσα μὲ τὴν παραγωγὴν παρουσιάζει αὐξησιν κατὰ 22.155.000 χιλιόγραμ, ἥτοι κατὰ 50.30 οἰο.

ΠΩΣ ΚΑΤΑΝΕΜΕΤΑΙ

Ἡ ὡς ἀνω προβλεπομένη ἐφετεινὴ παραγωγή κατανέμεται ὡς ἑξῆς κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα εἰς χιλιόγραμμα: Πελοπόννησος 525.250, Στερεὰ Ἑλλάς 13.722.000, Θεσσαλία 1.760.000, Ἡπειρος 2.388.350, Μακεδονία 38.473.600, Δυτικὴ Θράκη 8.828.800, Νῆσοι Αἰγαίου 16.800, Νῆσοι Κυκλάδων 67.000, Νῆσοι Κρήτης 280.000, Νῆσοι Ἰονίου 53.800.

Ἡ παραγωγή τῶν ἀνωτέρω προϊόντων δὲ ἦτο ὡς μεγαλειτέρα κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἢ τὸν ἐκτελεσθέντα τῶν ἑπικρατήσας καὶ ἐπὶ τῶν χειμῶν καὶ ὡς ἐτέρου ἢ εἰς πολλὰς περιμετρεῖας ἐπιπαραγωγὰς ἐξαρὰ τῆς ἀναιτίας.

ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΕΛΑΣΕΩΣ ΙΠΠΙΚΟΥ

Χθὲς, συνεπεία διαδηλώσεων τῶν Πατρισταίων, καὶ ἐπειδὴ ἀπηγορεύθησαν αἱ συγκεντρώσεις τῶν πολιτῶν, ἐγένετο ἐπέλασις τοῦ ἱππικοῦ καὶ ἐτραυματίσθη σοβαρώτατα εἰς τὴν κεφαλὴν ὁ Σ. Καρύδης ἐτῶν 50.

ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΑΥΜΟΤΕΙΧΟΝ

Ο κ. ΣΑΤΖΗΠΕΝΤΙΑΝΣ

ΔΙΑΥΜΟΤΕΙΧΟΝ 5.— Ἐξελόγη Δὴμαρχος ὁ Γ. Κατληπεντίδης.

Ο Νόμος 4382, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 21/08/1929 και αφορούσε περί τροποποίησης του νόμου 3598 περί προστασίας της εγχωρίου σιτοπαραγωγής:

2823

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Εν Αθήναις 21 Αυγούστου 1929

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αριθμός φύλλου 303

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι	
Νόμος 4370. Περί διαρρυθμίσεως των Δημοσίων Γερατικών Σχολών.	1
Νόμος 4382. Περί τροποποίησης του νόμου 3598 περί προστασίας της εγχωρίου σιτοπαραγωγής.	2
Διατάγματα	
Περί εξετάσεων πρὸς προαγωγήν ἀποδιεικνυτῶν φυλάκων α' τάξεως εἰς τὴν βαθμὴν τοῦ διευθυντοῦ β' τάξεως.	3

ΝΟΜΟΙ

(1)

Περί διαρρυθμίσεως των Δημοσίων Γερατικών Σχολών.

Νόμος 4370

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 75 τοῦ Συντάγματος, ἐκδίδομεν τὸν ἑπόμενον Νόμον, φερτέοντα ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Σκοπὸς — Μαθήματα.

Ἄρθρον 1.

Σκοπὸς τῶν Γερατικῶν Σχολῶν εἶναι ἡ προπαρασκευὴ τῶν μελλόντων νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν σπουδῶν κληρικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἄρθρον 2.

1. Ἡ ἐν ταῖς δημοσίαις Γερατικαῖς Σχολαῖς ἐκπαίδευσις εἶναι τετραετής ἢ ἑξαετής.

2. Διδάσκονται δ' ἐν αὐταῖς, ἐκτὸς τῶν πρὸς γενικὴν μόρφωσιν ἐγκυκλίων μαθημάτων, τὰ ἀναγκαζόμενα θεολογικὰ μαθήματα, τὰ τεχνικὰ μαθήματα, ἡ γαλλικὴ γλῶσσα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ὠδὴ, ἡ γεωπονία καὶ ἡ γυμναστική.

3. Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καθορίζεται διὰ Διατάγματος μετὰ γνώμης τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου.

4. Εἰς τὸ κοινὸν ἰσχύον πρόγραμμα τῶν Γερατικῶν Σχολῶν δύναται νὰ προστίθωνται ὑποδείξει τῶν ἐφορειῶν καὶ ἀποφάσει τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλα μαθήματα ἀνάλογως τῶν ἐκαστοῦ τοπικῶν συνθηκῶν.

5. Ὡς διδακτικὰ βιβλία ἐν ταῖς Γερατικαῖς Σχολαῖς χρησιμεύουσι τὰ ἐκαστοτε κατὰ τὰς ἰσχύουσας διατάξεις ἐγκυρῶν μὲν διὰ τὰ γυμνάσια τοιαῦτα.

6. Τὸ ἀπολυτήριον τῶν Γερατικῶν Σχολῶν παρέχει δικαίωμα ἐγγραφῆς εἰς μὲν τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, οὐχὶ δὲ καὶ δικαίωμα διεισδοῦ διδασκάλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μαθήται — Εξετάσεις.

Ἄρθρον 3.

1. Ὅπως γίνῃ τις δεκτὸς ἐν ταῖς Γερατικαῖς Σχολαῖς δεύεται:

α') Νὰ εἶναι χριστιανὸς ὀρθόδοξος, νὰ εἶναι δὲ ἐγγεγραμμένος εἰς μητρώον τῶν ἁγνῶν, ἐφ' ὅταν κατέχεται ἐκ τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος.

β') Νὰ εἶναι ὑγιὲς καὶ ἀρτωμαλὲς ἐπιδαεικνόμενος τούτου διὰ πιστοποιήσεως τοῦ ἱατροῦ τῆς Σχολῆς.

γ') Νὰ εἶναι πιστοποιητικὸν τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐφορίας αὐτοῦ περὶ τῆς χρηστομαθείας καὶ τοῦ ἱερατικοῦ ζήλου τοῦ, ἐπικυρωμένου παρὰ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον.

2. Ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰς Γερατικὰς Σχολὰς γίνεται κατὰ τὴν κατατακτικὴν ἐξέτασιν, εἰς ἣν ὑποβάλλονται οἱ ἀποφαινοὶ ἐξαταξίου δημοτικοῦ σχολείου, προκειμένου περὶ ἐξαταξίου Γερατικῶν Σχολῶν, οἱ ἀπόφαινοι δὲ τῆς β' τάξεως ἐξαταξίου γυμνασίου ἢ ἀντιστοίχων σχολείων, προκειμένου περὶ τετραταξίου Γερατικῶν Σχολῶν.

3. Οἱ ἔχοντες πτυχίον διταξίου Γερατικῆς Σχολῆς δύναται νὰ προσέλθωσιν εἰς ἀπολυτήριον ἐξέτασιν εἰς πανταταξίους Σχολὰς ἐφ' ὅταν ἐξιδόχησαν κατ' ὅσον τὰ εἰς τὰς αὐτὰς Σχολὰς διδασκόμενα μαθήματα ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τοῦ παρόντος. Τὸ οὕτω ἀποκτεόμενον πτυχίον δὲν παρέχει δικαίωμα διεισδοῦ εἰς ὅτιν θεολογικὸν σχολεῖον.

Ἄρθρον 4.

1. Αἱ περὶ τῶν γυμνασίων ἰσχύουσι διατάξεις ὡς πρὸς τὰς εἰσθησεις, προαγωγικάς καὶ ἀπολυτήριους ἐξετάσεις τὴν βαθμολογίαν, τὰς ἀπουσίας καὶ τὰς πεινὰς ἰσχύουσι καὶ διὰ τὰς Γερατικὰς Σχολὰς.

2. Μαθητὴς ἀπορριβθεὶς δις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ σχολῇ φοιτήσεώς του, ἀποβάλλεται τῆς σχολῆς, μὴ δυνάμενος νὰ ἐγγραφῇ εἰς οἰκονόμους Γερατικὴν Σχολήν. Εἰς τὴν διάταξιν ταύτην δὲν ὑπάγονται οἱ δι' ἀσθένειαν πιστοποιημένοι ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ τῆς Σχολῆς μὴ ἀπορριβθέντες ἐπὶ ἑνὶ τοῦλάχιστον μηνὶ τὰ μαθήματα.

3. Μαθητὴς μὴ ἐπιδεικνύμενος ζῆλον ἱερατικῶν καὶ ἰσὺν καθόλου σφαιρῶν πρὸς τὴν σκοπὴν τῆς σχολῆς, ἀποφάσει τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν καὶ ἐγκρίσει τῆς ἐφορείας, ἀποβάλλεται τῆς Σχολῆς ὁριστικῶς. Ὁ οὕτως ἀποβληθεὶς δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὸς εἰς ἄλλην ἱερατικὴν σχολήν.

4. Τὸ σχολικὸν ἔτος ἀρχεται καὶ λήγει κατὰ τὰ διατεταγμένα περὶ τῶν Σχολείων τῆς Μίσης Ἐκπαιδεύσεως.

5. Οἱ μετὰ τὰς διακοπὰς ἐπαναρχόμενοι εἰς τὰς σχολὰς μαθηταί, δεύονται νὰ προστάξωσιν εἰς τὴν Διευθυντὴν πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου ἱερέως περὶ τῆς ἐκτὸς τῆς σχολῆς διαγωγῆς αὐτῶν.

6. Αἱ ἐφαρτὰ καθ' ἣν τυχὼν ἀρροῦσιν αἱ σχολαὶ ἐκτὸς τῶν διὰ τὰς σχολὰς τῆς Μίσης Ἐκπαιδεύσεως ὡς ἡμερῶν ἀρ-

Ο Νόμος 4332, ο οποίος έλαβε ΦΕΚ στις 16/08/1929 και αφορούσε περί κυρώσεως της μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος Συμβάσεως περί συστάσεως και λειτουργίας της Αγροτικής Τραπέζης:

2389

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Εν Αθήναις τῇ 16 Αυγούστου 1929.

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 283

ΝΟΜΟΙ

Περὶ κυρώσεως τῆς μεταξὺ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος Συμβάσεως περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης.

Νόμος 4332

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 75 τοῦ Συντάγματος, ἐκδίδομεν τὸν ἐπόμενον Νόμον ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας.

Ἄρθρον 1.

Κυροῦνται ἡ ἀπὸ 27 Ἰουνίου τρέχοντος ἔτους σύμβασις μεταξὺ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἔχουσα οὕτως:

ΣΥΜΒΑΣΙΣ

Μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης.

Μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ἐκπροσωπούμενου ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν: τῆς Γεωργίας κ. Κ. Σπυρίδα, τῶν Οἰκονομικῶν κ. Γ. Μαρῆ, τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Π. Βοσβολάκη καὶ τῆς Δικαιοσύνης κ. Δ. Λίγκα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωπούμενης ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ αὐτῆς κ. Ἰωάννου Δροσοπούλου, συνυπολογίζονται τὰ ἐπόμενα ἀποτελοῦντα τὸ Καταστατικὸν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

Μερφε τῆς Τραπέζης καὶ σκοπὸς αὐτῆς.

Ἄρθρον 1.

1. Ἰδρύεται αὐτόνομος τραπεζικὸς ὀργανισμὸς κοινωφελὸς χαρακτῆρος μὲ ἔδραν τὰς Ἀθήνας καὶ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀγροτικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος», σκοπὸν ἔχων τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀγροτικῆς πίστεως ὑπ' ὅλης αὐτῆς τῆς μορφῆς, τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συνεταιρικῆς ὀργανώσεως καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων τῆς διεξαγωγῆς τῶν γεωργικῶν ἐν γένει ἔργων καὶ συναδῶν συναλλαγῶν.

2. Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα εὐρισκομένη εἰς διαρκὴ ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν μετὰ τῶν γεωργικῶν ὁμηροῦν τοῦ Κράτους πρὸς συντονισμὸν ἐνεργειῶν θὰ παρέχῃ ἀμέριστον τὴν ἑθνικὴν καὶ ὠλικὴν αὐτῆς ἀρωγὴν διὰ καταλλήλου χειρισμοῦ τῆς πίστεως πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ γεωργικοῦ προγράμματος τοῦ Κράτους ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς.

3. Ἡ χορήγησις τῶν δανείων γίνεται κατὰ κρίσιν ἐξαρλλίζοντα τὴν παραγωγικὴν τῶν κεφαλαίων διάθεσιν καὶ τὴν κανονικὴν αὐτῶν ἀπόδοσιν.

4. Ἡ παροχὴ βοηθημάτων καὶ εἰσδημάτων ἄλλων περιθάλψε εἶνε ἐκτός τοῦ προορισμοῦ τῆς Α.Τ.Ε. καὶ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως.

5. Εἰδικότεροι σκοποὶ τῆς Α.Τ.Ε. εἶνε ἱδίαι οἱ ἑξῆς:

α') Ἡ παροχὴ διὰ δανείων εἰς τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς κυρίως ἢ ἄλλους ὀργανισμοὺς ἐξυπηρετοῦντας τὴν γεωργίαν καὶ εἰς μεμονωμένους ἀγρότας τῶν ἀπαραίτητων

οἰκονομικῶν μέσων πρὸς καλυτέραν διεξαγωγὴν τῶν γεωργικῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.

β') Ἡ προμήθεια χρημάτων εἰς τὴν γεωργίαν εἰδῶν καὶ ἡ διάθεσις αὐτῶν τοῖς μετρητοῖς ἢ ἐπὶ πιστώσει, ἱδίαι μὲσθ προμηθευτικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ Ἑνώσεων Συνεταιρισμῶν.

γ') Ἡ διευκόλυνσις τῆς ὑπὸ Συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ἀπὸ κοινῆς ἀποθηκεύσεως, ἐπιτεργασίας καὶ πωλήσεως γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

δ') Ἡ ἐνίσχυσις τῆς διαδόσεως τελευταίων μεθόδων καλλιέργειας διὰ τῆς παροχῆς βιβλίων καὶ τῶν πρὸς ἐκτίλεισιν τούτων ἀπαιτούμενων μέσων καὶ ἡ τόνωσις τοῦ πνεύματος τῆς ἀπαιτουμένης καὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς παραγωγῆς ἀπὸ κινδύνων ζημιῶν.

ε') Ἡ συστηματοποίησις τῆς ἐμπορικῆς προτορροῆς καὶ διαπραγματεύσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν μέχρι τῶν ἀγορῶν καταναλώσεως δι' εἰδικῶν συστήματος ἐξαγωγικῆς πίστεως, ὡς καὶ ἡ ἐνίσχυσις κοινωφελῶν Σωματείων ἢ Ἰδρυμάτων ἐπιβιωκόντων τοιούτους σκοποῖς.

στ') Ἡ τόνωσις τοῦ συνεργατικοῦ πνεύματος διὰ προπαγάνδας καὶ διαπαιδαγωγήσεως τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν καὶ ἡ ἐπιστοία καὶ ἡ ἐλαγξὸς τῶν γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν παντὸς θαμβοῦ καὶ πάσης φύσεως.

Διάρκεια.

Ἄρθρον 2.

Ἡ διάρκεια τῆς παρούσης συμβάσεως ὁρίζεται μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1930, δυνατόν νὰ παραταῖ ὑπὸ τοῦς αὐτοῖς ὅροις διὰ συμβάσεως μεταξὺ Κράτους καὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ μίαν εἰσὶ δεκαετίαν.

Ἡ σύμβασις αὕτη κυρωθήσεται διὰ Δικτατορίας, ἐκδιδόμενῃ τῇ προτάσει τῶν Ὑπουργῶν τῆς Γεωργίας καὶ τῶν Οἰκονομικῶν μετὰ γνώμην τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Α.Τ.Ε.

Κεφάλαια καὶ πόροι.

Ἄρθρον 3.

Τὰ χρησιμοποιοῦμενα ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. κεφάλαια προέρχονται:

α') Ἐκ προικοδοτήσεως.

β') Ἐκ δανείων καὶ πιστώσεων.

γ') Ἐκ καταθέσεων ἐν γένει.

δ') Ἐκ τῶν ἐτηρίων καθαρῶν κερδῶν ἀγορῶν εἰς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ.

Ἄρθρον 4.

1. Προικοδοτήσεις εἶναι αἱ ἑξῆς:

Α') Τὰ παρεχόμενα ὑπὸ τοῦ Κράτους πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀγροτικῆς πίστεως κατὰ τὸ Δικτατορικὸν προικοδοτεῖ ἤδη τὴν Α.Τ.Ε.

α') Διὰ τῶν ἐν δραχ. 450 ἑκατομ. κεφαλαίων ἀνω τέλει οὐδὲ χρηωλισίου, ἄντινα συμφέροντος πρὸς τὴν ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1929 συμβάσει μεταξὺ Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ Κράτους περιέρχονται αὐτῇ.

Πρὸς τούτῳ τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον: α') Θὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Α.Τ.Ε. 250 ἑκατομ. δραχμῶν, προκαταβάλλον οὕτω τὰς καθορισθείσας διὰ τῆς μνησθείσης συμβάσεως τέσσαρας ἐτηρίους δόσεις ἐν δραχ. 62 1/2 ἑκατομ. ἐκάστη, β') ἀναλαμβάνει ὅπως τὸ ποσὸν τῶν δραχ. 200 ἑκατομ. ὅπως κατὰ

